GemOP Anderlecht 03/11/2013

Volume II

Bestaande situatie (GemOP + MER)

Bouwheer

GEMEENTE ANDERLECHT
Raadplein, 1
1070 BRUSSEL

Naam van de opdracht

Opmaken van het Gemeentelijk Onwikkelingdsplan – Gemeente Anderlecht – en van het Milieueffectenrapport

COOPARCH-R.U.

In samenwerking met :

AMENAGEMENT sc/cv
SPATIAL PLANNING
ENVIRONMENT
Partner of Clerbaux-Pinon in ACPgroup

COOPARCH-R.U. scrl
Poincarélaan, 78 B-1060 BRUSSEL
tel : 02/534.50.35 fax : 02/534.50.95 cooparch@cooparch.be

Vu et adopté provisoirement par le conseil Communal en sa séance du: 23/01/2014
Gezien en voorlopig aangenomen door de gemeenteraad in zitting van:

Par ordonnance: Op last:	Le secrétaire communal: De gemeentesecretaris: M. VERMEULEN	Le Bourgmestre: De Burgemeester: E. TOMAS

Le Collège des Bourgmestre et Échevins certifie que le présent plan a été déposé à l'examen du public à la Maison Communale
Het College van Burgemeester en Schepenen bevestigt dat onderhavig plan ter inzage van het publiek op het gemeentehuis werd neergelegd
du/van 3/2 au/tot 19/03/2014

Par ordonnance: Op last:	Le secrétaire communal: De gemeentesecretaris: M. VERMEULEN	L'Echevin du Développement de la Ville: De Schepen van Stadsontwikkeling: G. VAN GOIDSENHOVEN

Vu et adopté définitivement par le conseil Communal en sa séance du: 23/10/2014
Gezien en definitief aangenomen door de gemeenteraad in zitting van:

Par ordonnance: Op last:	Le secrétaire communal: De gemeentesecretaris: M. VERMEULEN	Le Bourgmestre: De Burgemeester: E. TOMAS

Vu pour être annexé à l'arrêté de Gouvernement de la région Brussel Capitale du:
Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijk Regering van:

Vu pour être annexé à l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 26/3/15
Certifié conforme

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 26/3/15
Voor eensluidend afschrift

Ann GEETS
Directrice f.f. – wnd Directeur

Volume I: het GemOP

Volume II: de bestaande toestand van het GemOP en het MER

Volume III: het MER en bijhorend lastenboek

Volume IV: de niet-technische samenvatting

Inhoudstafel

1. INLEIDING ***4***

2. ANALYSE VAN DE BESTAANDE TOESTAND (INITIËLE STAAT) ***7***

2.1. Verband tussen de diagnoses van het GemOP en het MER **8**

2.2. Analyse van de bestaande situatie **9**

2.2.1. Anderlecht: bebouwing en landschap 9

HET CULTURELE patrimoNIUM 9

DE LANDSCHAPPEN 20

2.2.2. Anderlecht; bewoond en beleefd 29

DE BEVOLKING 29

2.2.3. Ondernemend Anderlecht 67

DE ACTIEVE bevolking 67

werkgelegenheid 72

de handelszaken 78

de kantoren 82

de professionele vorming 83

Niveau van de diploma's 83

2.2.4. Anderlecht; grootstedelijk en met uitstraling 84

aantrekkelijkheid van de belangrijkste centra 84

de gemeentelijke dynamiek inzake communicatie en stadsmarketing 87

de samenwerking met de omliggende gemeenten 89

2.2.5. Anderlecht: duurzaam en milieuvriendelijk 91

de Biodiversiteit, fauna en flora 91

de ondergrond en grondwater 98

De waterlopen 101

MOBILITEIT 108

KLIMAATFACTOREN - ENERGIE 116

AFVALSTOFFEN 117

DE MENS: GEZONDHEID EN GELUIDSOMGEVING 117

AGENDA 21 120

1. INLEIDING

De bestaande toestand van het GemOP en het MER werd opgesteld in 2010 en steunt op informatie die vooral van 2008 dateert.

Dit houdt dus geen rekening met de wereldwijde systeemcrisis die begon in 2008 en waar we nu nog altijd mee worstelen. Deze crisis had vooral impact op het socio-economische vlak. De vermelde cijfers moeten dus met enig voorbehoud worden gelezen. Ze kunnen parallel worden aangevuld met de informatie die het Gewest heeft verzameld « Regionaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling – Voorbereidende Fase – bestandsopname van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest » (Cahier van het ADT Nr. 10)[1]

De informatie kan ook worden aangevuld met die verzameld door het GBP in het kader van het demografische MER. Het is van belang te weten dat de meeste wijzigingen die hieraan werden aangebracht Anderlecht betreffen, vooral, maar niet alleen de Kanaalzone, met een opening naar bewoning in ruimtes die voorheen uitsluitend waren bestemd voor industriële activiteiten.

Methodologische noot over de behandeling van de gegevens

Het opstellen van de huidige toestand en de analyse van de territoriale dynamiek maakte een gebruik van gegevens van verschillende oorsprong noodzakelijk: van de gemeentelijke administratie, gewestelijke, federale en Europese openbare instellingen, literaire werken, terreinopmetingen en expertiseverslagen.

Het resultaat per grote thematiek dat hier wordt voorgesteld laat toe om samenvattend te blijven en onder één enkel thema alle samenhangende onderwerpen te presenteren.

Daarom werd er besloten om in de mate van het mogelijke een groot aantal gegevens cartografisch weer te geven. De recente studie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Monitoring van de Wijken genoemd, stelt een atlas op van het Brusselse territorium. (cfr. Definitie hieronder). De geanalyseerde cijfers en kaarten in deze atlas waren erg nuttig ter illustratie van dit document.

We hebben ook, waar mogelijk, de analyse per statistische sector (stuk grondgebied kleiner dan voor de Monitoring, deze laatste groepeerde meerdere statistische sectoren) gevoerd, onder meer voor de gegevens waar de samensmelting van wijken de territoriale eigenheid zou vervalsen.

Werk over de monitoring van de wijken

De gemeentelijke schaal is dikwijls te groot om recht te doen aan de lokale verschillen, de statistische sectoren zijn dan weer te klein voor bepaalde gevoelige gegevens. Zo werden er in het kader van de gewestelijke Brusselse **Wijkmonitoring** 118 **wijken** afgelijnd. Het is een dynamisch en interactief werkstuk met de opvolging van de wijken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, via kaarten, tabellen en grafieken die de staat van de wijken weergeven volgens verschillende thema's: demografie, economie, huisvesting, leefomstandigheden... Indien de grenzen van de wijken steeds overeenkomen met die van de statistische sectoren, is dat niet het geval voor de gemeentegrenzen (de toegang tot de site van de Monitoring van de wijken gebeurt via de website: http://www.wijkmonitoring.irisnet.be/).

[1] *Zie http://www.adt-ato.irisnet.be/sites/default/files/documents/GewOPD_Etat%20des%20lieux_FR_WEB_OK.pdf*

Lijst van betrokken sectoren voor de gemeente Anderlecht:

Code MDRC	Wijk Monitoring	Invloed van de wijk op de gemeente	Totale bevolking 2006
58	Anderlecht Centrum Wayez	Totaal	11324
53	Bizet Rad COOVI	Totaal	10716
56	Goede lucht	Totaal	1621
60	Buffon	Totaal	4666
11	Kuregem Bara	Totaal	9113
13	Kuregem Dauw	¾	3974
12	Kuregem Veeartsenij	Totaal	7906
805	Industrie Birmingham	Totaal	-
803	Industrie zuid	½	-
62	Machtens	¼ (waarvan Ninoofsesteenweg)	18485
61	Moortebeek / Peterbos	¾	7842
55	Neerpede	Totaal	1106
911	Astridpark	Totaal	-
910	Vijverspark	Totaal	-
912	Bospark	Totaal	-
57	Scherdemaal	Totaal	9600
59	Scheut	Totaal	11066
52	Veeweide Dageraad	Totaal	13458
54	Vogelenzang Erasmus	Totaal	1799

Werken met de statistische sectoren

De statistische sector is de territoriale basiseenheid die het resultaat is van de onderverdeling van het grondgebied van de gemeenten en oud-gemeenten door het Nationaal Instituut voor de Statistiek voor de verspreiding van zijn statistieken op een lager niveau dan de gemeenten. Hij werd gecreëerd voor de volkstelling van 1970 en hertekend voor de volkstelling van 1981 op basis van de sociale, economische, stedenbouwkundige of morfologische structurele karakteristieken. Hij werd aangepast voor de socio-economische enquête in 2001 om overeen te komen met de hertekende gemeentegrenzen en om de grote wijzigingen in het bodemgebruik weer te geven. Hij wordt beheerd door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie van de Federale Overheidsdienst Economie (ex-NIS).

Een statistische sector is de kleinste administratieve eenheid waarvoor socio-economische en administratieve gegevens beschikbaar zijn. Elke gemeente kan onderverdeeld zijn in verschillende statistische sectoren. De gegevens per statistische sector laten toe om zo goed mogelijk de intercommunale verschillen weer te geven. Een statistische sector mag niet worden verward met de betekenis die men gewoonlijk aan een wijk geeft die, in de ogen van de bewoners, meestal maar erg vaag afgelijnd is.

De gemeente Anderlecht bestaat uit meer dan 80 statistische sectoren met variabele oppervlakte en aantallen bewoners. Gemiddeld telt men 2330 bewoners per statistische sector voor een gemiddelde oppervlakte van 40 ha per sector, en dus een gemiddelde bevolkingsdichtheid van 5825 bewoners / km².

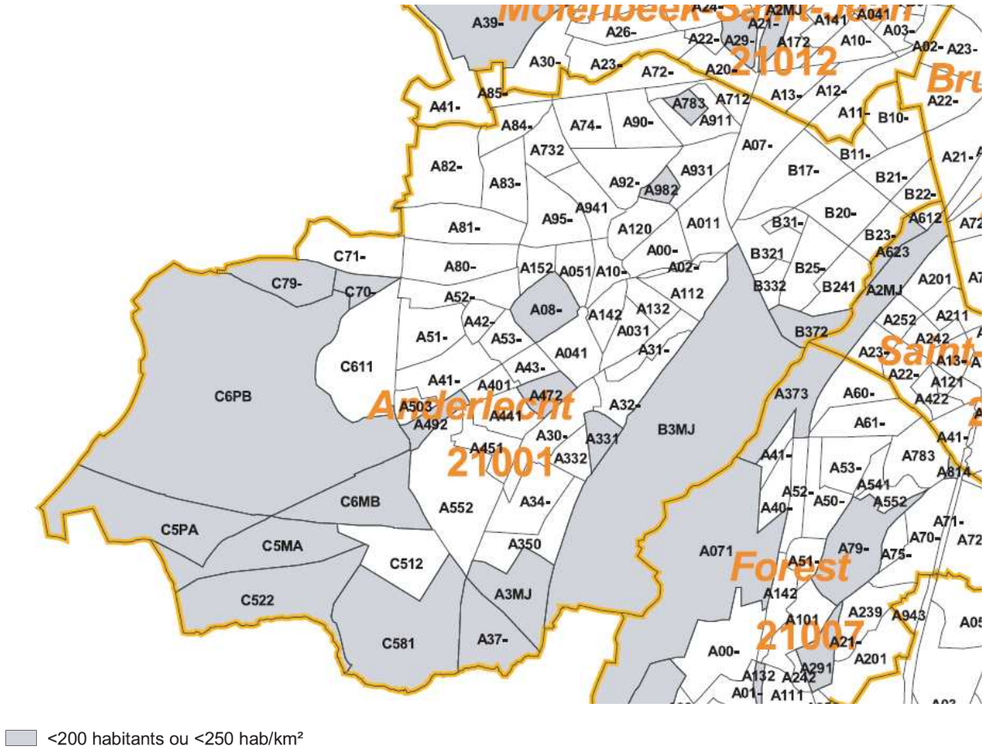

2. ANALYSE VAN DE BESTAANDE TOESTAND (INITIËLE STAAT)

2.1. VERBAND TUSSEN DE DIAGNOSES VAN HET GEMOP EN HET MER

Zie volume III

2.2. ANALYSE VAN DE BESTAANDE SITUATIE

2.2.1. Anderlecht: bebouwing en landschap

HET CULTURELE PATRIMONIUM

De bouw- en expansieperiodes van Anderlecht

Historisch ontwikkelde Anderlecht zich rond de Bergensesteenweg, met de gehuchten Kuregem en Veeweide. Het dorp zelf lag enigszins buiten de verkeersaders.

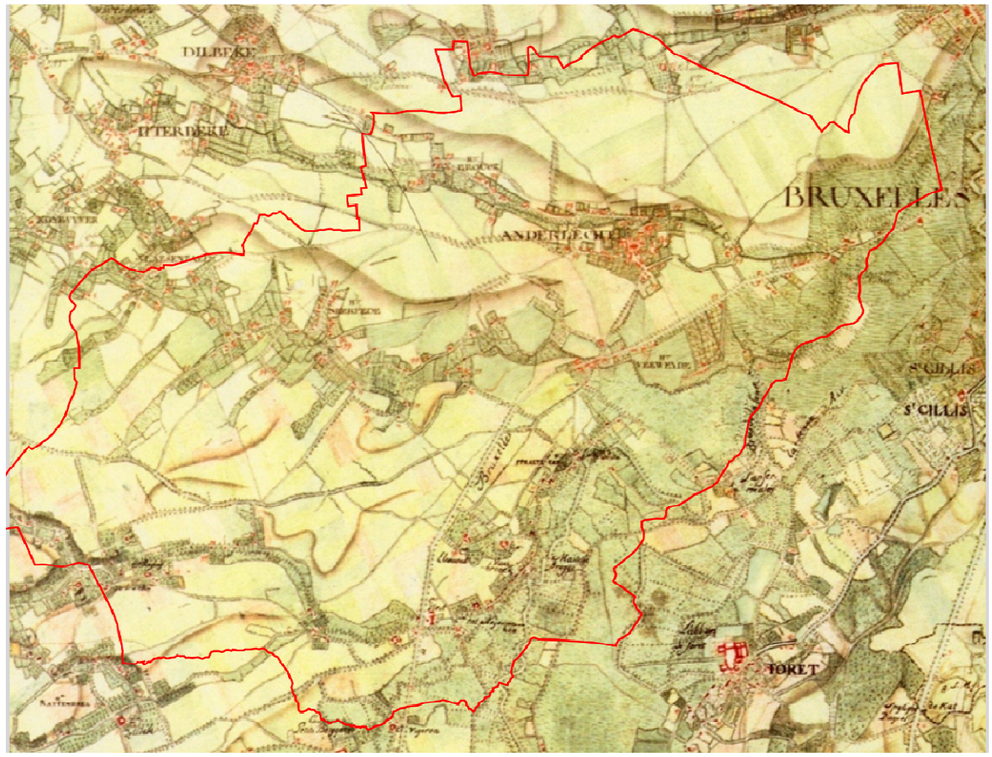

Ferraris +/- 1770

Aan het einde van het Ancien Régime op het ogenblik dat Anderlecht in 1795 los van Brussel een autonome gemeente werd, waren er ongeveer 1.600 inwoners. De bevolking verdubbelde onder Frans en Hollands bewind tot ongeveer 3.500 inwoners in 1830. In het midden van de XIXe eeuw leefde de bevolking, op dat moment 6.000 inwoners, nog altijd vooral van land- en tuinbouw en van veeteelt. Het groeiende belang van die laatste uit zich in de stichting van de veeartsenijschool in Kuregem in 1836.

In de eerste helft van de XIXe eeuw barst Brussel uit zijn voegen. In het Westen wordt er uitgebreid naar Molenbeek terwijl in de Zennevallei de belangrijkste industriële regio van het land ontstaat. Tot op dat ogenblik had de industrie in Anderlecht maar een ondergeschikte rol gespeeld (pottenbakkerijen en weverijen). Het verschijnen van verschillende industrietakken in verband met textiel (in de spinnerijen hadden de arbeidersopstanden van 26 augustus 1830 plaats) brengt een groeiende arbeidersbevolking in Anderlecht met zich mee (in 1846 zijn ze met 750).

Om de stadsontwikkeling van Brussel te beheersen zullen de wegopzichters met wisselend succes proberen om plannen van aanleg te ontwikkelen voor de landelijke gemeenten rond de stad Brussel. Men wil een evenwichtige ontwikkeling tussen het Oosten en het Westen. Zo voorziet Vanderstraeten in zijn plannen van 1840 de ontwikkeling van een hippodroom op de linkeroever van het kanaal op het grondgebied van de gemeenten Anderlecht en Molenbeek. De eigenaardige vorm van het Hertoginneplein, dat meer in het verlengde ligt van de Birminghamstraat dan van de Ninoofsesteenweg is daar getuige van. Dat plein was bedoeld als stedelijke toegangspoort tot de hippodroom. Aan de Anderlechtse kant was een perfect symmetrische opbouw voorzien. Dit Hertoginneplein-bis had moeten komen waar de spoorweg van lijn 28 de Birminghamstraat kruist.

Vanaf het begin van de XIXe eeuw versnelt de industriële ontwikkeling, onder meer dank zij de bouw van een nieuwe Ninoofsesteenweg in 1828, de opening van het kanaal van Charleroi in 1832 en later de interne spoorweg die het Noord- en het Zuidstation met elkaar verbindt (met als resultaat het Rouppeplein vanaf 1840 en naar buiten verplaatst in 1869) eerst langs de lanen vanaf 1841 en door lijn 28 vanaf 1871.

Deze industriële groei zal leiden tot een arbeiderswijk aan de rand van Brussel. Het zwaartepunt van Anderlecht verplaatst zich naar het Oosten, naar het recentere deel. Dat krijgt ook vorm door de bouw van een nieuw gemeentehuis in 1879, buiten de historische kern van de gemeente.

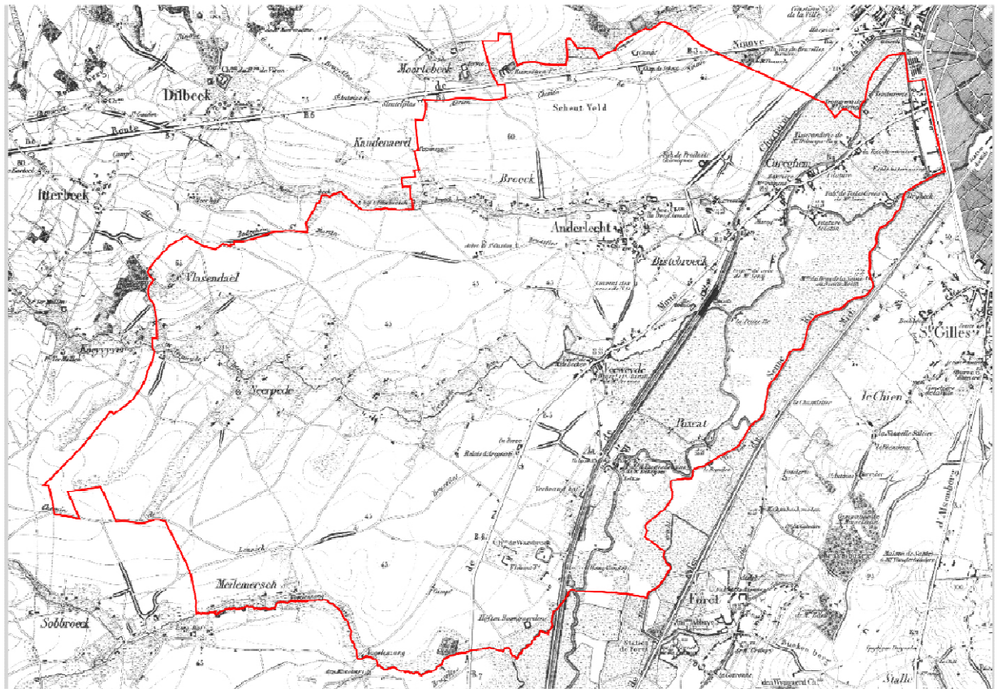

Vandermaelen 1858

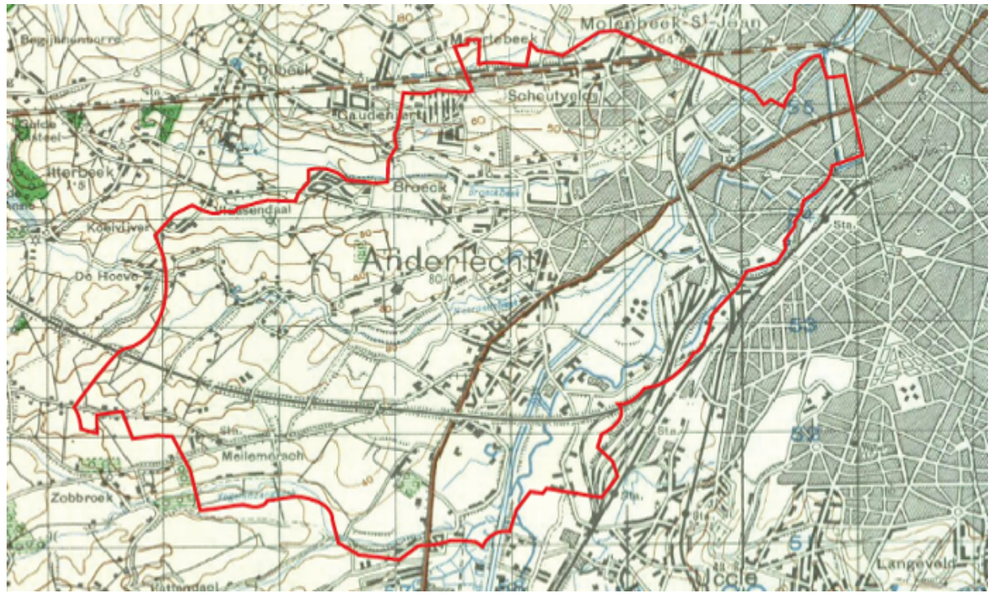

1943 http://www.broermapsonline.org/members/Europe/Belgium/Brussels/brussels_1-50,000_sm.html

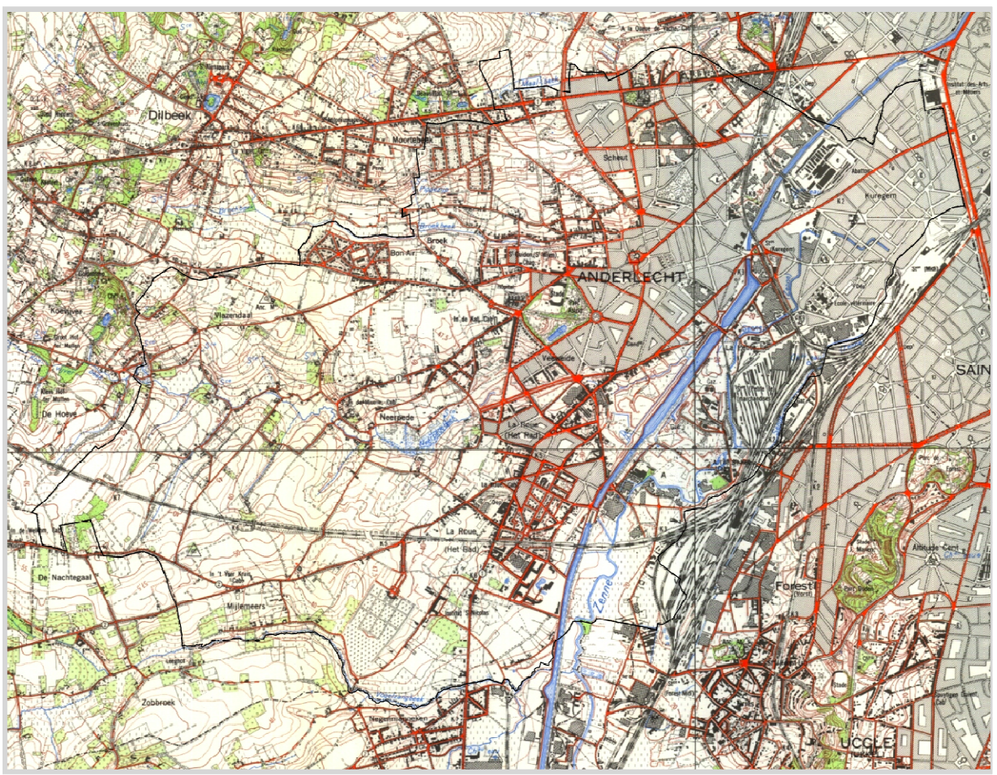

1970

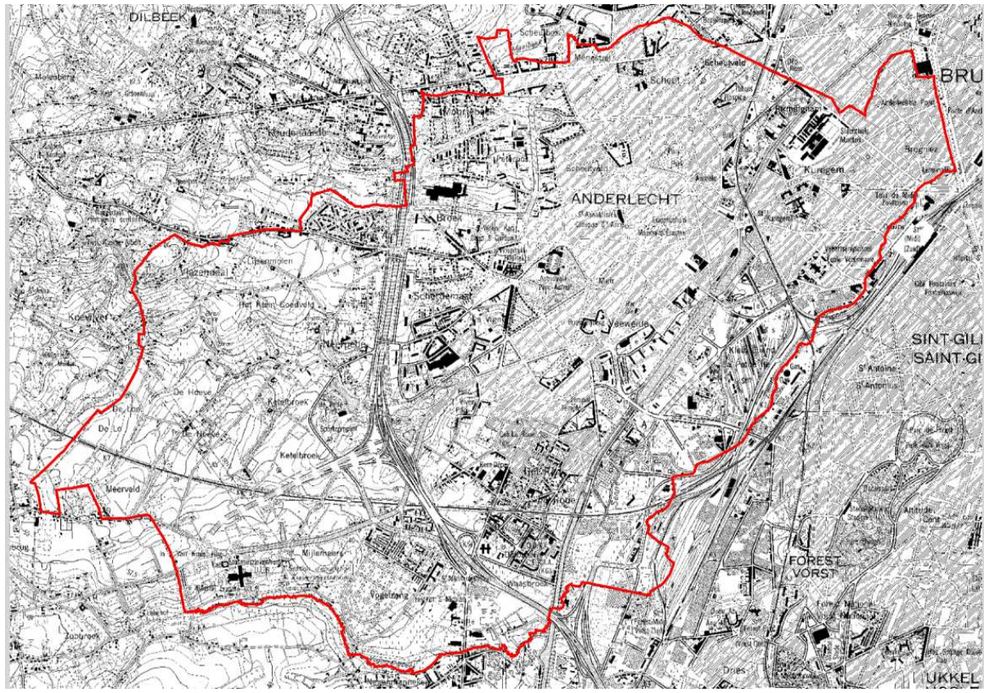

1978 / 1993

De arbeidersbevolking werkte in erg diverse sectoren. Allereerst in de voedingsindustrie in verband met de vleeshandel (bouw van de slachthuizen van Kuregem rond 1890, gevolgd door vleesverwerkende nijverheid en een veevoederfabriek) en diverse andere kaas- en chocoladefabrikanten (zoals Côte d'Or) naast een bijzonder belangrijke brouwerijsector. Deze activiteiten verklaren de oprichting van het Centrum voor Onderwijs en Ontwikkeling van de Voedingsindustrie (COOVI) in 1949. Een andere erg actieve sector was de textielnijverheid, met wol- en katoenspinnerijen, hoedenmakerijen en kleermakers, naast leder- en huidenbewerkers. Een derde belangrijke sector is die van de metaalnijverheid en elektrische apparaten. Deze gigantische industriële ontwikkeling deed de bevolkingsaantallen op 60 jaar tijd vertienvoudigen (65.000 inwoners rond 1910). Deze bevolking bestond voor drie vierden uit arbeiders met een recordaantal analfabeten voor de hele Brusselse rand (43 % in 1878).

Rond 1880 wordt de oostkant van Kuregem gebouwd volgens het stratenplan dat we vandaag kennen naar het ontwerp van Victor BESME. De huidige Clémenceaulaan (voorheen Duitslandlaan) komt overeen met de gevel van het nieuwe terminus station Brussel Zuid (Argonnestraat, voorheen Pruisenstraat). Ze loopt dan nog niet tot voorbij de Bergensesteenweg en het kanaal, dat gebeurt in 1897. De Steenweg verstedelijkt constant en de vallei industrialiseert volledig. Rond de eeuwwisseling worden de kaaien van het kanaal gebouwd en verhuizen de nieuwe slachthuizen van de plaats van het huidige Gesticht voor Kunsten en Ambachten naar de Ropsy-Chaudronlaan, in de vandaag geklasseerde architecturale parel. In 1930 is de verstedelijking volop aan de gang aan de andere kant van de spoorlijn 28, het dorp barst uit zijn voegen. In de jaren twintig zien we de bouw van de experimentele Radtuin, Moortebeek en Goede Lucht[2].

[2] *Alle drie opgenomen in PICHEE in het GBP.*

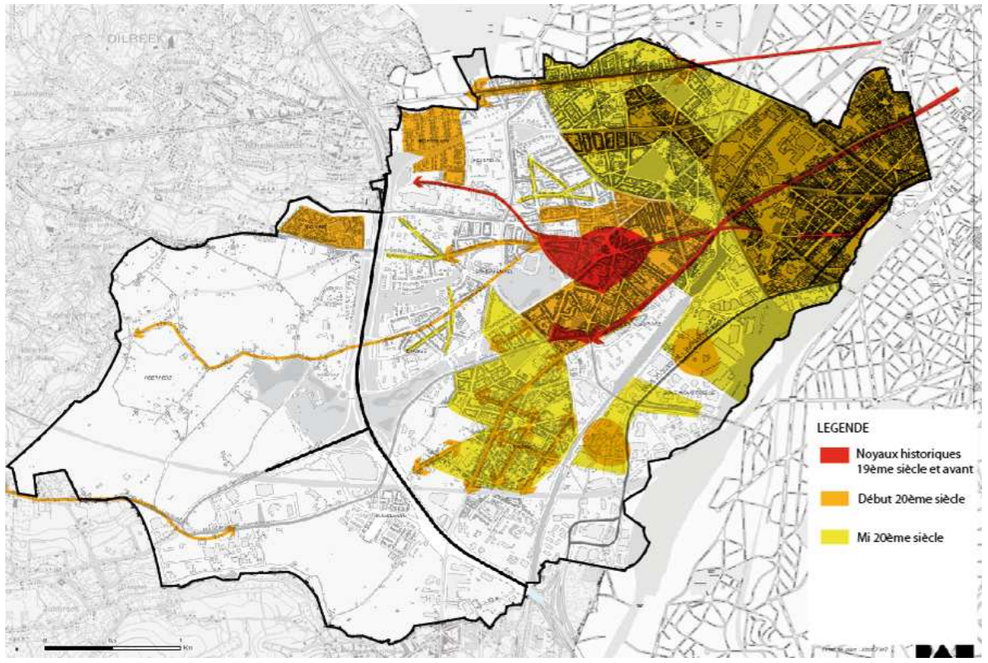

In 1942 wordt de gemeente Anderlecht net als de andere 17 gemeenten van de stedelijke agglomeratie geannexeerd door de stad Brussel. De historische context zal deze beslissing ongeldig maken[3].

De Grond- en immobiliënregie van de gemeente wordt in 1935 opgericht en het instrument voor een evenwichtige en voluntaristische stedenbouwkundige politiek, gebaseerd op het drieluik huisvesting – vrije tijd - werk[4], die haar hoogtepunt kent in de jaren 60. Ze zal garant hebben gestaan voor de uitwerking van groene zones en buurtinrichtingen tijdens de voortgaande verstedelijking van de gemeente, zowel in de wijken in de vorm van traditionele stedelijke inrichting (gesloten blokken met een duidelijke scheiding tussen private en openbare ruimte) als wat later wordt ontwikkeld in open orde volgens de principes van het charter van Athene: "zon, ruimte en groen zijn de drie belangrijkste materialen in de stedenbouw." Het beste voorbeeld daarvan is de wijk Peterbos, gebouwd van 1958 tot 1981 door de Anderlechtse Haard (die al aan de basis van Goede lucht en Het Rad lag) en de CV ASSAM.

Dezelfde principes worden ook gehanteerd in de wederopbouw van « verouderde » wijken die moeten worden afgebroken.

Een eerste dergelijke operatie gebeurt in de Albert I-wijk van 1958 tot 1961, met de bouw van een geheel van sociale woningen, het ITCF Chomé-Wyns, handelszaken en groene ruimtes. Een tweede operatie werd in dezelfde logica uitgevoerd in de Dauwwijk. De gemeente kan beetje bij beetje bijna de helft van de wijk kopen met het oog op de aangekondigde sloop.

Overal in Europa evolueerden de ideeën. Men verkiest nu de zachte renovatie en de herwaardering boven de klassieke renovatie (afbraak en heropbouw).

[3] Laken, Neder-Over-Heembeek en Haren, 21 jaar eerder geannexeerd, zullen deze bijzondere historische context niet kunnen inroepen.

[4] Anderlecht, een gemeentelijke grondregie, in METROPOLIS Nr. 8, augustus september 1974, pag. 20 en volgende (bijlage aan 305r12ln.doc).

In Brussel worden deze ideeën ingevoerd met het organieke KB van 28 maart 1977 over de renovatie van bouwblokken. Anderlecht past zich aan deze evolutie aan, de Dauwwijk is een van de eerste vier in het Brusselse Gewest die deze nieuwe reglementering volgt.

De werkwijze van de gemeente is het spectaculairst voor de creatie van groene ruimtes, van groenstroken in de wijken tot de grootste parken als het Bospark en het Peterbospark. De zone Pede wordt de grote groene long in het Westen van Brussel met zijn sportinfrastructuur en zijn landelijke karakter. De oprichting van een scholennetwerk is al even spectaculair als de inrichting van de groene zones. Naast het officiële lagere en middelbare onderwijs kan Anderlecht in de weer op te bouwen Albert I-wijk een technische staatshogeschool (nu het ITCF) aantrekken die de grootste van het land was. In dezelfde idee om een kwaliteitsvol hoger onderwijs te ontwikkelen hielp de gemeente bij de oprichting van het complex CERIA/COOVI en de provinciale tuinbouwschool.

In 1969 besliste de ULB om het Erasmusziekenhuis buiten de stad te bouwen. Later kwam daar de geneeskundige faculteit bij, op dezelfde site. De verbouwing van deze campus van 31 hectare en zijn wijde omgeving in een echt stuk stad is een van de uitdagingen waar de gemeente nu voor staat[5].

De bouw van de Ring was als een appeltje voor de dorst voor de veranderende Nationale Administratie voor Openbare Werken. Daar kwam de huidige Henri Simonetlaan bij, aansluiting met de snelweg naar Rijsel (A8) [6], die niet verder dan Erasmus reikt. Men kan stellen dat de Ring, ontworpen als 'plattelandssnelweg' de gemeente letterlijk in twee snijdt. Historische wegen als de Itterbeekse Steenweg en de Lennikse Baan worden omgeleid. De Ring is op die manier de opvolger van de stadsring die men wilde bouwen en die de westelijke tegenhanger zou worden van de Militaire lanen in het Oosten van de agglomeratie. Deze lanen van de stadsring waren in 1866 al gepland door die andere grote wegopzichter Victor BESME.[7] Deze as zou de Mettewielaan die in 1938 werd geopend, verlengen[8]: de Grote Ringlaan, de Shakespearelaan[9], de nu gedeeltelijk verdwenen Bracopslaan die door de Ring werd vervangen en de Leemanslaan tot aan de Bergensesteenweg.

De recentere stapsgewijze bouw van de Industrielaan zorgt voor de efficiënte bediening van een industriezone in volle reconversie. Dit zorgt ook voor de enige verbinding in het Zuiden van Brussel tussen de Ring en de vijfhoek die niet door woonwijken loopt. Een overeenkomst tussen staat en gewest[10] zorgt voor de afwerking van de ontbrekende schakel tussen de vijfhoek en het klein eiland ter hoogte van het Zuidstation dat nu HST-terminal is geworden.

De wijk van het Zuidstation wint aan belang in de ontwikkeling van Brussel, het station is immers de enige halte voor de HST. In de regionale plannen moet deze wijk een nieuwe pool

[5] Deze intentie komt tegemoet aan de oude wens van de gemeente om een volledig nieuwe wijk te bouwen. Ze werd toen "Anderlecht 2000" genoemd maar de idee is tot op heden niet in het Gewestelijk Ontwikkelingsplan opgenomen.

[6] Om milieutechnische redenen geeft de staat de voorkeur aan een meer zuidelijke aansluiting van de A8 met de Ring ter hoogte van Halle.

[7]. Victor BESME was wegopzichter van 1859 tot 1904. Het grondgebied waarvoor hij verantwoordelijk was werd verschillende keren uitgebreid wegens de voortschrijdende verstedelijking van Het "Algemene Plan voor de uitbreiding en verfraaiing van de Brusselse agglomeratie " van 1866. Dit plan legde de grote ring ten westen van de lijn 28 die nog moest worden gebouwd. In dit plan waren in het Westen van Brussel twee nieuwe wijken gepland, de ene voor handelsactiviteiten, de andere voor de industrie, van elkaar gescheiden door de latere Leopold II-Laan. De afmetingen van de blokken in deze wijken waren bijvoorbeeld veel groter dan de bouwblokken in St-Gillis.

[8] Het traject is zichtbaar op de bovenvermelde kaart NGI 1970.

[9] De bouw van de Ring gaat gepaard met een voor Brussel uniek fenomeen: de verbouwing van een rijbaan – de Shakespearelaan – in een groene laan voorbehouden voor ontspanning en traag verkeer.

[10] Nu beter gekend onder de naam BELIRIS, http://www.beliris.be

van kantoren worden, dankzij het goede aanbod aan openbaar vervoer. Er wordt wel een goede mix nagestreefd. Dit doel werd gedeeltelijk bereikt.

De eerste grote inplanting in het Zuidwesten: Leroy-Merlin (1996) werd PLAN-IT in 2005; CORA en de bijhorende winkelgalerij werden in 1998, na een politiek-administratieve processie van Echternach ingehuldigd; de metro werd doorgetrokken tot Erasmus (2003); IKEA Anderlecht opende zijn deuren in 2005; Decathlon in 2006. Spoorlijn 50A moet in het kader van het GEN nog op vier sporen worden gebracht (station COOVI werd aangevat). De buurt rond Chaudron maakt het voorwerp uit van een BBP dat nog wordt uitgewerkt.

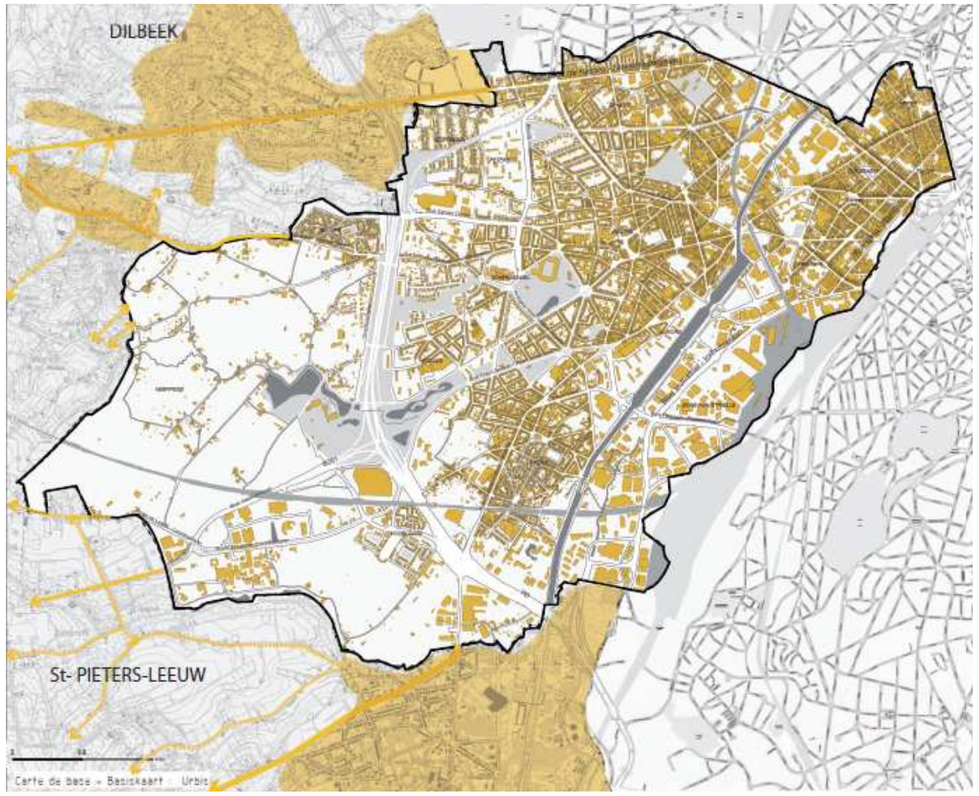

Bron: realisatie COOPARCH-R.U

Bovenstaande kaart geeft de aanwezigheid van bebouwde percelen aan de Vlaamse grens van de gemeente Anderlecht schematisch weer. De bebouwde zones vindt men vooral in het Zuiden en Noordwesten van Anderlecht (Ninoofsesteenweg). In Neerpede wordt de bebouwing schaarser en meer landelijk met in het centrum de dorpskern van Sint Anna Pede. Daardoor moet rekening gehouden worden met een druk tot verstedelijking in het Zuiden en Noordwesten van de gemeente.

Elementen van bebouwd en niet-bebouwd patrimonium in Anderlecht

In Anderlecht vindt men verschillende kwaliteiten in de bebouwing, wat zich uit in een opvallend bebouwd patrimonium.

Een deel van de bebouwde en niet-bebouwde percelen werd al geklasseerd of ingeschreven in de beschermingslijst. Een volledige lijst van monumenten, gehelen van monumenten en sites ingeschreven in de lijst van beschermd patrimonium van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is bijgevoegd.

De goederen op de beschermingslijst

- Monumenten: 2 (Vroegere maalderij Moulart, Vroegere Brouwerij Atlas).
- Monumenten op het punt beschermd te worden: 3 (Elektrische Centrale van de Brusselse Trammaatschappij, Sint-Gerarduskerk, Sint-Jozefskerk).
- Sites: 2 (Centraal Park en de tuin van het Erasmushuis, Vijverspark).
- Gehelen: 2 (Porseleinstraat en omgeving, Migerodegang en omgeving).

Sites ingeschreven op beschermingslijst

- Vijverspark (Park).
- Centraal Park en tuin van het Erasmushuis (Park).

Goederen ingeschreven in de inventaris

Op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaan er verschillende inventarislijsten: de wetenschappelijke inventaris van het architecturale patrimonium, de wettelijke inventaris van de sites, de wetenschappelijke inventaris van de bijzondere bomen en de inventaris van de orgels. Op dit moment hebben enkel de gemeenten Etterbeek, Sint-Joost-ten-Node et Sint-Gillis hun inventaris van het architecturale patrimonium afgewerkt. Brussel stad, Sint-Pieters-Woluwe en Elsene zijn er mee bezig. Anderlecht moet er nog aan beginnen.

Wat de wettelijke inventaris van de sites betreft zijn er al een aantal sites op Anderlechts grondgebied opgenomen. Een deel ervan is al ofwel geklasseerd, ofwel opgenomen op de beschermingslijst (zie boven). Bij de niet-geklasseerde sites vinden we de parken van Scherdemaal, Scheutveld, Astrid, J. Lemaire en Crickx, alsook de beide parken in het klein eiland. Daarnaast is nog een groot aantal bomen in Anderlecht, 325 in totaal, opgenomen op de wetenschappelijke inventaris van bijzondere bomen.

De tuinwijken

In Anderlecht is een voorloper in experimenteren met en oprichten van tuinwijken. We vinden er drie. Ze dragen allen bij tot de architecturale kwaliteit van de gemeente. De tuinwijken vormen ook een belangrijk patrimonium uit het begin van de 20e eeuw. Ze hebben veel voordelen, maar het onderhoud blijft een zware klus voor de bewoners, sommige woningen zijn zelfs erg vervallen. Ze dragen bij tot een heterogeniteit van de gemeente waar verschillende stedenbouwkundige en architecturale stijlen naast elkaar bestaan, vooral in het centrum tussen de spoorweg en de Ring.

Anderlecht heeft zijn kandidatuur bij Europa ingediend om de tuinwijken en hun steegjes op te waarderen.

De Radwijk

In 1907 wordt op initiatief van de Anderlechtse Haard besloten een arbeiderswijk te bouwen in de Radwijk (de naam komt blijkbaar van de plaats waar vroeger een folterrad heeft gestaan). De werken worden onderbroken door de oorlog en beginnen pas echt in 1920.

Het ontwerp van de 688 eengezinswoningen werd toevertrouwd aan een groep architecten onder leiding van Jean-Jules Eggericx en de stedenbouwkundige Louis Van der Swaelmen. De werf werd een waar experimenteerveld voor nieuwe technieken en materialen. Het homogene geheel bestaat uit bijna 60 verschillende modellen van huizen, elk met een woonkamer, washok, twee berghokken, drie slaapkamers en een tuintje van 50 vierkante meter.

Het comfort en de ruimte waren voor de dikwijls grote gezinnen in die tijd erg goed, al zouden we er vandaag anders over denken.

De wijk ligt rond een grote groene ruimte, het Lustplein, een ontmoetings- en speelplein met daarop de lagere school. Een groot deel van de huizen werd later aan de bewoners verkocht. Ze hadden niet altijd de middelen om ze goed te onderhouden en ze aan te passen aan de moderne noden. Bij verbouwingen werd het karakter van de wijk niet altijd bewaard. De Anderlechtse Haard bezit vandaag nog 40% van de woningen. Er werden renovatie- en sensibiliseringsprogramma's voor de bewoners opgestart.

Lustplein

De Goede Luchtwijk

De goede Luchtwijk werd vanaf 1921-1923 op het platteland gebouwd, ver van de toenmalige bebouwde zone, in een vergelijkbare stijl als de Radwijk. De naam die men aan deze wijk gaf moest de Brusselaars overtuigen om ver van alles te gaan wonen in deze afgelegen en moeilijk bereikbare plaats. De namen die men aan de straten gaf getuigen van dezelfde grootsprakerige beloftes voor een nieuw leven, helemaal anders dan in het vuil geachte centrum van de stad: Hygiënestraat, Gezondheidsstraat, Matigheidslaan, Vruchtbaarheidslaan, Geluksstraat of Geestdriftstraat.

Tot op vandaag blijft deze wijk de enige die niet door de stad is opgeslokt. De Ring heeft ze zelfs buiten de agglomeratie gebracht. Een verstrooide wandelaar zou ze voor een landelijk dorpje kunnen houden, net één van de naburige Vlaamse dorpjes waarvan men de kerktorens kan zien staan. Als men wat beter kijkt ziet men dat op het centrale plein geen kerk maar een schooltje staat en dat de huizen, niettegenstaande de verbouwingen, hun gemeenschappelijk ontwerp niet kunnen verloochenen, en dat de Franstalige bewoners duidelijk naar de stad gericht zijn. Een brug over en een tunnel onder de Ring vergemakkelijken de toegang.

De Moortebeekwijk

In 1921 werd de "Société coopérative des Foyers collectifs" opgericht met het doel een nieuwe tuinwijk te bouwen: men kocht een twintigtal hectaren in het vroegere gehucht Moortebeek («modderige beek»). In de jaren nadien worden bijna 360 woningen gebouwd. Vanaf 1923 komen de eerste bewoners er in lastige omstandigheden wonen: de onverharde wegen worden modderpoelen, er is geen openbare verlichting of riolering, er wordt nog volop gebouwd, er is nog geen drinkwater en er is geen school of winkel in de buurt en geen openbaar vervoer naar de stad. De straten krijgen hier de namen van beroemde schrijvers: De Sévignéstraat, Ponsardstraat, Rabelaisstraat, Tolstoïlaan, Virgiliusstraat, Shakespearelaan, Lamartinestraat, Homerusstraat, Corneillestraat of Fenelonstraat.

De wijk is vandaag erg aantrekkelijk. Ze heeft haar karakter en coherentie behouden dankzij de coöperatieve die de kleur van de gevels, de keuze van de materialen voor de ramen en de infrastructuur bepaalt.

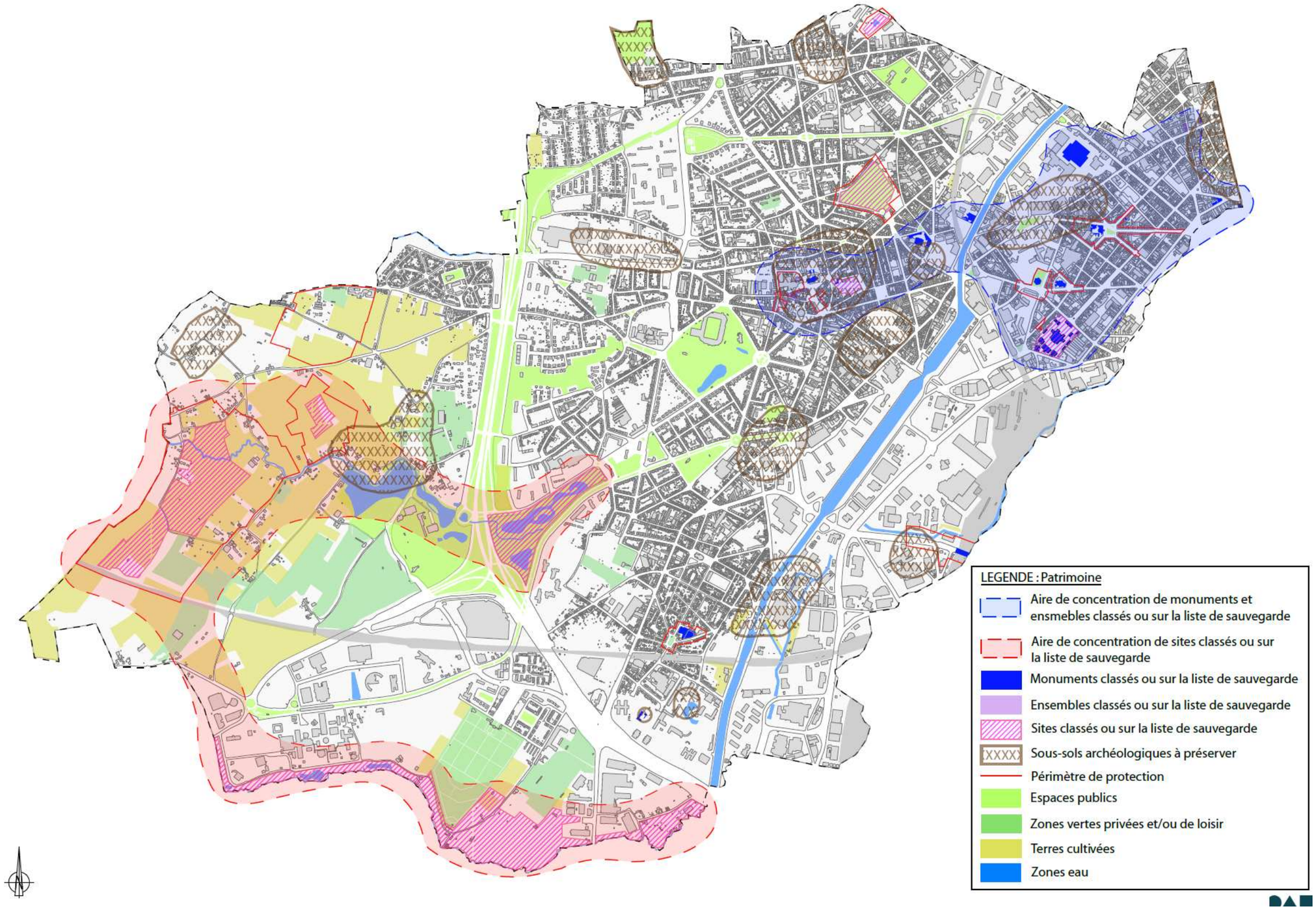
LEGENDE : Patrimoine
Aire de concentration de monuments et ensmebles classés ou sur la liste de sauvegarde
Aire de concentration de sites classés ou sur la liste de sauvegarde
Monuments classés ou sur la liste de sauvegarde
Ensembles classés ou sur la liste de sauvegarde
Sites classés ou sur la liste de sauvegarde
Sous-sols archéologiques à préserver
Périmètre de protection
Espaces publics
Zones vertes privées et/ou de loisir
Terres cultivées
Zones eau

Het industriële patrimonium

Langs het kanaal ligt veel industrie waarvoor de goederen voor import en export over het water worden vervoerd. We zien de Brouwerij Sint-Guido vanaf 1912, dichtbij het kanaal in de Vrij-Onderzoeksstraat – Naaldstraat die in 1924 wordt omgedoopt tot "Brouwerij Atlas". De maalderij Moulart werd gebouwd in 1903 en werd vervolledigd met een tweede gebouw in 1940. Verdere industrieën die van de kolenaanvoer afhangen vestigen zich langs het water: de elektriciteitscentrale van de Brusselse Trammaatschappij, ook in 1903. Deze drie gebouwen die vandaag beschermd zijn door de wetgeving betreffende monumenten en sites zijn de opvallende getuigen van deze vroegere industriële activiteit aangetrokken door het kanaal van Charleroi. Daarbij komen natuurlijk nog de slachthuizen van Anderlecht en het bassin van Biestebroeck.

Brouwerij Atlas: Vrij-Onderzoeksstraat 13

- Gebouwd in 1912, harmonie en opvallend rijke materialen.
- In 1926 de bouw van de 30 meter hoge toren in Art Deco: een herkenningspunt in de stad.
- Einde van de brouwactiviteit in 1980.
- Huidige bezetting door (VZW «La Poudrière»).

Vroegere Brouwerij Atlas, gebouwd in 1924-1926 (Art Deco), op de beschermingslijst als Monument sinds 2001, (bron Directie van Monumenten en Landschappen, credit foto: Copyright MBHG-MRBC)

Vroegere maalderij Moulart of maalbedrijf Anderlecht: Fernand Demetskaai 23

- Eerste gebouw in 1903 door Léon Moulart.
- Tijdens de jaren 1930 en 1940 op het hoogtepunt van haar productie (80 ton bloem per dag).
- In 1940 vervolledigde de architect Max Manfroid de structuur met een kleiner gelijkaardig gebouw.
- Einde van de activiteit in 1955.
- Eerst een snoepfabriek, dan een opslagplaats voor banden. Nu maakt het deel uit van het EFRO-project Kanaal Innovatie (KMO + interpretatiecentrum voor de activiteiten aan het kanaal).

Bron: Maalbedrijf Anderlecht, foto: www.reflexcity.net

De elektriciteitscentrale van de Brusselse Trammaatschappij, Demetskaai 33

- In 1903 laat de Brusselse trammaatschappij een grote elektriciteitscentrale bouwen.
- Moderne en krachtige centrale die de elektriciteit verheerlijkt met een monumentaal gebouw van grote architecturale en technische waarde als symbool voor de toekomst en de vooruitgang.
- Inplanting langs het kanaal voor de aanvoer van kolen. Daarnaast levert het kanaal het nodige koelwater.
- De vroegere centrale dienst nu voor het onderhoud van de rails en wissels van de M.I.V.B.

Bron: elektriciteitscentrale van de Brusselse Trammaatschappij, foto: www.reflexcity.net

Gedeelte van geklasseerde gebouwen in 2009 (x1000)

De architecturale en culturele rijkdom van een wijk kan onder meer door haar patrimonium worden bepaald. Het bewaart of verbetert immers, als het goed is onderhouden, de kwaliteit van de stedelijke omgeving. Doel van deze indicator is bijgevolg om de architecturale rijkdom van de wijken te bepalen aan de hand van het aantal geklasseerde gebouwen in de verschillende wijken. Het aantal geklasseerde gebouwen laat toe de kwaliteit van het Anderlechtse patrimonium te bepalen. De indicator geeft de verhouding van het aantal geklasseerde gebouwen in een wijk ten opzichte van het totale aantal gebouwen in dezelfde wijk.

Bron: www.wijkmonitoring.irisnet.be, berekening gebaseerd op het aantal geklasseerde gebouwen x 1000 / het totale aantal gebouwen

** S = stabiel / H = stijging / B = daling*

Uit deze kaart opgemaakt aan de hand van de Monitoring van de Wijken kan men afleiden dat de geklasseerde gebouwen zich vooral in de wijken Kuregem en Bizet / Rad / CERIA-COOVI bevinden.

We hebben de cijfers van de klasseringen tussen 2006 en 2009 willen tonen om de steile stijging in de wijk Vogelzang / Erasmus weer te geven: van 3,8 geklasseerde gebouwen per 1000 naar 9,49.

Deze stijging is het gevolg van de recente klassering van de site Vogelzang en de school van het Rad.

WIJKEN	2006	2009	Evolutie
BIZET - RAD - COOVI	5,56	5,56	S
KUREGEM DAUW	5,08	5,08	S
KUREGEM BARA	5,03	5,03	S
NEERPEDE	3,85	3,85	S
VOGELZANG - ERASMUS	3,8	9,49	H
ANDERLECHT CENTRE - WAYEZ	3,6	3,96	H
KUREGEM VEEARTSENIJ	2,49	3,32	H
VEEWEIDE – DAGERAAD	1,66	1,66	S
MACHTENS	0,95	0,95	S
BUFFON	0,81	0,81	S
SCHERDEMAAL	0,6	0,6	S
MOORTEBEEK – PETERBOS	0,58	0,58	S
SCHEUT	0,35	0,35	S
GOEDE LUCHT	0	0	S
INDUSTMER BIRMINGHAM / INDUSTMER ZUID / ASTRIDPARK / VIJVERSPARK / BOSPARK	-	-	-

Geklasseerde goederen

- Geklasseerde monumenten: 15 (St-Pieters- en St-Guidokerk, Begijnhof, Erasmushuis, Elishoutboerderij, Grote Sluis, Slachthuizen Anderlecht, Sociale Voorzienigheid, Huis de Clercq, Herenhuis in de G. Moreaustraat 170, Gerijbrug, gemeentehuis, Nationaal memoriaal voor de Joodse Martelaren van België, Luizenmolen, gemeenteschool Het Rad en de St-François-Xavierkerk).
- Site: 5 (Moeras in de Melkerijstraat, Bospark, Rietveld van Neerpede, Vallei van de Koevijver, Vogelzang).
- Monument en site: Veeartsenijschool van Kuregem.
- Gehelen: 3 (Landelijke villa in de Dr. Jacobstraat 4, geheel van traditionele woonhuizen op Dapperheidsplein 6-7, vroegere eigendom Vandepeereboom).

Geklasseerde sites

Rietveld van Neerpede : Appelboomstraat, Neerpedestraat
Moerassite van de Melkerijstraat.

- Vallei van de Koevijver (Semi-natuurlijke site).
- Bospark (Bos en Bospark).
- Vogelzang (Semi-natuurlijke site).

Stedelijke morfologie

Anderlecht wordt door minstens twee barrières gescheiden van de rest van het gewest. Zoals we verder zullen zien, verdelen deze barrières zelfs het gemeentelijke grondgebied. Het kanaal, de industriezone en de spoorweginfrastructuur van het Zuidstation scheiden Anderlecht duidelijk van Vorst en St-Gillis, en van het Zuidoosten van het Gewest, terwijl de lanen van de kleine ring de grens met de vijfhoek vormen. Deze laatste kan gemakkelijk met een leefbare aanleg worden overwonnen. Voor de spoorweg is dat al moeilijker. De grens met Molenbeek is onduidelijker, enkel in het Westen is er de verbrede Ninoofsesteenweg na het kruispunt Prins van Luik - Mettewie. Deze barrières geven ongetwijfeld aanleiding tot een zekere vorm van centrering voor belangrijke delen van de gemeente, ten aanzien van de oude dorpskern. Wat het Vlaamse Gewest betreft ligt de barrière op het grondgebied van de gemeente met de groene zones van Neerpede. We zien vandaag inderdaad, in tegenstelling tot de wensen die Vlaanderen heeft geuit om een groene gordel rond het Brusselse Gewest te zien, dat er voorbij de gewestgrenzen een bijna totale verstedelijking van de landbouwruimte plaatsheeft, vooral dan langs de Bergensesteenweg en meer recent langs de Itterbeekse Laan, de Lennikse Baan of de Grote Baan op de andere kanaaloever. Er zijn twee uitzonderingen: de uitgebreide landbouwzone ten zuiden van het ziekenhuis en het kerkhof en de industriezone rond het kanaal. Als deel van het hinterland van Brussel profiteren deze verstedelijkte zones aan Vlaamse kant grotendeels van het Gewest in het algemeen en van Anderlecht in het bijzonder, vooral dan op commercieel vlak.

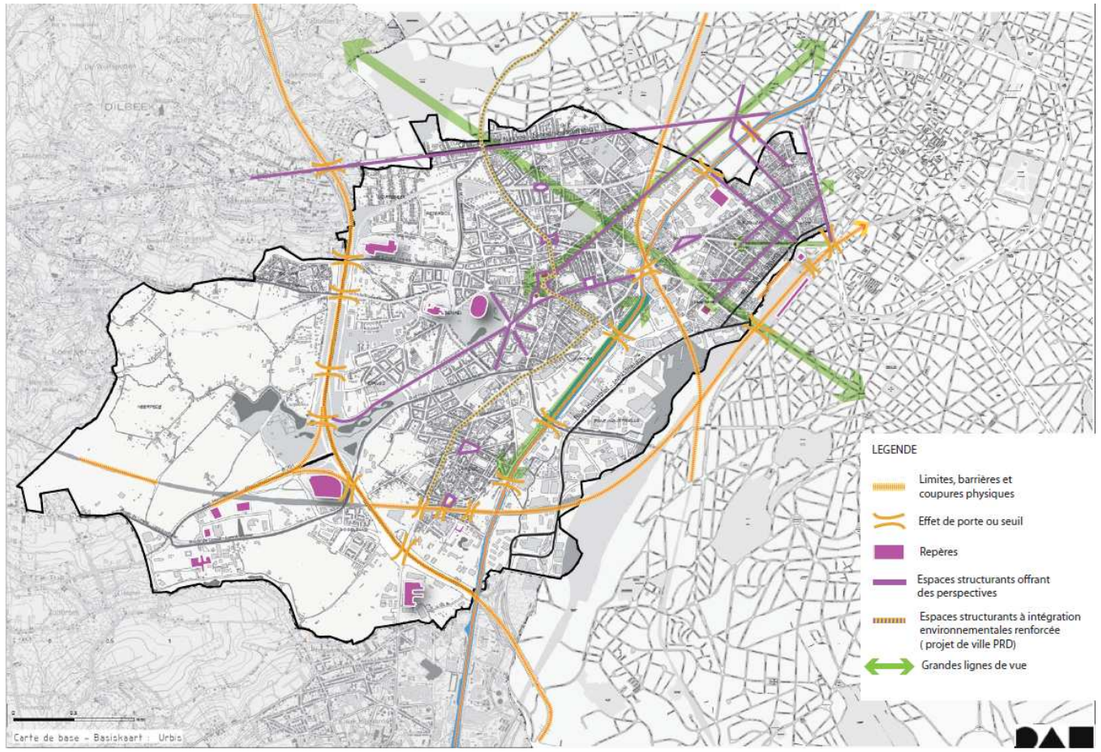

Kaart met de stedelijke morfologie, basis van het plan Urbis en Google Maps, bewerking COOPARCH-R.U

De moeilijkheden rond het beheer, het behoud en de opwaardering van het patrimonium

Anderlecht kent ook problemen zoals we ze in veel stedelijke centra en in de meeste gemeenten in de eerste en tweede Brusselse gordel zien. Deze problemen zijn onder meer:

- De stijging van druk op immobiliën in bepaalde zones van de gemeente, de verwaarlozing van andere zones en de relatieve stilstand in nog andere zones;
- De stijgende druk op het milieu;
- De indeling van de openbare groene ruimtes, minder aanwezig in de oudere delen van de gemeente, niettegenstaande de inspanningen hiervoor zoals de inrichting van het Dauwpark. Het principe van het « park system » dat de gemeente ontwikkelde blijft moeilijk door te voeren in de dichtstbevolkte wijken;
- Problemen van netheid en onderhoud van het straatmeubilair en de openbare groene ruimtes;
- Een functionele mix waar de concurrentie tussen bewoning en activiteiten soms problemen geeft.

Naast deze algemene problemen kent Anderlecht een sociale breuklijn bovenop de stedenbouwkundige breuklijnen van het kanaal en van lijn 28 die de gemeente in meerdere stukken snijden.

Het stuk tussen de vijfhoek en het kanaal komt overeen met de wijk Kuregem met een oud onaangepast stedelijk weefsel maar ook met een aantal elementen van grote patrimoniale waarde. Kuregem wordt sterk gekenmerkt door de industriële braaklanden langs het kanaal en de infrastructuren van de spoorweg. Deze wijk krijgt zijn structuur van de Bergensesteenweg, het kanaal en de as Ropsy-Chaudron - Clemenceau. Op socio-economisch vlak wordt Kuregem bewoond door een gemarginaliseerde bevolking, meestal van vreemde herkomst. Meestal met een laag opleidingsniveau kampt deze bevolking met problemen van tewerkstelling, inkomen, schoolverlaters en daaruit volgend, integratie. Het commerciële leven is er divers. De Bergensesteenweg heeft het als belangrijkste commerciële as moeilijk. Dit ligt aan de reële of vermeende onveiligheid die er heerst. Er is commerciële activiteit rond de slachthuizen zoals vleeshandel en de handel in occasievoertuigen, die dikwijls als hinderlijk wordt ervaren. De Driehoekswijk langs de kleine ring wordt bevolkt door een grote groep groothandelaars, kleinhandelaars en zelfs kleine fabrikanten van kleding. Deze laatste zijn soms illegale ateliers. Er zijn weinig culturele voorzieningen, maar in de nabijgelegen vijfhoek vindt men die wel.

Het Dapperheidsplein in het centrum van de historische kern van Anderlecht ligt tussen twee verschillende stedelijke weefsels zonder duidelijke grens, tussen het kanaal en de Ring en in een industriezone ten zuiden van het kanaal. Er is een groot stuk met de sociale woningen dat dateert van voor de tweede wereldoorlog. Het commerciële leven van de Wayezstraat en het Dapperheidsplein draait goed maar haalt toch niet het niveau van de Bergensesteenweg.

Ten westen van de Ring vinden we ten slotte de ruime zone van Neerpede, nog maar weinig verstedelijkt, op de sociale woningen na, het hospitaal Erasmus en de daarmee samenhangende activiteiten, een industriezone met wetenschappelijke en industriële accenten en sportinfrastructuur. Dit deel van Anderlecht wordt soms als een nieuwe stad beschouwd met CORA als winkelcentrum.

De projecten en maatregelen van de overheid in verband met het patrimonium

Immobiliënprojecten

Een groot aantal projecten van de gemeente zorgde stapsgewijs voor een verandering en verbetering van het stedelijke landschap. Het is moeilijk om een volledige lijst op te stellen, maar sommige lijken betekenisvoller. Onderstaande kaart werd opgesteld met hulp van de gemeentediensten.

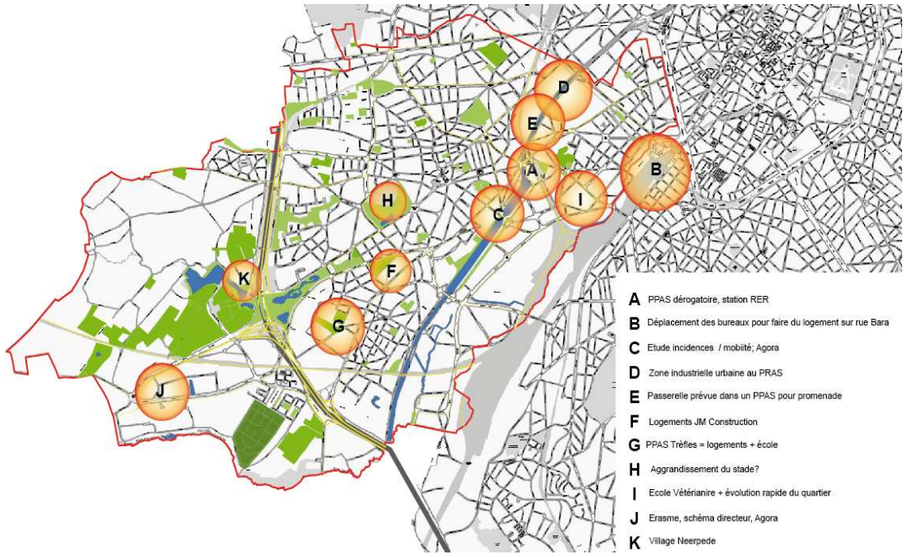

Bron; Projecten begonnen in 2009, realisatie COOPARCH-R.U, gemeentediensten.

Lopende of recente afgewerkte projecten op pleinen en rijbaan

Men kan het geheel van de plannen en de details van de projecten inzien op:

www.Brusselespacespublics.irisnet.be gemaakt door MobielBrussel.

Bouw van de nieuwe Marchantbrug

In dit project wordt een nieuwe brug gebouwd over het kanaal, ter hoogte van het Kleine Eiland. De onmiddellijke omgeving wordt ook aangepakt.

De huidige brug is een visuele en materiële barrière. De versmalling van het kanaal beperkt het zicht, de omgeving is troosteloos en de te verspreide groene zones laten te weinig plaats aan de biodiversiteit.

De brug wordt vervangen door een brug met spankabels. Ze wordt 146 m lang en in het midden gedragen door een pilaar van 44,50 m. De brug zal van ver te zien zijn en een nieuw oriënteringspunt worden voor de boten die Brussel binnen- of buitenvaren. De vrije hoogte onder de brug bedraagt 7,00 m.

De versmalling van het kanaal wordt herbekeken om een ononderbroken perspectief te bieden, versterkt door een rij populieren op de oever van het kanaal. De onmiddellijke omgeving wordt heraangelegd om er nieuwe groenen ruimtes te creëren. Het project voorziet ook de aanleg van paden voor voetgangers en fietsers. Doel is een aantrekkelijk gebied voor voetgangers en fietsers te scheppen.

De bouw van een rotonde zal de verkeersvlotheid bevorderen. De hele uitvoering zou 20 maanden duren.

Heraanleg van het Vander Bruggenplein

Het project voor de heraanleg van het Vander Bruggenplein had als doel de openbare ruimte te hervormen met meer aandacht voor voetgangers en andere zachte weggebruikers met een grotere stedenbouwkundige kwaliteit.

In zijn vroegere vorm was dit kruispunt met vijf armen een bron van onveiligheid voor voetgangers en gemotoriseerd verkeer. Dat laatste werd gekanaliseerd op het westelijke deel van het Vander Bruggenplein. Dat laat toe om de voetgangerszone door te trekken tot het metrostation met een nieuwe aanplanting, een fontein en een rustzone.

Aan de kant van de Eeuwigheidslaan werden de hoge plantenbakken vervangen door een trap, het plein werd aangelegd met banken en een pétanquebaan. De verlichting kreeg bijzondere aandacht.

Vervanging van de voetgangersbrug Peterbos te Anderlecht

Een houten voetgangersbrug uit 1981 verbond het Peterbos met het Scheutveldpark. Voetgangers en fietsers konden de Groeninckx de Maylaan oversteken zonder op de rijbaan te komen.

Wegens de bouwvalligheid (beschadigde structuur en rot hout) was renovatie niet mogelijk.

Ze werd vervangen door een brug met dubbele boog. De toegang is ook mogelijk voor personen met beperkte mobiliteit. Ze werd ingehuldigd in 2012.

Heraanleg van de Mettewielaan

Het project van de heraanleg omvat vooral de verbetering van de fietspaden. Aan elke kant van de rijbaan komt er in het verlengde van bestaande fietspaden op de omliggende assen een fietspad. Deze fietspaden liggen op het voetpad, plaatselijk op een bus-fietsstrook. Met deze nieuwe fietspaden wordt het regionale fietsnetwerk vervolledigd.

De oversteekplaatsen voor voetgangers worden heraangelegd en toegankelijk voor personen met een beperkte mobiliteit. De voetpaden worden op verschillende plaatsen ook verbreed. De snelheid voor voertuigen wordt naar 50km/h gebracht. Tot slot worden de busbanen ook aangelegd met groene zones om de openbare ruimte op te fleuren.

Heraanleg van het kruispunt Theo Lambertlaan, Guillaume Stassartlaan en Doctor Rouxstraat

Het project bestendigt de tijdelijke opstelling uit juni 2008. De proef heeft zijn nut bewezen voor de verkeersveiligheid.

Het kruispunt is ontworpen als een langwerpige rotonde in het verlengde van de bestaande middenberm.

De aanwezigheid van een school en een kribbe maken een zone 30 op het kruispunt noodzakelijk. De installatie van verkeersremmers voor het kruispunt en de visuele impact van de rotonde in de as van de Guillaume Stassartlaan zullen vertragend werken.

De voetgangersoversteken worden ingekort dankzij de rotonde en de verbredingen van de voetpaden, wat de veiligheid voor de voetgangers verhoogt.

Het complex van Pede: renovatie van de bermen

Dit project wil de bermen langs de verkeerswisselaar van Pede op de Ring te Anderlecht heraanleggen.

In de loop van de tijd zijn de verhardingen in blauwe hardsteen onstabiel en dus gevaarlijk geworden. Ze worden daarom vervangen door een verhoogde balk in beton. Deze balk en de aanliggende voetpaden krijgen een nieuwe ondoorlaatbare toplaag van hoge kwaliteit. De vangrails ten slotte krijgen nieuwe steunpaaltjes na de reparatie in het atelier.

Aanleg van het Radplein

Dit heeft volgende objectieven:

- De grote ruimte rond de St-Jozefskerk herwaarderen als polyvalente ruimte (ontmoetingsplaats, markt, kermis…), een speelplein en groenzones;
- Het kruispunt en de voetgangersoversteken veiliger maken;
- Meer fiets- en wandelverkeer aantrekken;
- Met aangepaste verlichting ook de nachtelijke aanblik van het plein en de kerk verbeteren;
- De netheid verhogen (vuilnisbakken en hondentoiletten).

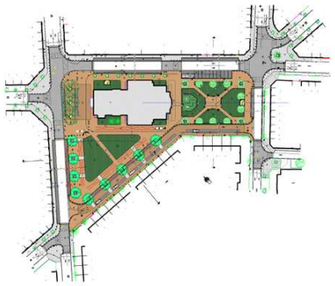

Bron; www.espaces-mobilites.com; auteur van het project Espaces Mobilités

Belangrijkste doeleinden

- Heraangelegde structurele ruimtes (vooral de prioritaire structurerende ruimtes)
  1. Aanleg van de openbare ruimte:
     - Coherente esthetische en technische criteria.
     - Programma voor een artistieke verfraaiing.
     - Groene verbindingen en groener maken van de structurerende ruimte.
     - Reclamedragers.
  2. Beschermen en in de verf zetten van het architecturale en natuurlijke patrimonium in de openbare en bebouwde ruimte:
     - Elementen van street art.
     - Openbare groene ruimtes.
     - Rehabiliteren van de aanpalende gebouwen.
  3. Architecturale rehabilitatie van de aanpalende gebouwen langs de structurerende ruimtes:
     - BBP.
     - Renovatie.
     - Heropbouw.
- Bescherming van het archeologische en industriële en sociale patrimonium
  1. Uitbreiding van de bescherming van het patrimonium en herwaardering en bescherming van de omgeving.
  2. Archeologisch patrimonium.
  3. Architecturale gehelen.
  4. Industrieel en sociaal patrimonium.
  5. PICHEE.
  6. Uitzonderlijk onroerend patrimonium.
- Bescherming van de groene ruimtes en uitvoering van prioritaire groenaanleg
  1. Nieuwe parken (aanleg).
  2. Groene structuren (aanleg).
  3. Groene wandelroute (aanleg).
  4. Groenaanleg in de eerste rand.
  5. Bescherming van de groene stad in de 2de rand.

Het archeologische patrimonium

Het archeologische patrimonium is een belangrijk aspect waarmee rekening moet worden gehouden, zowel om zijn historische en symbolische waarde voor de gemeente Anderlecht als om zijn belang bij het verstedelijken van een zone (aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning).

De kaart met archeologische sites en ontdekkingen uit 1993 bevat in totaal 67 archeologische sites. De inventaris van de sites en kaarten met plaatsbepaling kan worden ingekeken in het werk « Atlas van de archeologische ondergrond van de streek rond Brussel - 8 » uitgegeven door het ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis in 1994.

Onder deze sites vinden we:

- Een site met olifantachtige langs het kanaal.
- Een site waar een neolithische bijl werd ontdekt.
- De site van het *St-Annaveld* met sporen uit het Neolithicum en het IJzertijdperk, een Romeinse villa en de belangrijkste Merovingische begraafplaats in de Brusselse regio
- Een site met sterk afgesleten sporen aan de oppervlakte van het *Kerpenninksveld* tot aan de Appelboomstraat.
- Een vermelding van het aantreffen van een geldschat met Romeinse munten in het Aaveld.
- Een vermelding van een toponiem dat de herinnering aan een graf levend houdt waarvan de datering erg moeilijk is.
- De sites liggen op verschillende woonkernen uit de middeleeuwse en laatmiddeleeuwse tijd (Kuregem, Anderlecht, Neerpede, Aa, Veeweide, Broek en Scheut).

DE LANDSCHAPPEN

De topografie

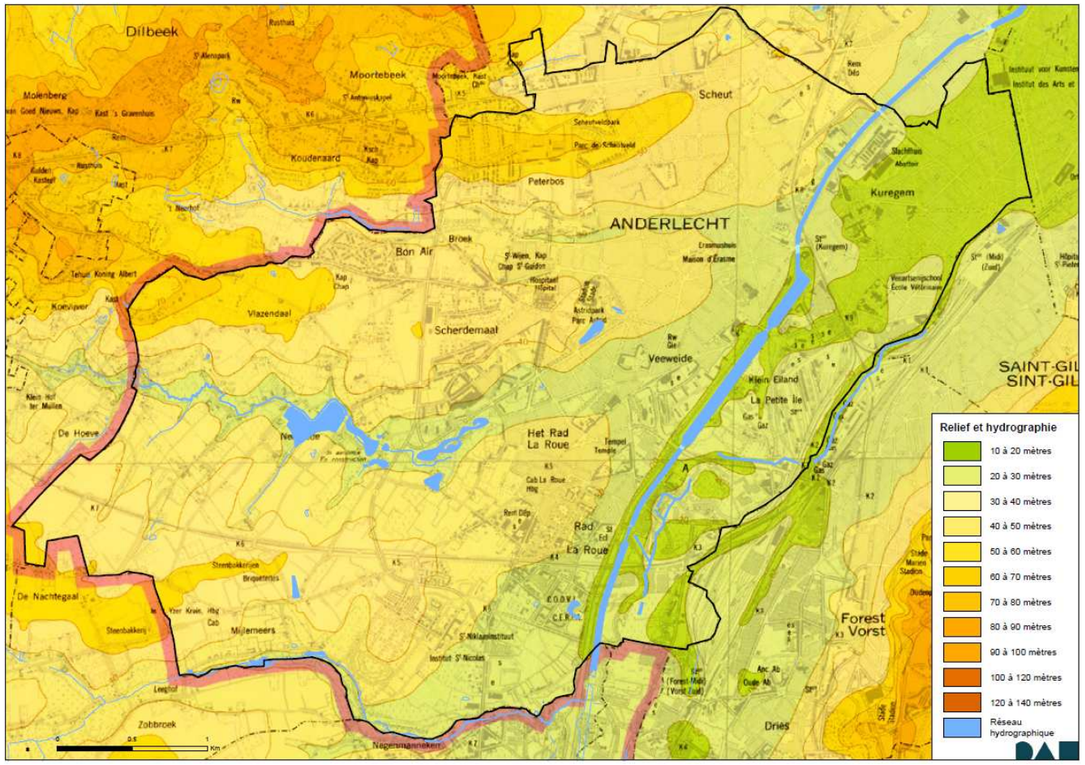

De gemeente Anderlecht wordt sterk beïnvloed door de valleien van de Zenne en de Neerpedebeek. Deze beide valleien zijn als het ware de wervelkolommen waarlangs het Anderlechtse en omringende landschap is opgebouwd. De niveauverschillen zijn erg vloeiend, maar bieden toch opvallende vergezichten. Topografisch gesproken geeft de groene zone op de kaart ons een inzicht in de samenvloeiing van de oppervlaktewateren op het grondgebied met de problemen die hieraan zijn verbonden. Zo liggen de wijken van het dichtbevolkte Kuregem beneden in de vallei met alle problemen van afwatering als gevolg.

Deze structuur van Oost naar West kan als leidraad voor het gemeentelijke « park system » worden gezien. Het steunt op die morfologie voor een netwerk van groene en verluchte ruimtes. Net als de vallei moet dit netwerk de dichtbevolkte wijken verluchten.

De hydrografie

Grote steden worden aantrekkelijk door de brede rivieren die erdoor stromen. Het enige oppervlaktewater dat Brussel vandaag doorkruist is het kanaal dat Antwerpen met Charleroi verbindt. Naast het economische belang is er ook een niet te verwaarlozen geografisch en cultureel belang. Het is meer dan alleen een breuk in het stadsweefsel. Om al deze redenen is het een opportuniteit voor toekomstige ontwikkeling en blijft het een erg interessante plaats voor de aanleg van het landschap. Het zuidelijke deel van het kanaal is hiervoor een mooi voorbeeld met zijn rijen populieren.

De geschiedenis van Brussel is onlosmakelijk verbonden met zijn beken en moerassen. Brussel en omgeving ontwikkelden zich in de moerassige alluviale vlakte van de Zenne. Het middeleeuwse dorp "Bruocsella", gebouwd in de meanders van de rivier breidde zich uit in de hoofdbedding. De Zenne en zijn zijrivieren, de Woluwe, de Geleytsbeek, de Pede, de Molenbeek … waarlangs een hele hoop ateliers, manufacturen en industrie werd gevestigd liggen aan de basis van de rijkdom van de stad. Dit landschap is dus vooral belangrijk om historische en culturele redenen. In het verleden vormden de Zenne en haar zijrivieren een dicht maar onderbroken geheel van vochtige gebieden (dikwijls overstroomd). Op het einde van de XVIIIe eeuw werd het hydrografische netwerk sterk gewijzigd: de vijvers werden voor 75% van hun oppervlakte drooggelegd en de waterlopen werden voor bijna 100 km overwelfd.

Het kanaal voor andere doeleinden dan goederentransport gebruiken blijft een complexe zaak. Er is maar weinig stroming en het water is vanaf de oever niet zichtbaar. Men moet met deze structuur rekening houden bij elk project in verband met het kanaal. De toegankelijkheid van het water speelt immers een grote rol.

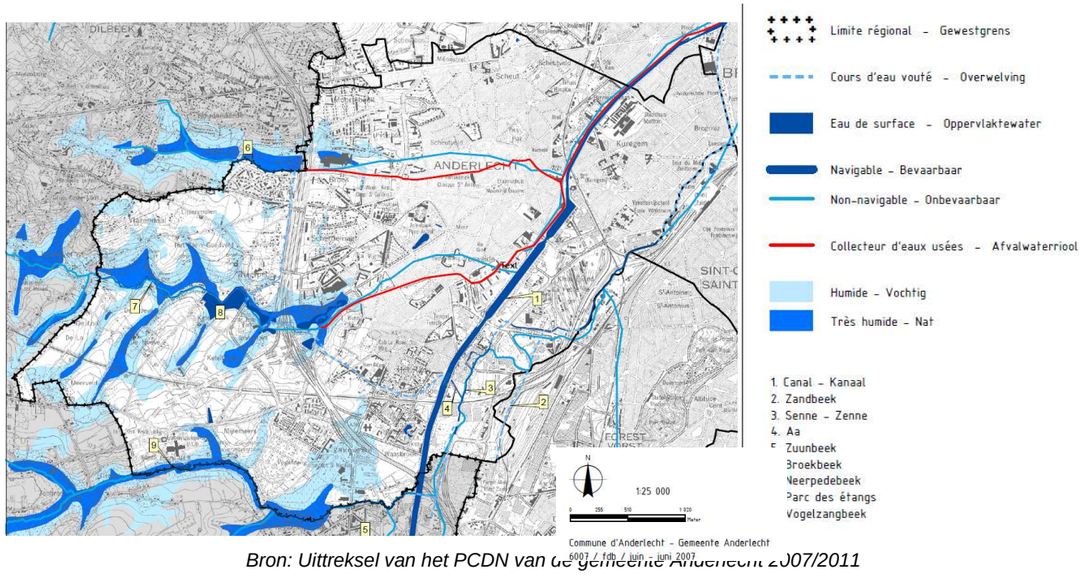

Bron: Uittreksel van het PCDN van de gemeente Anderlecht 2007/2011

In de gemeente Anderlecht vindt men drie natuurlijke waterlopen: **Neerpedebeek**, **Broekbeek en Vogelzangbeek.**

Belangrijkste kenmerken van het landschap en de openbare ruimtes

Het stadspanorama

De verhouding tussen al dan niet bebouwde ruimte is voor Anderlecht en de Brusselse regio dezelfde.

Gebruik van de grond in 2007				
	Bebouwd	Onbebouwd	Niet-gekadastreerd	totaal
Anderlecht	759	623	392	1774 ha
	43%	35%	22%	100%
BHG	7335	5505	3298	16138 ha
	45%	34%	20	100%

Bron; ACED – DGSIE, oppervlakte in hectare, statistieken site van het BHG

Nombre de logements par type de bâtiment en 2007									
	NOMBRE TOTAL DE LOGEMENTS dans							nbre de lgts par imm. à appart.	nbre de lgts par bâtiment
	Maisons de type fermé	Maisons de type demi-fermé	Maisons de type ouvert	Immeubles à appartements	Bât. industriels commerciaux et de services	Autres bâtiments	TOTAL		
Anderlecht	21.871	1.918	304	18.180	4.600	7	**46.880**	12,6	2,5
RBC	**197.912**	**17.240**	**6.054**	**278.224**	**45.710**	**168**	**545.308**	**9,7**	**2,8**
% Anderlecht	46,7	4,1	0,6	38,8	9,8	0	100		
% RBC	36,3	3,2	1,1	51,0	8,4	0	100,0		

Bron: ACED – DGSIE, eenheid en aantal woningen, statistieken BHG

Anderlecht heeft in verhouding veel gesloten bebouwing. Dit kan worden verklaard door de hoge bouwdichtheid in bepaalde wijken. Hoewel er minder appartementsblokken zijn dan in de Brusselse regio zijn er hier meer woningen per eenheid. De hoge densiteit aan woningen en dus ook aan bewoners valt hier op.

De volgende kaart (bouwhoogtes) toont de verscheidenheid van de Anderlechtse bebouwing. Dat wijst op opeenvolgende golven van verstedelijking en architecturale stijlen in de verschillende periodes. De gemeente heeft een periode gekend met hoogbouw in de vorm van woontorens. In de oudere wijken zien we nokhoogtes van 3 tot 4 verdiepingen.

Woontorens langs de Biestebroekkaai, Bron: Google Earth 2010

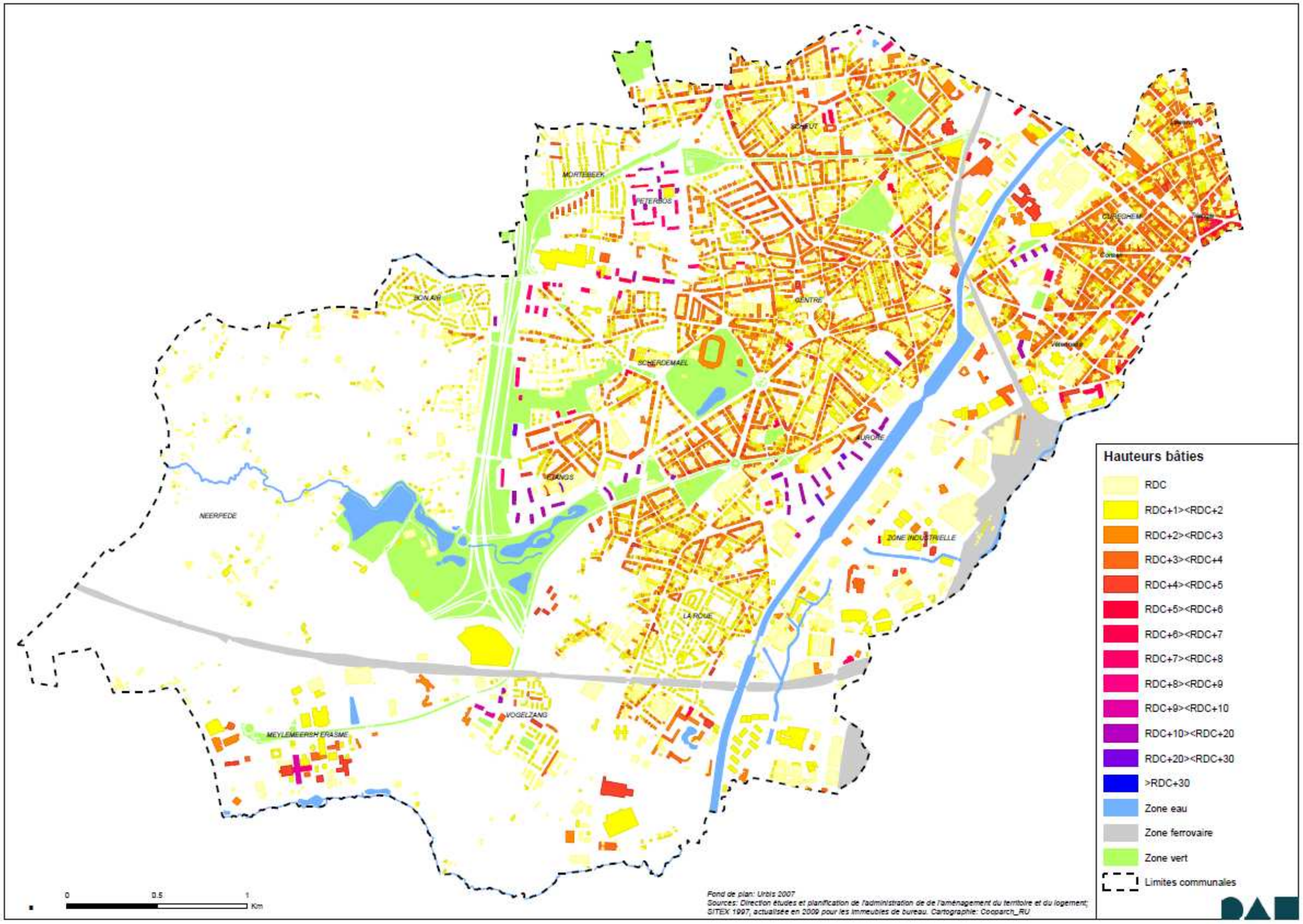
MORTEBEEK
PETERBOS
SCHEUT
CUREGHEM
BON AIR
CENTRE
SCHERDEMAEL
AURORE
ETANGS
NEERPEDE
ZONE INDUSTRIELLE
LA ROME
VOGELZANG
MEYLEMEERSH ERASME
Hauteurs bâties
RDC
RDC+1><RDC+2
RDC+2><RDC+3
RDC+3><RDC+4
RDC+4><RDC+5
RDC+5><RDC+6
RDC+6><RDC+7
RDC+7><RDC+8
RDC+8><RDC+9
RDC+9><RDC+10
RDC+10><RDC+20
RDC+20><RDC+30
>RDC+30
Zone eau
Zone ferrovaire
Zone vert
Limites communales
0
0.5
1
Km
Fond de plan: Urbis 2007
Sources: Direction études et planification de l'administration de de l'aménagement du territoire et du logement; SITEX 1997, actualisée en 2009 pour les immeubles de bureau. Cartographie: Cooparch_RU

Symbolische richtpunten

We zien een aantal zichtbare richtpunten wanneer we ons bevinden op de hoger gelegen punten van de gemeente die ook op regionale schaal herkenbaar zijn:

- De Zuidertoren: deze ligt wel niet op het grondgebied van de gemeente maar is wel een herkenningspunt voor de gemeentelijke ruimte. Hij symboliseert de poort tussen St Gillis, Anderlecht en de vijfhoek;
- De torens van Peterbos, zichtbaar vanaf de Ring.

Richtpunten voor voetgangers:

- Het gemeentehuis, vooral vanop het Baraplein aan de kant van het Zuidstation, in het verlengde van de Fiennesstraat;
- De St Guidokerk vanuit de Wayezstraat en het Dapperheidsplein;
- Het stadion is, hoewel het om een imposant gebouw gaat, enkel vanuit de belendende straten zichtbaar.

Netwerk van openbare pleinen en plaatsen

De openbare ruimte is essentieel voor een stad: zonder deze heb je geen stad. De openbare ruimte kan niet worden herleid tot een steun voor activiteiten, ze is immers ook een plaats voor PR, waar de stad in scène wordt gezet. Het is ook de ruimte waar de vrijheid en de sociale innovatie die eigen is aan de stad, wordt uitgedrukt.

Verkeer domineert de openbare ruimte, maar dit is niet altijd en overal het geval. Het is van belang deze andere functies te herkennen en te ontwikkelen. Daar hangt immers de levenskwaliteit voor een groot deel vanaf. De openbare ruimtes vormen het stedelijke landschap en de betekenis van de stad die de leefbaarheid moet garanderen.

De openbare ruimte is essentieel voor de openbare interventie:

- uit noodzaak, omdat de omgeving de levenskwaliteit beïnvloedt;
- nog meer uit noodzaak omdat enkel de openbare macht het recht en de macht heeft om ze te beheren en te beïnvloeden;
- uit opportuniteit omdat ze zich hier kan tonen en uiten.

Hier gebeurt het volgende:

- hiërarchiseren van de rijbaan, verdeling onder de weggebruikers;
- beheer van de openbare ruimtes (stadsmeubilair, kwaliteit van de voetpaden, uitlijnen van de bomen …);
- scenografie: een term uit de theaterwereld die de richtlijnen voor de compositie met volumes, voorwerpen, kleuren, licht en texturen;
- reclame, signalisatie;
- stedelijke animatie (overdag, ‘s nachts…)

Het luik "openbare ruimte" staat steeds in nauw verband met andere elementen van het GemOP. De aanliggende functies (handelszaken, uitrusting en bewoning) weerspiegelen of verlengen zich in de openbare ruimte, ze omarmen ze. Het voetgangersnetwerk moet overeenkomen met de structuur van de openbare ruimtes. De monumenten en sites winnen aan waarde in de openbare ruimte; een ruimte die ook het belangrijkste deel van het groene weefsel van de stad herbergt.

De coherentie van deze openbare ruimtes en hun hiërarchie hangt ook samen met de aanwezigheid van openbaar vervoer en het feit of deze al dan niet een eigen bedding heeft. Als de breedte van de rijbaan het toelaat verhoogt een duidelijke aflijning van elk gebruik de herkenbaarheid van deze belangrijke ruimte. Deze duidelijkheid verzekert een betere toegankelijkheid, een bescherming van de zwakke weggebruikers (voetgangers en fietsers) en een zekere zachtheid aan de stad (bijvoorbeeld in winkelstraten die door een zone voor de voetgangers uitnodigt om te wandelen en de kopen). Puur fysiek laat de betere toegankelijkheid toe om zwaar verkeer om te leiden naar minder kwetsbare zones, om korte verplaatsingen zonder auto te doen en een positief beeld van de gemeente te geven door het gebruikte stadsmeubilair en verkeersborden. De openbare ruimte is een belangrijke plaats voor de gemeentelijke functies: het vergt een intensief beheer: schoonmaak, onderhoud en opwaardering. Ze weerspiegelt ook de betrokkenheid van de gemeente bij het creëren van een aangename omgeving.

Een groot deel van de rijbaan waar ook openbaar vervoer rijdt is ingericht voor gedeeld gebruik voor auto’s, trams en bussen. Naargelang het tijdstip kan dit tot opstoppingen, visuele, geluids- en geurvervuiling leiden. Komt daarbij de verminderde ruimte voor voetgangers en soms een belangrijke bron van gevaar. Dit komt in de Brusselse regio veel voor, vooral tijdens het spitsuur. Het is een complexe materie die de gemeentegrenzen overschrijdt. De mobiliteitsplannen hebben hier een grote invloed.

De troeven van de Anderlechtse openbare ruimte kunnen als volgt worden samengevat:

- de verscheidenheid van landschappen en sfeer, bepaald door stedenbouwkundige en architecturale eigenheden of sterke infrastructuurelementen zoals het kanaal;
- de brede lanen;
- de veelheid van groene ruimtes en parken.

De belangrijkste zwakke punten zijn:

- de onoverzichtelijke structuur van het geheel van het grondgebied, wat de herkenbaarheid en de oriëntering bemoeilijkt;
- de verloedering van bepaalde wijken, die de esthetische kwaliteit verlaagt en een specifieke sfeer laat verloren gaan;
- de slecht beheerde visuele impact van de grote infrastructuurelementen;
- de last van het autoverkeer op de grote assen.

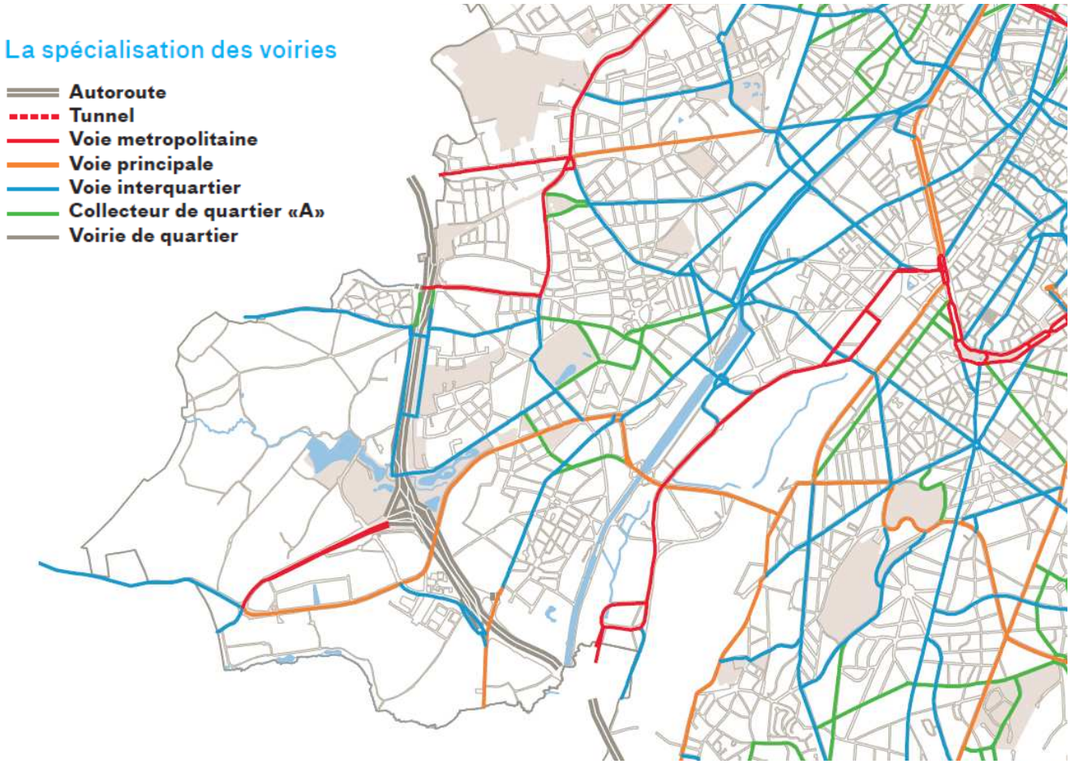

Bron: Iris2, Project van Regionaal Verplaatsingsplan, 2009, diagnose

Anderlecht heeft mooie en open lanen, dikwijls met bomen: de as Marius Renard – Koning-Soldaat, Prins Van Luiklaan, Lambertlaan, Sylvain Dupuislaan, Lennikse Baan, Herzieningslaan (met de Veeartsenijschool op het einde). Ook moeten we vaststellen dat de straten, buiten de oude kernen, breed zijn, zij het met wisselende landschappelijke waarde.

Eigen aan Anderlecht is de samenstelling uit wijken met een erg specifiek en eigen karakter. St-Guido, Kuregem, Scheut, Birmingham, Het Rad, Goede Lucht: ze hebben allen een geheel eigen stedenbouwkundige en architecturale vorm die een aparte sfeer opleveren.

We zien ook een veelheid aan pleinen van verschillende aard en grootte, met allen een duidelijk stedenbouwkundig potentieel, dankzij hun strategische positie in de gemeente en hun specifieke vorm. We hebben het Emile Vanderveldeplein, het Dapperheidsplein, het Baraplein, het Raadsplein, het Schoonheidsplein en de Albert I-square. Ze zijn dikwijls onaantrekkelijk ingericht en hun impliciete kwaliteiten worden niet gebruikt.

Het grondgebied van Anderlecht is erg versnipperd door barrières. De spoorlijn en de Ring structureren (of versnipperen) de Anderlechtse ruimte en de bruggen en overgangen blijven puur utilitair zonder de herkenbaarheid van de stad te verhogen. Het landschappelijke potentieel van het kanaal wordt maar gedeeltelijk benut en lijdt onder de kleurloze aanleg van de bruggen en het gebrek aan perspectief. In de richting van Vorst vormt de industriële as een brede grens.

De andere structurerende ruimtes zijn grote lineaire structuren en de pleinen die ermee zijn verbonden. Door hun oriëntatie zijn ze in twee groepen te verdelen. De belangrijkste groepen zijn de lange continue wegen van het centrum naar de buitenwijken zoals de Ninoofsesteenweg (die binnenkort erg zal veranderen door de komst van de tram) en de Bergensesteenweg, de Itterbeekse Baan of de Birminghamstraat. Een tweede groep zijn de meer fragmentaire stukken zoals de Ring of de lanen van de Grote Ring. De pleinen en kruispunten zonder naam en de bruggen op deze assen maken automatisch deel uit van deze structurerende ruimtes: het Dapperheidsplein, het Bizetplein, het Verdiplein en het Schoonheidsplein, de Albert I-square, de Vanderveldesquare en het Meerplein.

We kunnen nog andere plaatsen en assen aan deze lijst toevoegen. Het Raadsplein aan het einde van de Fiennesstraat heeft symbolische waarde voor Anderlecht. De beide spoorlijnen brengen uiteraard ook structuur, onder meer in de wijk Het Rad, het Kleine eiland en door de bruggen over het kanaal.

Troeven en zwakten van de openbare ruimte

De troeven van de Anderlechtse openbare ruimte kunnen als volgt worden samengevat:

- de verscheidenheid van landschappen en sfeer, bepaald door stedenbouwkundige en architecturale eigenheden of sterke infrastructuurelementen zoals het kanaal;
- de brede lanen;
- de veelheid van groene ruimtes en parken.

De belangrijkste zwakke punten zijn:

- de onoverzichtelijke structuur van het geheel van het grondgebied, wat de herkenbaarheid en de oriëntering bemoeilijkt;
- de verloedering van bepaalde wijken, die de esthetische kwaliteit verlaagt en een specifieke sfeer laat verloren gaan;
- de slecht beheerde visuele impact van de grote infrastructuurelementen;
- de last van het autoverkeer op de grote assen.

Het groenrapport

Bron; www.ibgebim.be

Anderlecht is gekend om zijn belangrijke groene ruimtes: 200 hectare van het Anderlechtse grondgebied zijn groene ruimte. Dit natuurlijke patrimonium bestaat uit parken en openbare tuinen, maar ook uit bomenrijen en plantsoenen. Deze groene en open elementen bestaan vooral uit een landelijke zone die ongeveer een kwart van de totale oppervlakte van het grondgebied uitmaakt – bijna 21% of ongeveer 3,5 km². Er zijn ook veel parken en tuinen, waarvan de oppervlakte daalt van West naar Oost in de gemeente. Sommige wijken bieden een betere levenskwaliteit dankzij de tuinen en private groene ruimtes zoals in de tuinwijken (privétuinen) of de wijk Peterbos waar de bebouwing van bouwblokken veel groen aan de voet van de blokken laat.

Zoals we zien op bovenstaande kaart is de zone van Neerpede in het uiterste Westen van de gemeente één van de groenste zones van het Gewest, samen met het Zoniënwoud en het park van Laken.

Met de inrichting van het Astridpark (15 Ha) in 1910-1912 stort de gemeente zich in een voluntaristische dynamiek op het gebied van groene ruimte. In de jaren ’20, worden drie tuinwijken gebouwd op het grondgebied van de gemeente (Het Rad, Moortebeek en Goede Lucht) die vandaag als opmerkelijke patrimoniale gehelen gelden. Deze wijken hebben een omvangrijk groen potentieel van tuinen (voor en achter), hagen en aanplantingen langs de wegen, grasperken en plantsoenen. De modernistische wijken uit de jaren ’50 werden zo ontworpen dat hun bewoners een maximum aan groen zouden hebben.

Na de tweede wereldoorlog volgden de gemeentelijke diensten een politiek geïnspireerd op het Handvest van Athene. Groene ruimtes worden dan niet enkel ter verfraaiing, maar ook met een functie gecreëerd. Ze bieden aan de bewoners een gamma collectieve voorzieningen zoals speelpleinen, sportvelden e. d. Het groenplan van de gemeente voorziet in een echt « park system ». De gemeente plant een netwerk van « wijktuinen » die over het hele gemeentelijke grondgebied verspreid liggen, verdeeld in verschillende buurteenheden die door de grote verkeersassen worden afgebakend.

Recent heeft de gemeente, in het kader van het Europese programma Interreg, een studie over de aanleg van de Groene en Blauwe vermazing op haar grondgebied.

Vandaag wil de Groendienst met zijn werk deze voluntaristische politiek verderzetten en de gemeente op deze manier groen houden. Het is met dat doel dat de gemeente een gemeentelijk Plan voor Natuurontwikkeling heeft opgezet, heet eerste in het Brussels Hoofdstedelijk gewest (zie hoofdstuk Anderlecht en duurzaam milieu)

Categorieën groene ruimtes in % van de totale oppervlakte van het Gewest

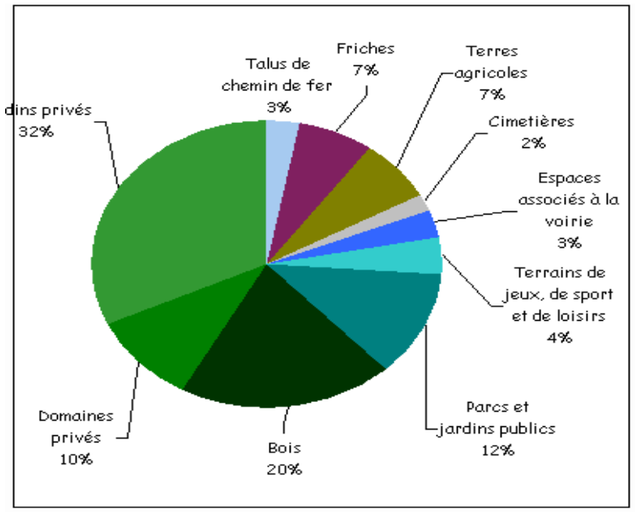

Bron; http://cartoweb2.ibgebim.be/cartoweb2/map.phtml?config=rbdh6&langtype=2060

Anderlecht heeft al lang een groene traditie. De gemeente, een samensmelting van oude gehuchten, heeft lange tijd een nauwe band onderhouden met zijn landelijke hinterland, het Pajottenland.

Op een gebied van 606 ha (7% van de gewestelijke oppervlakte aan groen) wordt nog aan landbouw, tuinbouw of bosbouw (populierenkweek) gedaan, vooral aan de uiterste rand van het Gewest, in Neerpede. Dit is een overgangszone tussen de stad en een meer landelijk gebied.

Park-System

Anderlecht is de enige gemeente die systematisch groene ruimtes heeft aangelegd bij de bouw van nieuwe wijken. Als er in de jaren zestig verkavelingen worden getekend voert de grondregie een « park-system » in. Het wordt een avant-gardistisch groenweefsel een aaneenschakeling van groenzones die de te bebouwen oppervlakte doorkruist. Het Vijverspark en het Scherdemaalpark zijn de belangrijkste.

Zo worden er wandelingen georganiseerd rond dit « park-system » met besprekingen over zowel de architectuur, de stedenbouw als het landschap. De nadruk wordt gelegd op de analyse van de wijk Scherdemaal, een van de sterkste schakels in het Anderlechtse Park System. Deze stadsplanning, typisch voor de jaren 50 en 60, baseert zich op het fameuze Handvest van Athene uit 1933 dat de principes van de functionele stad voorschrijft, met een verbetering van de leefomstandigheden. Meer dan enige andere gemeente van de Brusselse agglomeratie heeft Anderlecht zich daardoor laten inspireren voor de bouw van zijn nieuwe wijken.

De huidige politiek inzake groene ruimtes concentreert zich rond het concept van Groene en Blauwe vermazingen (zie hoofdstuk Anderlecht en duurzaam milieu). Het groene netwerk wil groene ruimtes in de centra van de steden zonder groen, groene ruimtes onderling verbinden door bomen langs de paden voor voetgangers en fietsers (de sociale functie), fauna en flora (de ecologische functie). Het “blauwe” netwerk wil de rivieren en beken weer naar de oppervlakte brengen om ze van het afvalwater te scheiden. Daarnaast worden watergebieden en recreatieruimtes gecreëerd.

De eerste concrete realisaties van deze filosofie vinden we in de centrale wijken: de parken van de Dauwwijk in Anderlecht

Voor groene ruimtes is het boek « Parc et Jardins de Bruxelles» van Jacques Boulanger-Français een goede referentie[11]. Dit werk beschrijft 100 Brusselse groene ruimtes, waarvan 9 in Anderlecht;

- het Astridpark (hiernaast); uitgedacht in 1927 door de landschapsarchitect Jules BUYSSENS. Nu staat er het stadion van Royal Sporting Club Anderlecht (RSCA);
- het Bospark; de werken startten in 1967 nadat het kerkhof dat er vroeger lag buiten gebruik was gesteld;
- het park van Scherdemaal; ingehuldigd in 1964, de eerste schakel in het Anderlechtse park-system;
- de tuin van het Erasmushuis bestaat uit twee delen, een klein park uit de jaren 40 en een binnentuin;
- het Joseph Lemairepark;
- het Jean Vivespark werd aangelegd door de groendienst van de gemeente;
- het Vijverspark met zijn opeenvolgende vijvers;
- het park van Pede is een regionaal park van een twintigtal hectare;
- het Crickxpark ligt in één van de wijken met de minste groene ruimtes.
- Het Dauwpark, ingehuldigd in 2000 biedt vooral vrijetijdsmogelijkheden (spelen, pétanque, kiosk).

De braaklanden

Ontstaan door het stopzetten van industriële of landbouwactiviteiten zijn de braaklanden overblijvende ruimtes waar spontane begroeiing komt. Ze bedekken 613 ha of 7% van de Gewestelijke groene ruimtes.

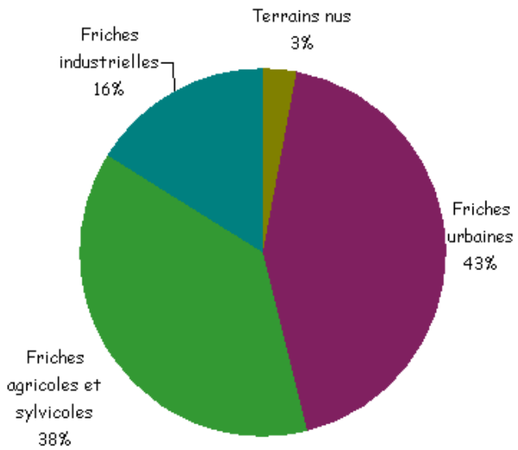

Bron: BIM, Graad van Groen en groene ruimtes, verdeling van de types braakland in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest

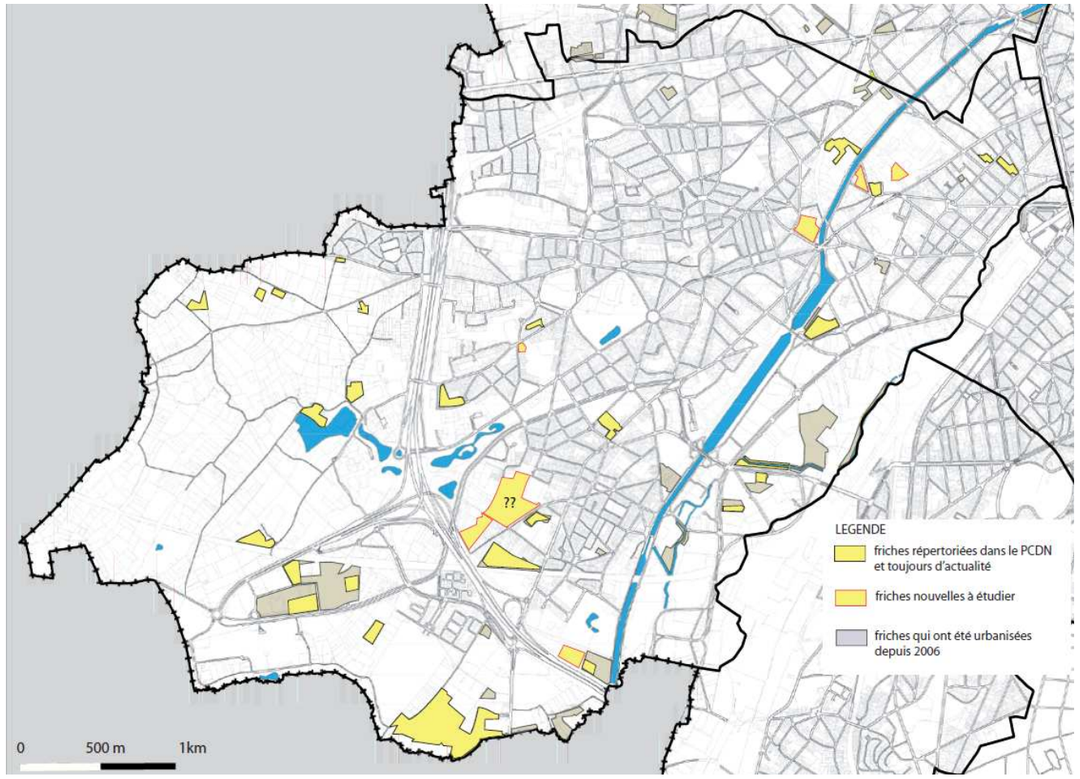

Een geheel van braaklanden werd geregistreerd bij het opstellen van het GemOPN. Om de gegevens actueel te houden moet gezegd worden dat veel ervan nu verstedelijkt is of voorwerp is van een stedenbouwkundige studie.

Deze terreinen hebben een interessant potentieel voor de gemeente, vooral in een dichtbebouwde en bewoonde wijk waar er een nijpend gebrek aan groene ontspanningsruimte is in de buurt van nieuwe woningen.

[11] *Gepubliceerd met steun van het Gewest.*

De relatie tussen landschap en levenskwaliteit

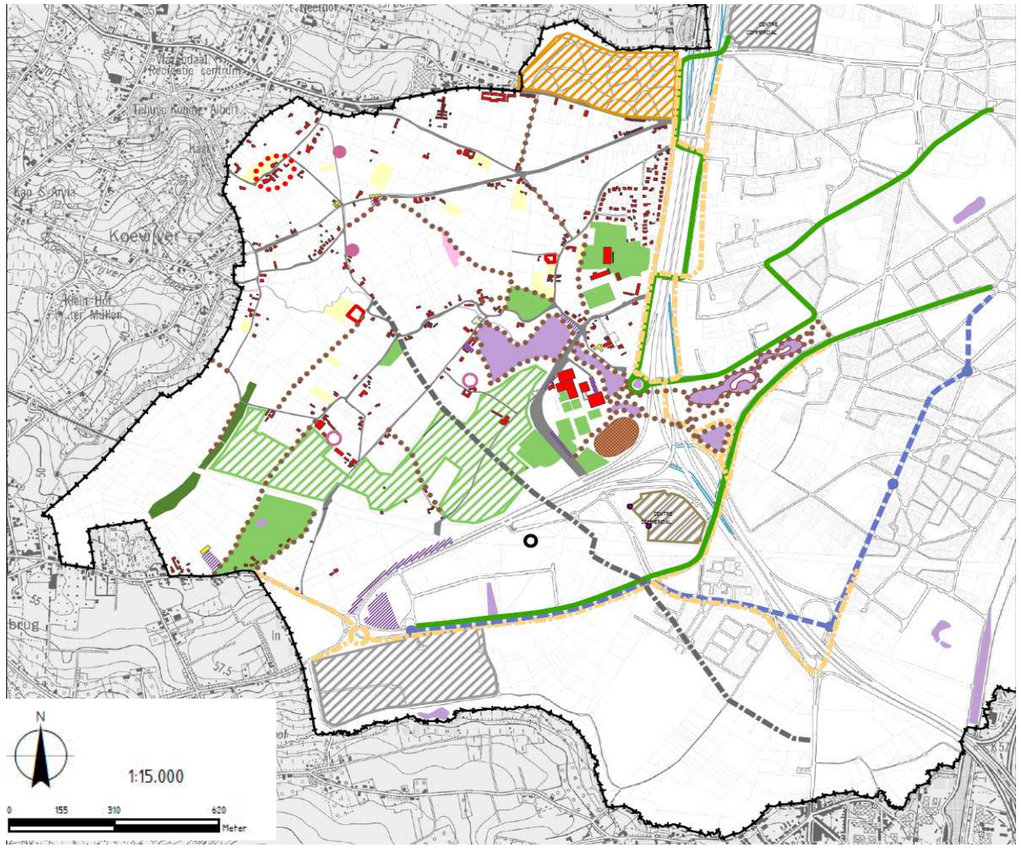

Bron; PCDN, realisatie SumResearch, fond Urbis, Morfologie van de zone Neerpede, oktober 2006

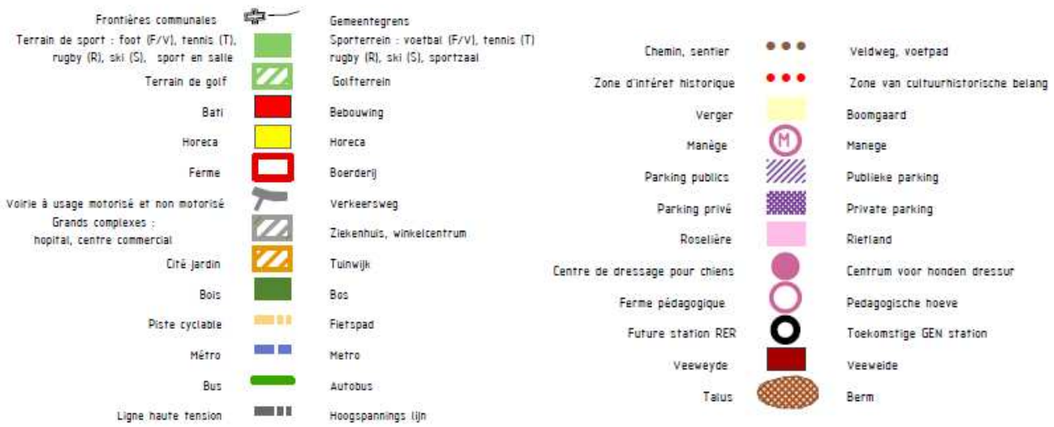

De zone van Neerpede is bijzonder binnen Anderlecht doordat ze een relatief natuurlijk landschap paart aan een levenskwaliteit die we niet meer vinden in de andere delen van de gemeente. Neerpede, in het Oosten begrensd door de Brusselse Ring, in het Zuiden door de Lennikse Baan en de grens met Vlezenbeek, in het Westen en het Noorden door de gemeente Dilbeek, met Sint Anna Pede en Itterbeek. In tegenstelling tot andere natuurlijke of semi-natuurlijke ruimte is Neerpede bewoond en is het landschap dus gedeeltelijk gevormd door de mens (landbouwlandschap) en gedeeltelijk natuurlijk (vallei van de Pede). Dit is het semi-natuurlijke landschap van Neerpede. De Ring vormt een fysieke barrière voor de verstedelijking. Deze coupure (voorzien van « poorten » dankzij 6 bruggen over of onder de autosnelweg) en het feit dat vele Anderlechtenaren en Brusselaars het niet kennen heeft gemaakt dat dit landbouwareaal gevrijwaard is gebleven van een verstedelijking die de aard van de site niet zou hebben bewaard. Het zuidelijke deel is wel ingeschreven als industriezone in het GBP. Er zijn en komen nog steeds een zeker aantal grote bedrijven (Erasmusziekenhuis, wetenschapspark van de ULB, de firma l'Oréal…).

De gemeente Anderlecht van haar kant heeft, door een opkooppolitiek van de gronden, een deel van Neerpede veranderd in een sportieve zone, met tennisterreinen en een golfbaan. De gemeente heeft ook een stormbekken van iets meer dan 5 ha aangelegd dat nu een vijver vormt in de vallei van de Pede.

Bron; www.bing.com

Brueghel, de oude meester, vereeuwigde de mooie landschappen, de aaneenschakeling van valleien en de grote vallei van de Pede al op zijn doeken.

Het architecturale erfgoed van Neerpede is niet minder belangrijk dan zijn typische boerderijen, de Luizenmolen, het jachtpaviljoen van de Ketelstraat en de typische bruggen over de spoorweg.

Bron foto; VZW Neerpede blijft, Neerpede vivra http://neerpede.org

2.2.2. Anderlecht; bewoond en beleefd

DE BEVOLKING

Evolutie en karakteristieken van de bevolking

Bevolkingsdichtheid op 01/01/2006 par statistische sector *(Bron NIS)*

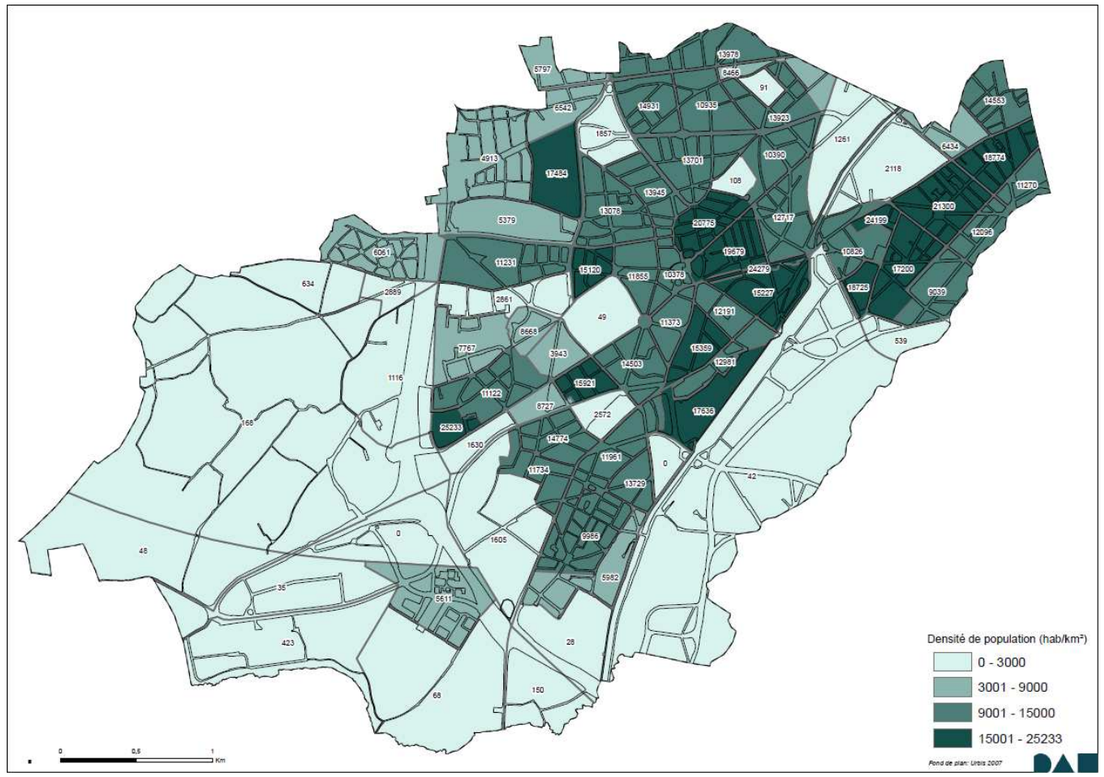

Evolutie van de bevolking

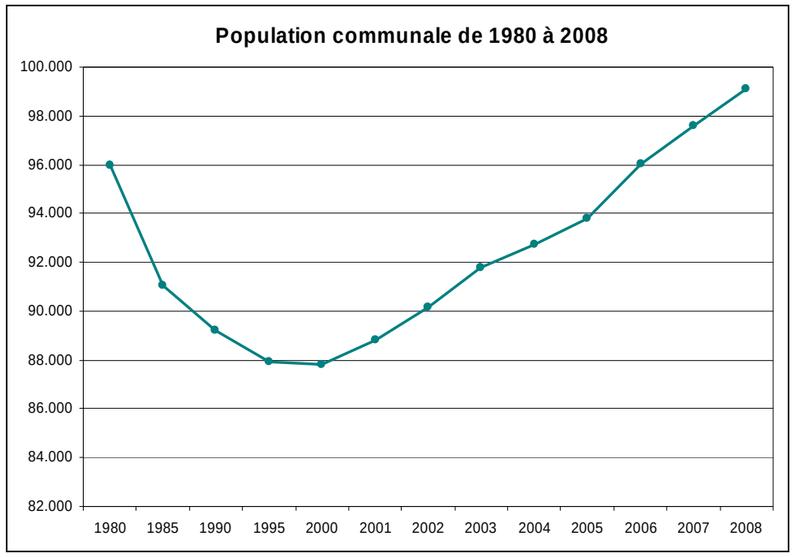

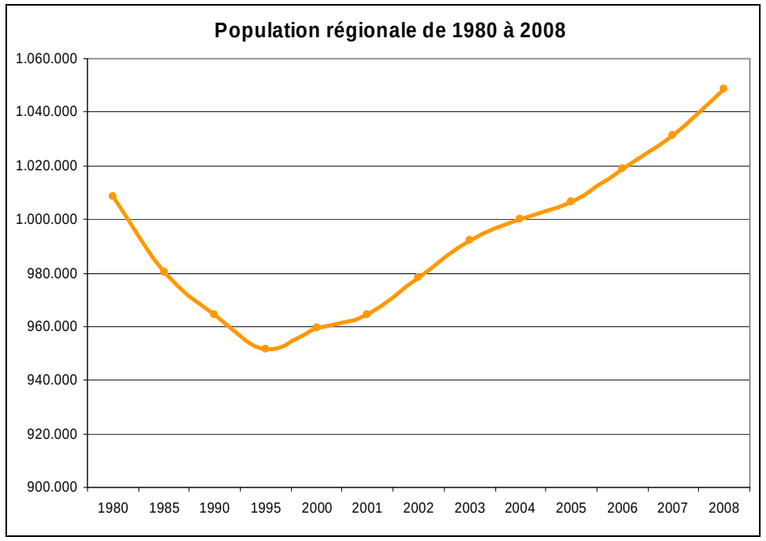

Realisatie COOPARCH-RU – Bron; FOD economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie, Dienst Demografie

De gemeente heeft een constante bevolkingsgroei gekend sinds het midden van de XIXe eeuw, tot in 1969. Sinds het einde van de jaren 90 stijgt de bevolking opnieuw. Ze steeg van 87.812 inwoners in 2000 tot 99.085 in 2008, een stijging met 11% op 8 jaar tijd. De evolutie komt overeen met de tendens in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Op de grafieken hiernaast ziet men bijna identieke curves. De bevolking van Anderlecht bedraagt 9.46% van de bevolking in het Gewest in 2007.

De totale bevolking bedraagt 104 769 inwoners in 2010, 112.258 op 1 januari 2013!

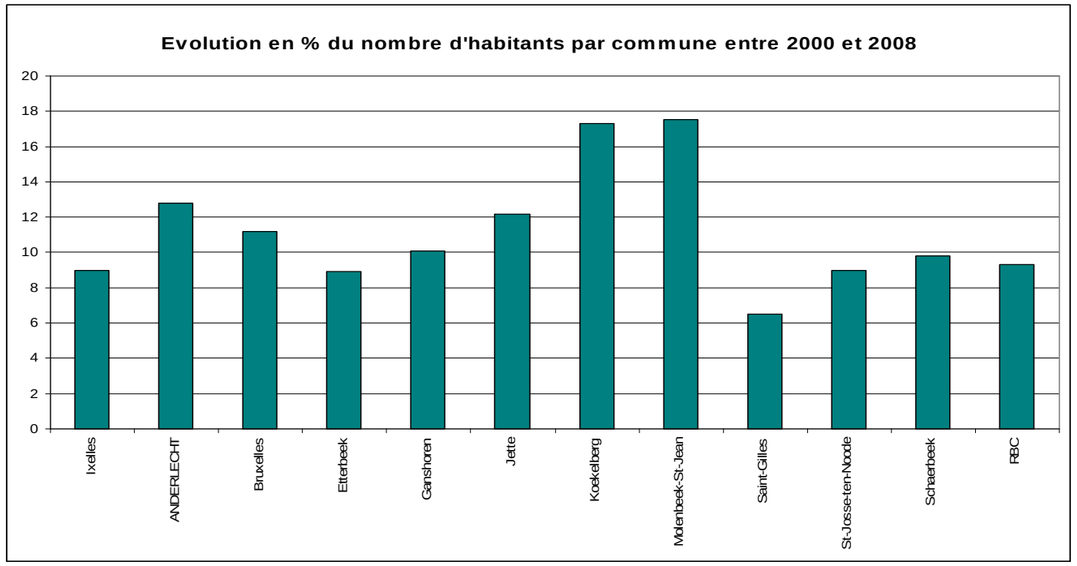

Realisatie COOPARCH-RU – Bron; FOD economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie, Dienst Demografie

Volgens het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) van het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in « de boeken van het BISA, Brusselse Demografische Projecties 2010-2020 » heeft Anderlecht tussen 2000 en 2010 een stijging met 19% van zijn totale bevolking gekend.

Gemiddelde jaarlijks groei van de bevolking

	2000	2000 / 2010		2010	2010 / 2015		2015	2015 / 2020		2020
Anderlecht	87 812	1696	1.8%	104 769	2458	2.2%	117 061	1788	1.5%	125 999
BHG	959 319	12882	1.3%	1 088 138	16521	1.5%	1 170 744	11973	1%	1 230 611

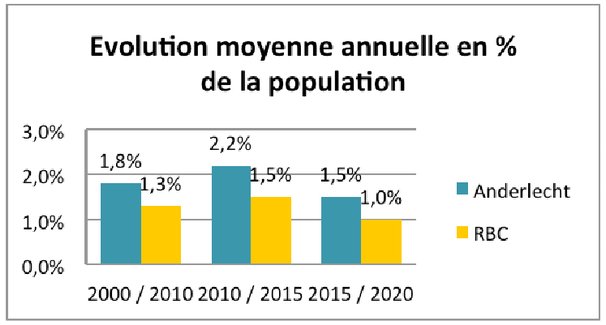

Bron; BISA, Brusselse Demografische Projecties 2010-2020, verwerking COOPARCH- R.U

We stellen vast dat de Anderlechtse bevolking sneller zal stijgen dan die van het Gewest. Deze stijging zal een impact hebben op de infrastructuur en op de vraag naar woongelegenheid. De stijging zal wel stelsmatig kleiner worden. Als we naar de geprojecteerde evolutie tussen 2000 en 2020 kijken zien we een stijging van +43%! Deze projecties moeten wel voorzichtig geïnterpreteerd worden omdat de bevolkingsevoluties, maatschappijfenomenen en de druk op het woningsaanbod de bevolkingscijfers enorm beïnvloeden.

Evolutie van de bevolking tussen 1997 en 2005

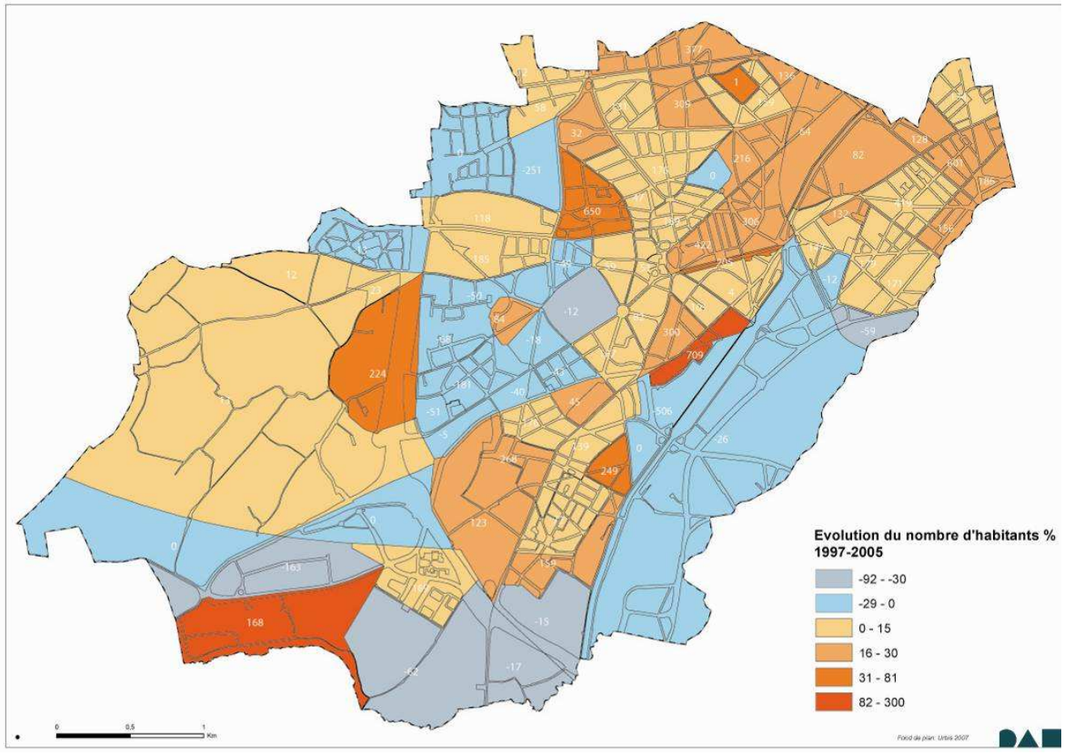

Bron; aantal inwoners per statistische sector NIS, cartografie COOPARCH-RU

De hierboven getoonde waarden zijn uitgedrukt in percenten. Ze benadrukken bepaalde wijken als Meylemeersch of COOVI die een bevolkingsafname tonen.

Als we de bevolkingsevolutie in absolute cijfers bekijken zien we dat de wijken Dageraad en Peterbos de grootste daling kennen.

Als we naar de percentages kijken worden de wijken beter belicht volgens hun eigenheid.

Dat betekent dat een lichte daling van het aantal inwoners in bepaalde wijken er zware gevolgen kan hebben.

Het Erasmusziekenhuis vertoont bijvoorbeeld de grootste stijging in percentage inwoners, het steeg immers van 56 naar 224 personen tussen 1997 en 2005.

In absolute cijfers echter is de sector Bergensesteenweg / St Lucas significanter met een stijging van 511 naar 1220 inwoners, 709 extra personen dus.

In totaal zijn meer dan 7.900 personen op het Anderlechtse grondgebied komen wonen. De verdeling gebeurde onregelmatig, met pieken in de dynamischere centra.

Het ruime centrum van Anderlecht (alles tussen de Ring en de spoorweg) kent een grotere stijging met 5.280 extra personen tussen 1997 en 2005.

Het gedeelte Kuregem en de Kanaalzone toont een stijging van in totaal 2.238 inwoners.

Het westelijke gedeelte van de gemeente ten slotte zag maar een stijging van 397 personen. Het landelijke karakter en de bescherming tegen nieuwbouw waren hiervan de voornaamste redenen.

Leeftijdspiramide in 2008

2008	0-19 jaar	20-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65 en meer	totaal
Anderlecht	26.020	21.776	20.731	14.863	15.695	99.085
%	26,3	22,0	20,9	15,0	15,8	100
BHG	253.288	252.059	228.554	162.545	152.045	1.048.491
%	24,2	24,0	21,8	15,5	14,5	100

Realisatie COOPARCH-RU – Bron; FOD economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie, Dienst Demografie

We zien een piek voor 0-19 jaar in 2008 die lichtjes boven het Gewestelijke gemiddelde ligt. Dit komt door een hoger geboortecijfer dan in het Brusselse Gewest, namelijk 17.2 ‰ in Anderlecht en 15,4 ‰ in het BHG.

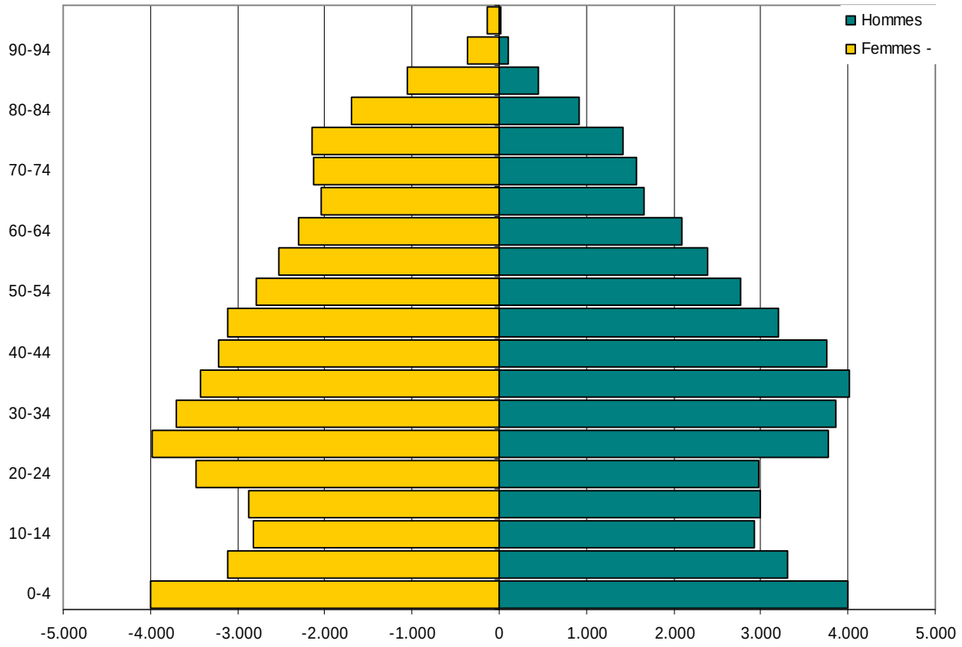

De bevolkingsstructuur in Anderlecht is vergelijkbaar met die van het Gewest. Natuurlijk zien we een groter aandeel vrouwen dan mannen vanaf 60 jaar tot het levenseinde. Daartegenover staat een meerderheid aan mannen tussen 30 en 44 jaar. In vergelijking met andere gemeenten van de eerste rand telt Anderlecht een groter aandeel jongeren tussen 4 en 20 jaar. We mogen dus besluiten dat de families goed vertegenwoordigd zijn op het grondgebied en dat, over het algemeen, de generatiemix homogeen is.

De sociale profielen van de wijken

Gemiddelde leeftijd van de bevolking

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Anderlecht	39.21	38.97	38.71	38.47	38.35	38.18	37.87	37.66

Bron; FOD economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie, Dienst Demografie

In 2005 is het aantal jongeren in Anderlecht het grootst en stijgend. De min 20-jarigen zijn oververtegenwoordigd in vergelijking met de andere leeftijdscategorieën. De bevolking tussen 20 en 34 jaar en tussen 35 en 49 is ongeveer even groot, terwijl de 50-plussers in de minderheid zijn.

De gemiddelde leeftijd in Anderlecht is rond de 38 jaar. Dat komt ongeveer overeen met de gemiddelde leeftijd in het BHG. De gemiddelde leeftijd daalt in Anderlecht, net als in het hele BHG. Ze ligt het laagst in het Noordwesten van de gemeente.

Het aandeel van min 19-jarigen ligt in Anderlecht hoger dan in het BHG. De bevolking tussen 20 en 49 jaar is dan weer talrijker in het BHG. Hoewel het aandeel ouderen (meer dan 65 jaar) lichtjes hoger ligt dan het gemiddelde van het BHG, is Anderlecht een van de gemeenten tot aan de tweede kroon die het minste ouderen van het Brusselse Gewest telt[12]. De gemiddelde leeftijd in Anderlecht daalt. Ze daalde van ongeveer 39 jaar in 2000 tot iets meer dan 37 jaar in 2007. Deze daling komt overeen met die van het BHG. De jonge bevolking is geconcentreerd in de oostelijke wijken van de gemeente terwijl de hogere gemiddelde leeftijden meer in het Westen voorkomen.

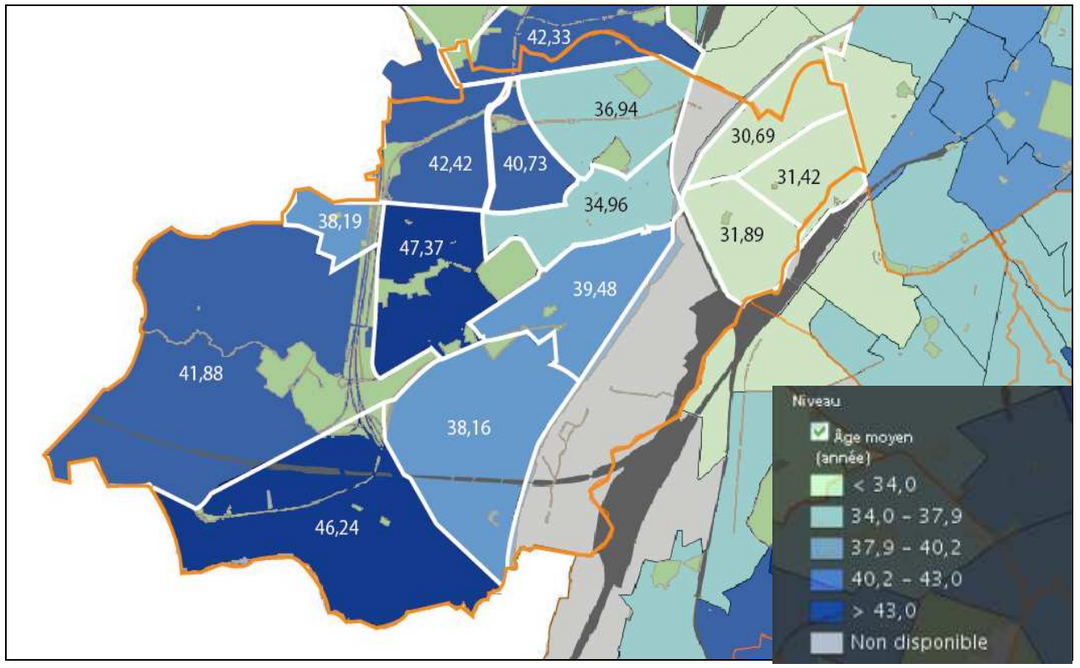

Belgische en vreemde bevolking

Bevolking	BELGISCH			VREEMDELING			TOTAAL		
	Mannen	Vrouwen	**Totaal**	Mannen	Vrouwen	**Total**	Mannen	Vrouwen	**TOTAAL**
Anderlecht	35.790	39.061	**74.851**	12.403	11.831	**24.234**	48.193	50.892	**99.085**
BHG	359.419	394.029	**753.448**	146.544	148.499	**295.043**	505.963	542.528	**1.048.491**
Aandeel Anderlecht	36,1	39,4	**75,5**	12,5	11,9	**24,5**	48,6	51,4	**100**
Aandeel in het BHG	34,3	37,6	**71,9**	14,0	14,2	**28,1**	48,3	51,7	**100**

Bron; FOD economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie *(01/01/2008)*

Vreemde b**evolking op 1 januari 2007 per continent**								
	EU	Andere landen + Kroatië	Afrika	Azië	Amerika	Oceanië	vluchtelingen, Apatriden & onbep.	TOTAAL
aantal Anderlecht	12.717	474	7.649	1.702	459	3	600	23.604
% Anderlecht	53,9%	2,0%	32,4%	7,2%	1,9%	0,0	2,5%	100%
% BHG	60.3%	2,9%	21,6%	9,8%	3,5%	0,1	1,8	100

Bron; FOD economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie, Dienst Demografie- *berekening BISA (MBHG)*

Een kwart van de bevolking van Anderlecht is vreemdeling. Voor de hele gemeente vertegenwoordigde de vreemde bevolking in 2005 iets meer dan 23% van de totale bevolking. Dat ligt onder het gemiddelde van het BHG. Het aandeel aan vreemde bevolking daalt in Anderlecht sinds 1991 (~-1.4%) geheel volgens de tendens van het BHG (~-1.7%). Het aandeel van de vreemde bevolking stijgt nu weer en bedroeg in 2008 voor Anderlecht 24,5%.

Wat de vreemdelingen uit Afrika betreft zien we er meer in Anderlecht dan in de rest van het BHG, stijgend sinds 1991. Dat geldt ook voor de bevolking uit Noord-Afrika. De Turkse gemeenschap is er ondervertegenwoordigd tegenover de rest van het BHG in 2006; 0,76 in Anderlecht tegenover 1,07 in BHG. Ze daalt in Anderlecht sinds 1991 net als elders in het BHG.

Er zijn gezinnen uit de immigratie (hoewel dikwijls Belgisch door naturalisatie en bij de geboorte op Belgisch grondgebied), vooral van Maghrebijnse oorsprong. Ze wonen vooral in het Oosten van de gemeente. Personen uit landen die pas recent bij de Europese Unie zijn aangesloten (Polen, Roemenië) zijn erg goed vertegenwoordigd in de gemeente, maar niet meer dan gemiddeld in het Gewest. De andere burgers van het Europa van 15 (voor 2004) zijn sterk ondervertegenwoordigd onder de vreemdelingen. De aanwezigheid van personen uit sub Sahara Afrika, vooral Congolezen ligt hoger dan het gemiddelde van het Gewest.

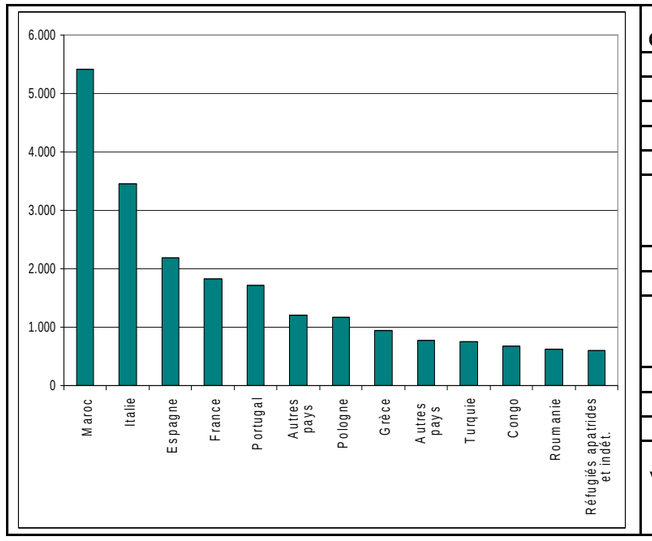

Oorsprong	Aantal in 2007	% van de vreemde bevolking
Marokko	5.406	22,9
Italië	3.457	14,6
Spanje	2.197	9,3
Frankrijk	1.829	7,7
Portugal	1.713	7,3
Andere landen	1.204	5,1
Polen	1.174	5
Griekenland	936	4
Andere landen	775	3,3
Turkije	747	3,2
Congo	671	2,8
Roemenië	629	2,7
Vluchtelingen, apatriden en onbepaald.	600	2,5

Bron; FOD economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie, Dienst Demografie - *berekeningen BISA (MBHG)*

[12] *http://www.monitoringdesquartiers.irisnet.be*

Verdeling van de vreemdelingen in 2006 volgens de Wijkmonitoring

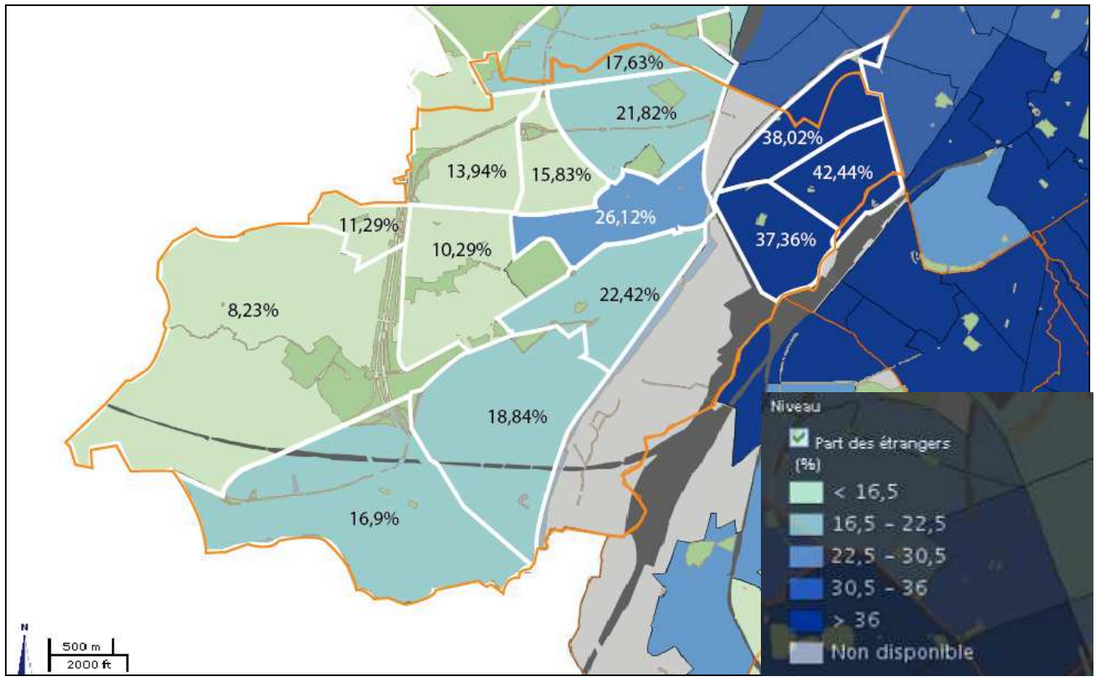

Bron; www.wijkmonitoring.irisnet.be

We zien dat het aandeel vreemdelingen per wijk van de Monitoring ongelijk verdeeld is over het grondgebied.

De wijken van Kuregem tonen waarden ver boven het gemeentelijke gemiddelde. We herkennen twee duidelijk afgescheiden gedeeltes, één in het Noorden met een lagere waarde, één in het Zuiden met cijfers licht boven het gemiddelde van de gemeente.

Samenstelling van de Anderlechtse huishoudens

Aantal huishoudens per grootte op 1 januari 2007

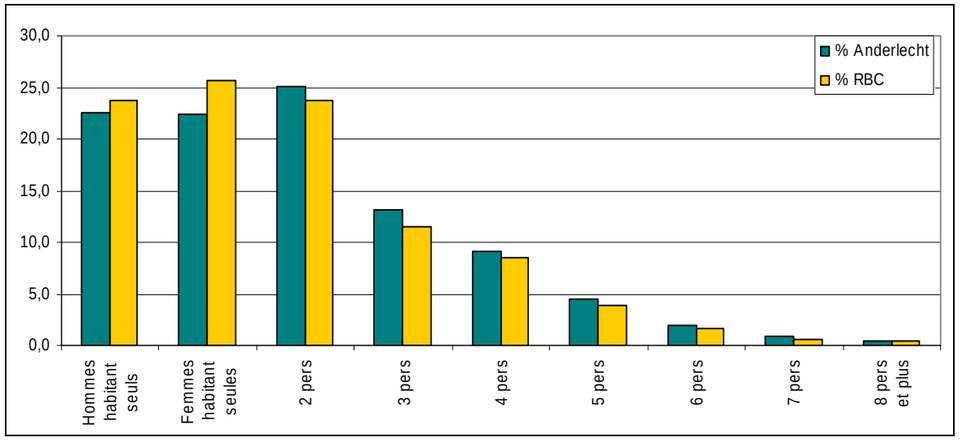

	Alleen-wonende mannen	Alleen-wonende vrouwen	2 pers	3 pers	4 pers	5 pers	6 pers	7 pers	8 pers en meer	**Totaal privé huish**	Collectieve huishoudens	**TOTAAL HUISH.**
And.	10.110	10.029	11.212	5.882	4.086	1.983	889	378	215	**44.784**	62	**44.846**
BHG	**119.246**	**128.716**	**118.737**	**57.295**	**42.850**	**19.539**	**8.206**	**3.343**	**2.317**	**500.249**	**680**	**500.929**
% And.	22,5	22,4	25,0	13,1	9,1	4,4	2,0	0,8	0,5	99,9	0,1	100
% BHG	23,8	25,7	23,7	11,4	8,6	3,9	1,6	0,7	0,5	99,9	0,1	100

Bron; FOD economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie

De gemiddelde grootte van de huishoudens in Anderlecht in 2005 bedroeg 2.15 personen per huishouden. De huishoudens zijn in Anderlecht groter dan het gemiddelde van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dat op 2.04 lag in 2006 en steeg (in 2008, 2.05). Anderlecht maakt deel uit van de gemeenten van het BHG met het grootste gemiddelde qua grootte van de huishoudens. Enkel St-Jans-Molenbeek heeft een hogere gemiddelde grootte van de huishoudens (> 2.30). De huishoudens groeien in Anderlecht net als in het BHG sinds 1991. Het zijn vooral de geïsoleerde en de grootste huishoudens (meer dan 5 personen per huishouden) die het meest toenemen in Anderlecht.

De eenpersoonshuishoudens vertegenwoordigen 45% van de huishoudens in Anderlecht.

De grootste huishoudens vindt men in de wijken van Kuregem en Scheut alsook in Goede Lucht. Het centrale deel van de gemeente kent lagere gemiddeldes voor de grootte van de huishoudens, in het bijzonder, Scherdemaal en Veeweide / Dageraad.

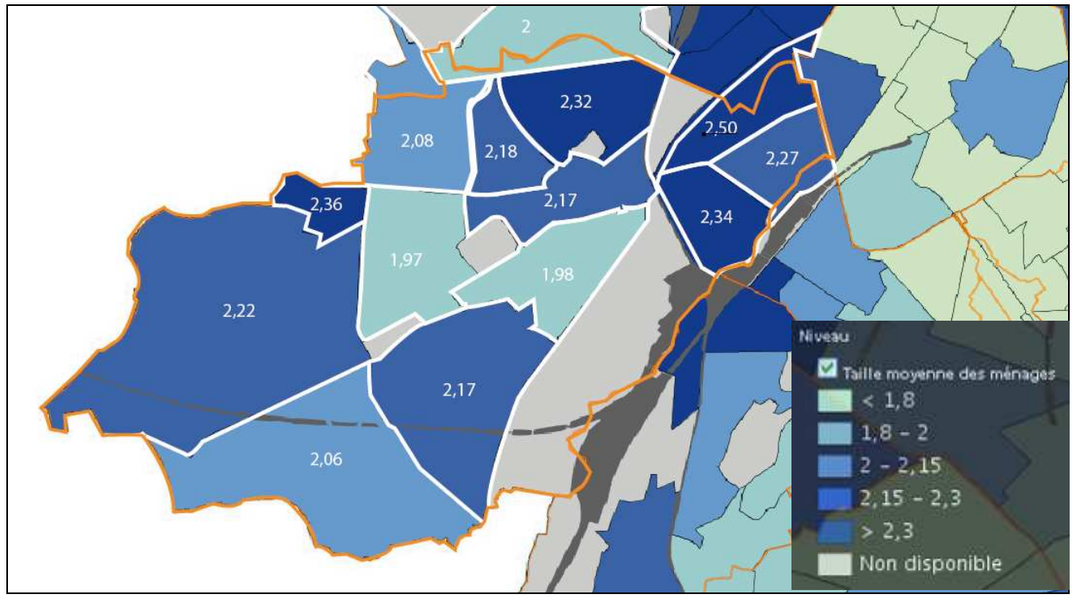

Bron; www.wijkmonitoring.irisnet.be, gemiddelde grootte van de huishoudens.

Aantal privé-huishoudens per type en samenstelling op 1 januari 2007						
Niet-familiale huishoudens						
	Alleenwonende mannen		Alleenwonende vrouwen		Personen zonder gezin	Totaal
Anderlecht	10.110		10.029		1.877	22.016
BHG	119.246		128.716		25.736	273.698
% Anderlecht van het totaal van de huishoudens	23%		22%		4%	49%
% BHG van het totaal van de huishoudens	24%		26%		5%	55%
Familiale huishoudens						
	Getrouwde koppels zonder kinderen	Getrouwde koppels met niet-getrouwde kinderen	Vaders met niet-getrouwde kinderen	Moeders met niet-getrouwde kinderen	Huishoudens met twee of meer gezinnen	Totaal
Anderlecht	6.577	9.060	1.551	5.294	263	22.745
BHG	64.138	88.945	15.695	54.105	3.445	226.328
% Anderlecht van het totaal van de huishoudens	15%	20%	3%	12%	1%	51%
% BHG van het totaal van de huishoudens	13%	18%	3%	11%	1%	45%

	Onbekend type huishouden	TOTAAL	Aantal personen in de privéhuishoudens	Gemiddelde grootte privé-huishoudens
Anderlecht	23	44.784	96.544	2,16
BHG	223	500.249	1.022.149	2,04

Bron; FOD economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie

Gezinnen op 1 januari 2007

	Anderlecht		BHG	
	Aantal huishoudens	**% huishoudens**	**Aantal huishoudens**	**% huishoudens**
Geïsoleerd huishouden	20.127	44.7	247.689	49.3
Koppel zonder kinderen	7.891	17.5	82.178	16.4
Koppel met kinderen	10.689	23.8	106.178	21.1
Eenoudergezin	5.356	11.9	54.728	10.9
Ander type huishouden	918	2.0	11.492	2.3
Totaal aantal privé-huishoudens	**44.981**	**100.0**	**502.265**	**100,0**

Bron; gemeentelijke fiche met de lokale statistieken in het Brussels Gewest– gemeente Anderlecht - 2009

44.7 % van de Anderlechtse huishoudens zijn alleenstaanden. Dit is een groter aandeel dan in de rest van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Minstens 62.2 % van de huishoudens heeft geen kinderen.

In 2004 was het aandeel eenoudergezinnen in Anderlecht groter dan in het BHG. De gemeente kent het grootste aandeel eenoudergezinnen van het BHG.

De centrale wijken van de gemeente en het Westen kennen het grootste aandeel eenoudergezinnen.

Aandeel eenoudergezinnen in 2006 en evolutie ten opzichte van 2001

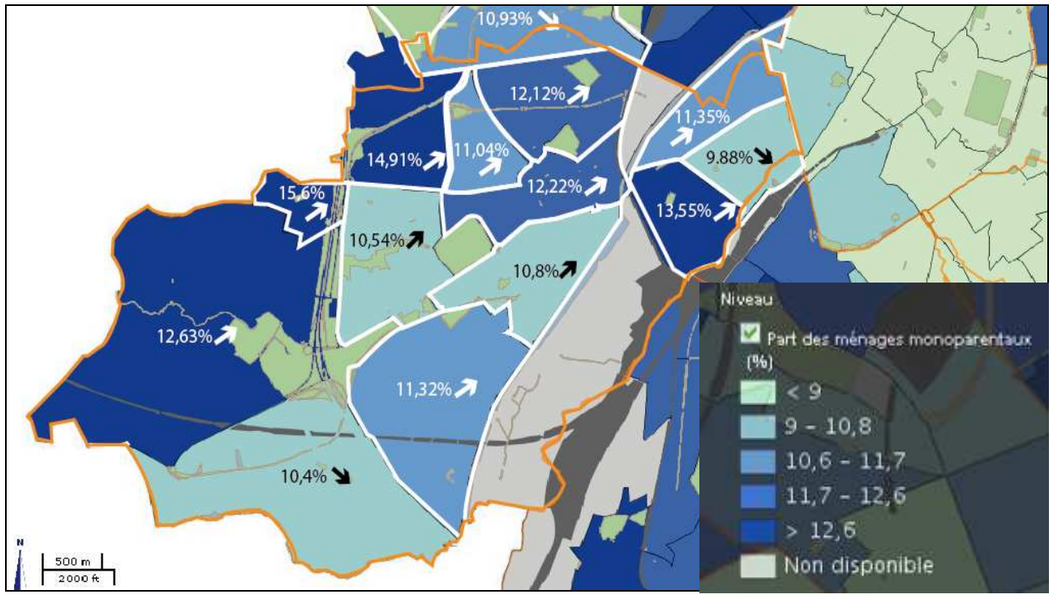

Bron; www.wijkmonitoring.irisnet.be,

Over het algemeen zien we een stijging van het aantal eenoudergezinnen, wat overeenkomt met de huidige maatschappelijke tendensen.

De stijging is wel hoger in bepaalde wijken: Scherdemaal, Buffon, Goede luchten Peterbos / Moortebeek.

In deze wijken vinden we meer sociale en kleine woningen die geschikter zijn voor eenoudergezinnen en hun inkomen.

Aantal alleenwonenden van minder dan 30 jaar in 2006

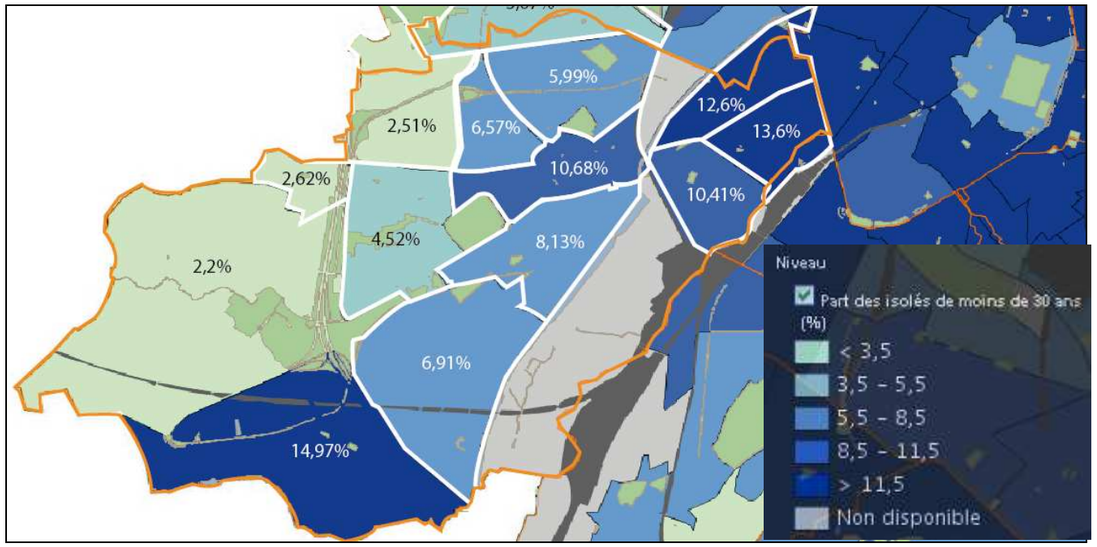

Bron;www.wijkmonitoring.irisnet.be

In 2006 bedroeg het gewestelijk gemiddelde 9,45% eenpersoonsgezinnen van personen jonger dan 30 jaar. We zien dat deze waarde in Anderlecht lager ligt met een gemeentelijk gemiddelde van 7,73%, wat de 9e plaats in het gewest is. De hoogste waarden zien we in de rand van het grondgebied: in Erasmus, wegens de aanwezigheid van de universiteit en in Kuregem door de nabijheid van de vijfhoek en het centrum.

Aandeel van de + 65-jarigen in % in 2006

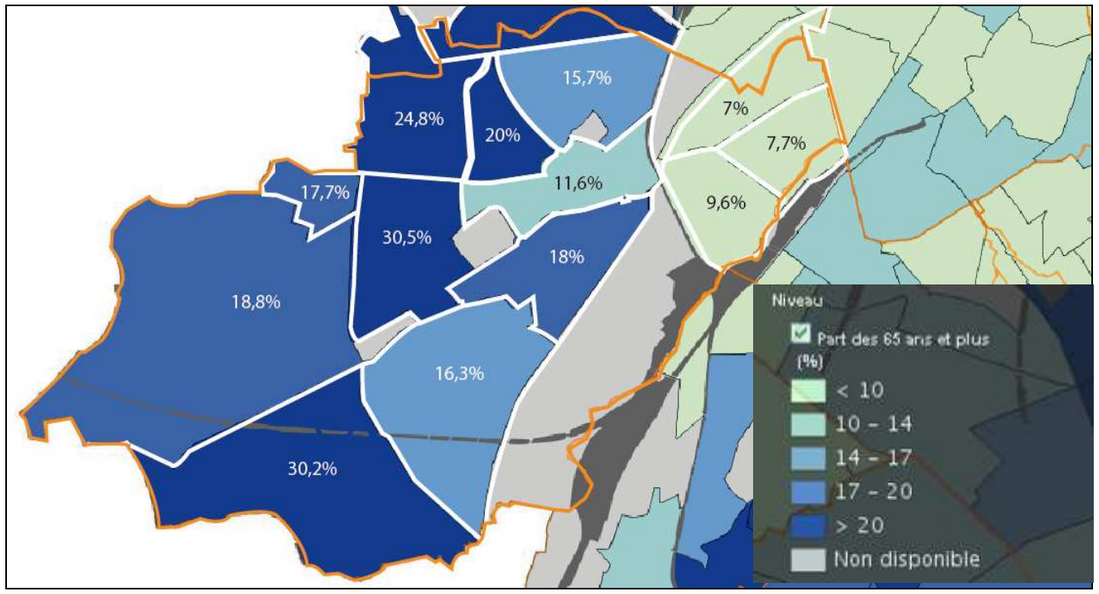

Bron;www. wijkmonitoring.irisnet.be

Het percentage aan + 65-jarigen ligt vooral in de wijken Moortebeek / Peterbos, Buffon en zeker in Scherdemaal en Vogelenzang het hoogst.

Komt daarbij dat de gemeentediensten tijdens de brainstorming « gewoond en geleefd » hebben gesteld dat er meer en meer ouderen (en gepensioneerden) het moeilijk hebben met de levensduurte.

Daardoor kunnen de acties om de + 65-jarigen per wijk te ondersteunen nu gerichter worden gevoerd.

We kunnen besluiten dat de verdeling van de types van huishoudens over het grondgebied toelaat hun noden te voorspellen, zowel voor de woningen zelf als voor de voorziening.

Samenvatting BEVOLKING

Anderlecht	***Brussels Hoofdstedelijk Gewest***
Evolutie	
• Constante stijging sinds 2000 (+13%)	• Constante stijging sinds 2000 (+9%)
Leeftijd	
• ~30% jonger dan 20 jaar • ~30% ouder dan 50 jaar • Een dalende gemiddelde leeftijd, zoals in het BHG	• ~24% jonger dan 20 jaar • ~30% ouder dan 50 jaar
Nationaliteit	
• ~25% vreemdelingen (dalend). • 54% van de vreemdelingen komen uit de Europese Unie • ~ 33% uit Afrika	• 27% vreemdelingen, dalend
Huishoudens	
• Eenpersoonshuishoudens; 45% • Gemiddelde grootte; 2.15	• Eenpersoonshuishoudens; 50% • Gemiddelde grootte; 2.05
Gezinnen	
• 15% eenoudergezinnen	• 11% eenoudergezinnen

De economische profielen van de wijken

In 2007 werden er in Anderlecht 54.179 belastingaangiftes gedaan. Het gemiddelde inkomen per aangifte bedroeg 19.076€. De meeste belastingaangiftes lagen tussen 10.000€ en 20.000€ (40% van de aangiftes). De gemiddelde en mediane inkomens in Anderlecht liggen onder het gewestelijk gemiddelde.

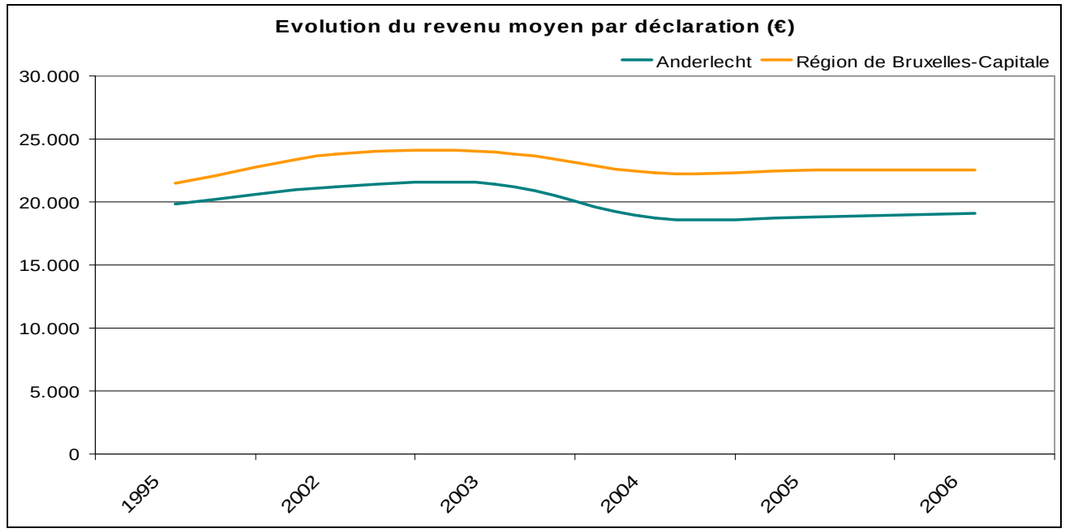

Realisatie COOPARCH-RU – Bron; FOD economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie

De evolutie van het gemiddelde inkomen per aangifte in Anderlecht loopt ongeveer gelijk met die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De daling is er wel sterker dan in het geheel van het BHG. Na een continue stijging van 1995 tot 2003 daalde het gemiddelde inkomen per aangifte in Anderlecht sterk tussen 2003 en 2004 om vanaf dan weer licht te stijgen.

Gemiddeld inkomen per aangifte in 2005

Het inkomen van de inwoners is een relatieve maatstaf voor de koopkracht en dus van de toegang voor deze personen tot de verschillende goederen en diensten (voeding, cultuur, woning …). Deze informatie is uiteraard interessant op fiscaal vlak, maar ze heeft het nadeel dat ze geen rekening houdt met de lage inkomens die, omdat ze niet belast worden, niet worden geteld. Aan het andere uiterste worden sommige hoge inkomens niet belast wegens de bijzondere belastingstelsels. De huishoudens die hun inkomen verdienen in functies bij de Europese Unie bijvoorbeeld.

De grafiek hierna geeft de verdeling weer van de inkomensklassen van 2005 per aangifte, met meer dan een derde aan lage gemiddelde inkomens (tussen 10.000 € en 20.000 €). Een kwart van de aangiftes zijn zeer lage inkomens (< 5000€ en< 10.000 €) wat op de kwetsbaarheid van een deel van de huishoudens wijst.

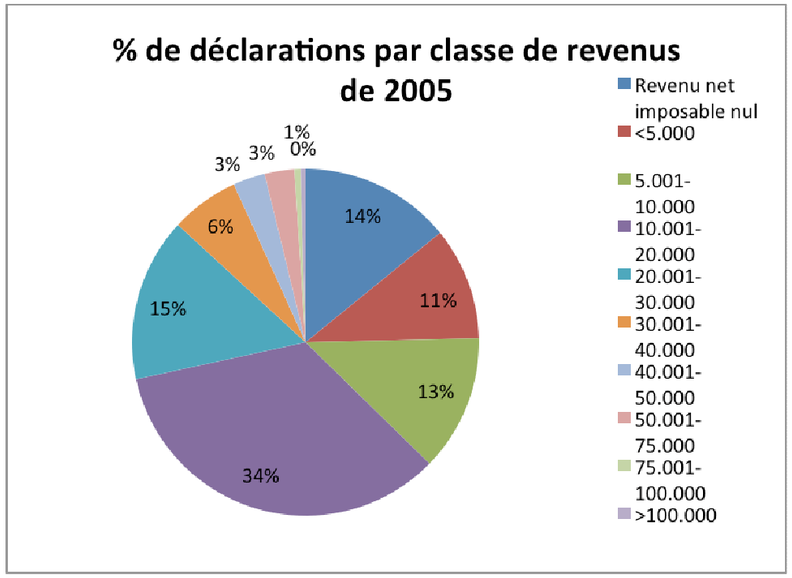

Bron; FOD Economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie, verwerking van de gegevens COOPARCH-R.U

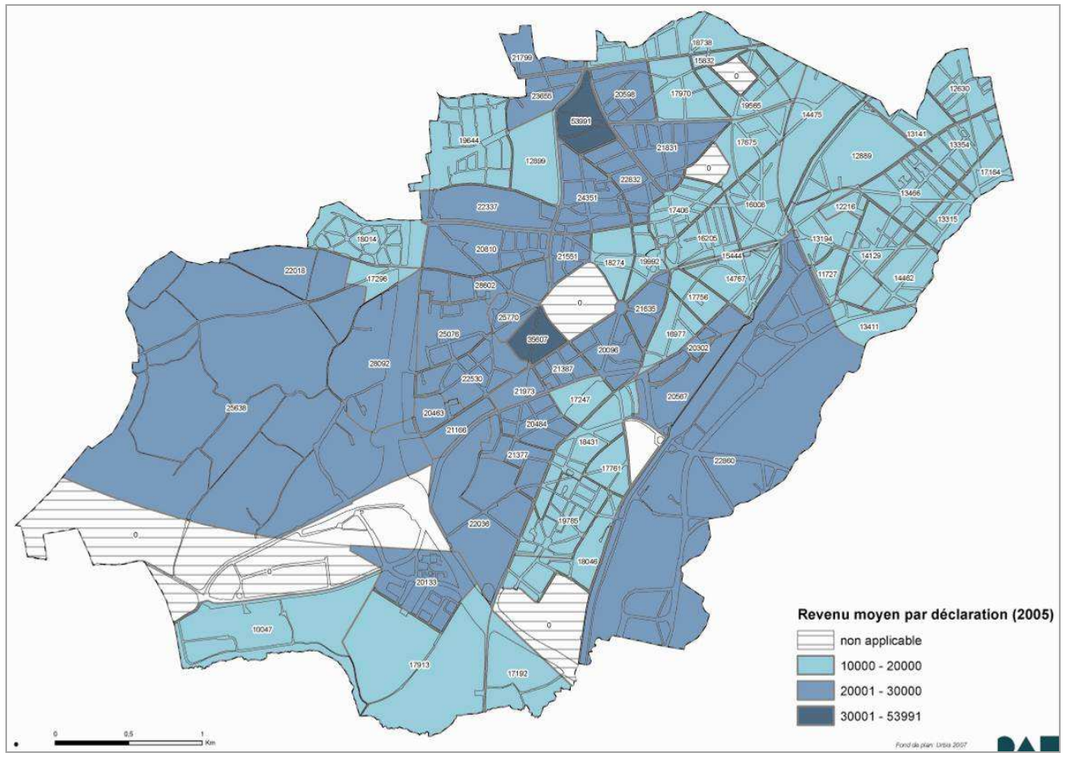

De bovenstaande kaart per statistische sector toont dat twee inkomensschijven het meest voorkomen in de gemeente. Het merendeel van de aangiftes ligt tussen 10.000 en 20.000 € per jaar en betreft het oostelijke deel van het grondgebied alsook het uiterste Zuidwesten van Anderlecht. De wijken waar de sociale woningen liggen bevinden zich in deze categorie. De rest van het grondgebied geeft gemiddeld van 20.000 tot 30.000 € per jaar aan. Het gaat om de sectoren in de buurt van het stadscentrum, de industriestrook en Neerpede. Maar twee statistische sectoren springen er uit: Nellie Melba met 35.607 €/ jaar / aangifte als gemiddelde en Scheutveld met de hoogste waarde voor de gemeente met 53.991 €/ jaar / aangifte.

Evolutie van het gemiddelde inkomen per inwoner tussen 1993 en 2005

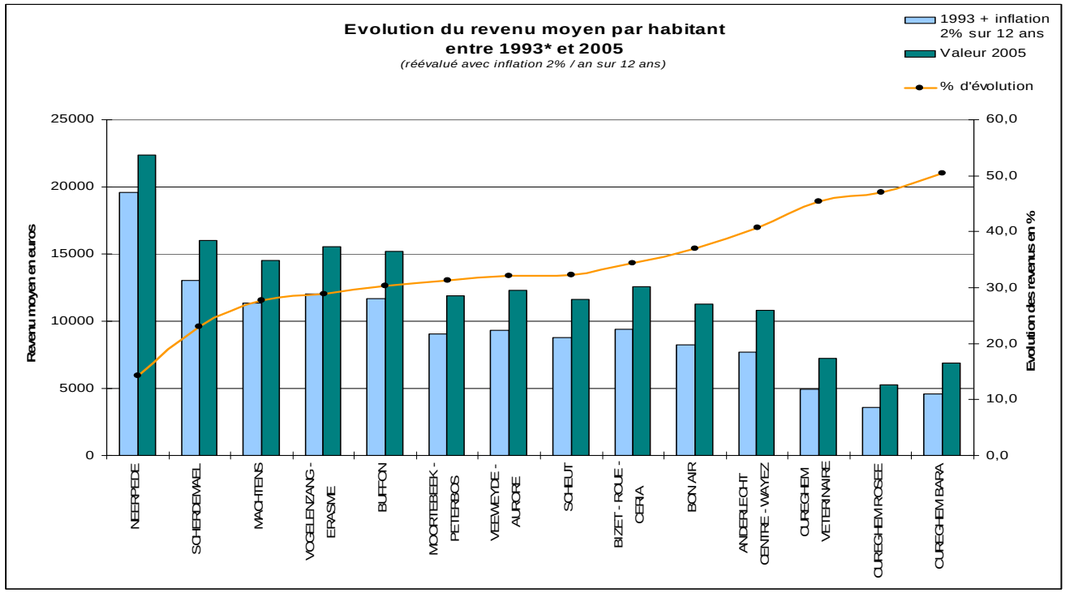

Bron; gegevens: www.wijkmonitoring.irisnet.be, berekening gebaseerd op het totale inkomen / aantal inwoners, FOD Economie berekening en grafische bewerking COOPARCH-RU.

De bovenstaande grafiek toont zowel de inkomensschijven in 1993 (er werd 2% inflatie per jaar bijgeteld over een periode van 12 jaar om een geldige vergelijking te kunnen maken en de koopkracht van de inwoners te kunnen vergelijken voor de twee refertejaren), de inkomens per inwoner in 2005 en de evolutie van de inkomens in % tussen de beide jaren.

Vooreerst stellen we vast dat, over een periode van 12 jaar, de verschillen tussen de wijken dezelfde blijven. De armste wijken in 1993 zijn dat ook nu nog. Maar de evolutiecurve van dezelfde wijken toont aan dat de inkomens er sterker stegen dan in de rijke wijken. Als voorbeeld voor de uitersten zien we de inkomens in de wijk Neerpede stijgen met 14.2% tussen 1993 en 2005, terwijl in Kuregem Bara een stijging met 50% te zien is.

Het zou correcter zijn geweest de wijken te vergelijken voor de waarden van de inkomens per aangifte, eerder dan per inwoner. De samenstelling van het huishouden (gezin tegenover alleenstaande) en de niet-belaste inkomens worden immers niet in aanmerking genomen, wat de berekening vervalst.

Deze oefening toont een positieve ontwikkeling voor de meest kwetsbare wijken en zou, als we de lijn nog tien jaar doortrekken, kunnen leiden tot een gelijkheid over het hele grondgebied. We willen daarom benadrukken dat bepaalde parameters moeilijk te vatten zijn: de economische context, de energiekost en de maatschappelijke evoluties in het algemeen.

De sociale dynamiek van de wijken

De toegang tot sociale steun

	Anderlecht		Région bruxelloise	
	Nombre	%	Nombre	%
Jeunes (18-25 ans)	**8 844**	**100,0**	**93 462**	**100,0**
CPAS : revenu d'intégration sociale (RIS) ou équivalent	650	7,3	7 177	7,7
Allocation de chômage	1 031	11,7	8 264	8,8
Allocation pour handicapés	61	0,7	516	0,6
Total de jeunes avec allocations	1 742	19,7	15 957	17,1
Population active (18-64 ans)	**59 746**	**100,0**	**667 026**	**100,0**
CPAS : revenu d'intégration sociale (RIS) ou équivalent	2 996	5,0	20 385	3,1
Allocation de chômage	10 266	17,2	91 409	13,7
Allocation pour handicapés	1 291	2,2	11 198	1,7
Total de 18-64 ans avec allocations	14 553	24,4	122 992	18,4
Personnes âgées (≥ 65 ans)	**15 695**	**100,0**	**152 045**	**100,0**
CPAS : revenu d'intégration sociale (RIS) ou équivalent	131	0,8	1 349	0,9
Garantie de revenus aux personnes âgées (GRAPA)	1 238	7,9	17 256	11,3
Allocation pour handicapés	1 012	6,4	8 155	5,4
Total de personnes âgées avec allocations	2 381	15,2	26 760	17,6

Sources : SPP Intégration Sociale – janvier 2008, ONEM, SPF Sécurité Sociale, Office National des Pensions 2008.

Meer dan een kwart van de actieve bevolking en één jongere op vijf leeft van een vervangingsinkomen in Anderlecht. Dat is meer dan het gewestelijk gemiddelde. Ouderen krijgen minder IGO of OCMW-steun dan het gewestelijk gemiddelde. Een hoog aantal gerechtigden van steun voor mindervaliden kan worden beïnvloed door het hoge aandeel sociale woningen.

Overzicht van de sociale steun in 2008

	Recht op sociale integratie			Recht op sociale steun			
	Totaal	**Inkomen sociale integratie**	**Tewerk stelling**	**Totaal**	**Financiële hulp**	**Tewerk stelling**	**Medische hulp**
Anderlecht	2.477	2.331	146	931	601	50	288
BHG	**22.902**	**21.028**	**1.874**	**11.185**	**6.641**	**681**	**4.205**

Bron; Statistische eenheid: aantal rechthebbenden, POD Sociale Integratie

De rechthebbenden van een volledig of gedeeltelijk inkomen van sociale integratie

volledig of gedeeltelijk inkomen van sociale integratie										
	Volledig ISI					Gedeeltelijk ISI				
	2002 (okt-dec.)	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2002** (okt-dec.)	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**
Anderlecht	1.322	1449	1.555	1.571	1.905	295	333	383	375	426
BHG	**12.706**	**13.493**	**14.588**	**15.404**	**16.175**	**3.573**	**3.867**	**4.547**	**4.560**	**4.853**

Bron; Statistische eenheid: aantal rechthebbenden, POD Sociale Integratie

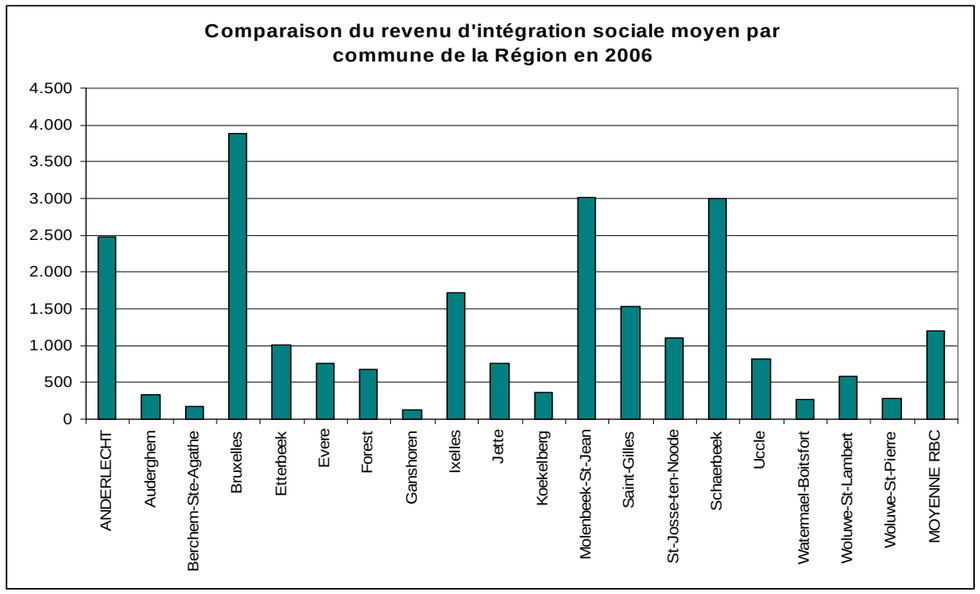

Bron; POD Sociale Integratie, bewerking van de gegevens COOPARCH-RU

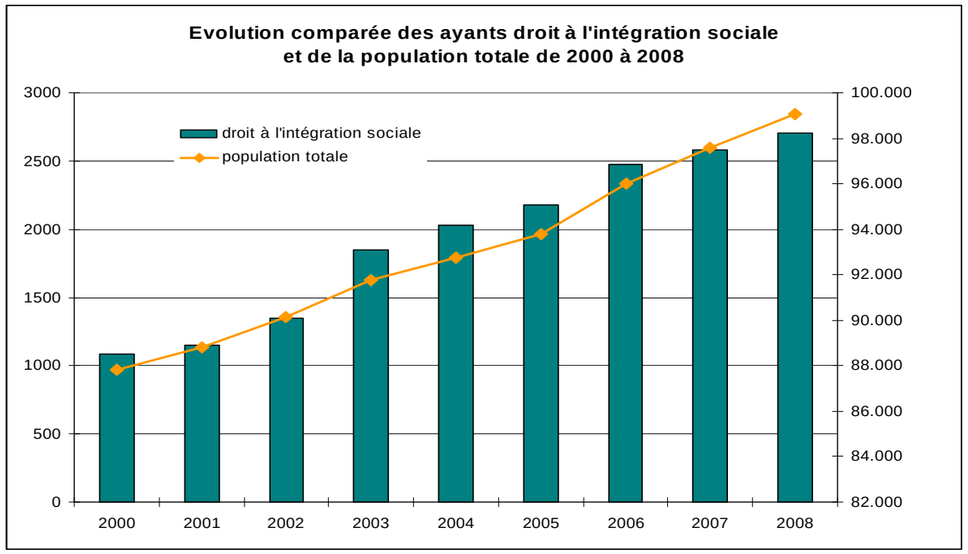

Bron; POD Sociale Integratie, bewerking van de gegevens COOPARCH-RU

In vergelijking met de andere Brusselse gemeenten zien we dat Anderlecht een van de vier gemeenten is waar de bevolking de meeste rechthebbenden op een volledig of gedeeltelijk inkomen van sociale integratie telt: 2.477 rechthebbenden in 2006 of 2.3% van de bevolking.

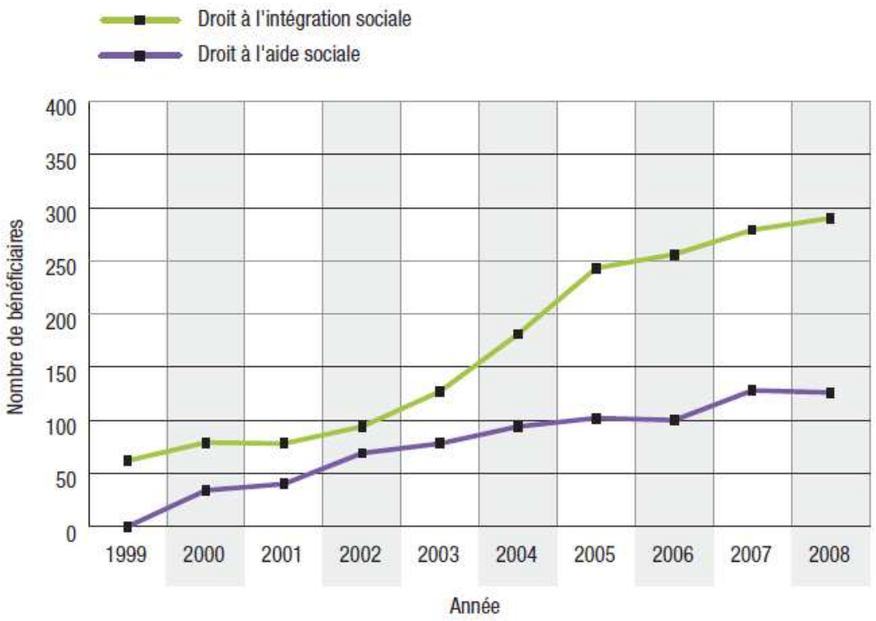

Gemeentelijke fiche, uitgave 2010, sociaal en gezondheidsobservatorium van het BHG, POD Sociale Integratie

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Aantal rechthebbenden	1083	1149	1345	1853	2034	2177	2478	2584	2706
Aandeel rechthebbenden	1,23	1,29	1,49	2,02	2,19	2,32	2,58	2,65	2,73

We zien dat het aandeel rechthebbenden van een sociale integratie in Anderlecht sterker stijgt dan de bevolking. We kunnen dit fenomeen begrijpen door de aankomst van kwetsbare personen of personen met een laag inkomen.

De maatschappelijke veranderingen, zij het door werkeloosheid, door de moeilijkheid van weer aan de slag te gaan, door de nieuwe samenstelling van gezinnen of door de sociale integratie in het algemeen, versterken dit nog.

Tot slot zien we een algemene verarming in het hele Brusselse Gewest (de 'arme sikkel' in het zuiden, van Oost tot West) die zijn oorsprong vindt in de aankomst van nieuwe rijkere inwoners in bepaalde gemeenten, waardoor de minder bedeelden weggedrukt worden naar gemeenten die meer aan hun levensstijl beantwoorden (onder meer de prijs van het vastgoed).

De migratie van de individuen

Natuurlijk saldo 2007

Het **natuurlijk saldo** is het verschil tussen het aantal geboorten en het aantal sterfgevallen op een grondgebied.

Voor Anderlecht zien we meer geboortes dan overlijdens. Dat bevestigt de analyse van de leeftijdspiramide en de sterke aanwezigheid van kinderen en dus van gezinnen op het grondgebied.

	Geboortes	Overlijdens	Natuurlijk saldo
Anderlecht	1.706	901	805

Bron; Statistische indicatoren van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest – Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Brussels instituut voor statistiek en analyse

Migratiesaldo 2007

Het **migratiesaldo** is het verschil tussen de binnenkomende en de vertrekkende inwoners. Anders gezegd is dat het verschil tussen immigratie en emigratie (gezien vanuit het standpunt van het bestudeerde grondgebied, los van de nationaliteit van de migranten). Het migratiesaldo kan dus positief of negatief zijn. Voegt men het bij het natuurlijke saldo, dan kan men de totale bevolkingsevolutie berekenen. Een Gewest met een positief migratiesaldo wordt als aantrekkelijk beschouwd. Daartegenover wordt een Gewest met een negatief migratiesaldo als afstotend beschouwd.

Migratiebewegingen						
Personen die binnenkomen		Personen die weggaan		Migratiesaldo		
Intern	Extern	Intern	Extern	Intern	Extern	Totaal
6.542	2.283	7.428	520	-886	1.763	877
8.825		7.948		-		877

Bron; FOD economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie

De onderstaande tabel bevestigt dus dat Anderlecht een aantrekkelijke gemeente is.

Administratieve bewegingen 2007

Administratieve bewegingen				
Registerwijzigingen	Herinschrijvingen	Schrappingen	Statistische correcties	Administratief saldo
410	736	1.519	175	-198

Bron; FOD economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie

Het negatieve administratieve saldo duidt op een vertrek uit de gemeentevoor een adreswijziging. Dit cijfer moet worden vergeleken met het positieve migratiesaldo en met het aantal personen op de wachtlijst (3.804 in 2008).Zo zien we dat een groot aantal personen wacht op de administratieve inschrijving in de gemeente.

Samenvatting van de bevolkingsbewegingen in 2007

2007	Natuurlijk saldo	Migratie-saldo	Bevolkings-wijziging	Administratief saldo	Totaal saldo	Totale bevolking
Anderlecht	805	877	1682	-198	**1.484**	99.085

Bron; FOD Economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie

Migratiebalans per wijk, Monitoring in 2006

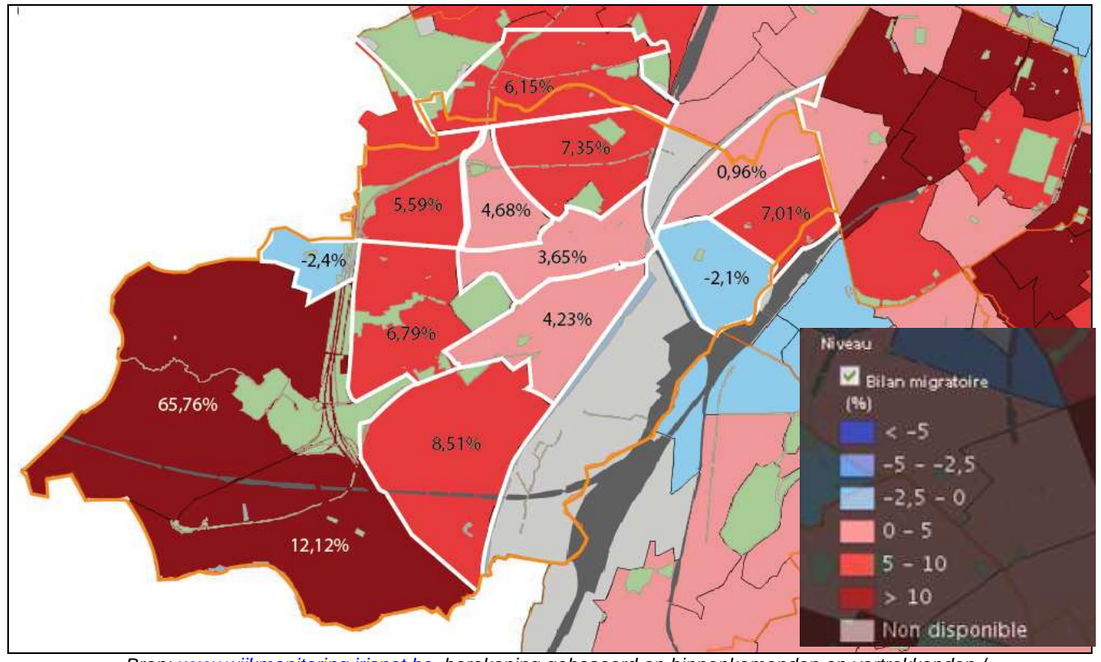

Bron; www.wijkmonitoring.irisnet.be, berekening gebaseerd op binnenkomenden en vertrekkenden / bevolkinggemiddelde op 5 jaar.

.

De migratiebalans is het resultaat van het verschil tussenimmigranten op vijf jaar en gerelateerd aan de geschatte bevolking in een wijk halfweg in die periode (om de duur van de observatieperiode in rekening te brengen). Zo krijg je een verhouding tussen migratiesaldo en de gemiddelde bevolking voor 2006. Deze indicator laat toe om het aandeel van de inwoners van een wijk die in 2006 zijn gemigreerd te bepalen.

Bij het bekijken van deze kaart zien we een duidelijk verschil tussen de Anderlechtse wijken. Hoewel de gegevens juist moeten worden geïnterpreteerd omdat de zone van Neerpede weinig inwoners telt, zien we daar een sterke variatie van de bevolking. Daartegenover geven de wijken in blauwe en roze tinten aan dat de inwoners daar honkvaster zijn en minder migreren naar andere streken, of slechts marginaal. De beide wijken met negatieve waarden zijn Goede Lucht et Kuregem Veeartsenij.

De beschikbare gegevens laten echter niet toe te zien of de personen naar een andere wijk van Anderlecht of naar elders zijn vertrokken.

Residentiële mobiliteitswaarde voor 2006

De mobiliteitswaarde vervolledigt de balans van de migratie. Hij wordt berekend door de som te maken van de immigranten (binnenkomend) en emigranten (uitgaand). Zo geeft de mobiliteitswaarde de intensiteit van de uitwisseling, terwijl de migratiebalans de richting van de stroom aangeeft. Want als het saldo nul is, betekent dat niet noodzakelijk dat er geen uitwisseling zou zijn. Die kunnen zelfs erg belangrijk zijn. De meeste Belgische gemeenten hebben migratiebalansen, die bijna nul of zelfs negatief zijn. Het zijn nochtans diezelfde steden die een hoge mobiliteit kennen. Deze maken deel uit van de individuele levenscycli. Ze zijn een overgangsstadium en de « turn over » is er groter dan op andere plaatsen.

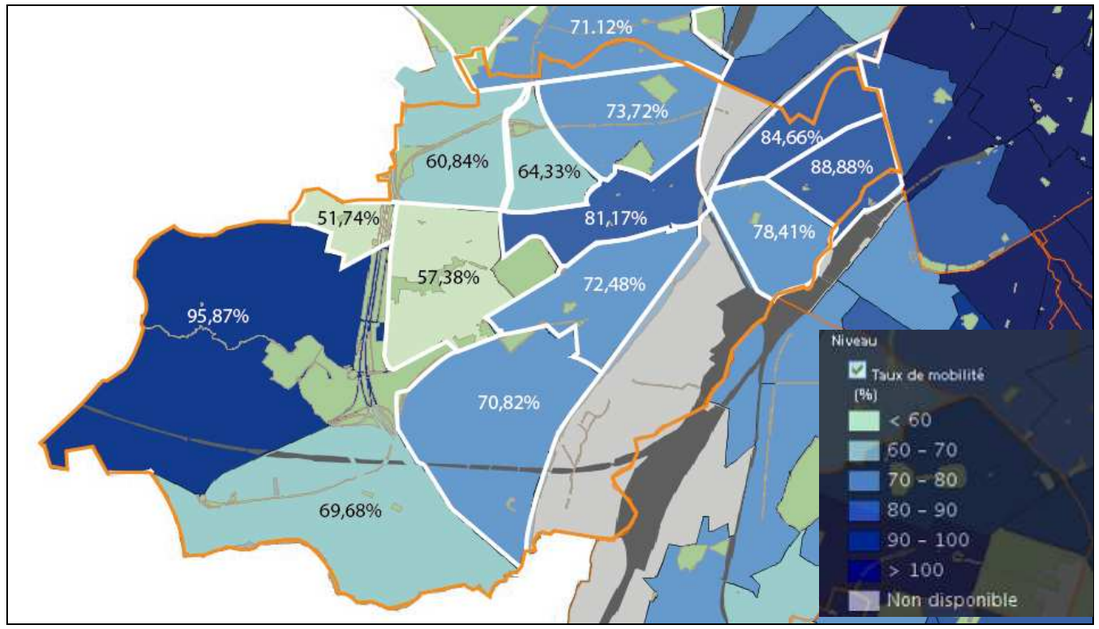

Bron; www.wijkmonitoring.be, berekening gebaseerd op inkomende en uitgaande bevolking, gemiddeld over 5 jaar.

In Anderlecht is Neerpede de wijk met de grootste mobiliteitswaarde, dat is waar de stroom het sterkst is. Dit gegeven is wel relatief door het feit dat er maar weinig inwoners zijn. Ze duidt wel op een belangrijke stroom van inwoners, vooral naar het BHG (cf. andere kaart). Dit betekent dat de bevolking van Neerpede om de 5 jaar bijna volledig verandert.

Wijken als Scherdemaal of Goede Lucht daarentegen kennen bijna geen migratiestromen.

Naast het kwantitatieve aspect kunnen deze waarden worden geïnterpreteerd naargelang men eigenaar is van het grondgebied. Een persoon die maar korte tijd in een wijk of gemeente woont zal zich moeilijker kunnen integreren. De betrokkenheid met een plaats hangt ook af van de reden waarom men er is komen wonen, voor een bepaalde tijd of niet of nog van de omstandigheden die men er aantreft.

Migratie van inwoners binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2006

De bevolkingsstromen zijn interessant om de rotatiegraad van inwoners binnen de gemeente en dus ook haar aantrekkingspotentieel te kennen.

Aantal personen die Anderlecht in 2006 verlieten			
Bestemming	Afkomst Anderlecht	%	BHG
St-Joost-ten-Node	104	1,1	3.038
St-Pieters-Woluwe	37	0,4	2.655
Oudergem	34	0,4	2.312
St-Lambrechts-Woluwe	61	0,6	4.089
Watermaal-Bosvoorde	40	0,4	1.768
Elsene	165	1,7	8.677
Etterbeek	90	0,9	4.173
Ukkel	168	1,7	6.685
Evere	103	1,1	3.269
Brussel	697	7,2	15.604
St-Gillis	232	2,4	5.314
Vorst	234	2,4	5.481
Jette	213	2,2	4.660
Ganshoren	121	1,3	2.161
St-Agatha-Berchem	173	1,8	1.881
Koekelberg	184	1,9	2.489
St-Jans-Molenbeek	885	9,2	8.810
Schaarbeek	286	3,0	12.444
Anderlecht	**5.816**	**60,3**	**10.398**
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	9.643	100,0	105.908

Bron; FOD Economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie*, berekeningen BISA (MBHG), verwerking van de gegevens COOPARCH-RU*

Bovenstaande tabel toont het aantal personen uit Anderlecht die vertrekken naar andere Brusselse gemeenten. Iets minder dan 2/3 migreert (in totaal 5.816 personen) binnen het Anderlechtse grondgebied. Dit fenomeen is te verklaren door het gemak waarmee men binnen dezelfde gemeente verhuist. Als tweede bestemming zien we St-Jans-Molenbeek met 9,2% van de personen die Anderlecht verlaten. Dan volgt de stad Brussel met 7,2% en ten slotte Schaarbeek met 3%. We hebben geen precieze gegevens over de reden van de verhuis naar een andere gemeente. Voor de migratie naar St-Jans-Molenbeek kunnen we veronderstellen dat het gaat om het vinden van een woning of werk in een vertrouwde omgeving en geografische situatie. De gemeenten grenzen aan elkaar en de uitwisseling is dus heel normaal. Als we overigens de cijfers van de personen die vanuit Molenbeek verhuizen analyseren, dan zien we dat het grootste deel (957 personen) naar Anderlecht komt, een beetje zoals communicerende vaten.

Aantal personen binnenkomend in Anderlecht in 2006			
Oorsprong	**Bestemming Anderlecht**	**%**	**BHG**
Watermaal-Bosvoorde	14	0,1	1.567
St-Pieters-Woluwe	37	0,4	2.325
Oudergem	40	0,4	2.090
St-Lambrechts-Woluwe	57	0,5	3.655
Evere	78	0,8	2.686
Ganshoren	92	0,9	1.653
St-Agatha-Berchem	93	0,9	1.443
Etterbeek	107	1,0	4.661
Koekelberg	130	1,3	2.230
St-Joost-ten-Node	152	1,5	3.805
Ukkel	160	1,5	6.115
Jette	189	1,8	3.984
Elsene	282	2,7	9.699
Schaarbeek	409	3,9	13.028
Vorst	410	3,9	5.371
St-Gillis	487	4,7	6.511
Brussel	888	8,5	16.819
St-Jans-Molenbeek	957	9,2	8.623
Waarvan migratie buiten de gemeente	4.582	44,1	
Anderlecht	**5.816**	**55,9**	**9.643**
BHG	10.398	100,0	105.908

Bron; FOD Economie, Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie, berekeningen BISA (MBHG), behandeling van de gegevens COOPARCH-R.U

Wat de personen betreft die naar Anderlecht komen zien we opnieuw dat het vooral om inwoners van St-Jans-Molenbeek gaat. Vervolgens komen mensen uit de stad Brussel stad, dan Sint-Gillis, Vorst en Schaarbeek.

De analyse van deze beide tabellen toont ons twee dingen;

- De migratie tussen de gemeenten gebeurt vooral in het westelijke deel van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dat ligt grotendeels aan de gelijkaardige levenswijze en huurprijzen in de westelijke gemeenten van het Gewest. Dit toont ook het duale karakter van het Gewest en het fenomeen van de toenemende armoede in de arme sikkel Zuidwest / Noordwest.
- Naast de demografische groei voorspeld door het Planbureau tegen 2020 (+10% in het BHG) of de meer ambitieuze van het BISA (met meer dan 40%), gaat het er voor de gemeente Anderlecht om zijn bevolkingsstromen en de toevloed uit de andere gemeenten te beheren. Deze voorspellingen moeten dienen om het beheer van de woongelegenheid, de aanpassing van de voorzieningen en de inrichting van de verschillende wijken te sturen om een sluipende apartheid te vermijden.

De volgende grafieken helpen ons om te bepalen welke bevolkingslagen het meest geneigd zijn om te migreren.

Het interne migratiesaldo blijft negatief. Dat betekent dat Anderlecht inwoners verliest aan de andere Brusselse gemeenten. Deze tendens is het sterkst voor kinderen en jongeren, dus voor families. Het externe migratiesaldo geeft inzichten in de leeftijdscategorieën die van buiten naar Anderlecht komen. Hier zien we vooral 20 – 34-jarigen. We zien wel dat deze leeftijdscategorie de gemeente niet verlaat. Ze blijft immers aantrekkelijk voor deze bevolkingsgroep (positief migratiesaldo). Ook voor het Gewest geldt dat de tendens nog altijd wijst op een instroom aan vreemde bevolking, met een positief migratiesaldo als gevolg.

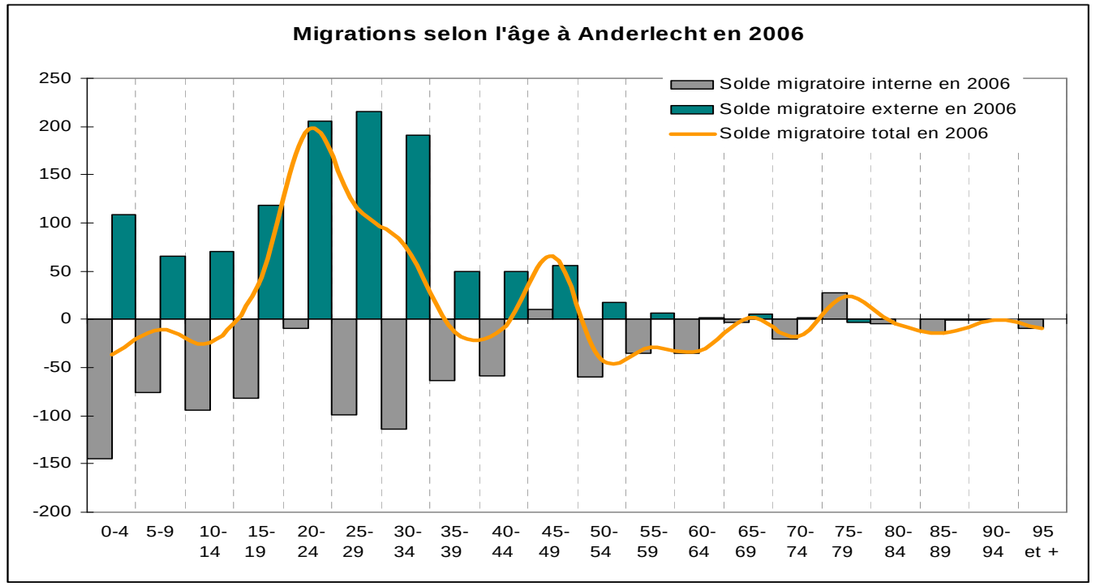

Bron; FOD Economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie, *berekeningen BISA (MBHG), verwerken van de grafiek COOPARCH-RU. Intern migratiesaldo komt overeen met de personen die het grondgebied verlaten naar elders, het externe migratiesaldo zijnde personen die van buiten naar het betrokken grondgebied komen.*

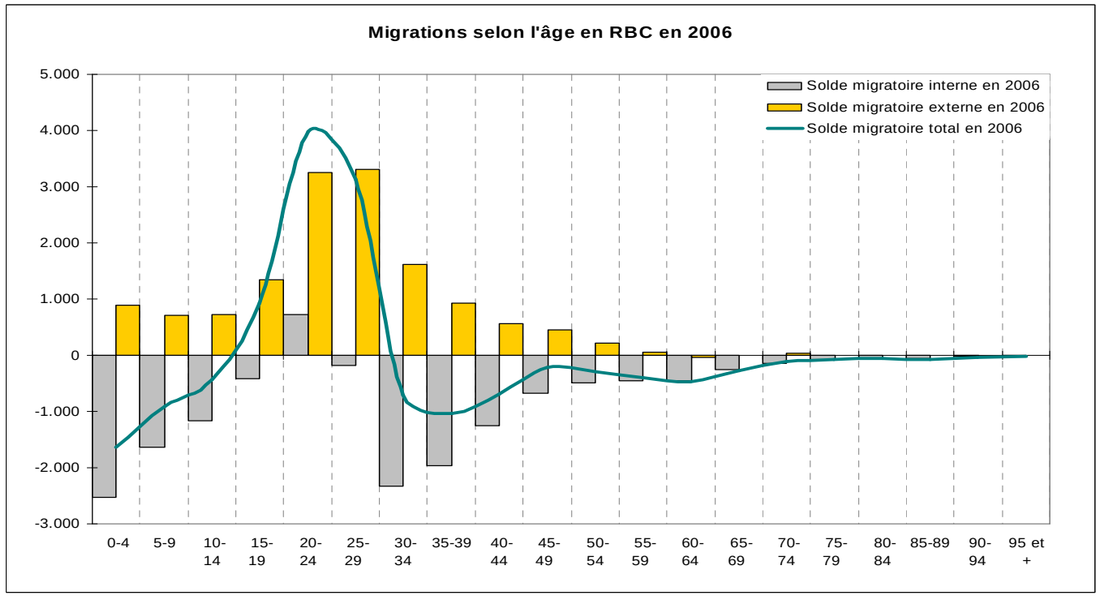

In het Gewest is de groei van de hele Brusselse bevolking eveneens beïnvloed door het hoge externe migratie saldo (met het buitenland). Dit hoge externe migratiesaldo is bijna uitsluitend toe te schrijven aan de buitenlandse bevolking. Het interne migratiesaldo van de Brusselse bevolking, dat zijn de verhuizingen tussen het Brussels Gewest en de andere Belgische gewesten en omgekeerd, is sinds 1975 voortdurend negatief. In de loop van 2006 verloor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 13.457 inwoners ten voordele van de andere gewesten. Deze binnenlandse emigratie van de Brusselse bevolking betrof vooral de Belgische bevolking en dan nog in de richting van de rand (Waals en Vlaams Brabant). Het externe migratiesaldo is sinds 1975 constant positief, maar in het begin was dit niet voldoende om het interne migratiesaldo te evenaren. Pas sinds 1994 compenseert het externe migratiesaldo elk jaar het tekort in het interne migratiesaldo.

Vreemd migratiesaldo voor 2006 (min het saldo van de geschrapte en heringeschreven personen)											
2006	België	EU 15 (Buiten B)	EU 2004	EU 27	Oost-Europa (buiten EU)	Amerika	Afrika	Azië	Oceanië	apatride	TOTAAL
Anderlecht	-117	85	545	630	21	97	442	92	0	-5	1790
BHG	-1088	2750	5016	7766	488	1063	4435	1406	-13	12	21835

De woningen in Anderlecht

Daar de gemeente schrijlings op de eerste en tweede kroon ligt heeft het een erg heterogeen vastgoed. Er zijn veel sociale woningen (11%, wat veel is in het Gewest). Het gemeentelijke gemiddelde van 61% van de woningen dat van voor 1961 dateert wordt ruimschoots overtroffen in Kuregem, in het historische centrum en de tuinwijken, terwijl de woningen in het Westen van de gemeente veel recenter zijn.

In het Oosten en in de tuinwijken zijn de woningen veel minder comfortabel, soms zonder badkamer of centrale verwarming. Ook is de bewoonbare oppervlakte er beperkt. Het comfort en de staat zijn beter in de recentere wijken. Volgens de inwoners is de staat aan de binnenkant dikwijls problematisch door de ouderdom van de installaties, vooral in Kuregem en in het functionalistische geheel van het Peterbos.

Van zodra men zich buiten de oude oostelijke wijken of het historische centrum begeeft wordt het buitenaanzicht en de esthetiek beter.

De rust maar ook de netheid zijn over het gehele grondgebied van de gemeente erg pover, maar het ergst gesteld in Kuregem en rond het stadion. In het Westen biedt het grote aanbod van het «park system» de perceptie van meer groene ruimtes, maar in het Oosten van de gemeente en het grootste deel van de kanaaloevers is dit erg pover.

Het aandeel aan huishoudens dat over een eigen tuin beschikt is erg laag in de gemeente. Het aantal appartementen is immers erg hoog, ook in het Westen.

Aantal en type van de woningen

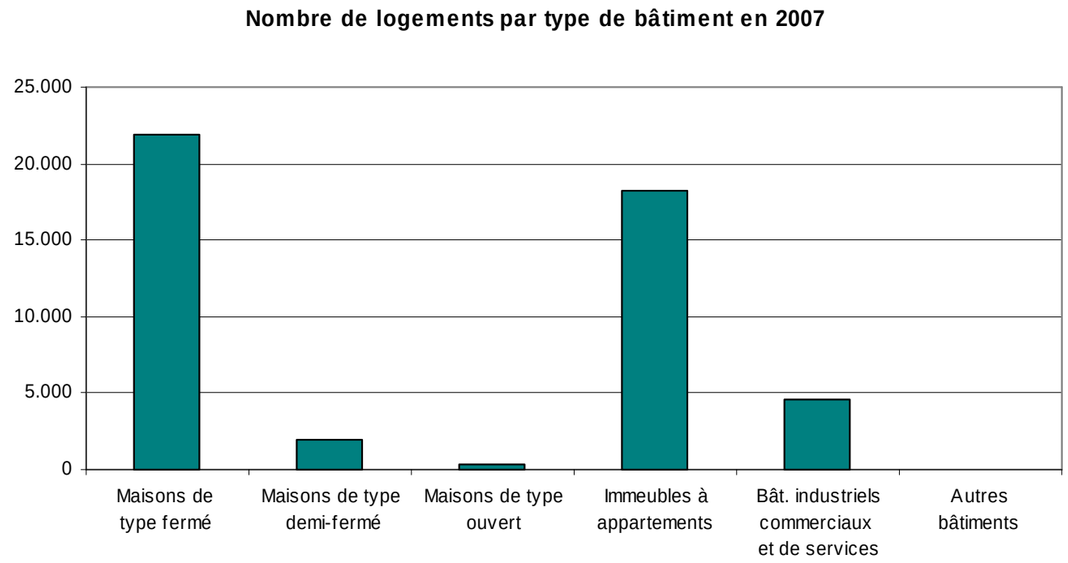

	TOTAAL AANTAL WONINGEN in								
	Gesloten bebouwing	Halfopen bebouwing	Open bebouw.	Appartements -gebouwen	Industriële, commerciële en diensten	Andere gebouwen	**TOTAAL**	**Aant. won. per appart. gebouw**	**Aant. won. per gebouw**
Anderlecht	21.871	1.918	304	18.180	4.600	7	**46.880**	12,6	2,5
% And.	46,7	4,1	0,6	38,8	9,8	0,0	100,0		
BHG	**197.912**	**17.240**	**6.054**	**278.224**	**45.710**	**168**	**545.308**	**9,7**	**2,8**
% BHG	36,3	3,2	1,1	51,0	8,4	0,0	100,0		

Bron; ACED – DGSIE via de site www.Brussel.irisnet.be

Deze tabel toont verschillende karakteristieken van de typologie van de woningen. Er is in Anderlecht vooral gesloten bebouwing, met 46,7% van de woningen tegen 36,3% in het BHG. Daarnaast zijn er minder appartementsgebouwen, 38,8% tegen 51%, terwijl het gemiddeld aantal woningen per gebouw er hoger ligt dan in het Brussels Gewest; 12,6% tegen 9,7%. Dit is te wijten aan het grote aantal collectieve gehelen waar er een hoge woningdichtheid is.

Tot slot is het aandeel van nutsgebouwen (industriële, commerciële of diensten) hoger dan het gewestelijke gemiddelde. Dit hoge cijfer komt door de aanwezigheid van industrie langs het kanaal en de aanwezigheid van grote winkelcentra in het Zuiden en het Noorden van het grondgebied.

Er zijn ook een aantal woonboten langs het kanaal, waar tenminste 20 huishoudens wonen.

Ritme van bouw en renovatie

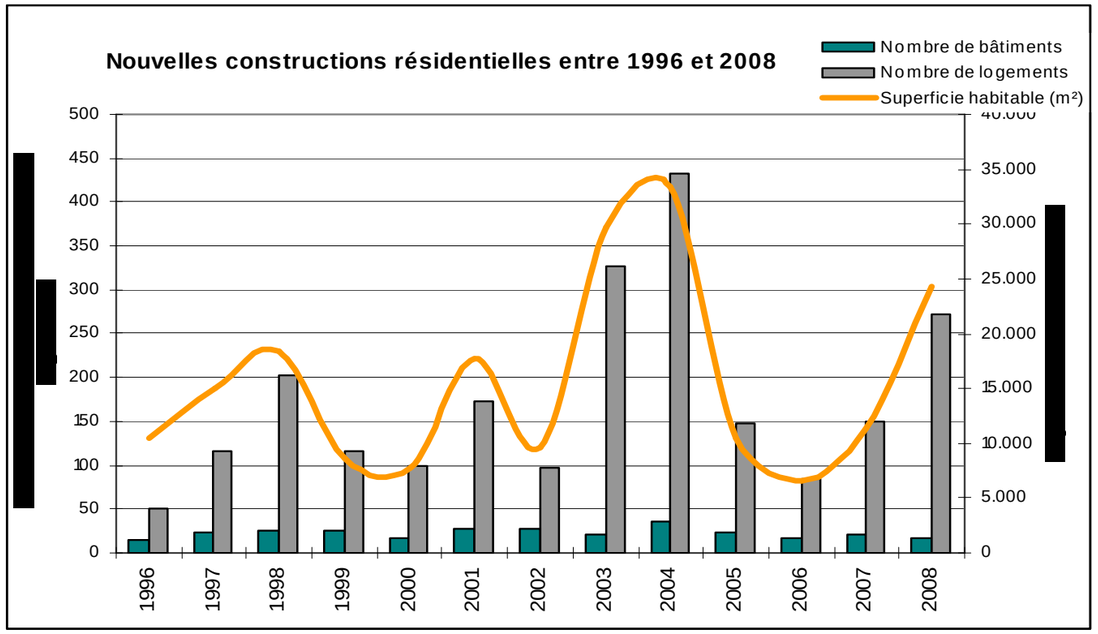

Bron; FOD Economie, socio-economische statistieken Ecodata, www.ecodata.mineco.fgov.be, bewerking van de gegevens COOPARCH-RU

Samenhangend met de stijging van de bevolking zien we een piek in de bouwactiviteit, vooral in de jaren 2003 en 2004. In die beide jaren werden er meer dan 750 woningen op de markt gebracht.

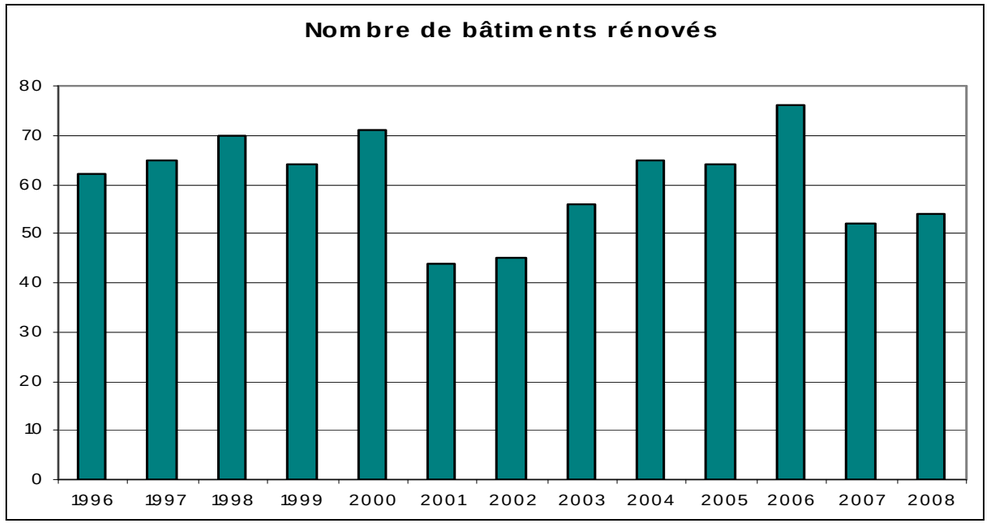

Bron; FOD Economie, socio-economische statistieken Ecodata, www.ecodata.mineco.fgov.be, bewerking van de gegevens COOPARCH-RU

Het renovatieritme varieert sinds 10 jaar en kan worden toegeschreven aan de financiële capaciteit van de huishoudens en de verschillende stedelijke renovatieoperaties (cf. wijkcontracten, juridische toestand). Het gemiddelde bedraagt 61 woningen per jaar.

Aantal renovatiepremies (voor 1000 huishoudens)

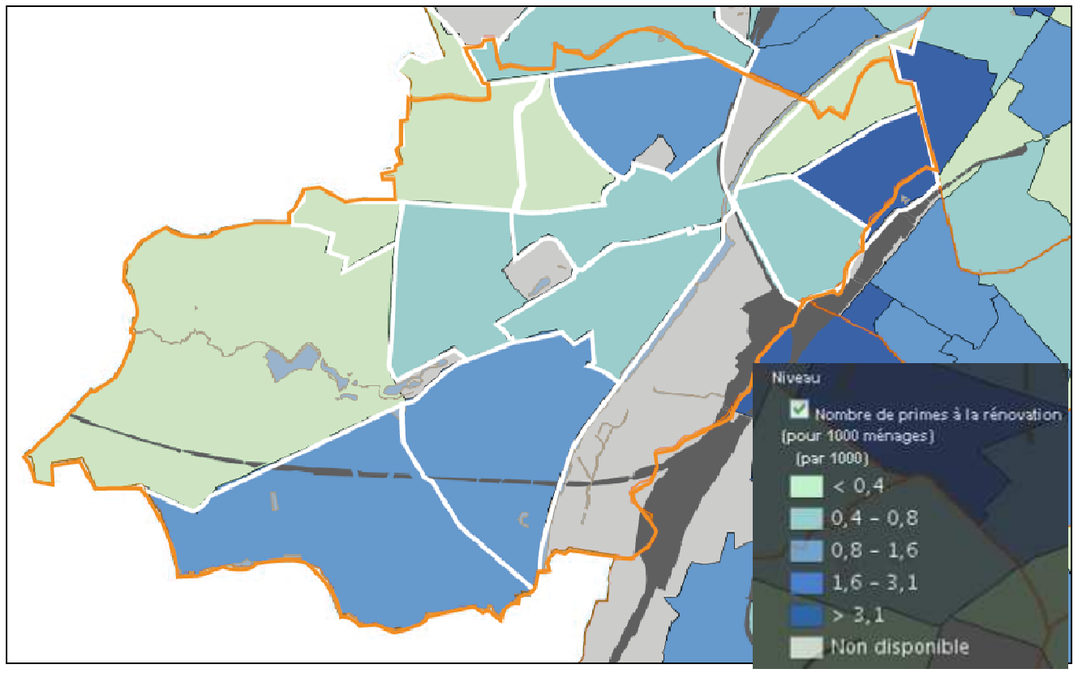

Tijdens de brainstorming « bewoond en beleefd » van 9 december 2009 hebben de gemeentelijke diensten benadrukt dat ze over technische middelen beschikten om kwetsbare situaties te detecteren, maar dat ze het lastig hadden om, bij gebrek aan middelen, oplossingen te bieden (bv. waar en hoe kan men personen huisvesten wier woning wordt gerenoveerd? …). Met deze problematiek moet rekening gehouden worden bij de toekomstige ingebruikname van de operationele boordtabel van het GemOP.

De gemeente kent daarenboven een ernstig probleem om aanbod en vraag naar woningen in evenwicht te brengen. Er worden initiatieven genomen, zoals het woningplan, maar het bereikte aantal, hoewel niet te verwaarlozen, blijft ondermaats (100 geplande woningen, maar ongeveer 40 gebouwd). Deze onmacht van de openbare besturen om snel te reageren geeft aan sommigen de kans om deze miserie uit te buiten (huisjesmelkers) en ondermijnt elke voluntaristische politiek. De gemeente wil geen dwingende maatregelen opleggen. Dit zou de problemen enkel verplaatsen. Deze verschuiving naar het Westen vindt nu al plaats, volgens een « sikkel» in het Noorden van het grondgebied. Door de druk die wordt uitgeoefend op deze ruimte moet het project van GemOP ernstig worden genomen en moeten de mogelijkheden voor stadsvernieuwing worden geëvalueerd.

Fysieke karakteristieken van de woningen

Door de karakteristieken van de woningen te kennen weten we of deze bewoonbaar zijn. De onderstaande indicatoren laten ons toe de verdeling van de woningen te analyseren en bijvoorbeeld vast te stellen of dit homogeen is of niet. De getoonde gegevens moeten echter gerelativeerd worden, ze dateren al van 2001.

Gemiddelde oppervlakte per woning in 2001 volgens de Monitoring van de wijken.

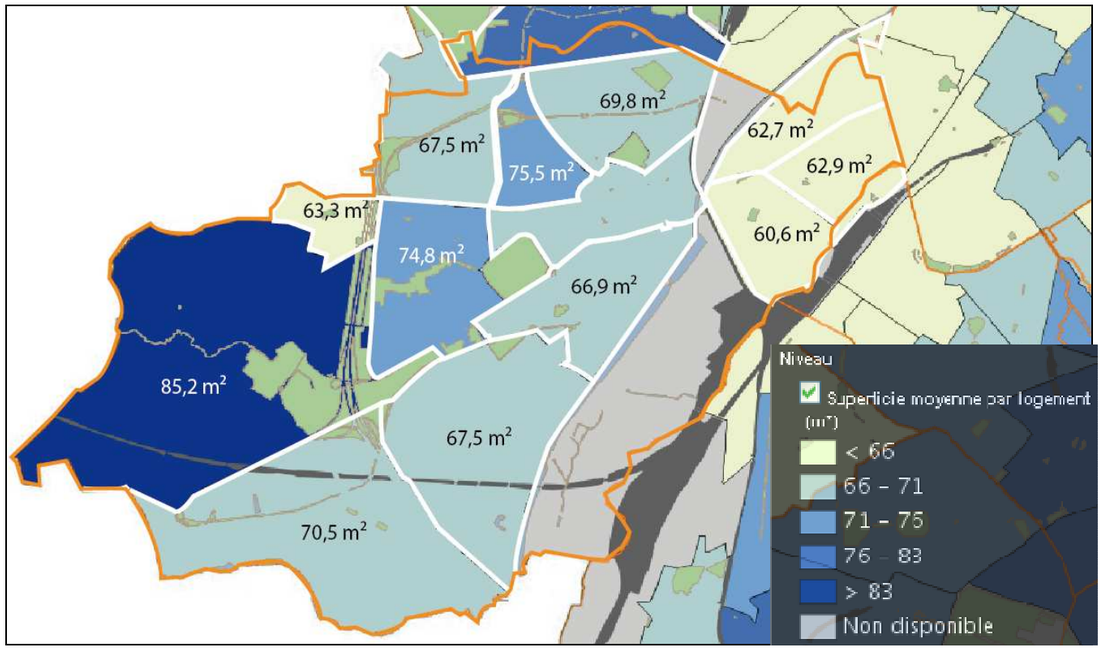

Bron; www.wijkmonitoring.irisnet.be

De gemiddelde oppervlakte van de Anderlechtse woningen bedraagt 69,3 m². Dat is onder het gewestelijke gemiddelde van 74.4 m².

De bovenstaande kaart geeft ons informatie over de verdeling van deze gemiddelde oppervlaktes en toont duidelijk de opeenvolgende bouwfases en bouwtypes. In de historische kern (Kuregem) en de arbeiderstuinwijken ligt de gemiddelde oppervlakte eerder laag. In de recentere bebouwing is de oppervlakte beduidend groter. Het grondgebied kent een gradatie van Oost naar West in drie trappen, die we voor een aantal andere thematieken ook al hebben gezien.

Aandeel woningen gebouwd voor 1961 (referte 2001) volgens de Monitoring van de wijken

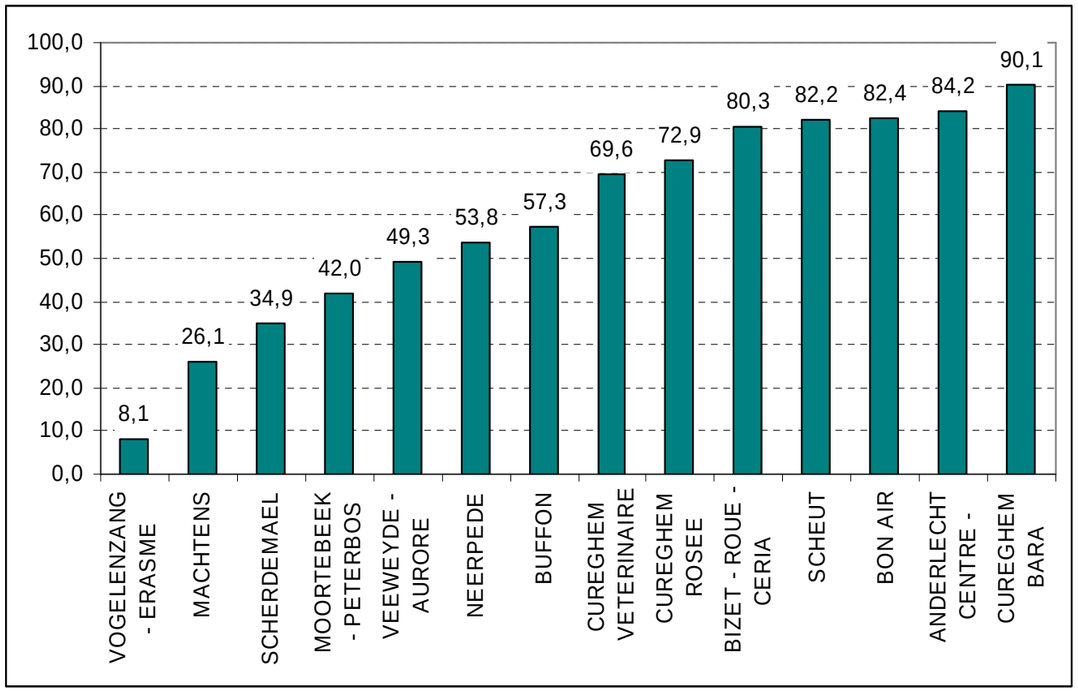

Bron; www.wijkmonitoring.irisnet.be

Gemiddeld 61% van de Anderlechtse woningen werd voor 1961 gebouwd. De grafiek toont dat de helft van de wijken een meerderheid aan oude woningen heeft.

Het gaat hier vooral om de centrale historische wijken en de tuinwijken. De leeftijd van de bebouwing geeft ook een aanwijzing over het comfort van de woningen, dikwijls verouderd en niet aangepast aan de huidige noden.

Aandeel woningen met basiscomfort in 2001

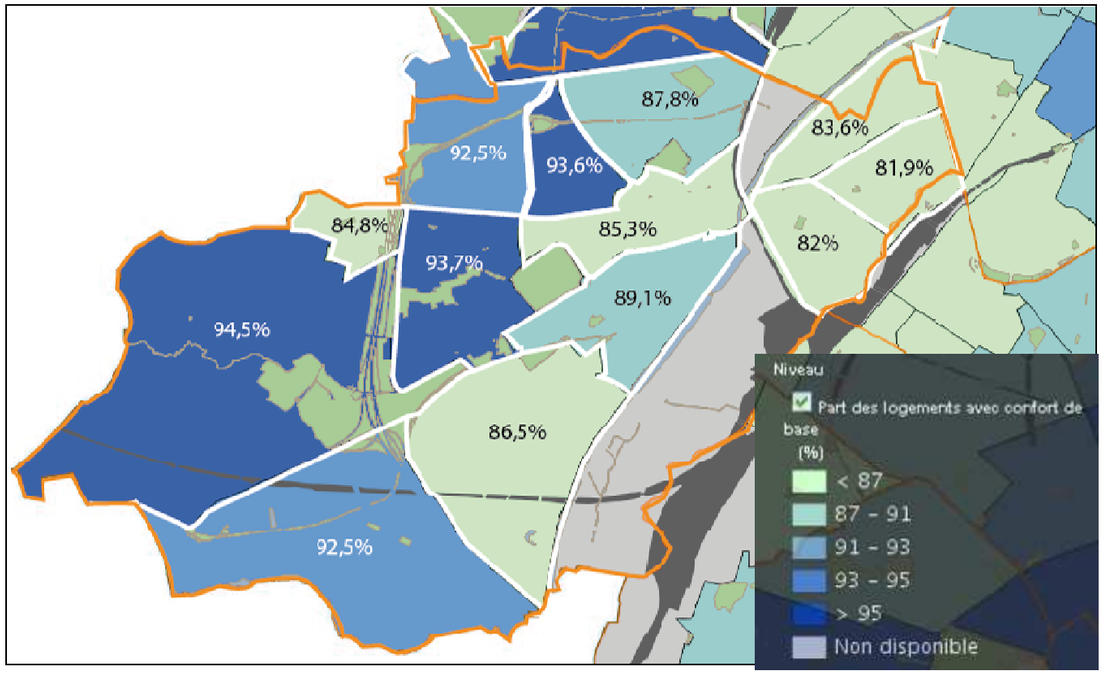

Het belangrijkste aan een woning is het geboden comfort. Vroeger werd comfort anders ingevuld, refererend aan dikwijls verschillende voorzieningen en karakteristieken. Zo werd in de laatste telling de aanwezigheid van een vaste telefoon of bezit van een auto als groot comfort beschouwd. Vandaag zien we dat deze beide karakteristieken niet meer van comfort getuigen. Daarom moeten we een eigentijdse formulering van comfort vinden, die daarenboven nog vergelijkingen met vroeger moet toelaten. Een veel gebruikte indicator die ook nu nog bruikbaar is, is het « basiscomfort ». Dat betekent dat er in een woning een badkamer, stromend water en toiletten binnen moet zijn. De woningen die een of meer van deze eigenschappen niet hebben moeten als oncomfortabel beschouwd worden. Naast het basiscomfort zijn er uiteraard nog indicatoren die bruikbaar zijn om het comfortniveau te bepalen: centrale verwarming, aantal kamers en oppervlakte, aanwezigheid van een keuken van meer dan 4m², dubbel of isolerend glas, enz.

Iets meer dan 10% van de woningen in Anderlecht had dit minimumcomfort in 2001 niet. Dit wil zeggen dat deze woningen geen stromend water en/of badkamer, en/of binnentoilet hadden. Deze graad van veroudering baart in het begin van de 21ste eeuw zorgen, maar is conform het gemiddelde in het Gewest.

Ook hier volgt het comfort van de woningen de typologie en het tijdperk, met een meerderheid van woningen in het Oosten waar het comfortlager ligt dan in het Westen.

De leegstand en ongezonde woningen

De laatste officiële cijfers over leegstand in het Brusselse Gewest dateren van 1998. Ze vermelden 5.393 volledig lege gebouwen. Daar elk pand meerdere woningen bevat, gemiddeld drie, waar ook nog de lege woningen boven handelspanden moeten worden bijgeteld, komen we al gauw aan 15.000 tot 20.000 leegstaande woningen op het grondgebied van het Gewest. Om deze cijfers te verfijnen heeft het Rassemblement Bruxellois pour le Droit à l'Habitat ze vergeleken met het aantal watertellers die minder dan 5m³ verbruik aangaven. Op die manier komen we voor 2003 tot 14.642 eenheden voor het hele Gewest.

Voor de gemeente Anderlecht zijn de officiële cijfers;

	Totaal aantal panden in de gemeente	Aantal leegstaande panden	Aantal leegstaande panden (woningen boven en ander gebruik op gelijkvloers)	Aantal leegstaande panden die geen woningen zijn	Aantal leegstaande panden in de gemeente	% Aantal leegstaande panden	Watertellers met verbruik onder 5m³ (2003)
Anderlecht	20.560	233	93	116	442	2%	1.153
BHG	215.310	3.029	1.147	1.217	5.393	2.5%	14.642
%	9,55%	7,7%	8.1%	9,5%	8,2%		7,9%

Bron; http://www.rbdh-bbrow.be/analyses/nombrehabitationsvides.pdf

We moeten de leegstandsgraad van de panden en zeker van de woningen vandaag nog verfijnen. De leegstand betreft niet alleen woningen maar ook kantoren en handelszaken. Met het oog op het ontvangen van nieuwe bevolkingsgroepen en een nieuwe politiek van stadsvernieuwing is het van belang het aanbod aan onmiddellijk beschikbare woningen te kennen, al dan niet na renovatie.

De gemeentelijke administratie repertorieert de verlaten panden met gezondheidsrisico's of uitgebaat door huisjesmelkers. Ze heeft wel mogelijkheden om ze te ontdekken, maar ze staat machteloos tegen het probleem (diagnostische brainstorming van 9 december 2009). Een van de problemen is de capaciteit om personen tijdelijk te huisvesten indien een pand wordt onteigend wegens onbewoonbaar of als er gerenoveerd moet worden.

De telling van deze panden of eigendommen met problemen is moeilijk in een keer te voltrekken. In het geval van illegale bewoning (huisjesmelkers) blijven zowel eigenaar als huurders erg discreet. Wie zo woont kent dikwijls zijn rechten niet en blijft steken in een crisissituatie. De oplijsting gebeurt stap per stap door de gemeentelijke administratie.

Synthetische voorstelling van de verhouding aanbod aan woningen en behoefte van de huishoudens in 2001

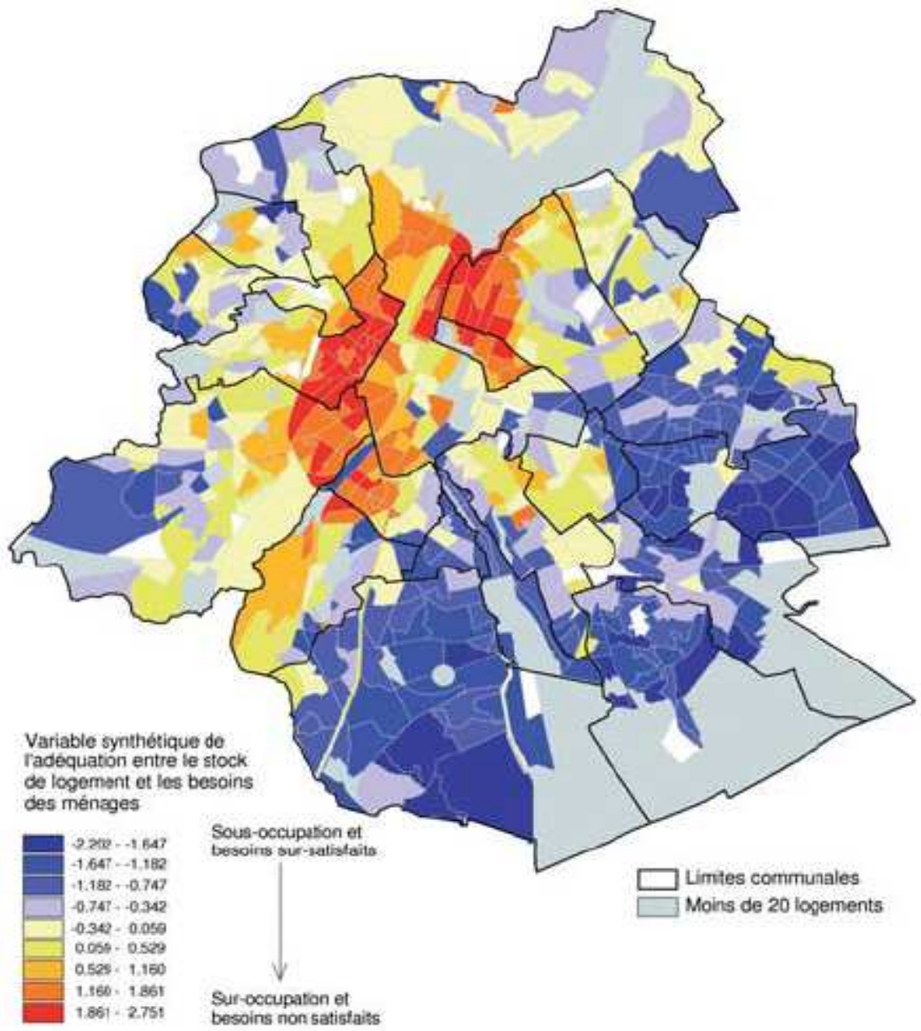

Bron; Etude INSA, Ministerie van het Gewest, mei 2010, Brusselse demografische projecties 2010-2020

Op gewestelijk niveau zien we een sterke druk op de zone rond het kanaal en de vijfhoek, waar ook de meeste inwoners zijn. In Anderlecht is de wijk Kuregem van nature overbevolkt. De cijfers uit de enquêtes van het NIS dateren van 2001 en houden dus geen rekening met de stadsvernieuwing, onder meer met de wijkcontracten. De situatie is vandaag in absolute cijfers misschien minder kritiek, al blijft Kuregem, vergeleken met de andere wijken, ondermaats.

Structuur van de netheid

	1991			2001		
	Eigenaar	**Huurder**	**Woningen**	**Eigenaar**	**Huurder**	**Woningen**
Anderlecht	38.0 %	59.6 %	37.279	55.0 %	41.9 %	37.862
BHG	38.1 %	59.7 %	394.468	58.6 %	41.5 %	408.882

Realisatie; COOPARCH-RU, Bron; Gemeentelijke fiche van de analyse van de lokale statistieken in het Brusselse Gewest– gemeente Anderlecht - 2009

Tussen 1991 et 2001 is het aantal woningen in Anderlecht gestegen, net als in het hele Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het zijn vooral huurders, maar ook het aantal eigenaars stijgt zowel in Anderlecht als in het BHG.

Aandeel woningen bewoond door hun eigenaars in 2001 (%)

De markt voor koopwoningen verschilt sterk van die voor huurwoningen. Elk heeft zijn eigenheden. Om met dit verschil rekening te houden moet de verhouding tussen deze beide markten worden bepaald. Het percentage woningen dat door de eigenaars wordt bewoond laat toe het percentage huurwoningen te bepalen.

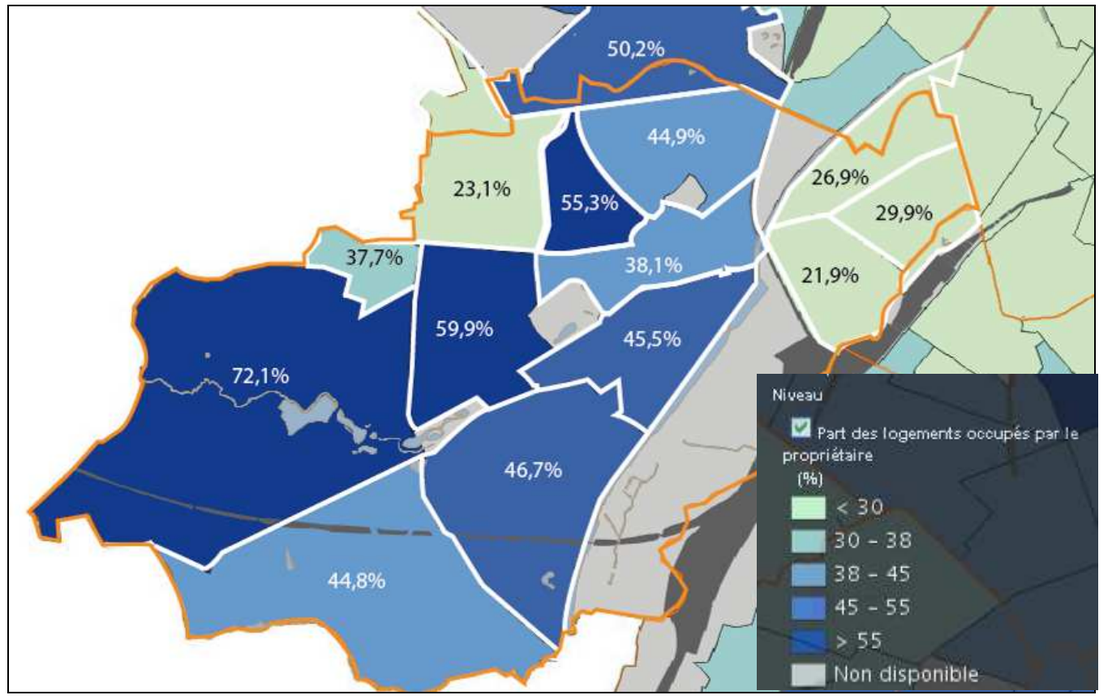

Bron; www.wijkmonitoring.irisnet.be

Het verrast niet dat de wijken waar veel eigenaars wonen in de westelijke helft van de gemeente liggen. Het gemiddelde in het BHG bedraagt 41.45% eigenaars tegenover ongeveer 42,6% voor Anderlecht. We zien een hoger aandeel dan in het gewest in Neerpede (72%) net na de wijk Potaarde in de gemeente St-Agatha-Berchem. Het evenwicht tussen de bewonende eigenaars en hurende bewoners op het grondgebied garandeert een goede sociale mix. We zien duidelijke verschillen tussen de wijken. Het gemiddelde bevindt zich min of meer in het centrum van het grondgebied, omringd door extreme waarden in Oost en West. De verdeling is niet homogeen, zoals we zien in Peterbos / Moortebeek of Goede Lucht.

Aandeel aan huurwoningen van particulieren in 2001 (%)

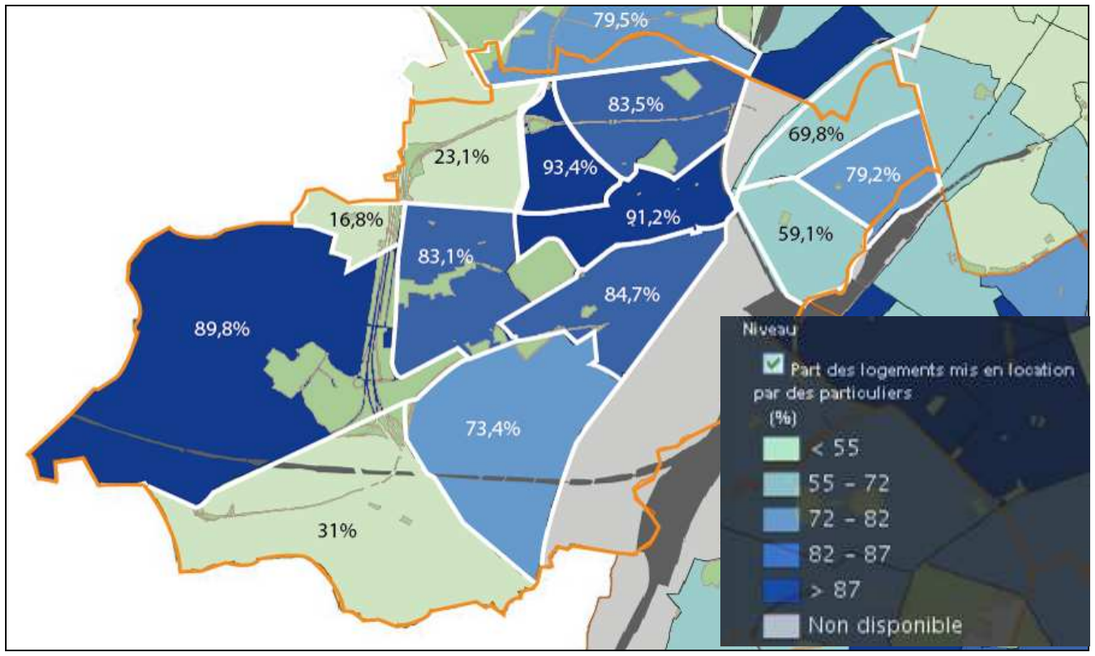

Deze indicator toont de mogelijkheid voor particuliere eigenaars om het pand te verhuren en een manier om het onroerende patrimonium te huur te kunnen stellen aan privéhuurders. Deze verdeling moet worden begrepen in samenhang met de vorige kaart, die van de verhuurde woningen. Hier worden de waarden meer heterogeen verdeeld over het grondgebied. Gemiddeld zien we een aandeel van 72% te huur door particulieren in het Gewest, en ongeveer 68% in Anderlecht. De wijk Buffon haalt het gewestelijke maximum van meer dan 93% en Goede Lucht een van de laagste met 16%.

Sociaal wonen

2007	Anderlecht	BHG
Aandeel sociale woningen (woningen/100 huishoudens)	11.3	7.8

Bron; Gemeentelijke fiche van de analyse van de lokale statistieken in het Brusselse Gewest– gemeente Anderlecht - 2009

Er is een groter aandeel sociale woningen Anderlecht dan in het hele BHG. Het is hier overigens de vierde gemeente van het BHG.

Aandeel sociale woningen in 2007 (woningen/100 huishoudens)

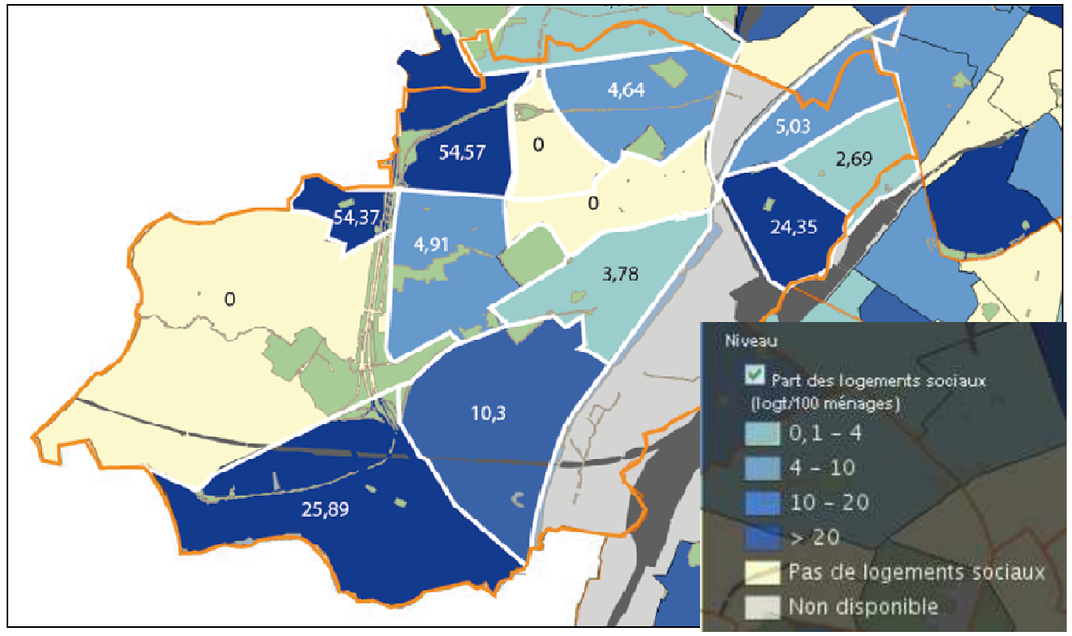

Bron; www.wijkmonitoring.irisnet.be

De verdeling van de sociale woningen is erg heterogeen. De wijken Moortebeek / Peterbos en Goede lucht halen de hoogste waarden van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze beide wijken hebben respectievelijk 54,57 en 54,37 woningen op 100, of meer dan 50% van de woningen in deze wijken. Om een goede sociale mix te bekomen moeten de stedelijke gebieden het aanbod aan sociale woningen in evenwicht brengen. Op gewestelijke schaal zijn er maar weinig sociale woningen. Daar is dus een taak weggelegd voor toekomstige nieuwbouw en renovatie. Anderlecht in verhouding tot de Brusselse zustergemeenten heeft een hoog gemeentelijk gemiddelde maar moet nog werken aan een betere verdeling over het grondgebied.

Sociale woningen van:	Anderlecht %	BHG %
0 of 1 kamer	38,69	32,99
2 kamers	37,95	40,01
3 kamers	21,77	22,61
4 kamers en meer	1,59	4,17

Gemiddelde huur van een sociale woning in 2007 in Euro

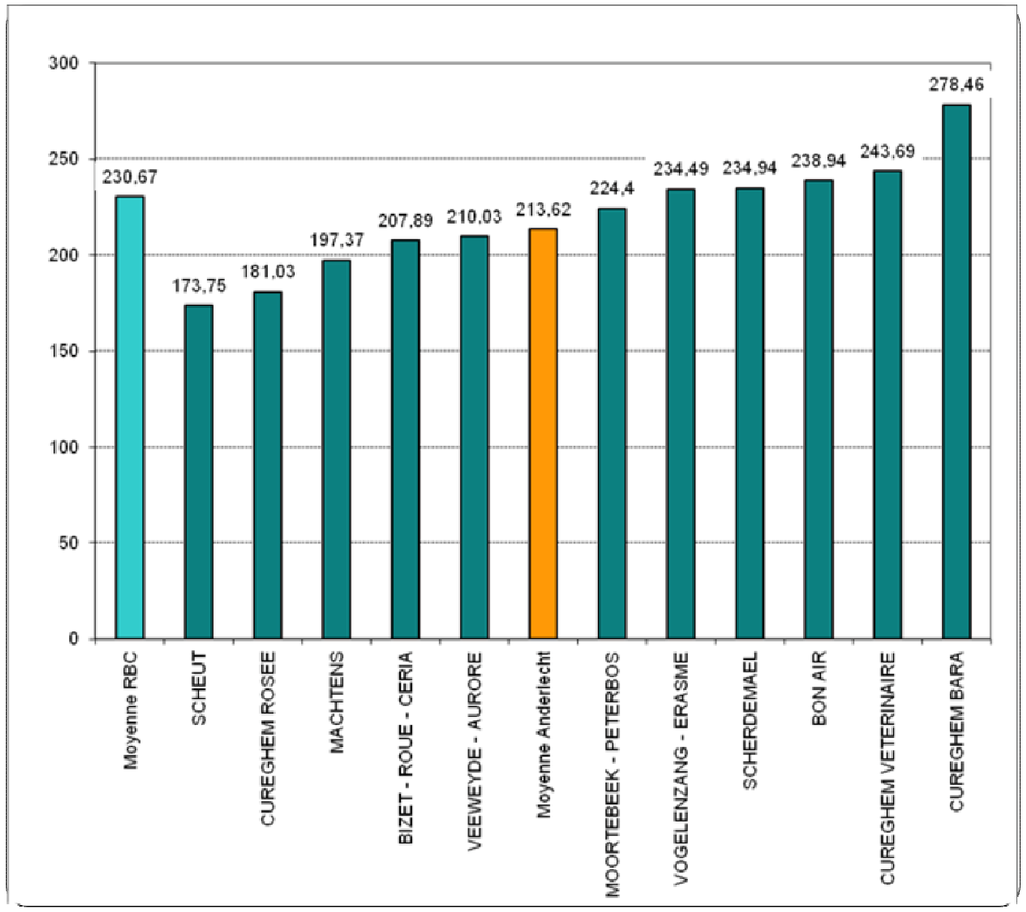

Bron; www.wijkmonitoring.irisnet.be

Bewerking van de gegevens COOPARCH-RU

De huurprijs van sociale woningen wordt berekend aan de hand van het inkomen van de huurders. Hij kan dus worden beschouwd als een graadmeter voor armoede. We zien dat de gemiddelde huur in Anderlecht lager ligt dan in het Gewest en dat er sterke verschillen zijn tussen de wijken.

De AIS woningen

Er bestaan in Anderlecht drie AIS die ongeveer 10 woningen beheren.

De studentenwoningen

In de gemeente vinden we de campussen van de ULB en COOVI. De aanwezigheid van deze beide onderwijscentra heeft een impact op de vraag naar studentenkoten.

Er zijn 325 kamers waarvan 100 in residenties beheerd door de ULB (Residenties Henri Dunant en Bertrand Russel, Lennikse Baan 800) en 225 in een andere residentie, in privéhanden.

Het aanbod studentenwoningen dekt ongeveer 1/5 van de vraag. Er is dus een grote nood. Veel studenten in Anderlecht zijn Fransen (aangetrokken door geneeskunde en sport) en dus op zoek naar permanente woningen. De gemiddelde woning heeft afmetingen tussen 21 en 27 m², voor een gemiddelde huur van 350€ zonder lasten. De beschikbare huizen zijn eerder klein (gelijkvloers en eerste verdieping) en kunnen dus maar een beperkt aantal kamers leveren. Een studie van het IGEAT geeft aan dat de studenten in de loop van hun studies steeds verder van de universiteit gaan wonen. Daarom moet de woningpolitiek voor studenten zowel woningen op de site als in de stad voorzien. Vandaag biedt de privé-markt waarschijnlijk een antwoord door het verhuren van grote panden aan een groep huurders. Er worden zeker ook huizen onderverdeeld om aan die vraag van studenten tegemoet te komen.

De ULB wil graag een intensere bewoning op de campus Erasmus en wil daarnaast ook een aanwezigheid in de andere wijken. De mix is voor hen de sleutel tot integratie voor de studentenbevolking en de positieve interactie met de lokale bewoners. Zo denkt men aan een soort kangoeroewoningen waar de student een handje toesteekt om een oudere te helpen in ruil voor een lagere huur.

De gronden

De markt

Verkoop van bouwgrond (aantal verkopen, verkochte oppervlakten en prijs per m²)						
AANTAL VERKOPEN						
	1990	**1995**	**2000**	**2005**	**2006**	**2007**
Anderlecht	53	23	29	165	107	44
BHG	**636**	**253**	**355**	**1.286**	**859**	**670**
VERKOCHTE OPPERVLAKTEN (1000m²)						
	1990	**1995**	**2000**	**2005**	**2006**	**2007**
Anderlecht	124,1	31,0	46,3	24,8	19,1	26,7
BHG	**800,3**	**231,4**	**383,0**	**191,2**	**136,1**	**278,0**
PRIIJS PER m² in EUR						
	1990	**1995**	**2000**	**2005**	**2006**	**2007**
Anderlecht	69,6	59,3	71,2	158,7	249,4	257,0
BHG	**126,5**	**112,3**	**166,9**	**225,7**	**302,4**	**308,5**

Bron; Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) –Statistische Cel - www.Brussel.irisnet.be , verwerking van de gegevens COOPARCH-RU

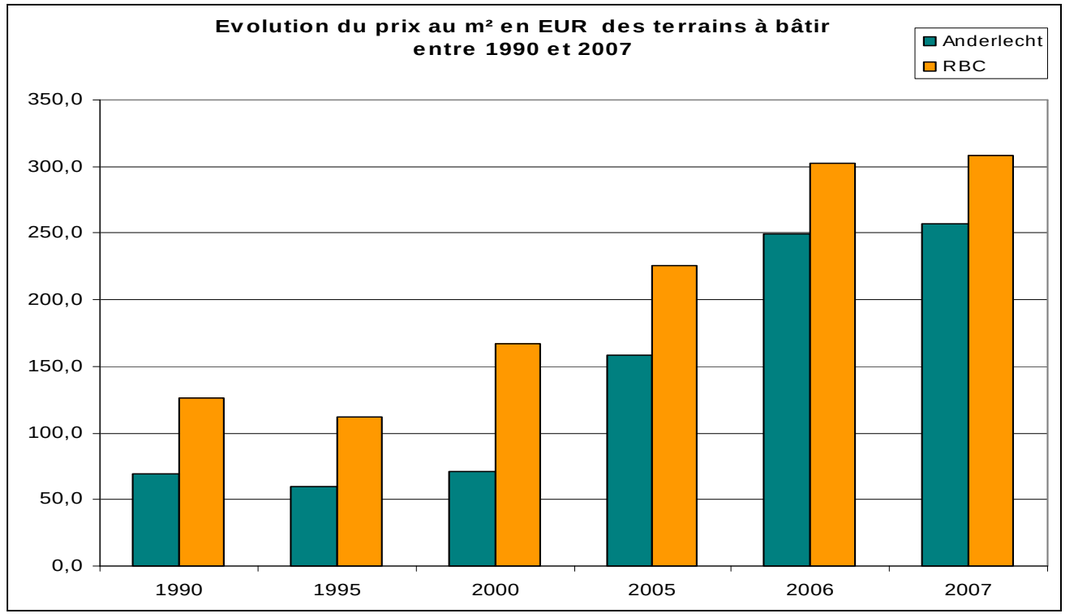

Bron; DGSIE, berekeningen BISA op aantallen verkopen

Op de grafiek zien we dat de Anderlechtse prijzen onder het gewestelijke gemiddelde liggen. Als we naar de evolutie kijken zien we echter dat het Anderlechtse vastgoed zijn achterstand ten opzichte van het Gewest heeft ingehaald door de prijzen met 3,7 te vermenigvuldigen tussen 1990 en 2007, tegen 2,4 in het Gewest.

Prijsevolutie	Anderlecht	BHG
1990 tot 1995	-14,80%	-11,20%
1995 tot 2000	20,00%	48,60%
2000 tot 2005	122,90%	35,20%
2005 tot 2006	157,20%	34,00%
2006-2007	3,00%	2,00%

Als we de prijzen bekijken in evolutiepercentage dan zien we dat deze tussen 2000 en 2005 sterk zijn gestegen (meer dan 2 keer de waarde) terwijl het gemiddelde in het Gewest maar met een derde steeg. Dit fenomeen is nog markanter voor de evolutie van de waarden tussen 2005 en 2006, met een stijging van meer dan 150% in Anderlecht en maar 34% in het BHG.

Dit fenomeen kan worden verklaard door een aantrekken van de bouwactiviteit in de gemeente en van de stijgende aantrekkingskracht van de gemeente door de beschikbaarheid van gronden.

Anderlecht haalt dus zijn achterstand op de marktprijzen in het BHG in. Daar de gemeente erg lage waarden optekende is die exponentiële evolutie enkel de weerspiegeling van een herwaardering van de prijzen. We zien overigens dat Anderlecht de bubbel van 2000 heeft gevolgd om in 2006 een plafond te bereiken met nadien een evolutie van 3% in de orde van grootte van die van het Gewest.

De vastgoedmarkt voor koopwoningen

Prijs van de appartementen per m² tussen augustus 2008 en november 2009

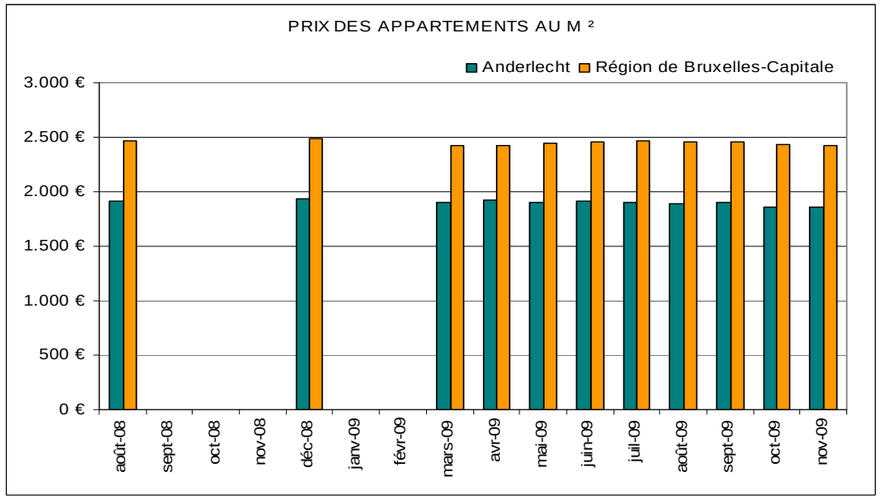

Realisatie; COOPARCH-RU, bron; http://www.immotrace.be

De koopprijs van appartementen in Anderlecht ligt onder het gemiddelde in het BHG. In Anderlecht bedraagt de prijs van een appartement gemiddeld 1.800€ per m², tegen 2.450€/m² in het gehele Gewest. De prijsschommelingen in Anderlecht lopen gelijk met die in het BHG.

Prijs van de huizen per m² tussen augustus 2008 en november 2009

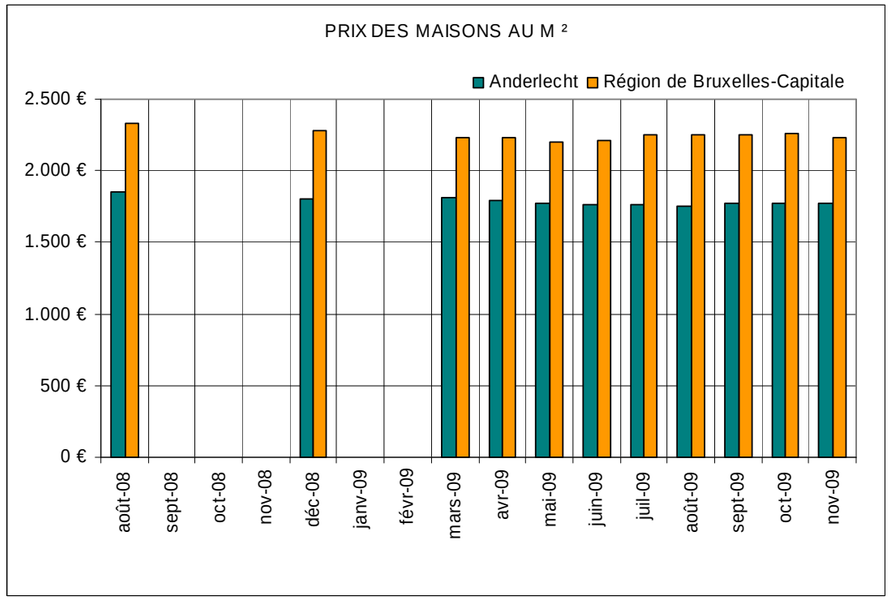

Realisatie;COOPARCH-RU, bron;http://www.immotrace.be

De huizenprijs ligt in Anderlecht over het algemeen lager dan in het BHG. Gemiddeld worden huizen er verkocht aan 1.500€/m² tegen 2.250€ in het gehele Gewest, wat overeenkomt met een verschil van 750€/m². De prijzen daalden lichtjes tussen augustus 2008 en november 2009, zowel in Anderlecht als in het BHG.

De volgende grafiek vergelijkt de gemiddelde prijzen voor woonhuizen voor drie refertejaren in Anderlecht met die van de zustergemeenten in het gewest. We zien dat de prijzen er het laagst zijn en vergelijkbaar met de prijzen in Ganshoren of Molenbeek. Maar in die gemeenten stijgen de prijzen constant. We merken dat de gemeente in een relancebeweging zit en dat de prijzen de neiging vertonen op gelijke hoogte, of ten minste in de buurt te komen van de prijzen in het Gewest.

Evolutie van de gemiddelde prijs voor woonhuizen voor de jaren 2005/2006/2007

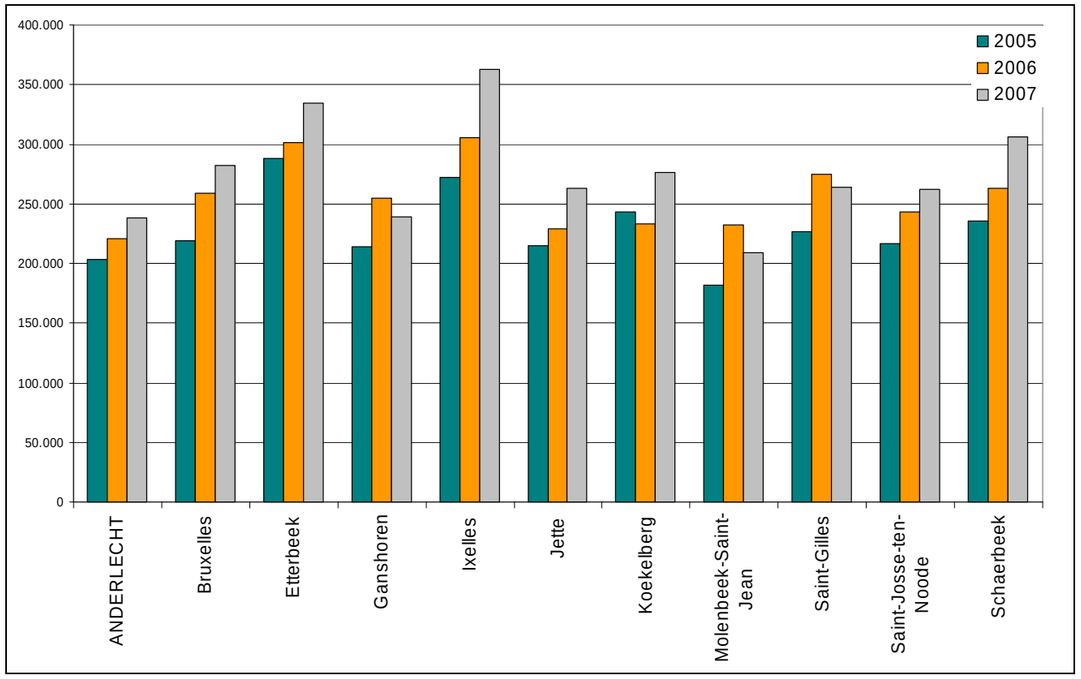

Vastgoedtransacties tussen 1999 en 2008

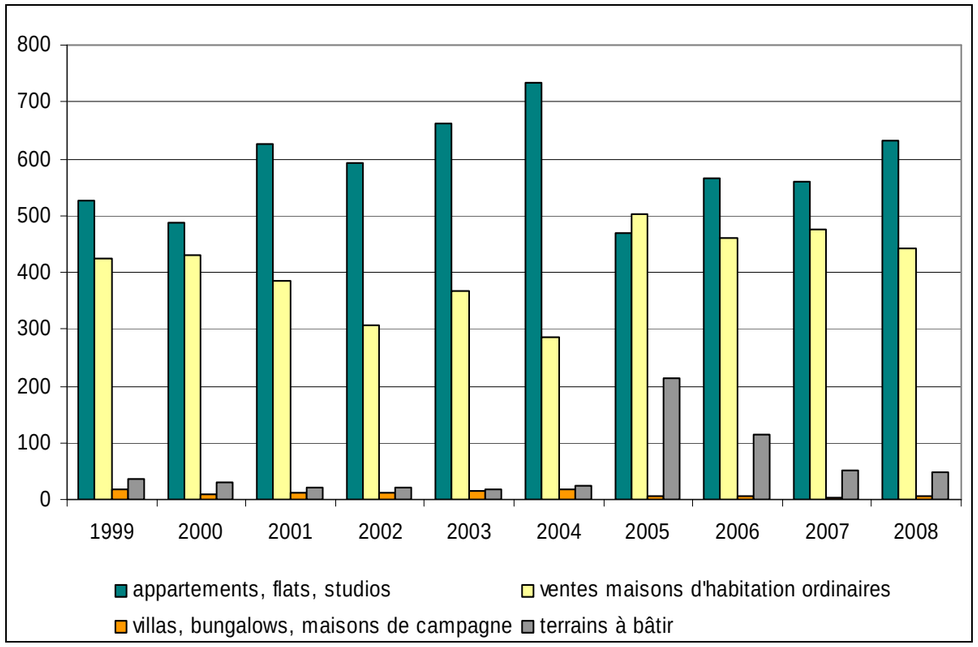

Realisatie; COOPARCH-RU. Bron; FOD Economie – Algemene Directie van de Statistiek en de economische Informatie

Appartementen worden over het algemeen het meest verkocht in Anderlecht.

De verschillen tussen het aantal verkochte appartementen en huizen varieert met de jaren. De trendbreuk die we zien tussen 2004 en 2005 is te wijten aan de verwerkingswijze bij de FOD. De vastgoedtransacties schommelen, maar zijn talrijker dan in 1999. Het aantal appartementsverkopen stijgt terwijl de verkoop van huizen daalt.

Het aantal verkochte bouwgronden stijgt ten opzichte van 1999 maar is sinds de piek van 2005 weer gedaald.

De evolutie van de vastgoedprijzen tussen 1985 en 2008 (huizen, appartementen en bouwgronden)

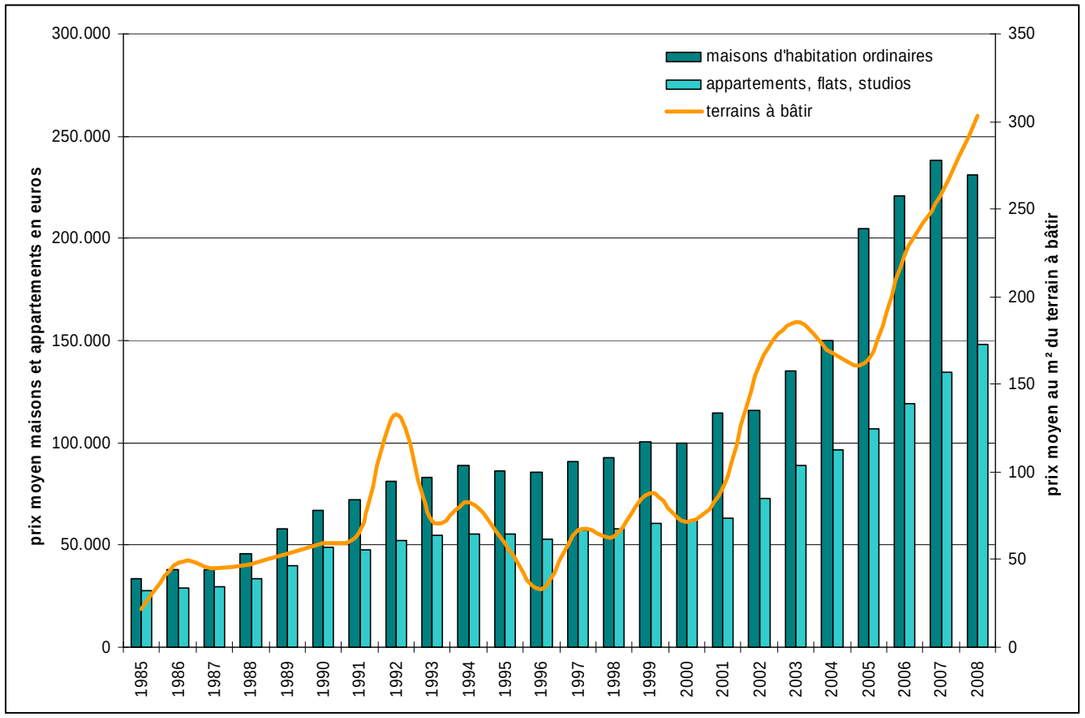

Bron; statbel voor vastgoed

Voor de gewone huizen en de appartementen zijn de prijzen zonder ophouden sinds meer dan 20 jaar gestegen. Die tendens volgt de algemene vastgoedmarkt. Met de vastgoedbubbel zien we een versterking van dit fenomeen sinds de jaren 2000.

De markt voor bouwgronden kent meer schommelingen maar stijgt toch op de lange termijn. Deze schommelingen kunnen worden verklaard door het geringe aantal transacties. Net als voor huizen en appartementen ontplofte de prijs vanaf het begin van de jaren 2000.

Hoewel het inkomen van de huishoudens ook stijgt, blijft de benodigde inspanning om een goed te verwerven een probleem dat maar niet lijkt te verbeteren, als stellen de vastgoedmakelaars een afvlakking van de prijsstijging voor vastgoed vast.

Deze vaststelling bevestigt de tweespalt tussen de kwetsbare en de meer gegoede gezinnen.

Cijfers en aanwijzingen voor nieuwbouwwoningen voor de 19 Brusselse gemeenten– november 2009

Communes classées en fonction du prix moyen au m²	Biens sur le marché Bruxelles 19 communes			Superficie moyenne par type de biens				Coefficient de fiabilité des statistiques & moyennes
	Prix de vente moyen au m²	Nombre appartements à vendre	Superficie globale (m²)	studio (m²)	1ch (m²)	2ch (m²)	3ch & + (m²)	
Woluwe-St-Pierre	3.642	58	7.787	48	**116**	121	155	2
Ixelles	3.614	84	12.184	NI	101	**124**	**181**	4
Uccle	3.523	202	26.414	NI	83	118	163	4
Saint-Gilles	3.374	51	5.986	NI	81	119	159	2
Watermael-Boitsfort	3.107	9	1.178	NI	NI	96	159	1
Etterbeek	3.109	295	29.888	50	70	102	140	4
Auderghem	2.897	197	17.694	43	71	96	146	4
Bruxelles	2.859	**355**	**37.386**	45	69	104	153	4
Schaerbeek	2.649	128	14.290	42	92	109	159	4
Woluwe-St-Lambert	2.580	54	5.035	NI	72	95	122	3
Forest	2.377	53	5.243	40	75	101	139	2
Ganshoren	2.269	29	3.201	NI	82	114	138	2
Evere	2.236	50	5.491	**56**	73	102	126	3
Laeken*	2.210	70	6.288	**38**	74	**89**	127	4
Anderlecht	2.168	190	19.593	55	84	96	136	4
Berchem Ste-Agathe	2.114	12	1.382	NI	91	94	180	2
Neder-over-Heembeek	2.080	25	2.385	NI	72	95	123	2
Jette	2.052	154	16.696	53	83	105	130	4
Molenbeek-Saint-Jean	1.950	105	10.036	NI	**68**	98	**115**	4
Koekelberg	1.929	40	4.287	NI	69	116	134	2
Haren*	2.041	**7**	**728**	NI	NI	93	119	1
Saint-Josse-ten-Noode	NI	NI	NI	NI	NI	NI	NI	
Total/moyenne	**2.791**	**2.175**	**233.691**	**43**	**80**	**104**	**143**	

* Laeken et Haren ont été scindés de Bruxelles-Ville vu la spécificité de leur micromarché
NI = Nombre insuffisant pour élaborer des statistiques significatives

Bron; http://realist.be, Coëfficiënt 5; zeker; coëfficiënt 4; goede betrouwbaarheid; coëfficiënt 3; redelijk betrouwbaar; coëfficiënt 2; zwakke betrouwbaarheid; coëfficiënt 1; onbetrouwbaar.

De gemeente met de vele gezichten blijft ook hier trouw aan haar reputatie; men vindt er de goedkoopste prijzen in heel Brussel als men in de wijken met een slechte naam durft gaan kijken.

In de welgestelde zones blijven de prijzen de pan uit swingen.

Ook zien we een groot aantal appartementen te koop staan, wat Anderlecht tot een van de meest dynamische gemeenten van het Brusselse Gewest maakt.

De vastgoedmarkt voor verhuur

Over het algemeen zijn de woningprijzen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest sterk gestegen na 1989 om van 1992 tot in 1998 te dalen.

In 1998 zijn de prijzen dan weer sterk beginnen stijgen.

Deze stijging en het groeiritme van de huurprijzen liggen rond 10% per jaar.

	Anderlecht	BHG
Gemiddelde maandhuur van de woningen (€) 2008	478	553
Gemiddelde maandhuur van de woningen 1 kamer(€) 2008	434	471
Gemiddelde maandhuur van de woningen 2 kamers (€) 2008	535	591

Bron; Gemeentelijke fiche van de analyse van de lokale statistieken in het Brusselse Gewest– gemeente Anderlecht - 2009

Evolutie van de gemiddelde huur tussen 1989 en 2002 voor Anderlecht en het Gewest

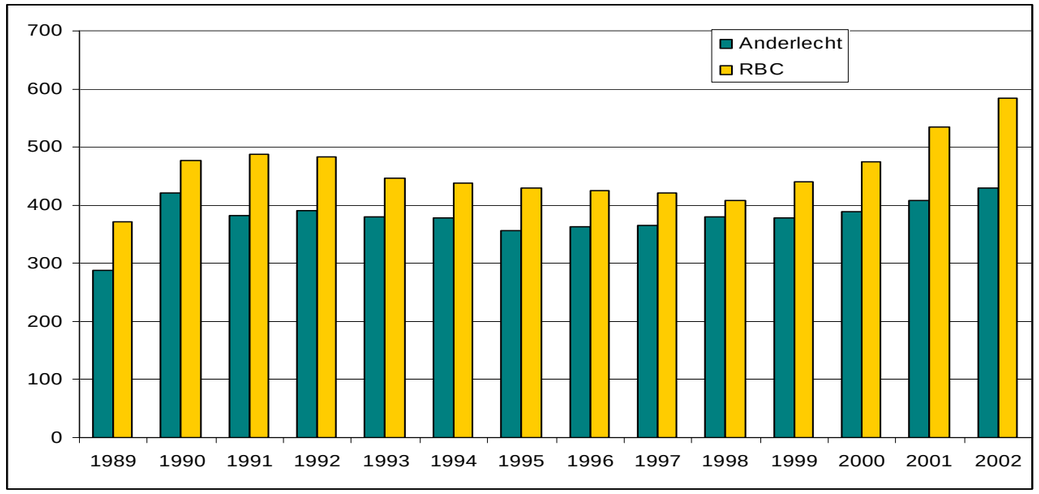

Bron; DES – MBHG; Analyse van de privé-huurmarkt in het BHG - MBHG DES

Gemiddelde prijs per m² van de huurappartementen voor september 2009 volgens Vlan Immobilier

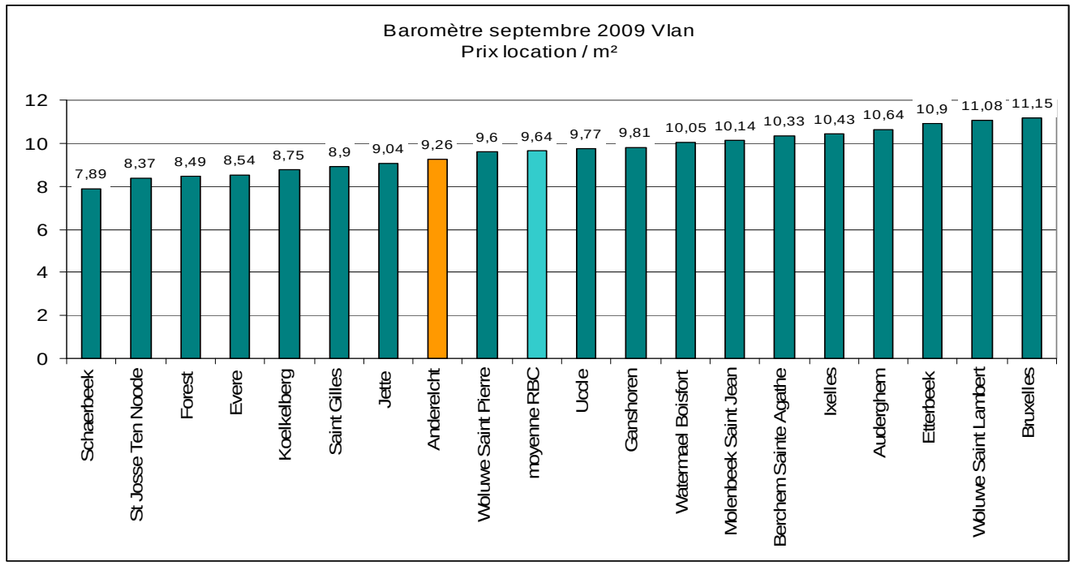

Bron; Vlan.be; barometer september 2009

De huurprijzen van de appartementen in Anderlecht liggen licht onder het gemiddelde van het Gewest maar liggen toch hoger dan in de zustergemeenten in het westelijke deel van het Brusselse grondgebied.

Er van uitgaand dat de gemeente erg verschillende woningen te bieden heeft mag dit gemiddelde als weinig representatief voor de huurmarkt gelden.

Al naar gelang van de wijk kan de tendens erg veel lager zijn, zoals in het Oosten, of juist veel hoger in de zones waar het type woning, de omgeving en de reputatie aantrekkelijker zijn.

De nood aan voorziening en diensten

Kleine kinderen[13]

Anderlecht telt veel opvangplaatsen voor kleine kinderen, relatief goed gespreid over het grondgebied.

Het Office de la Naissance et de l'Enfance (O.N.E.) is de dienst van de Franse Gemeenschap die zich bezighoudt met de opvang van kinderen buiten het gezin. Het staat in voor de goedkeuring, de subsidiëring, de begeleiding, de controle en de evaluatie. Een opvangmilieu is een plaats waar kinderen van minder dan 12 jaar in een kader aangepast aan hun leeftijd en begeleid door competent personeel kunnen verblijven. Aan Nederlandstalige kant vervult Kind & Gezin dezelfde rol.

Er bestaan verschillende types van opvang;

- Gewone opvang, gecontroleerd en gesubsidieerd door het ONE; met 6 kribbes, 3 gemeentelijke opvangplaatsen (Le Bocage, Les Lilas, Les Pâquerettes, Les Bleuets, Les Capucines, Les Perce-neige, Les Jasmins, Les Anémones en de Asters). Deze kribbes en gemeentelijke opvangplaatsen bieden in totaal 243 plaatsen voor kinderen van 0 tot 3 jaar) en een plaats voor openbaar erkende opvang.
- Gewone opvang, gecontroleerd maar niet gesubsidieerd door het ONE; met 8 kindertehuizen waarvan 4 onafhankelijke.
- Gewone opvang, gecontroleerd maar niet gesubsidieerd door Kind & Gezin; met 15 plaatsen voor kleine kinderen.
- Verder een dozijn steunstructuren voor ouderschap en ontmoeting.

De opvangplaatsen hebben allen een kwaliteitsattest. Een plan ter verbetering van de kwaliteit wordt om de drie jaar opgesteld. Elk pedagogisch project evolueert zo constant.

Leeftijdsgroep	Aantal 0-4-jarigen in 2007
Jongens	3902
Meisjes	3817

gemeente	2007												
	FRANSTALIG							NEDERLANDSTALIG					
	AANTAL			CAGLBITÉ				AANTAL			CAGLBITÉ		
	gesub	Niet-gesub	**To-taal**	gesub	Niet-gesub	Niet-gesub + opvang	**To-taal (*)**	gesub	Niet-gesub	**To-taal**	Gesub.	Niet-gesub.	**To-taal**
Anderlecht	10	12	**22**	382	130	130	**642**	6	21	**27**	203	299	**502**
BHG	**156**	**152**	**308**	**5.996**	**2.046**	**2.415**	**8.411**	**53**	**208**	**261**	**2.033**	**5.439**	**7.472**

Bronnen; ONE, Kind en Gezin, verwerking van de gegevens COOPARCH-RU

(*) de plaatsen bij de onthaalmoeders zijn inbegrepen in de cijfers van de niet-gesubsidieerde en in het totaal

Als we het aantal kinderen van 0 tot 4 jaar in 2007 vergelijken met de totale capaciteit (Fr + Nl = 1193 plaatsen), dan zien we een groot verschil tussen deze waarden. Veel kinderen hebben echter geen nood aan opvang of de ouders doen een beroep op onthaalmoeders. Over het algemeen kan men zeggen dat er een tekort is aan kribbes op het grondgebied: er zijn immers veel kinderen en de wachtlijsten zijn lang (volgens de ervaring van het personeel van de kribbes).

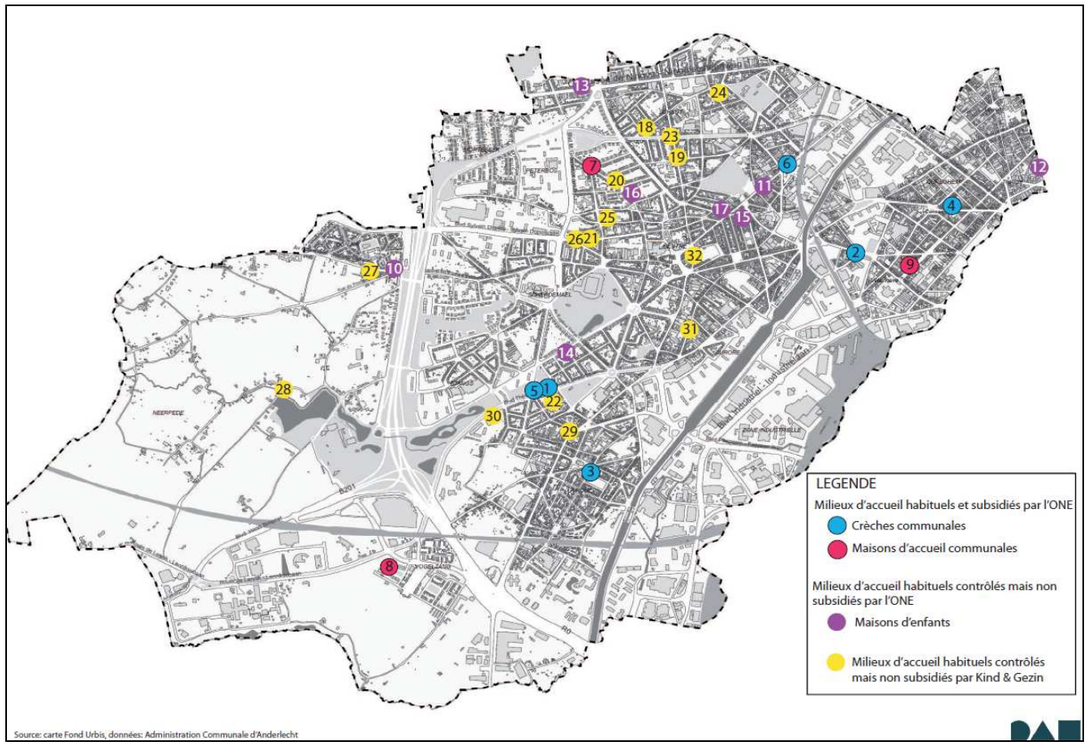

Gewone opvang gecontroleerd en gesubsidieerd door het ONE	Gewone opvang gecontroleerd en gesubsidieerd door Kind & Gezin
Gemeentelijke kribbes; Les Bleuets (1); le Bocage (2); les Jasmins (3); les Lilas (4); les Pâquerettes (5); Les Perce-neige (6)	Baby's dream (18); Baby-home (19); the Babyclub (20); Bébés d'Amour (21); les Bébés Joyeux (22); Bij nana (23); Comme chez soi (24); Dumbo (25); Garderie St-Guidon (26); Léabulle (27); Mini-Mayfair (28); les P'tits bouts (29); les Petits câlins (30); les Petits clowns (31); Rose Bonbon (32)
Gemeentelijke opvanghuizen; Les Anémones (7); de Asters (8); les Capucines (9)	
Gewone opvang gecontroleerd maar niet gesubsidieerd door het ONE	**Erkende onthaalmoeders; 5 personen**
Kindertehuizen; Les Aristochats (10); l'Arlequin (11); Cygalit (12); les Dalmatiens (13); Isadou (14); New Baby-Boom (15); aux Petits Coquins (16); Primevère Nursery (17);	

[13] *Telling gedaan op http://www.anderlecht.be/fviequot.html?ref=VQpetiteenfance.php op 22 januari 2010*

Tijdens de brainstormingsessies en de openbare vergaderingen hebben de deelnemers de nadruk gelegd op het hoge gebruik van de openbare voorzieningen, vooral de kribbes en lagere scholen, door kinderen van buiten Anderlecht.

De dagelijkse massieve instroom van pendelaars van buiten het BHG zet een zekere druk op de collectieve voorzieningen. Deze problematiek, hoewel complex, vertaalt zich in een aantal concrete gevolgen op het terrein en maakt een aanpassing van vraag en aanbod noodzakelijk. Voor de voorzieningen voor kinderen moet, voor zover mogelijk, voorrang worden gegeven aan kinderen uit Anderlecht.

Aantal opvangplaatsen per kind in 2009

Bron; https://wijkmonitoring.irisnet.be/

De indicator « aantal collectieve opvangplaatsen per kind » laat toe het aanbod van opvangdiensten te bepalen in verhouding tot de potentiële vraag, dat zijn de kinderen onder 3 jaar in de wijk. De indicator is dus de verhouding tussen het totale aantal plaatsen in collectieve opvang en het aantal kinderen van minder dan 3 jaar in een wijk. Deze indicator geeft een overzicht van de beschikbare diensten voor kleine kinderen in de buurt en legt zo de onevenredigheid bloot van beschikbare opvang in de ene wijk ten opzichte van andere.

Zo zien we een grote onevenredigheid op het grondgebied. De wijken waar erg weinig plaatsen per kind zijn, zijn net die wijken met een grote bevolkingsdichtheid en dus met veel kinderen. Zoals in het hele Gewest is het tekort aan opvangplaatsen schrijnend. Het is overigens één van de prioriteiten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om het aanbod te verbeteren en de gemeenten hierin te steunen. Het evenwicht moet in Anderlecht worden hersteld door opportuniteiten voor de creatie van infrastructuren te bundelen. De gegevens over de alternatieven voor kribbes zijn moeilijk meetbaar. Het netwerk van onthaalmoeders of privé-structuren heeft zeker een impact op het aanbod en de vraag. De gemeente moet alle onthaalvormen voor kinderen in een netwerk verenigen en de noden van de ouders precies analyseren. We mogen immers niet vergeten dat die noden in de huidige wijzigende maatschappelijke context sterk veranderen (eenoudergezinnen, deeltijds werk, sociale en financiële kwetsbaarheid …).

Het schoolonderwijs

Schooljaar 2007/2008				
	kleuter	lager	middelbaar	Totaal
Anderlecht	5585	8636	10573	24794
Oudergem	1209	2230	2067	5506
St-Agatha-Berchem	1040	1483	382	2905
Brussel	9159	15825	19016	44000
Etterbeek	1783	3127	7265	12175
Evere	1538	2363	1359	5260
Vorst	2096	3324	1953	7373
Ganshoren	1272	2208	2143	5623
Elsene	2484	3464	6982	12930
Jette	2544	4281	3880	10705
Koekelberg	1087	157	1229	2473
St-Jans-Molenbeek	4063	5899	2571	12533
St-Gillis	1574	2293	3365	7232
St-Joost-ten-Node	793	1258	1319	3370
Schaarbeek	4912	7875	7804	20591
Ukkel	4083	7300	6395	17778
Watermaal-Bosvoorde	1097	1657	1901	4655
Woluwe-St-Lambert	3395	5109	3741	12245
Woluwe-St-Pierre	2002	3431	5003	10436
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	**51716**	**83335**	**88918**	**223969**

Bron; Communauté Française en Vlaamse Gemeenschap – IS 2009 (BISA)

Anderlecht is een van de dichtstbevolkte gemeenten van het BHG, na Brussel-Stad en Schaarbeek. Daarom heeft ze ook een grote schoolgaande jeugd.

Zoals boven al gezien heeft de gemeente een groot aandeel jongeren op haar grondgebied met in totaal 24.794 leerplichtigen.

Volgens het Brusselse Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) woont ongeveer 16% van de leerplichtige leerlingen in het Gewest niet in Brussel; 3% komt uit Wallonië en 13% uit Vlaanderen (hoewel ze in Vlaanderen wonen gaan de meesten naar het Franstalige onderwijs).

Over het algemeen zitten de scholen in het BHG vol, vooral in de kleuterklas en de eerste jaren van de lagere school. Het aantal leerplichtige kinderen stijgt immers de laatste jaren.

Hieronder vindt u een studie van het BISA over de onthaalcapaciteit van de Brusselse scholen. In deze studie zijn alle netten opgenomen (officieel en vrij) en alle inrichtende machten (Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap, gemeenten, vrij onderwijs …), met uitzondering van de pure privéscholen en de internationale scholen.

Deze studie heeft sterke reacties teweeg gebracht bij de inwoners en de gemeente. Ze zien dat er op het terrein een heel andere toestand heerst dan die beschreven in de studie.

Wat het gemeentelijke onderwijs betreft geeft de gemeente toe dat er vandaag 4 lagere scholen te weinig zijn met elk 600 plaatsen.

Ze zegt bovendien dat deze berekening geen rekening houdt met de voorspelde toekomstige demografische stijging. Volgens de voorspellingen van het Planbureau zal het bevolkingscijfer in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met ongeveer 10% stijgen tegen 2020.

Het GemOP, een voorspellende tool, moet rekening houden met deze gegevens en de nood aan voorzieningen tegen die tijd evalueren.

Zo moet het aantal van 4 scholen, nodig om aan de onmiddellijke behoeften te voldoen, naar boven worden herzien om de goede opvang voor de kinderen in de scholen te garanderen en hen toelaten onder de best mogelijke voorwaarden school te lopen.

Kleuters

Relatieve opvangcapaciteit in het kleuteronderwijs in 2007/2008

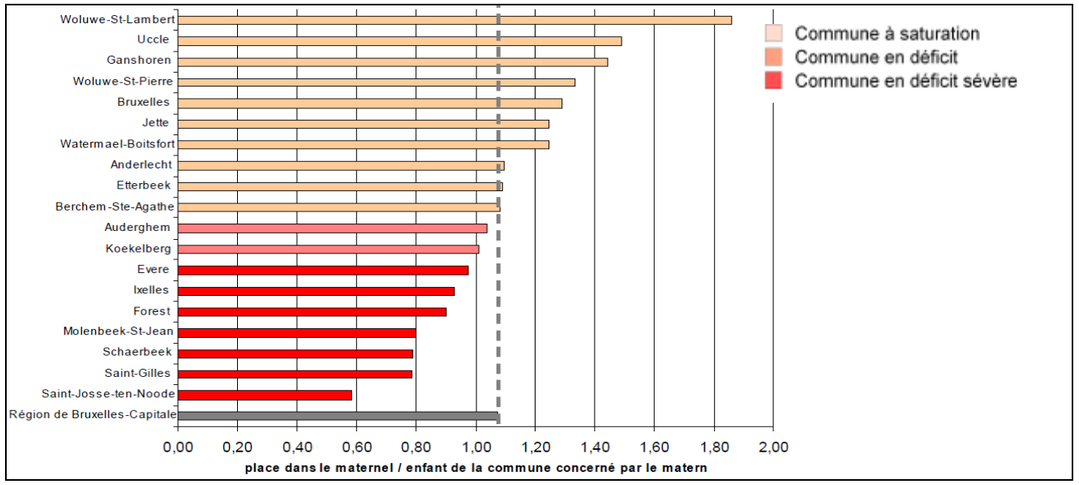

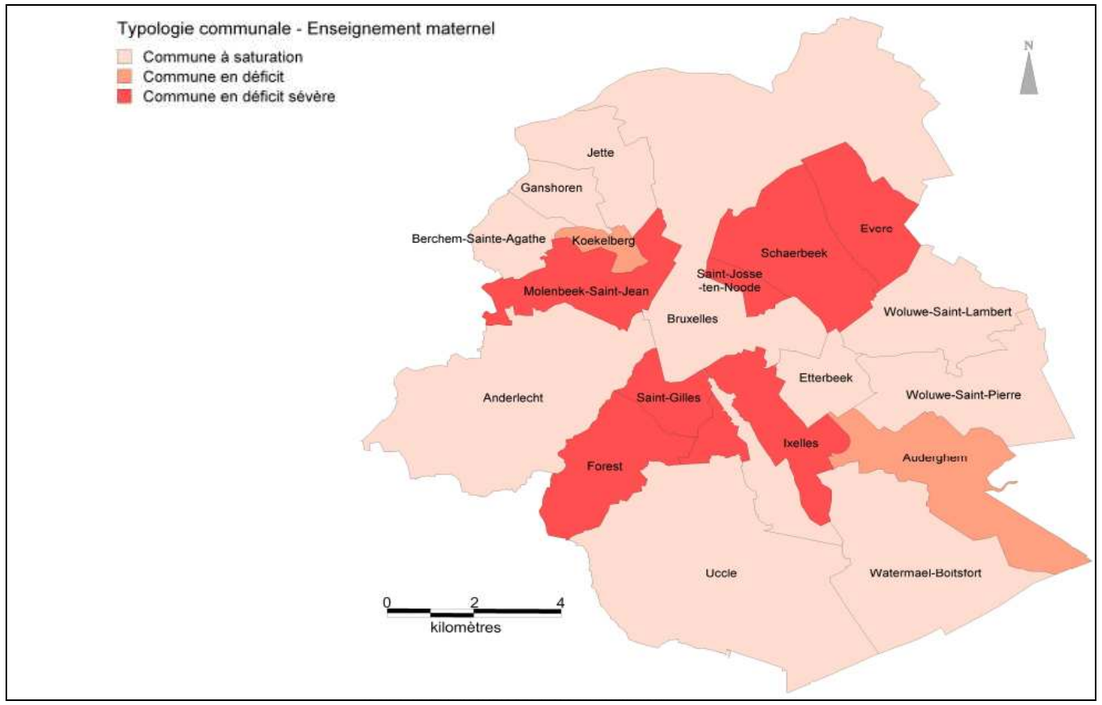

Bron BISA; de cijfers betreffen alle netten (officieel, en vrij) en alle inrichtende machten (Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap, gemeenten, vrij onderwijs …), met uitzondering van de pure privéscholen en de internationale scholen.

Wat het kleuteronderwijs betreft zien we dat er in Anderlecht voldoende opvangmogelijkheden zijn.

Tijdens de brainstormingssessies met de gemeentelijke diensten stelden deze fel dat er een nijpend gebrek aan plaatsen zou zijn. De scholen zijn verregaand verzadigd en bieden niet de vereiste voorwaarden voor opvang en leren.

We kunnen dus concluderen dat de gemeentescholen verzadigd zijn.

De cijfers van het BISA refereren aan het geheel van de onderwijsstructuren en vormen een tegengewicht voor het tekort dat de gemeente vaststelt.

Lager onderwijs

Relatieve opvangcapaciteit in het lager onderwijs in 2007/2008

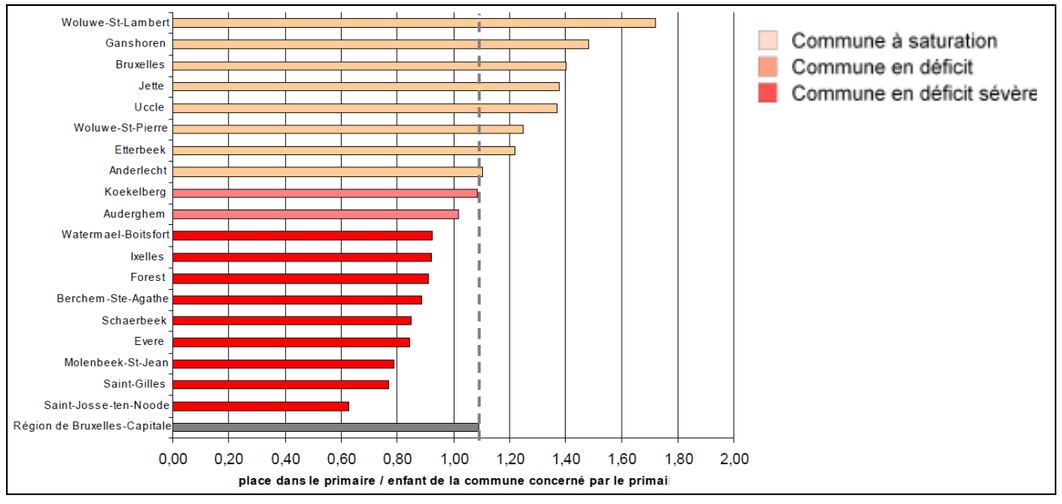

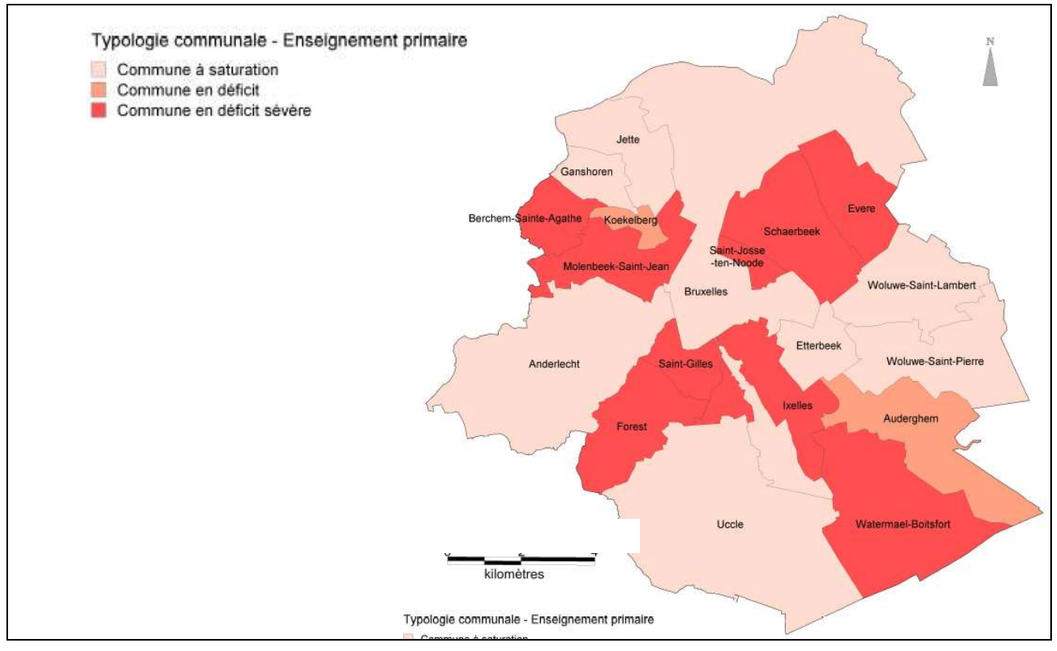

Bron ISA; de cijfers betreffen alle netten (officieel, en vrij) en alle inrichtende machten (Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap, gemeenten, vrij onderwijs …), met uitzondering van de pure privéscholen en de internationale scholen.

Voor het lager onderwijs volgt Anderlecht dezelfde tendens als boven. Volgens de gemeentelijke diensten zouden er momenteel 4 (kleuter- en lagere) scholen tekort zijn met elk 600 plaatsen om aan de vraag te voldoen.

Middelbaar onderwijs

Belgische en buitenlandse schoolbevolking in het Frans- en Nederlandstalig middelbare onderwijs per geslacht (2006-2007)(F= Franstalig; N= Nederlandstalig)					
Jongens					
	Belgen		Buitenlanders		**Totaal**
	F	N	F	N	
Anderlecht	3.245	1.098	969	141	**5.453**
BHG	**30.984**	**5.868**	**7.137**	**593**	**44.582**
Meisjes					
	Belgen		Buitenlanders		**Totaal**
	F	N	F	N	
Anderlecht	2.882	1257	800	120	**5.059**
BHG	**30.385**	**6.381**	**7.074**	**570**	**44.410**
TOTAAL					
	F		**N**		**Totaal**
Anderlecht	**7.896**		**2.616**		**10.512**
BHG	**75.580**		**13.412**		**88.992**

Bronnen; Communauté Française en Vlaamse Gemeenschap

Relatieve opvangcapaciteit in het middelbare onderwijs in 2007/2008

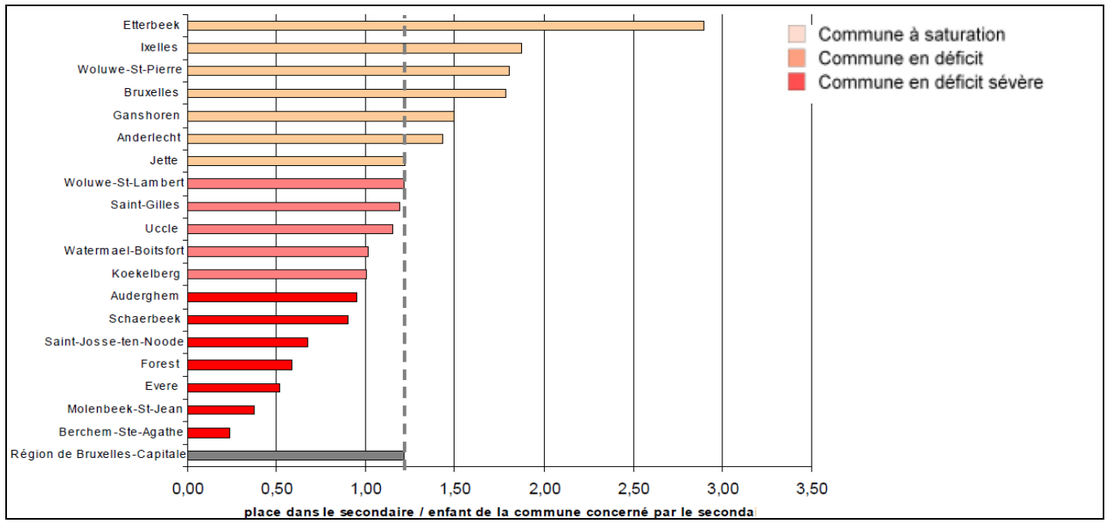

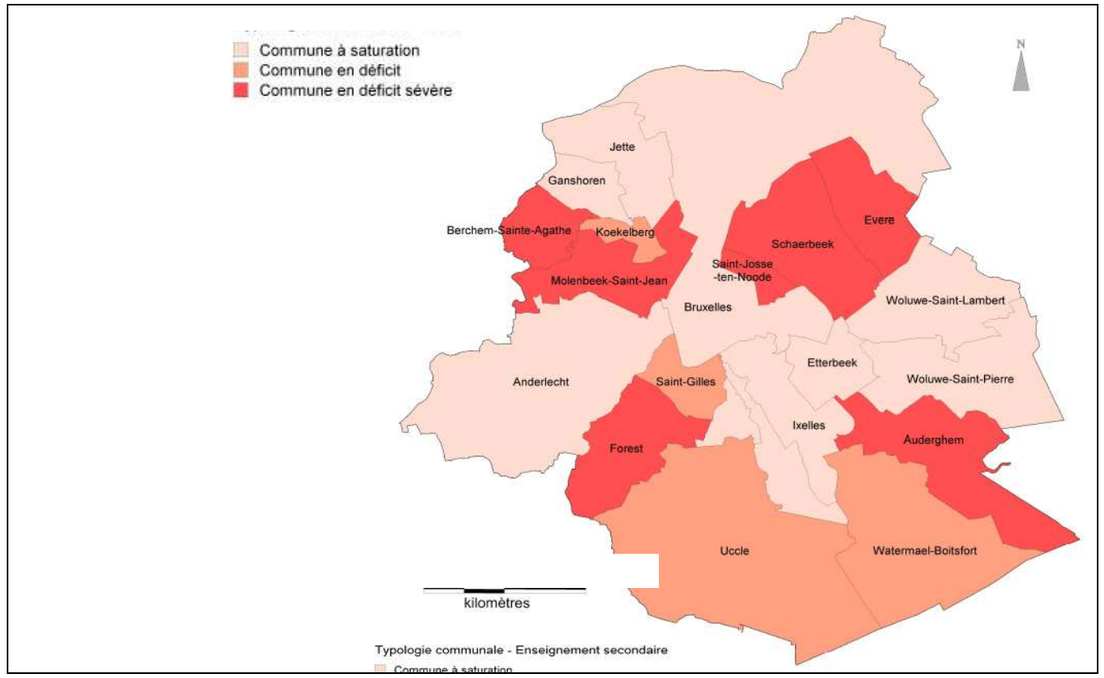

Bron ISA; de cijfers betreffen alle netten (officieel, en vrij) en alle inrichtende machten (Franse gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap, gemeenten, vrij onderwijs …), met uitzondering van de pure privéscholen en de internationale scholen.

Ook hier zien we dat Anderlecht een verzadiging voor het middelbare onderwijs kent. Er zijn genoeg plaatsen, namelijk gemiddeld 1.4 plaatsen per kind.

Aantal leerlingen in het verplichte onderwijs in Anderlecht en het Brusselse Gewest, begin 2008

		Au lieu de résidence		
		Anderlecht		Région bruxelloise
Niveau	**Filière**	**Nombre**	**% dans niveau**	**% dans niveau**
Primaire	Primaire	7 781	94,0	94,8
	Primaire spécialisé	493	6,0	5,2
	Primaire total	8 274	100,0	100,0
Secondaire 1	Secondaire	2 509	100,0	100,0
Secondaire 2	Général	1 176	45,0	51,2
	Technique	674	25,8	24,5
	Professionnel	763	29,2	24,3
	Total	2 613	100,0	100,0
Secondaire 3	Général	772	38,4	45,9
	Technique	665	33,0	30,9
	Professionnel	576	28,6	23,2
	Total	2 013	100,0	100,0
Secondaire spécialisé	Secondaire spécialisé	330	100,0	100,0
Secondaire 4	Professionnel	95	100,0	100,0
Nombre total d'élèves		15 834	-	-

Sources : Communauté française, Vlaamse Gemeenschap, Calculs : IGEAT-ULB.

Bron; gemeentelijke fiche 2010, Observatorium gezondheid en sociale zaken BHG

De eerste graad middelbaar omvat de leerlingen van de eerste beide jaren van het middelbaar, de tweede graad zijn de leerlingen van het derde en vierde jaar en de derde graad omvat het vijfde en zesde jaar. De vierde graad komt overeen met het zevende jaar van het beroepsonderwijs. Vergeleken met het gewestelijk gemiddelde kiezen de leerlingen in Anderlecht meer voor het beroepsonderwijs en minder voor het ASO. De gemeente telt 15.834 schoolgaande leerlingen; dat zijn diegenen die in de gemeente wonen en daar ook school lopen. Let op, leerlingen die in een andere gemeente wonen, kunnen ook in Anderlecht school lopen en omgekeerd.

Demografische groei van het aantal leerplichtige kinderen in Brussel.

	Totaal in 2010	(relatieve) Groei 2010/2015	Totaal in 2015	Groei 2015/2020	Totaal in 2020
Kleuter	51885	14%	59150	3%	61206
Lager	79344	14%	90327	11%	100013
Middelbaar	74142	6%	78842	10%	86649

Bron;BISA

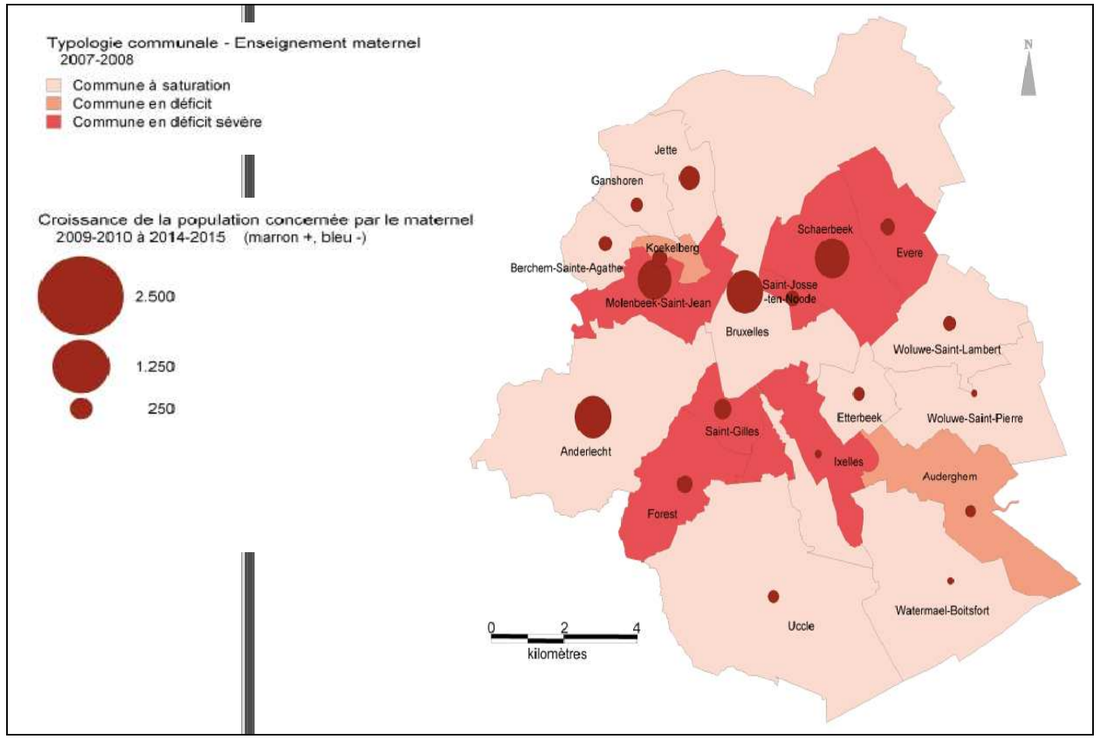

Absolute evolutie van de schoolbevolking in de kleuterscholen tussen 2010 en 2015

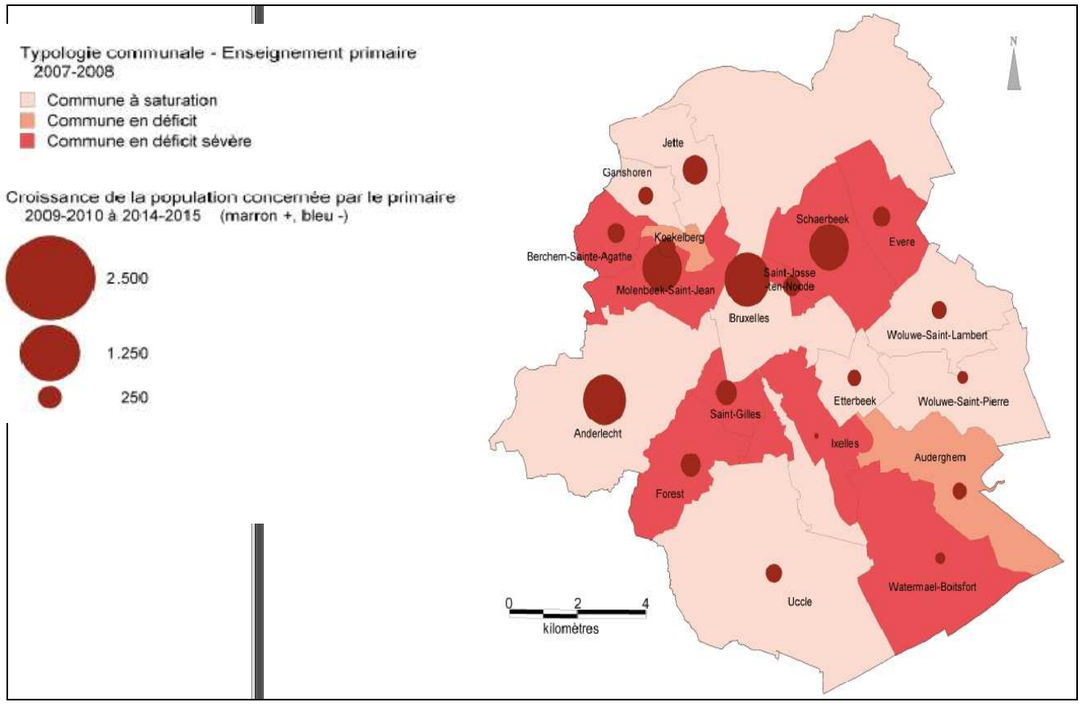

Absolute evolutie van de schoolbevolking in de lagere scholen tussen 2010 en 2015

Aantal scholen die tegen 2015 moeten worden geopend					
Anderlecht	Aantal plaatsen in 2009/2010 (projectie)	Verschil tussen schoolbevolking die in de gemeente woont in 2014/2015 en aantal beschikbare plaatsen in 2009/2010	Tegen 2014/2015 te creëren plaatsen	Tegen 2014/2015 te openen scholen	Aantal plaatsen in 2014/2015
Kleuter	6019	675	600	3	6619
Lager	9145	886	810	3	9955
Middelbaar	NG	NG	NG	NG	NG

Bron; BISA

Gelet op de schattingen voor 2015 moet Anderlecht in totaal 6 kleuter- en lagere scholen bouwen.

Tijdens de brainstormingssessies met de gemeentelijke diensten stelden deze dat er vandaag ongeveer 4 scholen met 600 plaatsen elk te weinig zijn.

De vooruitzichten zouden nog naar boven moeten worden bijgesteld naar 10 kleuter- en lagere scholen!

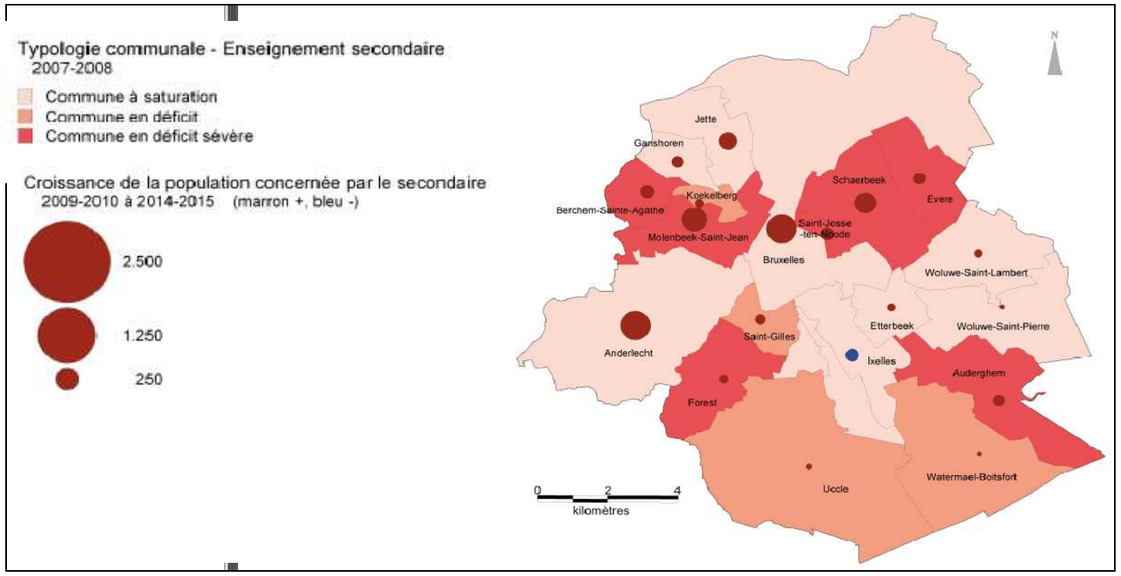

Absolute evolutie van de schoolbevolking in de middelbare scholen tussen 2010 en 2015

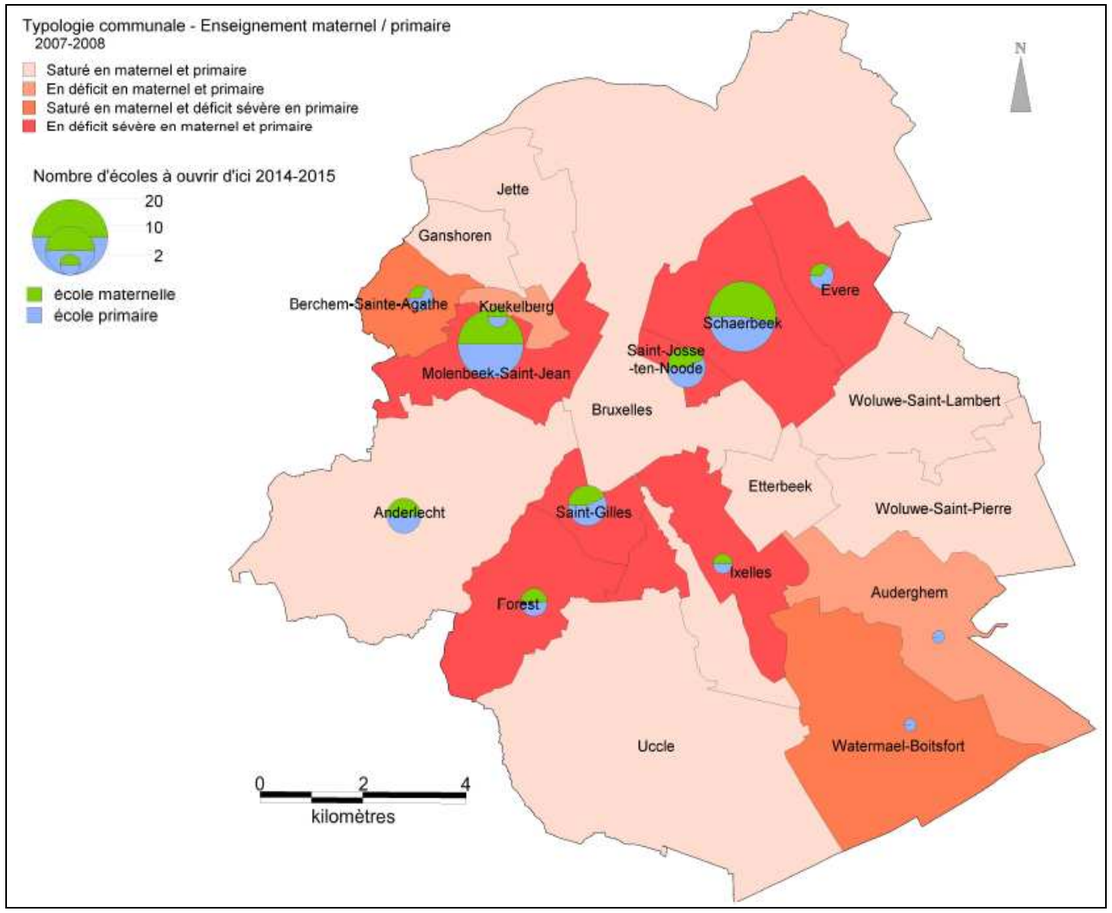

Gemeentelijke verdeling van de te bouwen kleuter- en lagere scholen bij gelijke nabijheid van nu tot 2015

Samenvattend voor het hele Gewest;

Blijkt dat er voor de komende vijf jaar niet minder dan 79 nieuwe scholen zouden moeten worden gebouwd om aan de vraag van de schoolbevolking te voldoen.

De nood kan als volgt worden verdeeld;

- **34 kleuterscholen** (elk ongeveer 200 plaatsen). De meest nijpende tekorten situeren zich in St-Joost, St-Gillis, Schaarbeek, Molenbeek, Vorst, Elsene en Evere die niet over voldoende capaciteit beschikken voor de eigen bevolking. We verwachten bijkomend 7.265 kinderen binnen de vijf jaar voor het hele Gewest. Dit is een stijging met 14%.

- **39 lagere scholen** (elk ongeveer 300 plaatsen). De meest nijpende tekorten situeren zich in dezelfde gemeenten, aangevuld met Watermaal-Bosvoorde en St-Agatha-Berchem. We verwachten bijkomend 10.923 scholieren binnen de vijf jaar voor het hele Gewest. Dit is een stijging met 14%.

- **6 middelbare scholen** (elk tussen 700 en 1000 plaatsen). Middelbare scholieren zijn mobieler dan die van het lager en kleuteronderwijs. De noden bevinden zich niet op dezelfde plaats, maar het aanbod is ondermaats in Berchem, Molenbeek, Vorst, St-Joost, Schaarbeek, Evere en Oudergem. We verwachten bijkomend 4.702 leerlingen binnen de vijf jaar voor het hele Gewest. Dit is een stijging met 6%.

Voor de periode 2015-2020 zou de groei zich verder zetten, zij het enigszins vertraagd. De massieve instroom van kinderen in het lagere en kleuteronderwijs in de periode 2010-2015 vertaalt zich logischerwijze later in een instroom in het middelbaar.

Sport, structuurtype en toegangsvoorwaarden tot de infrastructuren

De gemeentelijke infrastructuren

- Curosport.
- Sporthal Henri Simonet.
- Sportinfrastructuur 'Lennik'.
- Sportinfrastructuur 'Vogelenzang'.
- Gemeentelijke minigolf.
- Stadion Frank Vercauteren.
- Stadion Jesse Owens.
- Stadion Verdi.

Gemeentelijke multisportfaciliteiten

Adres	Minivoetbal	Basket	Volley	Minitennis
Vruchtbaarheidslaan	X	X	X	X
Duivenmelkersstraat	X	X	X	X
Crickxstraat (E. Carpentierstraat)	X	X	X	X
Rustplein	X	X		
Miessesquare	X	X		
Jorezruimte	X			
Dauwpleinplein	X			
Liverpoolstraat	X			
Stadion Verdi (Theo Lambertlaan)	X			

Het sportcomplex van de VZW Neerpede Sport heeft 3000 leden, het complex beslaat ongeveer 50 ha.

Andere sportinfrastructuur

- BLOSO–sportcentrum Anderlecht.
- Aquamarine.
- Sportcomplex COOVI (zwembad en gevechtssportzaal).
- Omnisporthal COOVI.

Een charter bepaalt de subsidievoorwaarden voor sportinfrastructuren en verenigingen voor sport en vrije tijd. Er bestaat een puntensysteem om die subsidies toe te kennen. Hoe beter het project geïntegreerd is, hoe meer kans er is op hulp van de gemeente: als jongeren en ouderen, leden van Anderlechtse verenigingen, de interculturele samenwerking, sport voor mindervaliden of een mix wordt gesteund.

Om de toegang tot sport te vergemakkelijken heeft de gemeente Anderlecht sportcheques in het leven geroepen. Ze zijn bestemd voor kinderen van 6 tot 18 jaar van ouders uit de Franse Gemeenschap met sociale of financiële moeilijkheden, OCMW-steuntrekkers, mensen met een sociale uitkering, eenoudergezinnen, huishoudens met schulden, werklozen en huishoudens met recht op studiebeurzen in de Franse Gemeenschap. De tussenkomst kan onder twee voorwaarden;

- Voor lidmaatschap in een sportclub, voor 50% van de prijs (ten hoogste 200 Euro per kind);
- Voor inschrijven in een sportstage, voor 50% van de prijs (ten hoogste 100 Euro per kind);
- Regel voor een maximum inkomen volgens de samenstelling van het huishouden en het aantal personen ten laste.

Er is ten slotte een groot aantal sportclubs dat een brede keuze aan sporten aanbiedt voor alle leeftijden.

De voetbalclub Royal Sporting Club Anderlecht is daarenboven een superclub die internationale toppen scheert.

De R.S.C.A. werd in 1908 gesticht en is onophoudelijk gegroeid tot de eerste club van het land. «Paars-wit» heeft een schitterend palmares met onder meer 30 landstitels. Hun uitstraling die de gemeentegrenzen ver overstijgt wordt uitvoerig behandeld in het thema «Anderlecht, grootstedelijk en stralend». In Neerpede staat een sport- en verblijfscentrum voor jonge voetballers. Er zijn 24 kamers en 7 terreinen alsook sportieve activiteiten (behalve de boekhouding die in het stadion blijft).

Studie voor een ontplooiing van de speel- en sportvelden[14]

De studie voor een ontplooiing van de speel- en sportvelden van Brussel Leefmilieu stelt een reeks acties voor in het belang van de jeugd en de sportbeoefening.

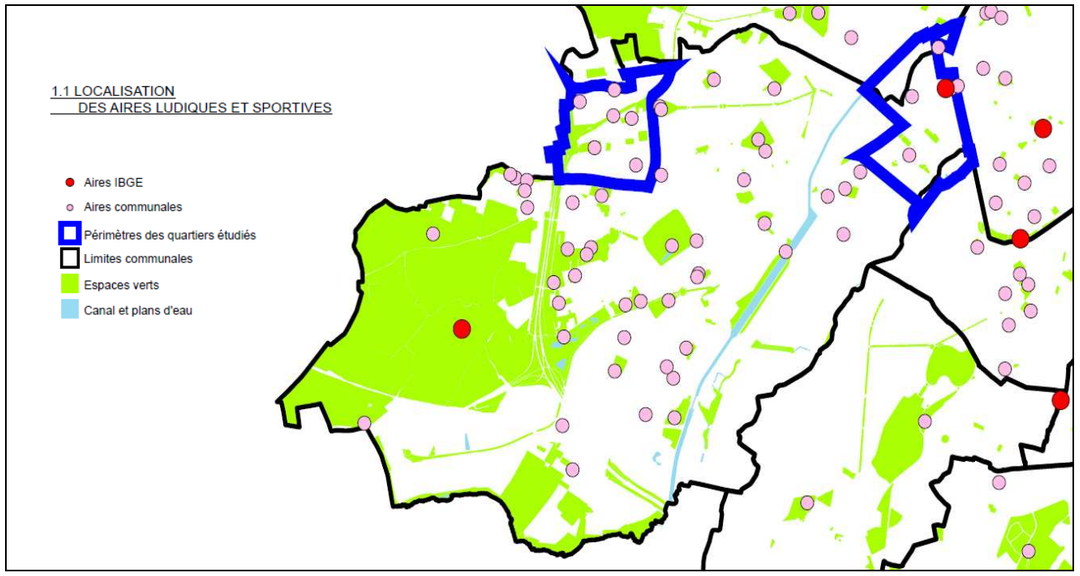

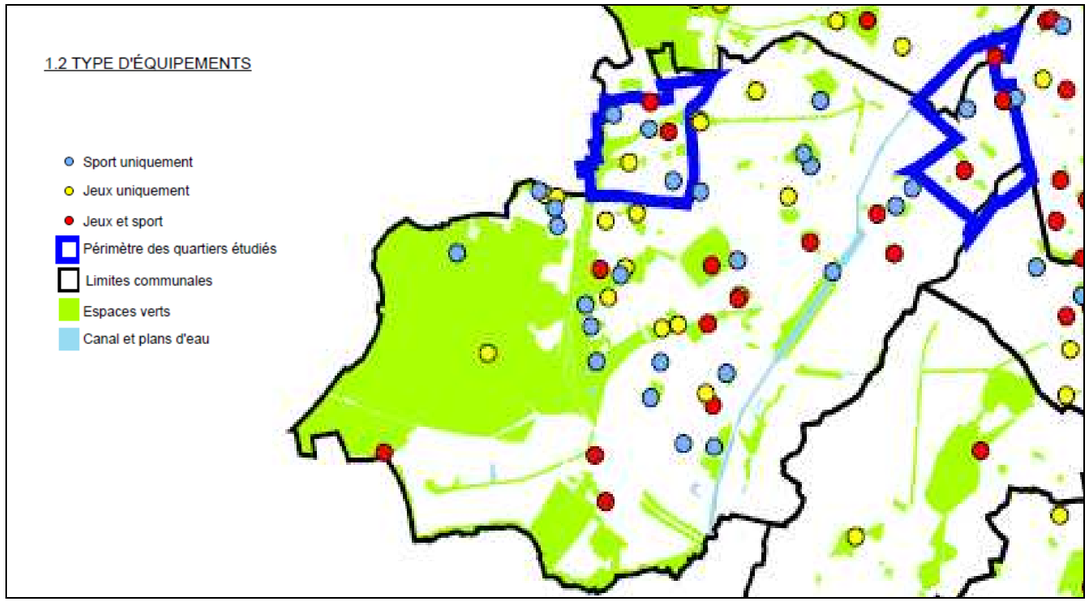

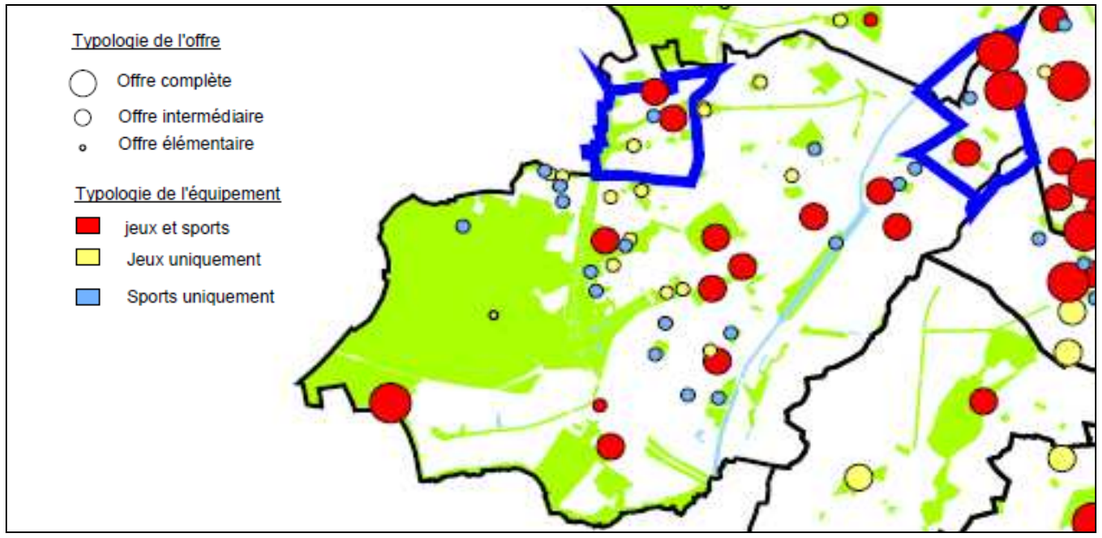

De geanalyseerde terreinen;

- Formele speelpleinen; Dauwpark, Jorezstraat..
- Voetbalvelden: Plein bij de Brogniezstraat en de Fiennesstraat, Plein bij de Liverpoolstraat.
- Informele speelpleinen; Lemmensplein, Pleinen bij de Brogniezstraat en de Fiennesstraat, Louis Pequeur, Baraplein, Raadsplein.

Het dikwijls negatieve oordeel over de meeste speelpleinen hangt vooral af van drie factoren;

- Het beheer en het gebruik (vandalisme, oneigenlijk gebruik, aanwezigheid van honden…);
- Het gebrek aan mogelijkheid om op de verschillende pleinen te spelen, op speelpleinen in de buurt in het algemeen;
- Conflictsituaties; verkeer, andere jongeren…

Beheer en animatie

- Ouders en kinderen willen een zeker niveau van controle op deze pleinen;
- Zo moet het speelplein duidelijke grenzen aangeven voor de verschillende gebruikers.

Vergeten plaatsen (ook door de kinderen)

De kinderen vermeldden noch de plaats waar de Zuidmarkt plaats heeft, noch de zone langs het kanaal als speelzones tijdens de verschillende sessies en interviews. Daar ligt nochtans zeker potentieel voor de ontwikkeling van speelmogelijkheden.

14 Studie voor een ontplooiing van de speel- en sportvelden in het BHG. BIM, BRAT, Ruimtecel. Juli 2009

Gezondheidsvoorzieningen

Onderstaande grafieken tonen dat de Anderlechtse bevolking een lagere levensverwachting heeft dan in het Gewest. Daarmee hangt samen dat de inwoners hun gezondheid lager inschatten dan de Brusselaars (een verschil van 8 tot 10 punten).

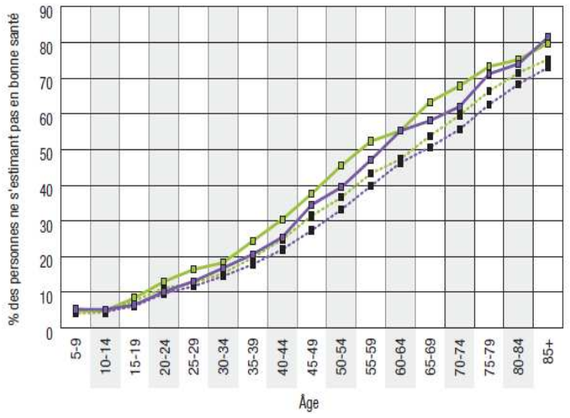

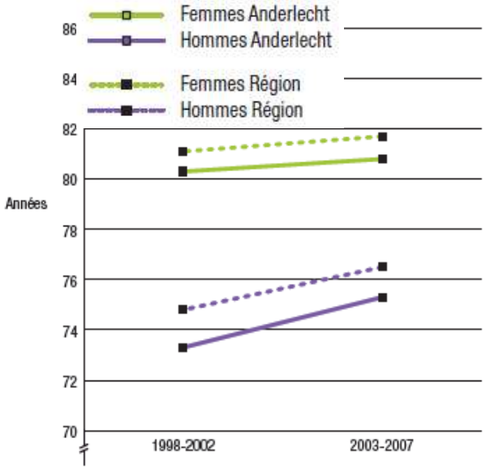

Levensverwachting

Bron; Gemeentelijke fiches voor de analyse van de lokale statistieken in het Brusselse Gewest, sociaal en gezondheidsobservatorium van Brussel Hoofdstad, ULB, Cocof, 2010.

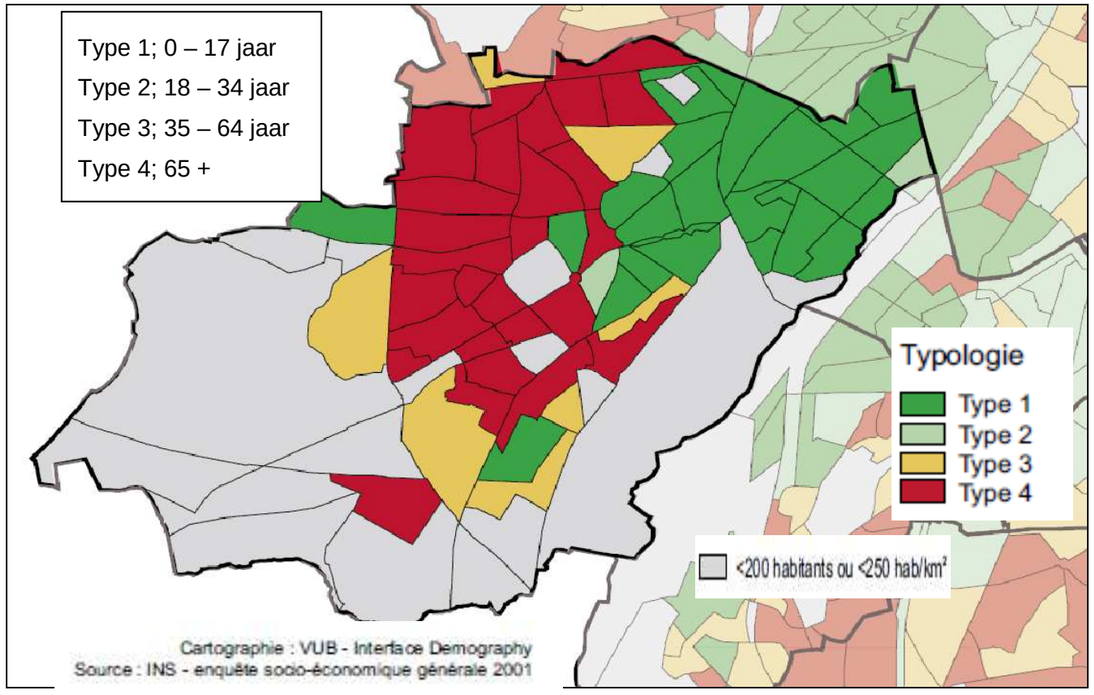

Bron; Atlas 2006 van de gezondheid en het sociale aspect van Brussel Hoofdstad

Deze kaart toont de leeftijdsgroepen volgens de statistische sectoren. Het oostelijke deel van de gemeente is vooral bevolkt met jongeren, terwijl in het centrum vooral ouderen wonen. Beide groepen hebben niet dezelfde opvolging van de gezondheid nodig.

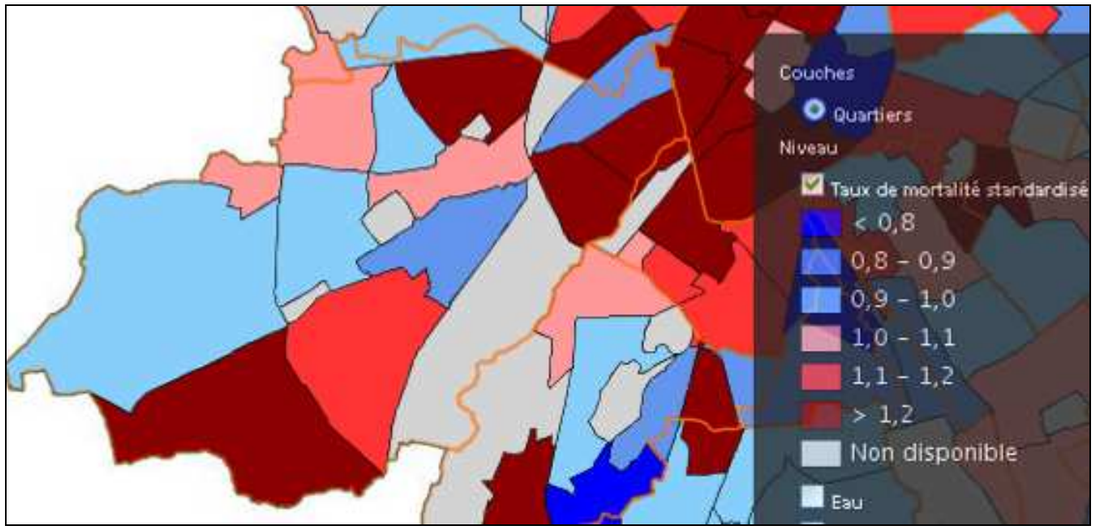

Deze kaart geeft het gestandaardiseerde sterftecijfer. Het komt, per wijk, overeen met het aantal overlijdens in verhouding tot het verwachte aantal overlijdens.
Het verwachte aantal wordt verkregen door indirecte standaardisatie: men past het nationale leeftijds- en geslachtsgebonden sterftecijfer toe op de bevolking van de wijk.
Indien de index hoger is dan 1, dan betekent dit dat het sterftecijfer hoger is dan het verwachte.

We zien dat de sterftecijfers het hoogst liggen in de sociaal achtergestelde wijken of in wijken met een sterk verouderde bevolking.

Anderlecht beschikt over een groot aantal gezondheidsvoorzieningen[15]. Daarbij zijn drie grote instellingen;

- St Anna / St Remiziekenhuis (Jules Graindorlaan, 66).
- Hospitaal Iris Zuid - Site Joseph Bracops (Docteur Huetstraat, 79).
- Erasmusziekenhuis (Lennikse Baan, 808).

Het Erasmusziekenhuis is het academische ziekenhuis van de Université Libre de Bruxelles (België). Geopend in 1977 en vandaag met een capaciteit van 858 bedden heeft het Erasmusziekenhuis een drievoudige opdracht: patiëntenzorg, onderwijs en onderzoek. Het personeel van het Erasmusziekenhuis bestaat uit meer dan 3.000 leden (waarvan 2.900 betaald), actief in meer dan 80 verschillende beroepen. We vinden er ongeveer 700 artsen en 1.400 verpleeg- en zorgkundigen.

Het Erasmusziekenhuis heeft patiënten uit binnen- en buitenland en men kan er terecht voor de meest complexe gevallen. Aan de bevolking van de Brusselse agglomeratie en de naburige provincies (Waals en Vlaams Brabant, Henegouwen en Namen) biedt men de zorgen van een eerstelijnsziekenhuis, zowel voor de traditionele hospitalisatie (van korte duur) als voor consultaties of ambulante behandeling.

[15] *Men vindt ze allemaal op de site (http://www.anderlecht.be/fviequot.html).*

Wijkcontracten

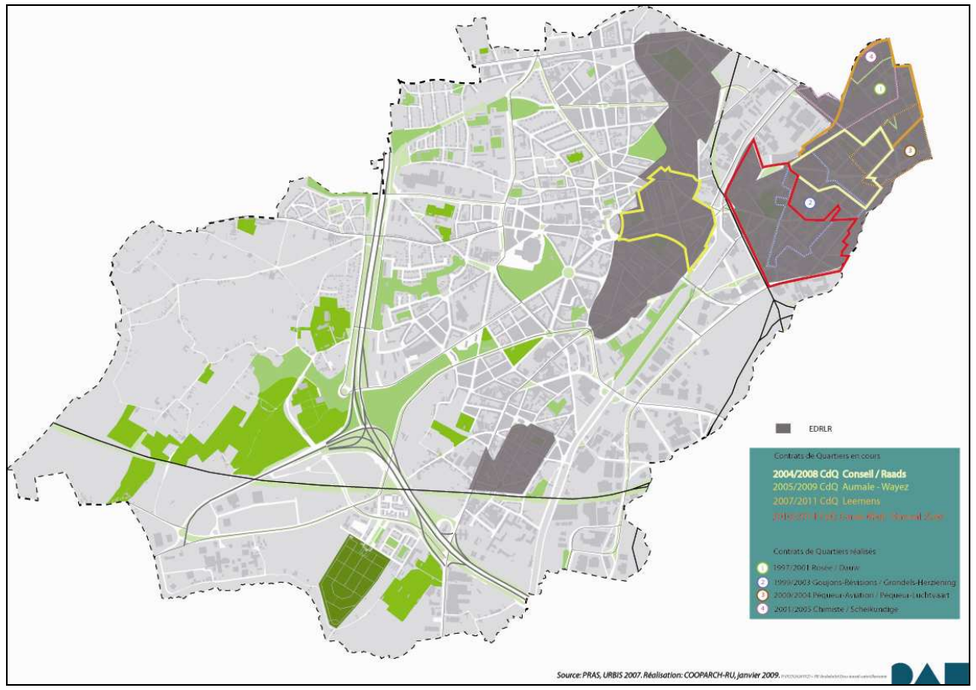

Overzicht van de wijkcontracten

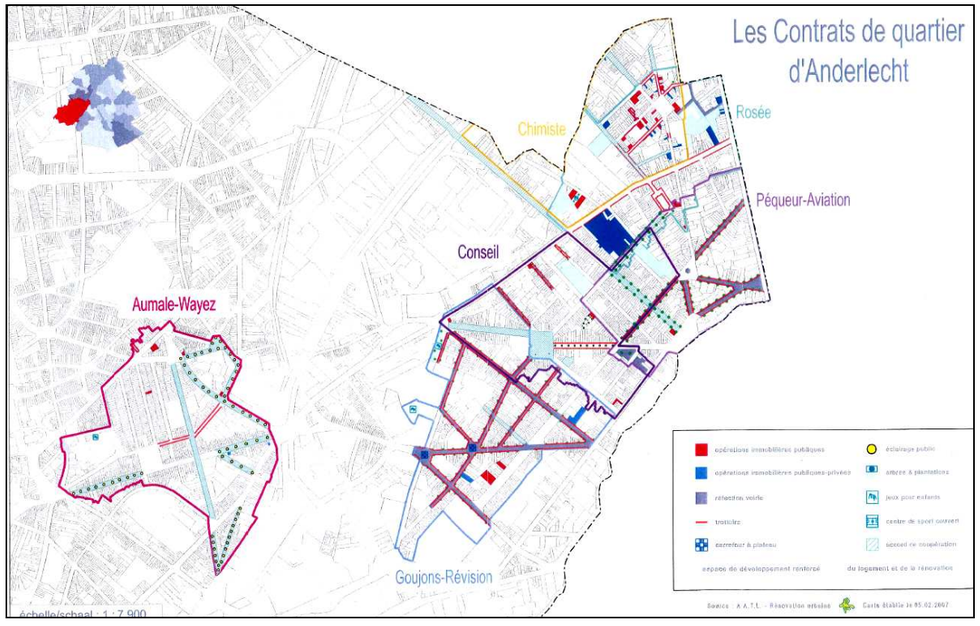

Bron; Gemeentelijke administratie Anderlecht, dienst Stadsvernieuwing

wijkcontract		aantal woningen per type						Total log	Total k.
	Studio	1 k.	2 k.	3 k.	4 k.	5 k.	6 k.		
Dauw			4	4	8			16	52
Grondels- Herziening		3	5	7				15	34
Pequeur-Luchtvaart		2	8	7	1			18	43
Scheikundige		7	9	14	7		1	38	101
Raad		3	8	3	4			18	44
Aumale Wayez		6	9	3	2			20	41
Afgewerkt wijkcontract	**0**	**21**	**43**	**38**	**22**	**0**	**1**	**125**	**315**
Lemmens	1	3	5	14	6			29	79
Totaal voorzien in 2011	1	24	48	52	28	0	1	154	394

Bron; Gemeentelijke administratie Anderlecht, dienst Stadsvernieuwing

Sinds de eerste wijkcontracten zijn er meer dan 120 woningen op de markt gebracht. Dit had een significante impact op de wijken doordat ze toelaten te herinvesteren in zones waar vertraging dreigde. Door te herinvesteren in panden en door nieuwe woningen aan te bieden kan ook een aantal nieuwe diensten en activiteiten worden ontwikkeld. Na afloop van het wijkcontract voor de wijk Lemmens in 2011, werden meer dan 150 woningen gebouwd, vooral in de wijken van Kuregem.

Ook in de openbare ruimtes werden grote werken gerealiseerd. We zien een duidelijke verbetering in de kwaliteit van de rijbanen en de voetpaden, altijd met inachtneming van de architecturale kwaliteit van de wijken. In totaal werd bijna 12 miljoen Euro vrijgemaakt door Beliris voor de heraanleg van openbare ruimtes en een deel van de voorzieningen. Het totaal van de investeringen voor het geheel van de wijkcontracten, Lemmens inbegrepen, bedraagt iets minder dan 67 miljoen Euro.

Wijkcontract Aumale-Wayez (2005 – 2009)

Dit programma, eind 2005 goedgekeurd, heeft als eigenheid dat het het historische en commerciële centrum van de gemeente omvat. Daarom werd een belangrijke inspanning gedaan voor de esthetiek en de herwaardering van dit schitterende patrimonium, zoals de verfraaiing van de gevels op het Weerstandsplein, de creatie van een artistiek parcours, de verbetering van de groene ruimtes en een specifieke verlichting van de geklasseerde plaatsen en gebouwen.

Verder werd een dertigtal eenheden als economische woning gebouwd in de Griffiestraat, de Vander Bruggenlaan, de Rechtzaalstraat en de d'Aumalestraat, boven het metrostation Aumale en op de hoek van de Sebastopolstraat en de Birminghamstraat.

Een luik voor de bevordering van de sociale cohesie moest de inwoners, verenigingen en handelaars volledig betrekken bij het proces van opwaardering. Zo zag een hoop projecten het daglicht. Enkele voorbeelden;

De Regie van de wijken van Anderlecht vormde personen vanuit het OCMW die op verschillende lopende werven werken. Het Centrum voor stadsvernieuwing deed een beroep op bedrijven voor beroepsopleiding op de werven die het coördineert en helpt de eigenaars een dossier voor het bekomen van renovatiepremies samen te stellen.

Het Loket voor Lokale Economie (LLE) biedt gratis begeleiding voor het opstarten van bedrijven (http://www.euclides.be/).

Het Systeem voor Lokale Uitwisseling (SLU) maakt het mogelijk diensten te ruilen zonder betalen en zonder over een diploma te moeten beschikken (http://www.selatlas.be/).

Er werd ten slotte een nieuwe gemeentelijke infrastructuur gebouwd in de Griffiestraat voor de verenigingen 'Couleurs Jeunes' en 'TCC Accueil'.

Het historische en artistieke patrimonium opwaarderen doe je onder meer door het bouwen van nieuwe, eigentijdse werken. In die optiek werd een wedstrijd voor stadsmeubilair gehouden, meer bepaald voor openbare zitbanken.

Een jury koos de winnaars die hun ontwerpen mochten laten realiseren in de loop van 2009, op een van de vijf plaatsen in de wijk Aumale-Wayez;

- Centraal park; Luc Pécourt en Ludovic Raquet.
- Square tegenover de brouwerij Brasserie Atlas; Luc Pécourt en Ludovic Raquet.
- Biestebroekkaai; Lucile Soufflet en Bernard Gigounon.
- Kruispunt Doverstraat en Bergensesteenweg; Becker Guillaume en Bjorn Gielen.
- Vander Bruggenplein; Lucile Soufflet en Bernard Gigounon.

Wijkcontract Raad 2004 – 2008)

Vooral met het oog op het verfraaien van de openbare ruimte wilde men een belangrijke opkuis van de Lintstraat en de Fiennesstraat. Ook in de Raphaëlstraat, Sergeant De Bruynestraat, Jorezstraat en de Hoedstraat alsook in de ruimte Jorez-Kliniek werden verschillende aanpassingen (voetpaden en rijbaan) voorzien.

De openbare ruimte van het Raadsplein is volledig heraangelegd samen met het opsmukken van de gevels.

Om de bewoners toe te laten de openbare ruimte echt te gebruiken is het de bedoeling de kindertuin tegenover het Onze-Lieve-Vrouw-Instituut (technische afdeling) aan te passen. Daarom worden er ook werken aan de openbare ruimte boven het metrostation Clémenceau gedaan om een sportinrichting voor jongeren, begeleid door twee animatoren en een opvoeder mogelijk te maken.

Er werden acht sociale woningen gebouwd in de ruimte Jorez 33/35 en een andere met 11 woningen in de Bergensesteenweg Nr. 202-204. De Rossinistraat 16/18 is gerenoveerd en omgevormd voor plaatselijke verenigingen en socioculturele evenementen.

Voor de sociale cohesie werd gezorgd door projecten voor sociale en professionele integratie. Zo heeft de regie van de wijken ook hier mensen die van het OCMW afhingen gevormd op verschillende werven. Een breed partnerschap van CRU, ULAC, Murmuur, 'Woning voor allen' en Riso Brussel –heeft, naast informatie over de renovatiepremies, een initiatief gelanceerd voor het geven van technisch advies en het nodige gereedschap voor mensen die zelf aan hun verbouwingen willen werken.

Wijkcontract Lemmens (2007 – 2011)

Het tot nu toe laatste wijkcontract van de eerste generatie is het wijkcontract Lemmens, goedgekeurd door de Brusselse Regering op 13 december 2007.

Voor de huisvesting was het de bedoeling om van de Lemmenswijk een gezellige buurt te maken, met een sociale mix en door investeerders aan te trekken, terwijl de inwoners toch ook in de wijk konden blijven.

De woningen werden gebouwd op lege stukken grond die verlaten of erg vervallen waren of die een openbaar nut hadden. Ook de renovatie van een twintigtal woningen was voorzien.

Sommige rijbanen werden heraangelegd en er werd nieuwe verlichting geplaatst, met voorrang voor ontmoetingsplaatsen in het stadsweefsel. Het Lemmensplein en het Onze-Lieve-Vrouwvoorplein, bijzondere plaatsen in de wijk, werden bijzonder zorgvuldig aangelegd met bloemen uit de kwekerij opgericht door de inwoners. Het Liverpoolplein werd volledig vernieuwd met de nadruk op sport, gezelligheid en ontspanning.

In **Le point Village** in de Dr. de Meersmanstraat nr. 30 vindt men alle initiatieven die mensen moet verbinden zoals de VZW «Samenlevingsopbouw» (renovinfo@hotmail.com - Ozcan Vatanlar). Deze VZW biedt gratis opleidingen voor renovatietechnieken aan voor diegenen die hun woning willen opfrissen (tegels, elektriciteit, loodgieterij, isolatie, vochtwering, etc.).

Elke vrijdag van 9.30 uur tot 12 uur zijn er permanenties om te informeren over de verschillende activiteiten zoals energieanalyses, energiebesparing, woningkwaliteit, technische inlichtingen... Dit organisme geeft ook workshops voor collectief en solidair sparen die gezinnen moeten toelaten om de aankoop van vastgoed te overwegen.

Voor het socio-economische werd voorrang gegeven aan projecten voor openbare netheid, veiligheid, de strijd tegen huisjesmelkers, ongezonde woningen en de wildgroei aan garages. Voor de preventie werden toen twee stadswachten en een opvoeder in dienst genomen. Tegelijkertijd werden personen aangenomen en gevormd door het agentschap 'Net Brussel' om sluikstorten te bestrijden en de straten te vegen en proper te houden.

Er werd ook beslist iemand aan te werven om garagehouders te begeleiden in het respecteren van de milieu- en exploitatienormen. Tot slot kwamen er verschillende projecten voor sociale en professionele integratie, gestoeld op opleiding en tewerkstelling.

De dienst stadsrenovatie belast met het beheer van de wijkcontracten steunde woningprojecten voor "lage energie" of "passiefwoningen" om milieutechnische redenen en vooral om de energiefactuur van de bewoners te verlichten.

Het Atelier 'Stadswerk'

Het Anderlechtse college besloot om niet alleen de diensten en technici te laten nadenken over al deze vraagstukken. Ze wilde alle burgers in staat stellen om hierover na te denken in een Atelier 'Stadswerk'.

De verenigingen die actief zijn in de wijk, de diensten en technici van de gemeente, de schepen van Openbare Werken en de inwoners komen maandelijks samen in het Atelier 'Stadswerk' om voorstellen te doen en beslissingen voor te bereiden in verband met de openbare ruimtes van de wijk.

Duurzame wijkcontracten

De overgang van «wijkcontracten» naar «duurzame wijkcontracten » wijst sinds 2010 op een evolutie die de nadruk legt op een duurzame ontwikkeling, ook voor de participatieve processen.

Duurzaam wijkcontract Kanaal – ZUID (2010 – 2014)

Deze zone tussen de kanaaloevers, de spoorlijn en het Zuidstation omvat een paar symbolische plaatsen of gebouwen die de nieuwe aantrekkingskracht van de wijken uitstralen, maar die vandaag te lijden hebben onder de typische verarming van de Brusselse wijken.
Niettegenstaande de potentieel interessante ligging (Zuidstation – Kanaaldijk – nabijheid van het Gemeentehuis en toegangspoort tot de stad) is deze zone erg geïsoleerd en verpauperd.

Volgens de typologie van het Sdru (nu ATO) is deze zone opgenomen als «sociale wijk in grote moeilijkheden» en «migrantenwijk in grote moeilijkheden ». Deze wijk vertoont een overaanbod van woningen zonder zelfs het minimumcomfort.

Het mediane inkomen per aangifte ligt extreem laag, tussen 0 en 15.000€.

Ze ligt ook in de **Hefboomzone** (Zuid) en omvat een van de 14 **Gewestelijke belangenzones** (Veeartsenijschool). De ontwikkeling van het Zuidstation is een deel van de strategische zones voor de ontwikkeling van Brussel Hoofdstad van Europa, goedgekeurd door de regering in 2007 (**Plan voor de Internationale Ontwikkeling van Brussel**).

In dezelfde zone kunnen we nog twee wijken onderscheiden (goed overeenkomend met de statistische indeling):de ene aan weerszijden van de Bergensesteenweg (structurerende as) en het Albert 1-Plein en de andere rond de oude Veeartsenijschool en gericht op de Herzieningslaan. De lokale problematieken en de belangen die hieruit voorvloeien zijn er verschillend.

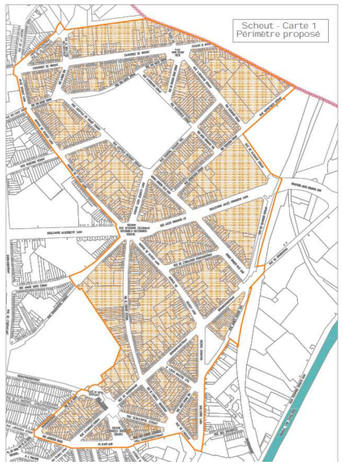

Duurzaam wijkcontract Scheut (2011 – 2015)

Perimeter die een wijk betreft met een aantal problemen en die de stappen genomen in de naburige wijk Kuregem heeft doorlopen.

De meeste contracten worden toegepast op delen van wijken ten oosten van het kanaal. Hier investeert men in de westelijke oever van het kanaal om de doorlaatbaarheid van de randen van de wijken te vergroten.

Duurzaam wijkcontract Passer (2013 – 2017)

Actueel ter studie.

Veiligheid

Volgens onderzoek van het CEREC-FUSL (studiecentrum van de Faculteit Sint Aloisius) van Dembour en Storme ligt de criminaliteit in Anderlecht hoger dan het gemiddelde in het Gewest. De berekening is gebaseerd op het gemiddelde aantal aangiften van strafbare feiten tussen 2000 en 2002 per 1000 inwoners. We zien dus gemiddeld 146 feiten voor 1000 inwoners, tegen 116 in het Gewest. Dit is een verschil van meer dan 25%.

Ideaal zou zijn geweest het gemiddelde over minimum 5 jaar te nemen om de effecten van bepaalde punctuele gebeurtenissen af te vlakken, zoals de Europabeker voetbal of de organisatie van een internationale top.

De gemeente telt in totaal 9 commissariaten met één centrale en 8 lokale antennes. De delicten omvatten volgende fenomenen.

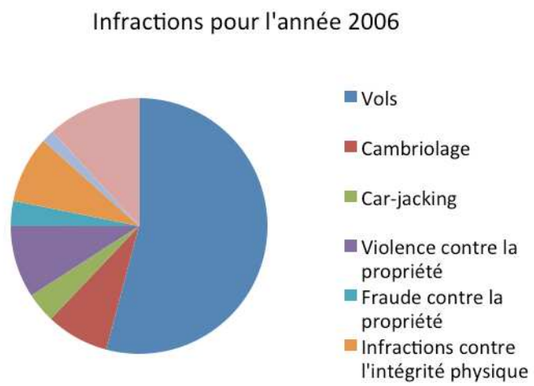

Diefstallen, inbraken en carjacking vormen dus de grote meerderheid van de in de gemeente geregistreerde feiten. Het probleem van de drugshandel telt ook 206 feiten geregistreerd in 2006. Dit cijfer daalt ten opzichte van de vorige jaren, in 2000 waren het er nog 257. Het drugsprobleem is minder nijpend dan in andere gemeenten. Anderlecht staat op de 7^{e} plaats van meest getroffen Brusselse gemeenten in 2006 tegen de 5^{e}rang voor diefstal.

Synthese van de sociale en economische politiek van de gemeente en het Gewest

Politiek van de gemeente

Sociale politiek

- De inspanning voor de decentralisatie van de diensten voortzetten om de buurtdiensten van de gemeente te versterken.
- Projecten voor senioren ontwikkelen.
- Alle Anderlechtse burgers in moeilijkheden toegang geven tot huisartsengeneeskunde door het uitbreiden van een netwerk van artsen in het kader van een transversale politiek tussen het OCMW en de diensten van sociale actie.
- Luisteren naar de bijzondere behoeften van mindervaliden op het gebied van woning, organisatie van de openbare ruimte of de sociale en professionele integratie in Anderlecht.
- Deelnemen aan de volledige en volwaardige integratie van mindervalide personen in de maatschappij, onder meer door het versterken van de sensibilisering in dit domein.
- Een stand van zaken opmaken van de kwetsbare burgers met de nadruk op armoedebestrijding, de gelijkheid van de vrouw en rekening houden met bejaarden en mindervaliden.
- Een dienst voor sociale en professionele integratie voor steuntrekkers opbouwen.
- In samenwerking met de sociale actie projecten voor huishoudhulp voor bejaarden en mindervaliden uitbouwen.
- Schuldbemiddeling uitbouwen.
- De inkomsten beheersen en procedures voor invordering opstellen.
- Verspilling verminderen door de energiekost voor de verschillende OCMW-gebouwen te verlagen.
- Waken over de permanente vorming van de sociale werkers door partnerschappen met erkende centra en uitwisseling van goede praktijken met andere OCMW's in het Brusselse Gewest.
- De lokalen van het OCMW vernieuwen en gezelliger maken voor het personeel en de gebruikers. Stewards opleiden en inzetten aan het onthaal om alle vormen van stress of geweld te beheersen.
- Een betere coördinatie verzekeren tussen het sociale en administratieve werk met zorg voor een beter management van elke dienst.

Economische politiek

- Een "Huis van het werk" opbouwen met alle gemeentelijke en gewestelijke diensten die zich richten tot de werkzoekenden en dat, onder andere, dienstencheques zou kunnen uitgeven en een echt plan voor tewerkstelling in de gemeente zou kunnen voorbereiden.
- Samenwerking bevorderen tussen de openbare actoren actief in de gemeente op het gebied van werk door semestrieel een arbeidsbeurs te houden in samenwerking met het Gewest.
- Nieuwe opleidingen en werk verschaffende initiatieven opstarten en steunen zoals de zachte renovatie van oude panden wat bedrijven aantrekt die goed in het stadsweefsel zijn geïntegreerd.
- Bedrijvencentra betrekken bij de politiek voor de economische ontwikkeling van de wijken.
- Meer samenwerken met de belangrijkste werkgevers op het grondgebied om de tewerkstelling voor Anderlechtenaren te bevorderen.
- De rekrutering van Anderlechtenaren in de gemeentelijke administratie, het OCMW en de politiezone ZUID bevorderen.
- Ontmoetingen tussen leerlingen van de hogere graden van het middelbare onderwijs en bedrijfsleiders organiseren om aan te zetten tot het opstarten van een bedrijf.

Politiek van het Gewest

Sociale politiek

- De opleidings- en vormingssystemen verbeteren.
- Prioriteit voor de OCMW's van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- Prioriteit voor de politiek van familiale en sociale actie.
- Prioriteit voor de opvang van mindervaliden in Brussel.
- Prioriteit voor de gezondheidspolitiek.

Economische politiek

- Een echte dialoog op gang brengen tussen de sociale partners en de Brusselse publieke actoren om de efficiëntie van de openbare economische en werk verschaffende initiatieven te verhogen.
- De Brusselse economie dynamiseren door het creëren van een gunstig bedrijfsklimaat.
- De troeven van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest versterken in de context van een stijgende mondialisering door de Brusselse economie in te passen in een grootstedelijk netwerk.
- Een ruimtelijk evenwichtige ontwikkeling van de Brusselse economie ondersteunen door een meerwaarde te creëren die werk verschaft.
- De opstart en ontwikkeling van Brusselse KMO's en ZKO's.
- Een gemengd beheer van de arbeidsmarkt organiseren om de gelijke kansen te promoten en te strijden tegen elke vorm van discriminatie bij het zoeken naar werk.
- De mobiliteit van Brusselse werkzoekenden en arbeiders verhogen.
- Werkgelegenheid scheppen in de niet-commerciële sector en de buurtdiensten en de professionalisering bevorderen.
- De maatregelen voor sociale en professionele integratie versterken voor laaggeschoolde werkzoekenden, in het bijzonder jongeren.

2.2.3. Ondernemend Anderlecht

DE ACTIEVE BEVOLKING

De karakteristieken van de actieve bevolking

Statuut volgens leeftijd

Totaal (mannen + vrouwen)		Totaal	% 0-17 jaar	% 18-24 jaar	% 25-49 jaar	% 50-64 jaar	% 65-79 jaar	% + de 80 jaar
Actieve bevolking	Werk (zelfstandig of loontrekkend)	31.561	0.6	31.9	58.6	42.3	3.3	1.0
	Werkzoekend	8.947	0.0	10.0	14.5	17.7	0.1	0.0
Niet-actieve bevolking	Gepensioneerd	16.242	-	-	0.3	14.8	86.1	94.1
	Andere	44.029	99.4	58.0	26.6	25.2	10.6	4.9
Tot. bevolking BCSS		100.779	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Bron; gemeentelijke fiche voor analyse van de lokale statistieken in het Brussels Gewest– gemeente Anderlecht – 2009

58.6 % van de 25-49-jarigen heeft werk (loontrekkend of zelfstandig), wat iets meer is dan het gewestelijke gemiddelde van 57 %. Dat is ook het geval voor de 18-24-jarigen (27.3 % in BHG tegen 31.9 % in Anderlecht).

Activiteitsgraad (31.12.2007)

%	Anderlecht			BHG		
Activiteitsgraad	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
Totale bevolking	68.5	55.1	61.9	64.4	53.6	59.0
15-24 jaar	33.4	29.2	31.2	28.3	25.2	26.7
25-49 jaar	79.3	66.2	73.1	74.1	63.5	68.9
50-64 jaar	69.2	51.3	60.0	67.4	51.9	59.3
Plus de 65 jaar	5.0	1.1	2.6	7.2	2.1	4.1

Bron; gemeentelijke fiche voor analyse van de lokale statistieken in het Brussels Gewest– gemeente Anderlecht – 2009

De tewerkstellingsgraad in Anderlecht ligt boven die van het BHG. Deze graad ligt hoger voor alle leeftijdscategorieën behalve voor 65-plussers. De tewerkstellingsgraad van 15-24-jarigen en 25-49-jarigen ligt in Anderlecht duidelijk hoger dan in het BHG.

Verdeling van de actieve bevolking per type contract in 2008

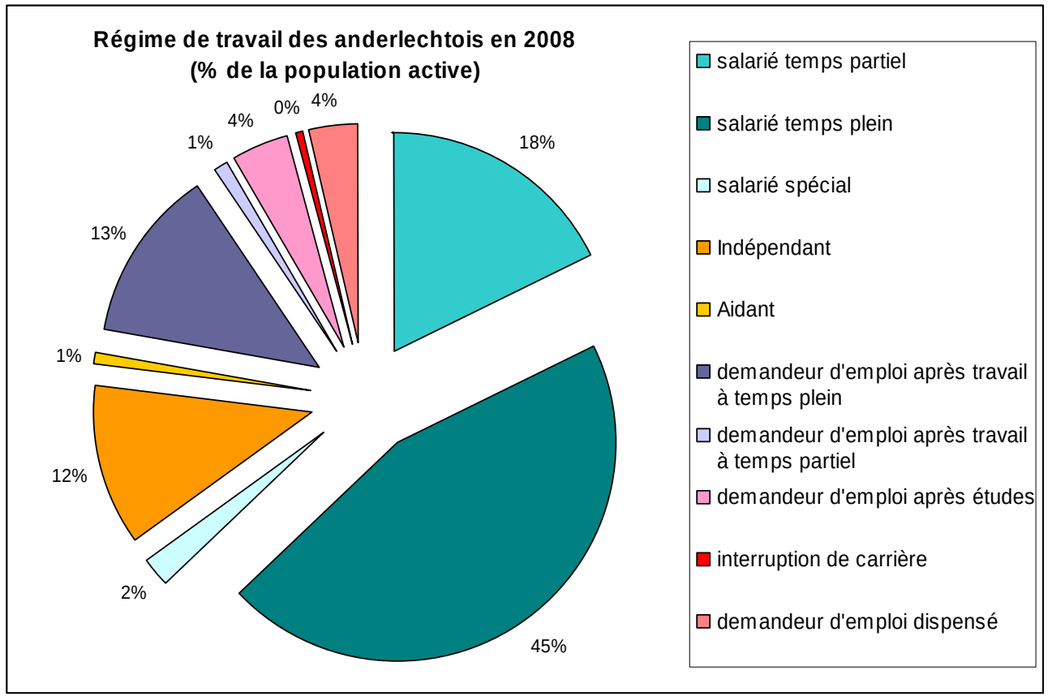

Bron: Webapplicatie van de KSZ– Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - Datawarehouse AM en SB, verwerking van de gegevens COOPARCH-RU

Socio-economische toestand	Arbeidsregime	Aantal	Anderlecht % van de actieve bevolking	BHG % van de actieve bevolking
Loontrekkende	Deeltijds	7.214	17,3	16,5
	Voltijds	18.333	44,0	44,7
	Speciaal	902	2,2	1,7
	Onbepaald	7	0,0	0,0
Zelfstandige	NVT	4.894	11,8	14,7
Helper	NVT	331	0,8	0,7
Loontrekkend en zelfstandige/helper – loontrekkend in hoofdberoep	Deeltijds	242	0,6	0,8
	Voltijds	574	1,4	1,7
	Speciaal	11	0,0	0,0
Loontrekkend en zelfstandige/ helper – zelfstandige in hoofdberoep	Deeltijds	64	0,2	0,3
	Speciaal	12	0,0	0,0
	Deeltijds	4	0,0	0,0
Werkzoekende na voltijds werk; met werkloosheidsuitkering	NVT	5.203	12,5	
Werkzoekende na vrijwillig deeltijds werk; met werkloosheidsuitkering	NVT	437	1,1	10,9
Werkzoekende na studies; wachtuitkering of overgangsuitkering	NVT	1.746	4,2	0,9
Volledige loopbaanonderbreking	NVT	132	0,3	3,5
Vrijgestelde werkzoekende	NVT	1.513	3,6	0,4
Inactieve bevolking	Gepensioneerd (zonder werk)	15.479	15,04*	3,1*
	Volledig brugpensioen	600	0,58*	13,13*
	Andere	45.191	43,92*	0,39*
Totaal (totale bevolking + ingeschreven in het wachtregister)		**102.889**	**100**	**100**
Waarvan bevolking ingeschreven in het wachtregister		3.804		
Totale bevolking buiten wachtregister		99.085		

Bron: Webapplicatie van de KSZ– Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - Datawarehouse AM en SB, verwerking van de gegevens COOPARCH-RU

De cijfers van 2008 geven aan dat Anderlecht de gemiddelde tendens van het Gewest volgt.

Vrouwen zijn meer onderhevig aan de problemen van de arbeidsmarkt

Arbeidsregime	Aantal mannen	Aantal vrouwen
Deeltijds loontrekkend	2.216	4.998
Voltijds loontrekkend	11.345	6.988
Speciaal loontrekkend	596	306
Zelfstandige	3.901	993
Andere loontrekkend / zelfstandige / helper	783	449
Werkzoekende met uitkering na voltijds werk; met werkloosheidsuitkering	3.025	2.178
Werkzoekende met uitkering na vrijwillig deeltijds werk; met werkloosheidsuitkering	121	316
Werkzoekende met uitkering na studies	672	1.074
Loopbaanonderbreking	27	105
Vrijgestelde werkzoekende	730	783
Gepensioneerde (zonder werk)	6.110	9.369
Volledig brugpensioen	397	203
Andere	20.582	24.609

Bron: Webapplicatie van de KSZ– Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - Datawarehouse AM en SB 2008

Wat het deeltijdse werk betreft zien we dat meer vrouwen dan mannen dit doen. Daarvoor kunnen verschillende redenen worden aangehaald: deeltijds werken om ook de kinderen te kunnen opvoeden (soms is opvang te duur), de stijging aan kwetsbare en deeltijdse banen, een onvoldoend opleidingsniveau dat voltijds werken niet mogelijk maakt, de discriminatie van vrouwen die we ook vandaag nog zien, enz. Spijtig genoeg geven deze redenen ons geen inzicht waarom net vrouwen dubbel zo vaak als mannen als loontrekkende halftijds werken.

Hetzelfde geldt voor werklozen met een wachtuitkering. Ook dat zijn meestal vrouwen terwijl ze toch dikwijls een hoger opleidingsniveau hebben dan de mannen.

Verdeling van de actieve bevolking over de grote sectoren

Aantal bedrijven				**Aantal werknemers per bedrijf**			
Per grote sector op 31 december 2006				**Per grote sector op 31 december 2006**			
Sectoren	**Anderlecht**	**BHG**	**Gemiddelde van de gemeenten in het BHG**	**Sectoren**	**Anderlecht**	**BHG**	**Gemiddelde van de gemeenten in het BHG**
Primair	**6**	**83**	**4**	**Totaal Primair**	**30**	**323**	**17**
Secondair	**417**	**3.061**	**161**	**Totaal Secondair**	**8.099**	**55.283**	**2.910**
Tertiair	**2.107**	**30.366**	**1.598**	**Totaal Tertiair**	**42.080**	**555.075**	**29.214**
TOTAAL	**2.530**	**33.510**	**1.764**	**TOTAAL**	**50.209**	**610.681**	**32.141**

Bron; RSZ, Statistieken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, verwerking van de gegevens COOPARCH-RU.

Verdeling van de banen per type activiteit

Verdeling loontrekkende banen en diverse karakteristieken (sector, geslacht, statuut, grootte van het bedrijf) – 2007 - Anderlecht, buurgemeenten en BHG									
	Privé / publiek		Geslacht		Statuut		Grootte van het bedrijf		
	% privé	% publiek	% mannen	% vrouwen	% manueel	% intellectueel	% 1 tot 49	% 50 tot 199	% > 200
Anderlecht	68,4	31,6	56,2	43,8	28,7	71,3	29,9	23,5	46,6
Brussel	58,7	41,3	52,4	47,6	16,0	84,0	24,3	18,1	57,6
Vorst	72,8	27,2	65,8	34,2	38,3	61,7	42,1	18,3	39,7
Molenbeek	67,2	32,8	54,9	45,1	23,8	76,3	31,8	16,1	52,1
St-Gillis	36,6	63,4	51,1	48,9	15,6	84,4	25,8	12,2	62,1
BHG	**62,1**	**37,9**	**52,2**	**47,8**	**19,3**	**80,7**	**30,4**	**19,5**	**50,2**

Brons; RSZ, berekening Brussels Observatorium voor Werk

Een sterke vertegenwoordiging van zelfstandigen in 2006

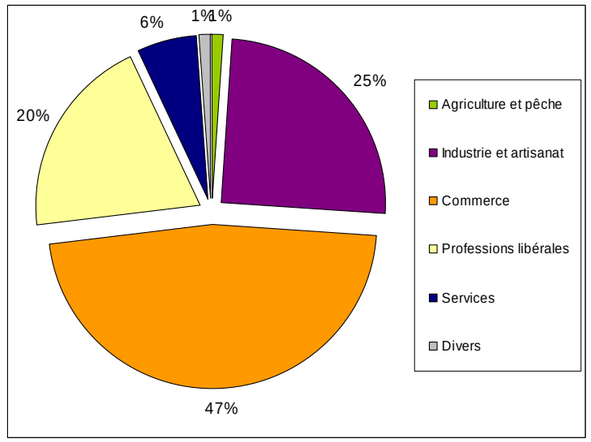

Bron; RSVZ, verwerking van de gegevens COOPARCH-RU

2006	Anderlecht	BHG
Landbouw en visvangst	56	649
Industrie en ambacht	1.390	14.833
Handel	2.601	30.796
Vrije beroepen	1.101	24.480
Diensten	329	3.817
Divers	59	539
TOTAL	**5.536**	**75.114**
% hoofdberoep	79,4	78,3
% bijberoep	15,1	15,3

Aantal bedrijven per grote sectoren op 31 december 2006				Aantal werknemers per grote sectoren op 31 december 2006			
Sectoren	**Anderlecht**	**BHG**	**Gemiddelde van de gemeenten in het BHG**	**Sectoren**	**Anderlecht**	**BHG**	**Gemiddelde van de gemeenten in het BHG**
Landbouw, bosbouw visvangst (A en B)	6	83	4	Landbouw, bosbouw visvangst (A en B)	30	323	17
Primair totaal	**6**	**83**	**4**	**Primair totaal**	**30**	**323**	**17**
Industrie (C en D)	225	1.557	82	Industrie (C en D)	4.542	32.593	1.715
Bouw (F)	191	1.469	77	Bouw (F)	3.503	17.259	908
Andere (water, elek) (E)	1	35	2	Andere (water, elek) (E)	54	5.431	286
Secundair totaal	**417**	**3.061**	**161**	**Secundair totaal**	**8.099**	**55.283**	**2.910**
Handel (G)	879	7.969	419	Handel (G)	11.349	66.828	3.517
Hotels, restaurants (H)	181	3.054	160,74	Hotels, restaurants (H)	1.484	25.476	1.341
Transport (1), opslag, communicatie (I)	138	1.467	77,21	Transport (1), opslag, communicatie (I)	5.532	45.329	2.386
Financiële activiteit (J)	81	1.391	73,21	Financiële activiteit (J)	1.010	63.449	3.339
Vastgoed, huur, diensten aan bedrijven (K)	378	7.510	395,26	Vastgoed, huur, diensten aan bedrijven (K)	7.838	87.684	4.615
Openbare administratie (L)	26	644	33,89	Openbare administratie (L)	2.749	107.755	5.671
Opvoeding (M)	84	1.028	54,11	Opvoeding (M)	3.980	56.113	2.953
Gezondheid, sociale actie (N)	150	2.325	122,37	Gezondheid, sociale actie (N)	7.027	61.020	3.212
Collectieve, sociale en personeelsdiensten (O)	188	4.227	222,47	Collectieve, sociale en personeelsdiensten (O)	1.108	37.740	1.986
Andere (PQZ)	2	751	39,53	Andere (PQZ)	3	3.681	194
Tertiaire totaal	**2.107**	**30.366**	**1.598**	**Tertiaire totaal**	**42.080**	**555.075**	**29.214**
TOTAAL	**2.530**	**33.510**	**1.764**	**TOTAAL**	**50.209**	**610.681**	**32.141**

Bron; RSZ, Statistieken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, verwerking van de gegevens COOPARCH-RU.

A; landbouw, jacht en bosbouw / B; visvangst / C; ontginnende industrie / D; producerende industrie / E; productie en distributie van elektriciteit, gas en water / F; bouw / G; groot- en kleinhandel, autoverkoop, auto / H; hotel restaurant / I; transport, opslag en communicatie / J; financiële activiteit / K; vastgoed, huur en diensten voor bedrijven / L; openbare administratie / M; opvoeding / N; gezondheid en sociale actie / O; sociale, personeels- en gemeenschapsdiensten / P; diensten aan huis / Q; extraterritoriale organisaties / Z; onbepaalde activiteiten.

Einde deel twee

Densiteit van het werk

Het onderzoek van het CEREC-FUSL[16]door Carole Dembour en Marianne Storme dat een aantal criteria geeft voor de attractiviteit van de Brusselse gemeenten, toont aan dat de densiteit van het werk in 2002 2.341 banen per km² bedroeg (verhouding tussen privé-banen (arbeiders en bedienden) en het beschouwde oppervlak). Anderlecht bevindt zich in de middenmoot van het Gewest, met **2.457 banen/km²**. De Anderlechtse waarde moet gezien worden in het licht van de morfologie van zijn grondgebied. Er is immers een groot gebied met weinig bewoning, Neerpede, wat het gemiddelde van de gemeente beïnvloedt. We stellen dus vast dat er veel banen zijn in de centrale wijken, in het Oosten van de gemeente en in de industriezone. De densiteit van de gemeente, hoewel in stijgende lijn sinds 1997, evolueerde minder gunstig dan het gemiddelde in het Gewest.

De werkloosheidsgraad

Niet iedereen van de actieve bevolking heeft een baan. Bijna een vijfde van de Brusselse bevolking is werkloos en dat is beduidend meer dan het nationale gemiddelde. Het gebrek aan werk en het verlies van inkomen leiden tot kwetsbaarheid en sociale uitsluiting. Dat vertaalt zich onder meer in de moeilijkheid om een woning te vinden of het verkrijgen van sommige basisgoederen en -diensten (cultureel, medisch, …).

%	Anderlecht			BHG		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
Werkloosheidsgraad	20.0	24.6	22.0	17.8	20.5	19.0
Aandeel werklozen volgens per leeftijd						
Minder dan 25 jaar	15.0	18.2	16.5	14.8	16.5	15.6
25-49 jaar	68.5	67.7	68.1	69.0	68.7	68.8
50 jaar en meer	16.5	14.1	15.4	16.2	14.9	15.6
Totaal	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Bron; Gemeentelijk fiche voor de analyse van lokale statistieken in het Brusselse Gewest– gemeente Anderlecht - 2009

De werkloosheidsgraad ligt in Anderlecht hoger dan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (22 % tegen 19 %). De werklozen, in het bijzonder de vrouwen, zijn er jonger dan in het BHG.

De werklozen in Anderlecht blijven langer werkloos dan in het geheel van het BHG. Een groter aandeel van de jongeren is al langer dan 5 jaar werkloos (21.2 % in Anderlecht tegen 20.2 % in het BHG).

EVOLUTIE VAN DE WERKLOOSHEIDSGRAAD TUSSEN 1998 EN 2008

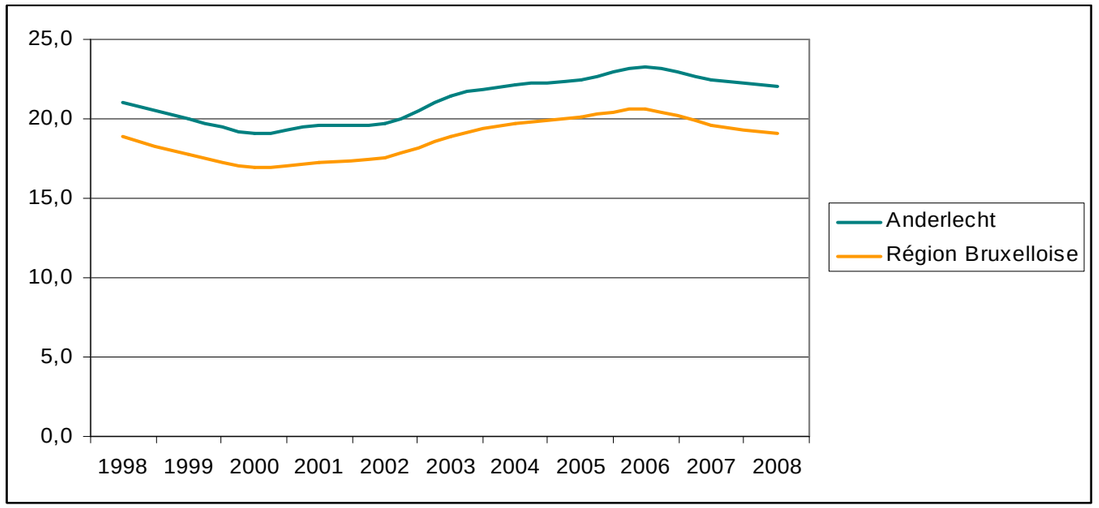

Bron; BNB, FOD Economie - DGSIE (EFT), ACTIRIS, Steunpunt WSE, berekeningen Brussels observatorium voor werk, verwerking van de gegevens COOPARCH-RU

WERKLOZE WERKZOEKENDEN (WW)

jaren	WW man	WW vrouw	WW totaal	% man	% vrouw
1998	3 900	4 060	7 960	49,0	51,0
1999	3 693	3 885	7 578	48,7	51,3
2000	3 506	3 825	7 331	47,8	52,2
2001	3 685	3 799	7 484	49,2	50,8
2002	4 060	3 982	8 041	50,5	49,5
2003	4 487	4 403	8 890	50,5	49,5
2004	4 762	4 645	9 407	50,6	49,4
2005	5 053	4 855	9 907	51,0	49,0
2006	5 253	5 154	10 407	50,5	49,5
2007	5 243	5 019	10 262	51,1	48,9
2008	5 226	4 929	10 155	51,5	48,5

[16]Zie http://dial.academielouvain.be/handle/boreal:6088 «aantrekkelijkheid van het Brusselse Gewest: enkele Indicatoren»

Downloaden van http://centres.fusl.ac.be/CEREC/document/2007/cerec2007_2.pdf

De werkloosheidsgraad in 2002 volgens de wijkmonitoring;

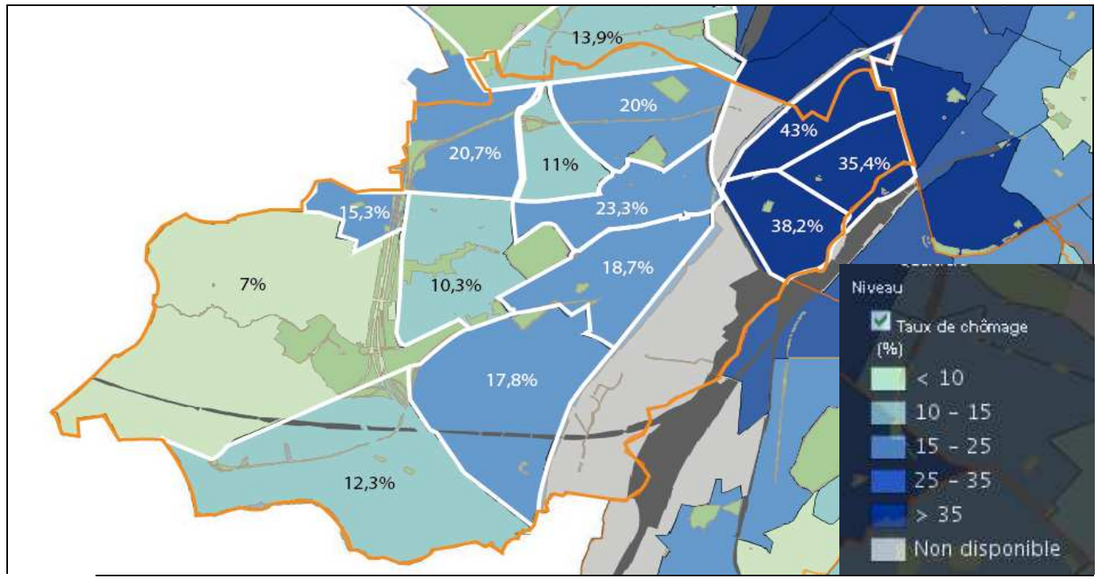

www.wijkmonitoring.irisnet.be, berekening op basis van het aantal werklozen (werkloze werkzoekenden) / aantal actieven van 18 – 64 jaar

Over het algemeen zien we grote verschillen in het Gewest. Ook in Anderlecht is dat het geval, met de hoogste cijfers in het Oosten tot de laagste cijfers in het Westen.

Kuregem Dauw heeft de hoogste waarde in het Gewest (43.11%) net na de wijk rond het Weststation.

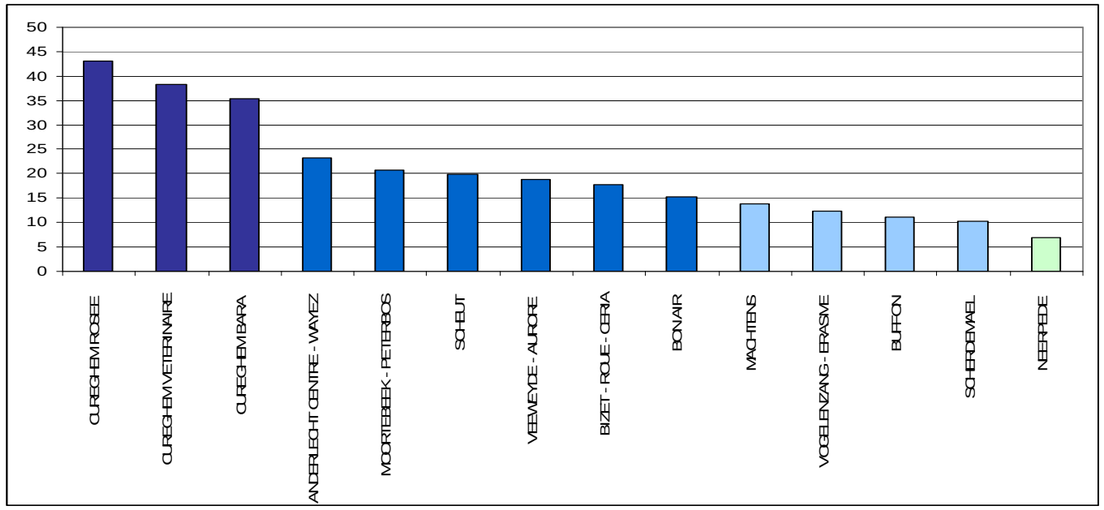

De werkloosheid bij jongeren

WERKLOOSHEIDSGRAAD BIJ JONGEREN IN 2002

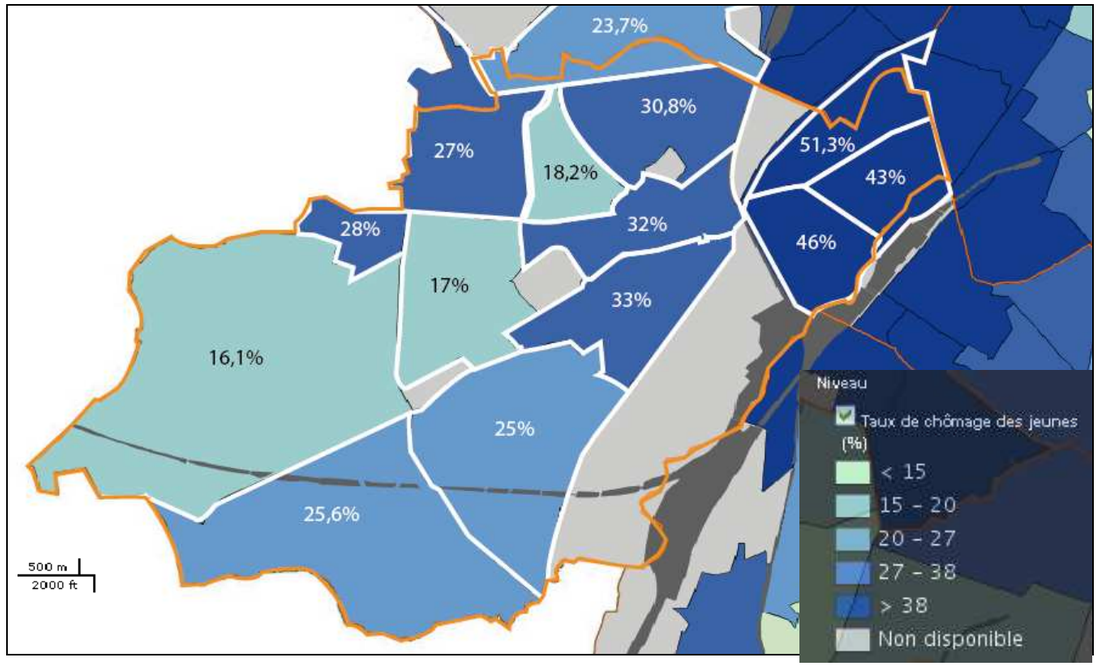

Bron; www.monitoringdeswijken.irisnet.be, berekening op basis van het aantal werklozen (werkloze werkzoekenden) / aantal actieven van 18 – 24 jaar

De werkloze werkzoekenden (WW) zijn die werklozen met een volledige vergoeding (WVV) en de jongeren met diploma zonder wachtuitkering. Deze waarde (WW) is beter voor de berekening van de werkloosheidsgraad dan de WVV. Het aantal WW is inderdaad representatiever voor het aantal mensen dat daadwerkelijk op zoek is naar werk. Deze indicator wordt berekend voor de leeftijdscategorie van de 18-24 jaar.

De gemiddelde werkloosheidsgraad bij jongeren (18-24 jaar) lag bij 31,8% in 2002 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Ook hier zien we een afglijden van Oost naar West in Anderlecht, met uitzondering van de wijken Buffon en Scherdemaal. Kuregem Dauw heeft een van de hoogste waarden van het Gewest na de wijk rond het Weststation, met meer dan 50% van de jongeren tussen 18 en 24 jaar werkloos. De gemiddelde werkloosheidsgraad bij jongeren in de gemeente ligt iets onder 30%. Deze hoge waarde geeft een inzicht in de kwetsbaarheid van deze jonge werknemers. De redenen voor deze hoge waarde ligt in het onevenwicht tussen aanbod en vraag naar werk en het studieniveau. De sociale kwetsbaarheid die de werkloosheid met zich meebrengt kan het gevoel van isolement van een bepaald deel van de bevolking minstens gedeeltelijk verklaren.

AANDEEL JONGE WERKLOZEN IN 2002 VOLGENS DE WIJKMONITORING

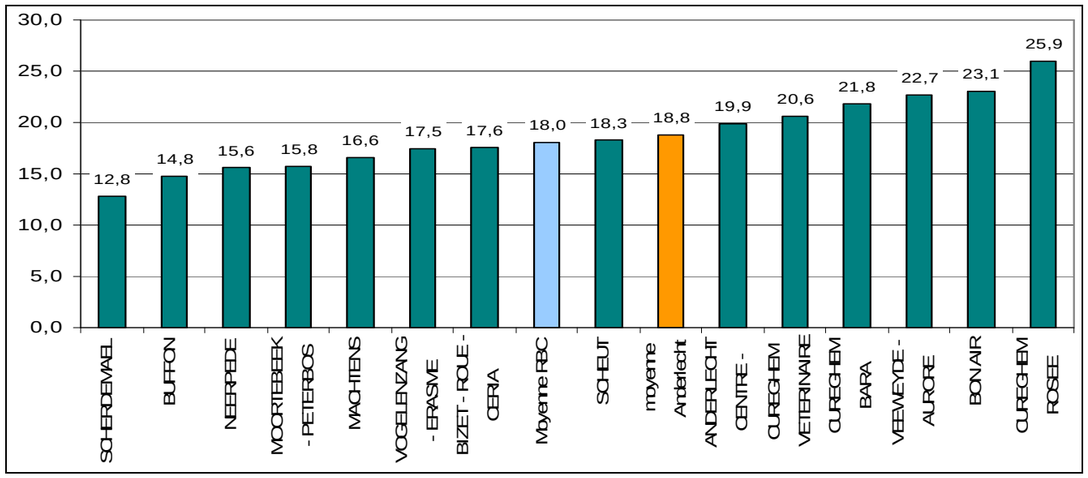

Bron; www.wijkmonitoring.irisnet.be, berekening op basis van het aantal werklozen van 18 – 24 jaar (werkloze werkzoekenden) / totaal aantal werklozen

Om dit hoofdstuk over de werkloosheid in Anderlecht te vervolledigen willen we het aandeel jongere werklozen onder de werklozen bekijken. Gemiddeld zijn er in het Gewest 18% jongeren werkloos. De wijk Kuregem Dauw haalt de hoogste score van de 145 wijken die in de Monitoring worden belicht met bijna 26%, gevolgd door de wijken Goede lucht en Veeweide Dageraad met ongeveer 23%. De minst getroffen wijk is Scherdemaal met iets minder dan 13%.

Het gemiddelde aantal jeugdwerklozen in de gemeente blijft hoog: 18,8%. Dit cijfer wijst enerzijds op een maatschappelijk probleem met een ongunstige economische conjunctuur en een laag aanbod aan tewerkstelling en anderzijds een kwetsbaar aanbod (deeltijds, interim…). We moeten aan deze problematiek bijzondere aandacht wijden.

WERKLOOSHEIDSGRAAD VAN DE JONGEREN ONDER 25 JAAR IN 2008 IN HET BHG

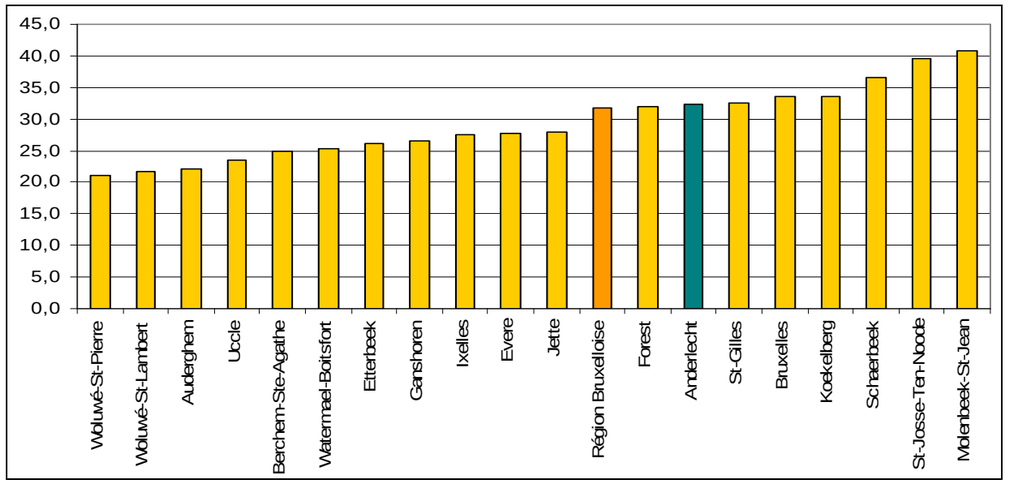

Bron; BNB, FOD Economie - DGSIE (EFT), ACTIRIS, Steunpunt WSE, berekeningen Brussels observatorium voor werk, verwerking van de gegevens COOPARCH-RU

Verdeling van de WW per leeftijdscategorie in 2008													
		< 25 jaar				25-49 jaar				≥ 50 jaar			
	WW	H	F	T	%	H	F	T	%	H	F	T	%
Anderlecht	10.155	783	897	1.680	16,5	3.578	3.337	6.916	68,1	864	695	1.559	15,4
BHG	**92.114**	**6.994**	**7.389**	**14.383**	**15,6**	**32.589**	**30.808**	**63.398**	**68,8**	**7.657**	**6.677**	**14.334**	**15,6**

Bron; ACTIRIS, berekening: Brussels Observatorium voor Werk

WERKGELEGENHEID

De verdeling van de werkgelegenheid (per activiteitensector en per bedrijfsgrootte) en werkgelegenheidspolen

In Anderlecht vinden we vooral handelszaken. In 1997 vond men daar 25,5% van de betaalde werkgelegenheid in de gemeente.

De grote bedrijven “les Agences et Messageries de la Presse”, A.E.G. en Coca-Cola duiden op het overwicht in deze sector.

Toch blijft er nog een belangrijke verwerkende nijverheid. Anderlecht blijkt de enige Brusselse gemeente waar de nijverheid nog standhoudt.

De KMO’s/KMI’s actief in de textielbranche (in de driehoekswijk) en de voedselverwerkende nijverheid (in de wijk rond de slachthuizen) zijn erg lokaal verankerd. De sterke aanwezigheid van de nijverheid kan worden verklaard door de aanwezigheid van de voedingsnijverheid (vestigingen van Kraft Jacobs Suchard-Côte d’Or), de chemische en farmaceutische industrie (U.C.B, Pharma, Roche, Multipharma), de grafische industrie (verschillende drukkerijen) of de bouw.

Gezondheid en andere sociale activiteiten vertegenwoordigen 10,5% van de betaalde tewerkstelling (Erasmusziekenhuis, St-Anna en St-Remiziekenhuis), evenveel als het transport (De Lijn).

Tot slot is er nog het onderwijs waar veel mensen tewerkgesteld zijn (9,9%), onder meer in het COOVI en de universitaire campus van het Erasmusziekenhuis.

Aantal bedrijven per grote sector op 31 december 2006			
Sectoren	**Anderlecht**	**BHG**	**gemiddelde van de gemeenten in het BHG**
Landbouw, bosbouw visvangst (A en B)	6	83	4
Primair totaal	**6**	**83**	**4**
Industrie (C en D)	225	1.557	82
Bouw (F)	191	1.469	77
Andere (water, elek) (E)	1	35	2
Secundair totaal	**417**	**3.061**	**161**
Handel (G)	879	7.969	419
Hotels, restaurants (H)	181	3.054	160,74
Transport (1), opslag, communicatie (I)	138	1.467	77,21
Financiële activiteit (J)	81	1.391	73,21
Vastgoed, huur, diensten aan bedrijven (K)	378	7.510	395,26
Openbare administratie (L)	26	644	33,89
Opvoeding (M)	84	1.028	54,11
Gezondheid, sociale actie (N)	150	2.325	122,37
Collectieve, sociale en personeelsdiensten (O)	188	4.227	222,47
Andere (PQZ)	2	751	39,53
Totaal Tertiaire	**2.107**	**30.366**	**1.598**
TOTAAL	**2.530**	**33.510**	**1.764**

Bron; RSZ, Statistieken van het Gewest, verwerking van de gegevens COOPARCH-RU.

Aantal werknemers per activiteitensector Nace-Bel Volgens de gemeente van het werk op 31 december 2007		
A en B	Landbouw, jacht, bosbouw visvangst	30
C	Ontginnende nijverheid	0
D	Producerende nijverheid	4.077
E	Elektriciteit, gas, water	98
F	Bouw	3.570
G	Handel, autoreparatie en thuisambacht	11.717
H	Hotels, restaurants	1.445
I	Transport (1), opslag en communicatie	5.296
J	Financiële activiteiten	1.007
K	Vastgoed, verhuur, diensten aan bedrijven	8.771
L	Openbare administratie	2.492
M	Onderwijs	4.577
N	Gezondheid en sociale actie	7.182
O	Collectieve, sociale en personeelsdiensten	1.164
PQZ	Andere	3
TOTAAL		51.429

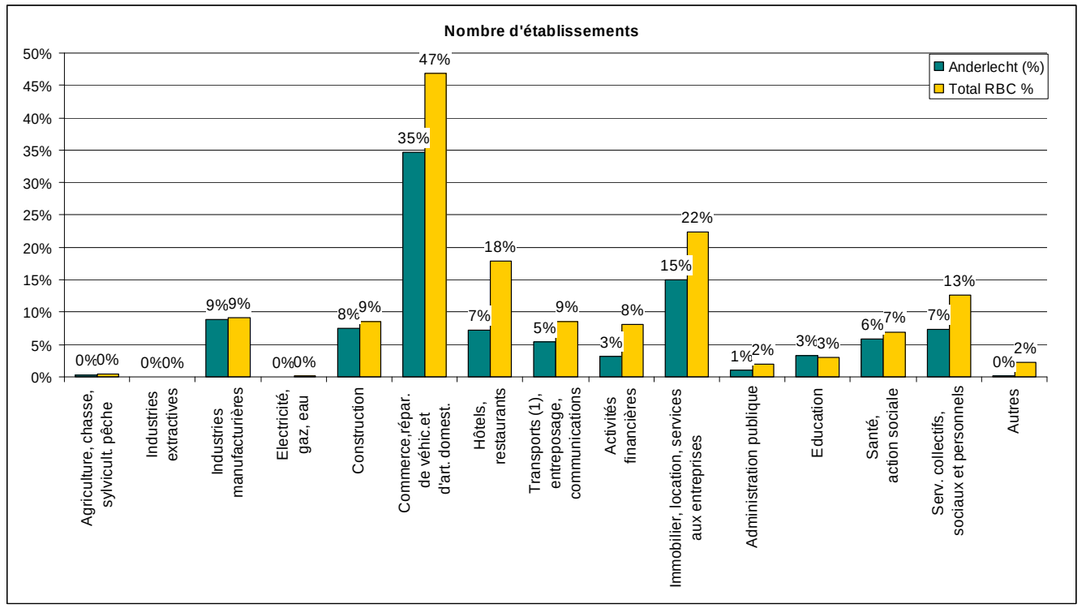

Bron; RSZ, aantal werknemers en % vrouwen

93% van de bedrijven op Anderlechts grondgebied hebben minder dan 50 werknemers. Dit is minder dan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest waar 95% van de bedrijven minder dan 50 werknemers tellen. Het aandeel bedrijven dat tussen 50 en 199 personen tewerkstelt ligt in Anderlecht in de buurt van 5% tegen 3% voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Hetzelfde geldt voor de bedrijven met meer dan 200 personen (1,7% tegen 1,4% in BHG). Dit toont de aanwezigheid van de grote bedrijven in Anderlecht duidelijk aan.

Aantal bedrijven volgens de gemeente van het werk (van 30 juni voor 2003, tot 31 december vanaf 2003) 1997- 2007

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	*Variatie 1997-2002 (in %)*	*Variatie 2002-2007 (in %)*
Anderlecht	2.484	2.503	2.517	2.553	2.589	2.560	2.518	2.627	2.573	2.530	2.589	3,1	1,1
BHG	32.659	32.995	33.040	33.372	33.681	33.349	32.978	33.464	32.934	33.512	34.151	2,1	2,4

Bron; www.actiris.be, Brussels observatorium voor werk

Gemeente	**Grootte van het bedrijf**						**Totaal**
	- dan 50	%	50 tot 199		200 en meer+		
Anderlecht	**2420**	**93**	**125**	**5**	**44**	**1,7**	**2589**
Brussel	9114	94	426	4	174	1,8	9714
Vorst	1083	96	30	3	11	1,0	1124
St-Jans-Molenbeek	1411	95	45	3	23	1,6	1479
St-Gillis	1361	95	38	3	31	2,2	1430
Totaal BHG (aantal)	32397	95	1289	4	465	1,4	34151
Totaal BHG (%)	95	95	4	4	1	1,4	100
Totaal aandeel werkgelegenheid in het BHG	30	30	19	19	50	50,2	100

Aantal bedrijven (openbaar en privé) in het BHG volgens gemeente en grootte van het bedrijf en aandeel in totale tewerkstelling – 2007, Bron; RSZ, berekening Brussels observatorium voor werk, www.actiris.be

Belangrijkste tewerkstellingspolen op het grondgebied van de gemeente

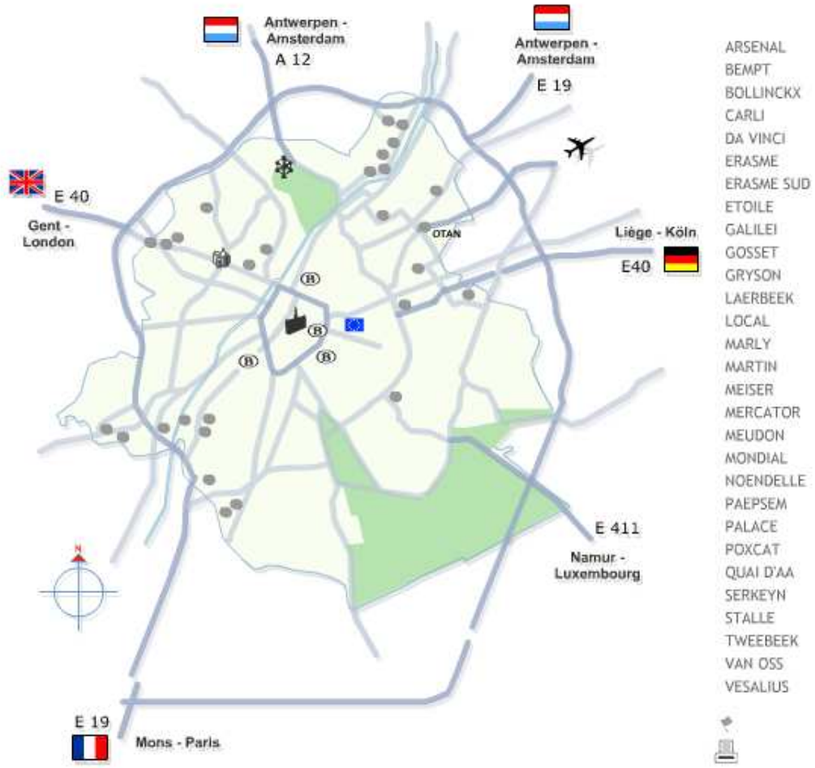

Bron; http://www.gomb.irisnet.be/fr/expeco12.asp

SITE PAEPSEM

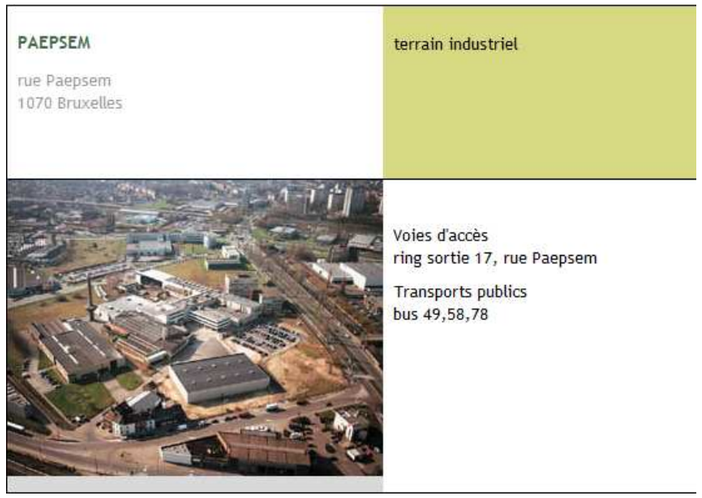

Sinds de start heeft het programma Brussels Greenfields 8 projecten geselecteerd om economische activiteiten die ongeveer 2.200 banen en belangrijke collectieve (directe en indirecte) neveneffecten hebben verschaft te creëren. De subsidies vanwege het Brusselse Greenfields aan de acht winnaars bedraagt in totaal meer dan 3,5 Miljoen Euro (juni 2013).

Het eerste gekozen project[17] komt van het Brusselse OCMW. Het gaat om een zone voor kleine en middelgrote ondernemingen op de Paepsemsite in Anderlecht. Dit project bestrijdt de vervuiling met chloorsolventen en zware metalen en laat toe om, dankzij beheersmaatregelen voor het milieu en de volksgezondheid, een economische zone van meer dan een hectare weer in gebruik te nemen. Het economische project wordt ontwikkeld door de GOMB, erfpachter van het terrein, en heeft tot doel een gebouw van 6000 m² met moduleerbare ateliers voor bedrijven uit de bouw- en renovatiesector, de ambachtelijke sector, kleine producenten, voedingverwerkende nijverheid, afvalverwerking en ICT te bouwen. De activiteit in deze zone moet starten in 2014 en creëert 200 nieuwe banen.

De bedrijven die zich vestigen op de Paepsemsite moeten aan een aantal criteria van de GOMB voldoen. De aanpak «KMO-zone» wil de ontbrekende schakel bieden voor groeiende KMO's nadat ze een, soms lange, "incubatieperiode" hebben meegemaakt. Gelet op de score die het selectiecomité heeft toegekend zal het project Paepsem een subsidie van 50% op alle kosten voor de sanering krijgen (studies en grondwerken in brede zin), hetzij naar schatting 278 000 Euro.

SITE BOLLINCKX

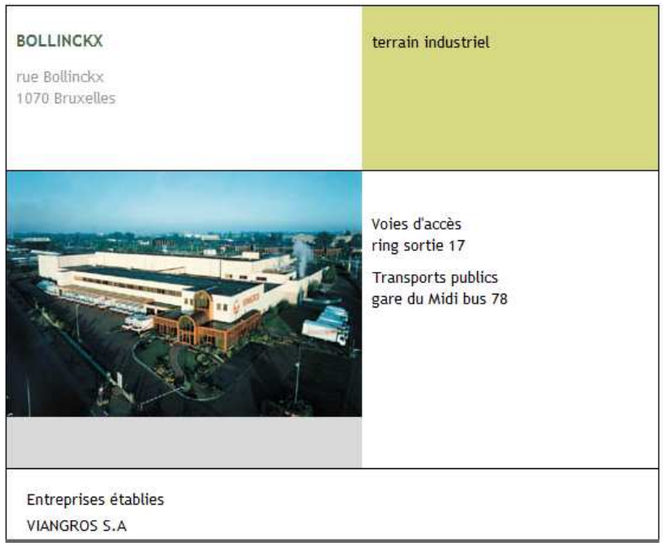

SITE ERASMUS ZUID

[17] *Twee andere projecten belangen Anderlecht aan; SOMA op de site slachthuizen (ABATTOIR, ex ABATAN), de stadstuinen (gemeente Anderlecht en Eco Innovation).*

Grysonsite

GRYSON

avenue Emile Gryson
1070 Bruxelles

terrain industriel

Voies d'accès
ring sortie 16

Transports publics
bus 56,74,98,F,HL,LK,RH

Entreprises établies
ELKAPLAST

Poxcatsite

POXCAT

boulevard de l'Humanité
1070 Bruxelles

terrain industriel

Voies d'accès
ring sortie 17 boulevard de l'Humanité
(rejoint l'autoroute vers Paris)

Transports publics
bus 49,78

Entreprises établies
CIPE BELGIUM
La Bretagne S.A.

Erasmussite

ERASMUS

route de Lennik
1070

research parc (terrains et bâtiments)

Voies d'accès
Ring sortie 16

Transports publics
métro Erasmus - bus
74,98,103,F,LK,RH

Entreprises établies

CNBP bvba	GMPC
LEASINVEST	NEVADA-NIMIFI
NORKOM	RECKITT BENCKISER S.A.
U.C.B. sa	WEGENER D.M. BELGIUM

Evolutie van de tewerkstelling

VERGELIJKENDE STUDIE VAN DE EVOLUTIE VAN DE ACTIEVE BEVOLKING MET DE EVOLUTIE VAN DE WERKLOOSHEIDSGRAAD

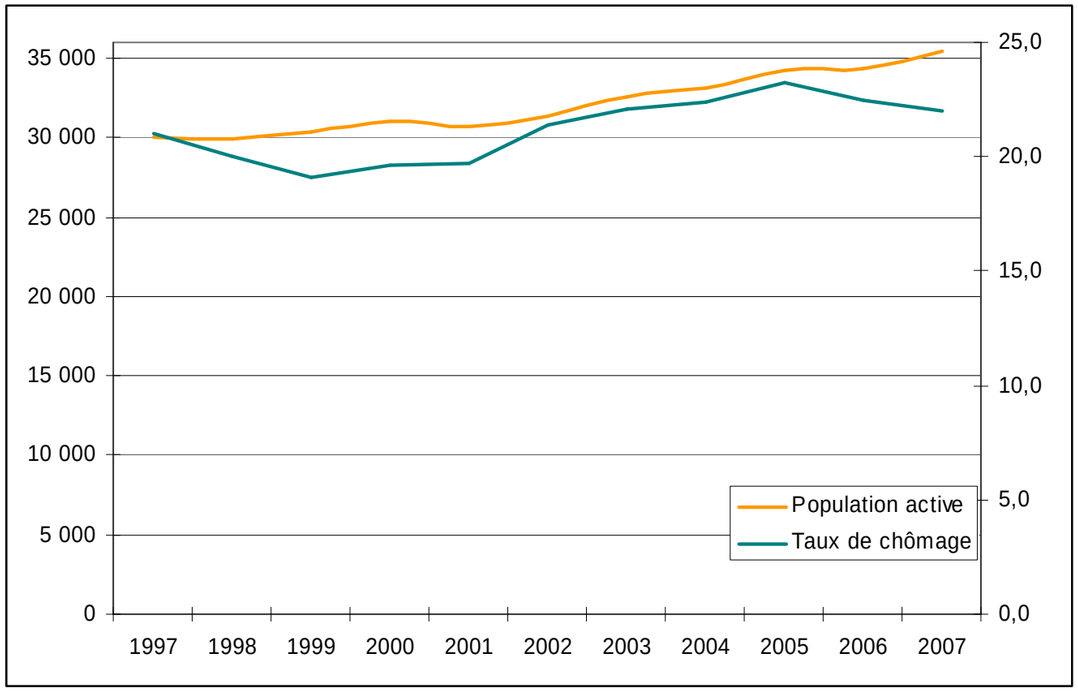

Bron; BNB, FOD Economie - DGSIE (EFT), ACTIRIS, Steunpunt WSE, berekening Brussels observatorium voor werk

De vergelijkende studie van deze beide curven toont dat Anderlecht de laatste jaren een goede dynamiek van tewerkstelling kent (jaar 2006-07).

We zien dat de werkloosheidsgraad daalt terwijl de actieve bevolking toeneemt. Tussen 2002 en 2005 zien we dat beide curven parallel lopen (bevolking stijgt gelijk met de werkloosheidsgraad) wat op een kwetsbare of zelfs negatieve evolutie wijst.

We kunnen dit fenomeen verklaren door de nieuwkomers op de arbeidsmarkt die niet onmiddellijk werk vinden.

Verdeling van de WW per studiegraad en per gemeente jaargemiddelde 2008				
	Lager onderwijs en lage middelbaar			
WW	**M**	**V**	**T**	**%**
Anderlecht	2.022	1.953	3.975	39,1
BHG	15.914	14.326	30.240	32,8
	Hoger middelbaar			
	M	**V**	**T**	**%**
Anderlecht	984	1.263	2.247	22,1
BHG	9.542	10.632	20.174	21,9
	Hoger onderwijs			
	M	**V**	**T**	**%**
Anderlecht	309	298	607	6
BHG	5.444	6.303	11.747	12,7
	Andere studies			
	M	**V**	**T**	**%**
Anderlecht	1.910	1.415	3.325	32,7
BHG	16.341	13.614	29.955	32,5
	Totaal WW			
Anderlecht	5.225	4.929	10.155	
BHG	47.241	44.875	92.114	

Bron; www.actiris.be, Brussels observatorium voor werk

Als we kijken naar het aantal Busselaars die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werken dan zien we dat hun relatieve aantal stijgt vanaf het begin van de jaren 2000. Deze stijging loopt samen met de terugkeer naar de stad, vooral van actieve jongeren van 20 tot 35 jaar.

Woonplaats van de personen die in BHG wonen	**1995**	**2000**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	**46%**	**45%**	**46%**	**47%**	**47%**	**48%**
Vlaams Gewest	**36%**	**36%**	**35%**	**34%**	**35%**	**33%**
Waals Gewest	**19%**	**19%**	**19%**	**19%**	**18%**	**19%**

Bron; FOD economie - EFT

De groei van de tewerkstelling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ligt dan wel lager dan in de rand of de rest van het land, toch zagen we een belangrijke stijging. Drie sectoren kenden een gevoelige daling in de tewerkstelling: de industrie, de bouw en de groothandel (door de verplaatsing van de activiteiten naar de rand). De sectoren die de groei van de Brusselse tewerkstelling bevorderen zijn, in dalende volgorde: gezondheid en sociale actie, hotel en restaurants, collectieve diensten, de administratie, de diensten voor bedrijven, financiële activiteiten, telecommunicatie en onderwijs.

Het verdwijnen van de industrie uit Brussel en de ontwikkeling van een diensteneconomie heeft onder meer een ruimtelijke specialisatie van het Gewest met zich meegebracht. De tertiaire sector omvat nu bijna 90% van de tewerkstelling. Meer dan de helft van de Brusselse banen wordt gedaan door mensen met een diploma hogere of universitaire studies (53%).

Tussen 1989 en 2007 daalde het aantal laaggeschoolde werknemers in het Brusselse Gewest met 41% terwijl het aantal geschoolde werknemers met 62% steeg.[18]

Evolutie van de tewerkstelling in het BHG volgens opleidingsniveau tussen 1989 en 2007

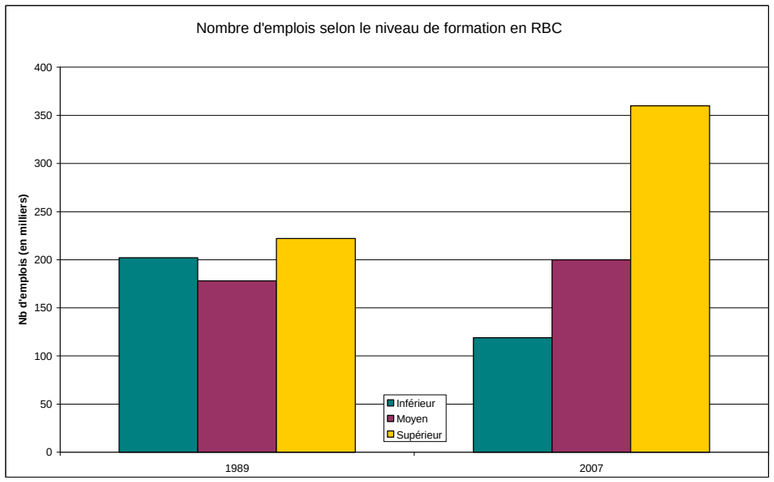

DE HANDELSZAKEN

Verdeling van de handelscentra en hun specificiteit

De handelscentra spelen een belangrijke rol in het leven in de wijken, zeker buurtwinkels zoals bakkers en beenhouwers, superettes, kappers, boekhandels, krantenwinkels en apotheken.

De grote aanwezigheid van deze buurtwinkels verhoogt de levenskwaliteit van de inwoners aanzienlijk, net als de toegang tot winkels en diensten, cultuur in de wijk en de geneugten die een wijk over het algemeen te beiden heeft.

AANTAL LOKALE HANDELSZAKEN PER 1000 INWONERS IN 2006

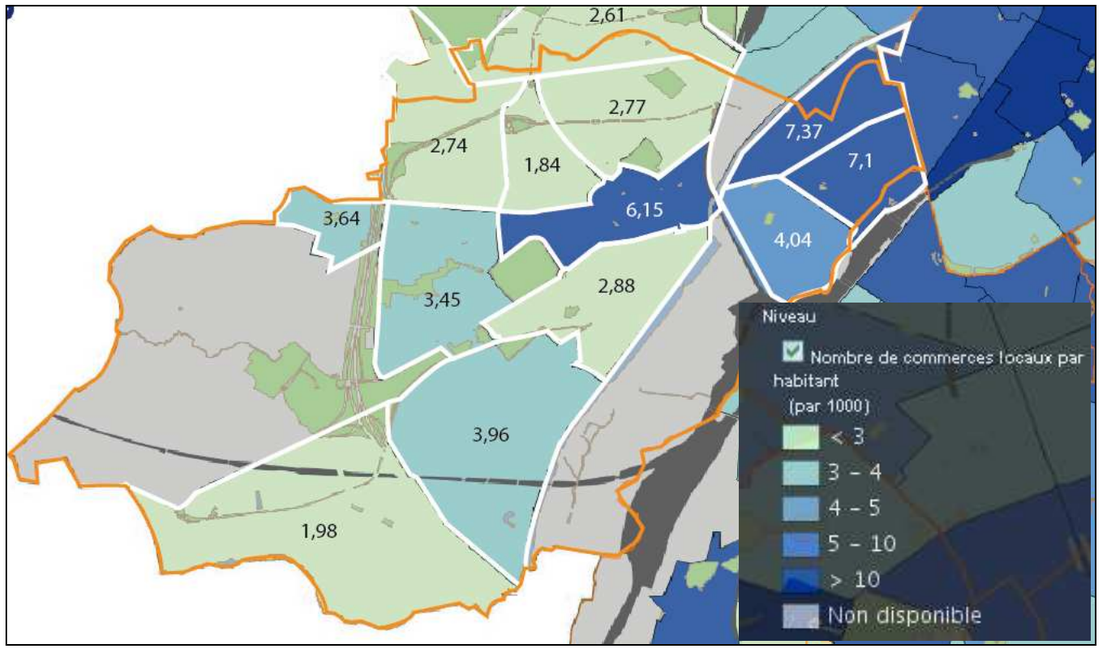

Bron; www.wijkmonitoring.irisnet.be , aantal buurtwinkels per 1000 inwoners in de verschillende wijken. Het gaat om buurtwinkels, bakkerijen, beenhouwerijen, kruideniers, algemene voeding, apotheken, kapsalons, boekhandels en krantenwinkels

Bij deze analyse kunnen we een andere analyse voegen, namelijk deze van Dembour en Storme van het CEREC-FUSL over de evaluatie van de aantrekkingskracht van de Brusselse gemeenten. Deze studie toont aan dat er in Anderlecht meer dan 28 banen per km² zijn in de sectoren van de horeca en kleinhandel (Nacebel 52 en 55). Deze indicator geeft informatie over de diensten binnen de gemeenten en dus ook over de toegang tot bepaalde goederen. Het Brusselse gemiddelde ligt rond 30 banen in die sector.

AANDEEL SUPRALOKALE HANDELSZAKEN (IN %)

Behalve door de aanwezigheid van buurtwinkels wordt de aantrekkingskracht van een wijk (en zijn economische leefbaarheid) ook bepaald door de aanwezigheid van handelszaken met een regionale uitstraling, de supralokale handelszaken.

[18] *Uittreksel van de «Evolutie van de tewerkstelling en de werkloosheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 1989 tot 2009 »*

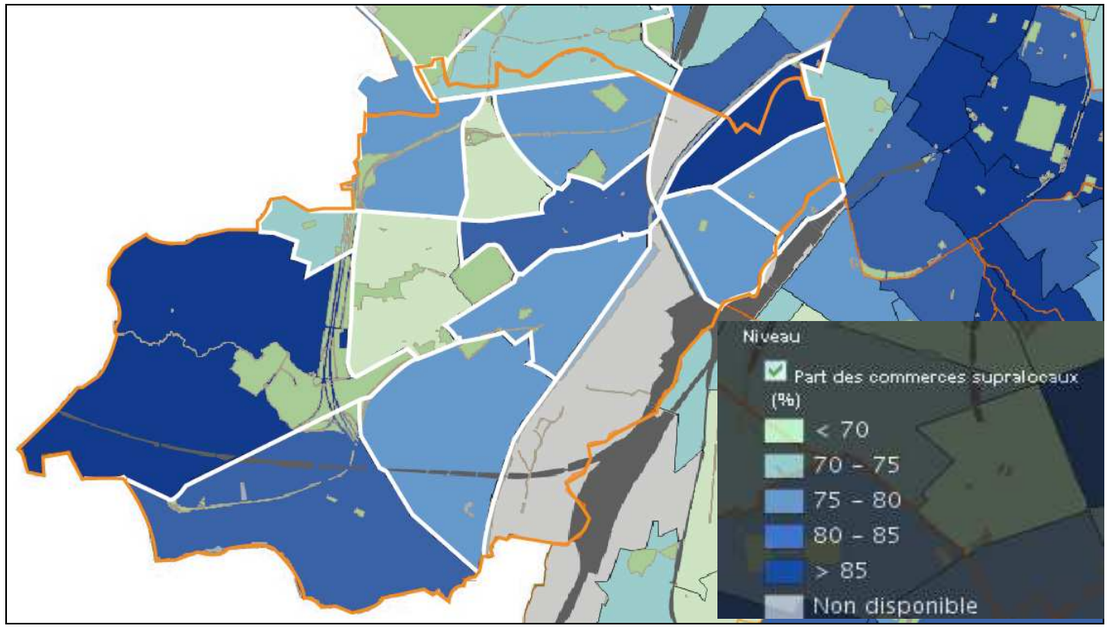

Bron; www.wijkmonitoring.irisnet.be

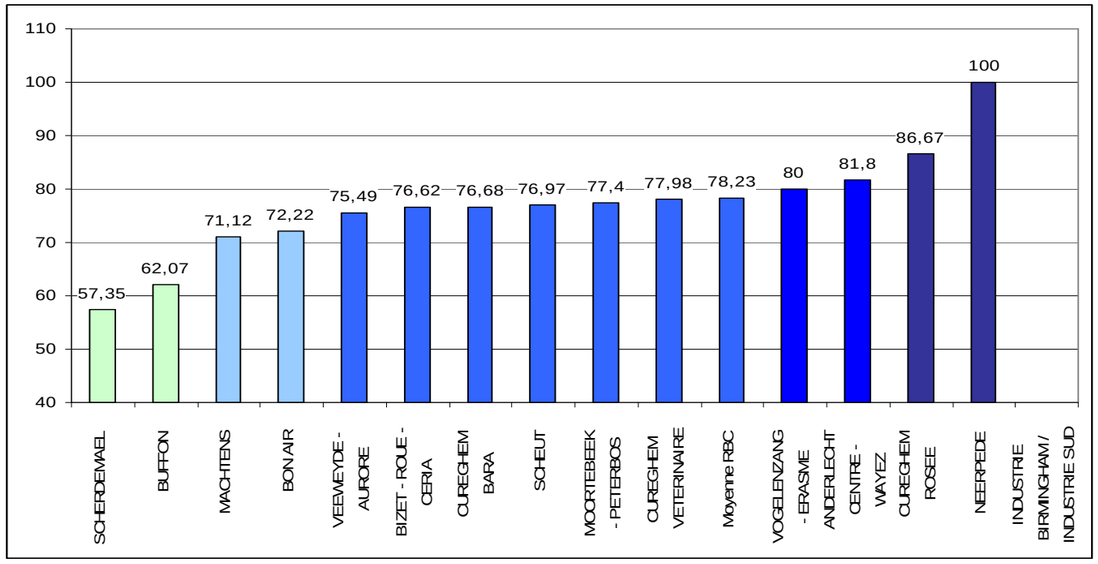

5 HANDELSCENTRA MET VERSCHILLENDE INVLOEDSSFEREN

Bron; http://www.shopinbrussels.be

De interactieve site « Shop in Brussels », opgesteld door de antennes Atrium toont verschillende winkelwijken van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Vijf centra ervan liggen in Anderlecht:

- Westland Shopping Center; 140 winkels, groot winkelcentrum waarvan de uitstraling ver buiten de grenzen van de gemeente reikt.
- De Ninoofsesteenweg, dynamische en populaire wijk, met inwoners van diverse afkomst, cultuur en leeftijd. De handelsactiviteit op de Steenweg is er een weerspiegeling van. Je vindt er ook winkels van verschillende ketens.
- Kuregem of de grote markt aan de rand van het centrum, met gevarieerde handelszaken en een wereldbevolking die leven in de brouwerij brengen. De “buik van Brussel” omvat de beroemde slachthuizen en de zondagsmarkt met wekelijks meer dan 100.000 bezoekers. De winkels met restaurantbenodigdheden voor professionelen trekken klanten van ver buiten Brussel aan.
- De Zuidwijk, rond het Zuidstation, het grootste Belgische treinstation met zijn HST-terminal en zijn winkelgalerij. In de Zuidwijk vind je buurtwinkels en een aantal beroemde plaatsen zoals het Hotel Be Manos, de Pianowinkel Maene of de brasserie Midi Station op het Victor Hortaplein.

- St - Guido speelt zijn culturele patrimonium en zijn commerciële invloed perfect uit. De wijk heeft een erg gevarieerd aanbod ontwikkeld en koppelt buurtwinkels aan speciaalzaken. De dienstenaanbieders, voedings- textiel en lederwarenzaken, de cafés en de restaurants animeren de kleurrijke Wayezstraat.

De Ninoofsesteenweg, dynamische commerciële navelstreng tussen Anderlecht en Molenbeek.

De **Ninoofsesteenweg** is de laatste handelswijk in Anderlecht. De zone omvat de Ninoofsesteenweg vanaf de Louis Mettewielaan tot aan de grens met St-Jans-Molenbeek.

De handelszaken liggen er dicht bijeen en zijn erg divers.

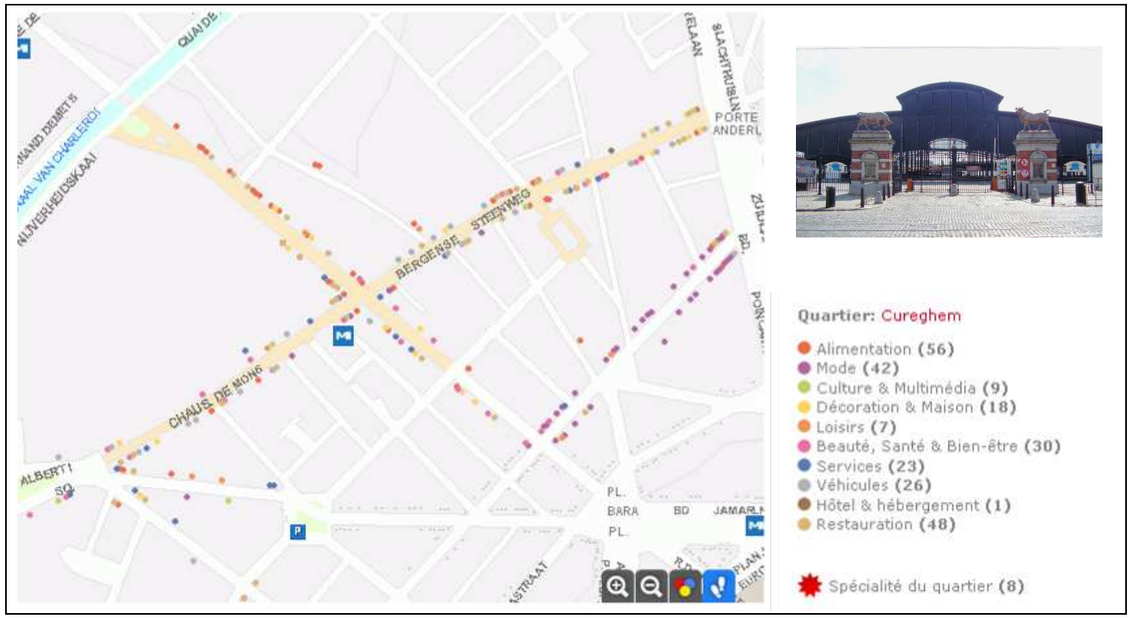

Kuregem, de grote markt

De **handelswijk van Kuregem** ligt rond de Bergensesteenweg. Levensmiddelen, textiel, auto's en buurtwinkels zijn er het best vertegenwoordigd. De zone ligt aan volgende assen;

- Van de Anderlechtse poort tot de Albert I-Square.
- Van de Fiennesstraat tot het Baraplein.
- Van de Onderwijsstraat tot aan de Brognierstraat.
- De Ropsy-Chaudronstraat.

De top 5 van de meest bezochte winkels in 2007 in de handelswijk van Kuregem zijn:

- De slachthuizen van Kuregem (levensmiddelen) het oriëntatiepunt in de wijk.
- Lidl (levensmiddelen).
- Snack Chamsi (levensmiddelen).
- Start Press SPRL (diensten - vrije tijd).
- Nihad Clémenceau (levensmiddelen).

Het aanbod aan handelszaken is divers en van voldoende kwaliteit. De wijk staat ook bekend als een plaats waar men zaakjes kan doen, op mensenmaat.

De acties van het wijkcontract (Atrium) dat de kwaliteit wilde verhogen met bijkomende sociale controle zijn:

- De specialisatie van de handelszaken nastreven.
- Het aanbod uitbreiden met woninginrichting en vrijetijdsbenodigdheden.
- Winkels voor de dames: decoratie, bloemen, theesalons.
- Kleinhandel bevorderen zonder ketens af te schrikken.
- Meer Bancontacttoestellen.
- De zone rond de slachthuizen verfraaien en aantrekkelijker maken.

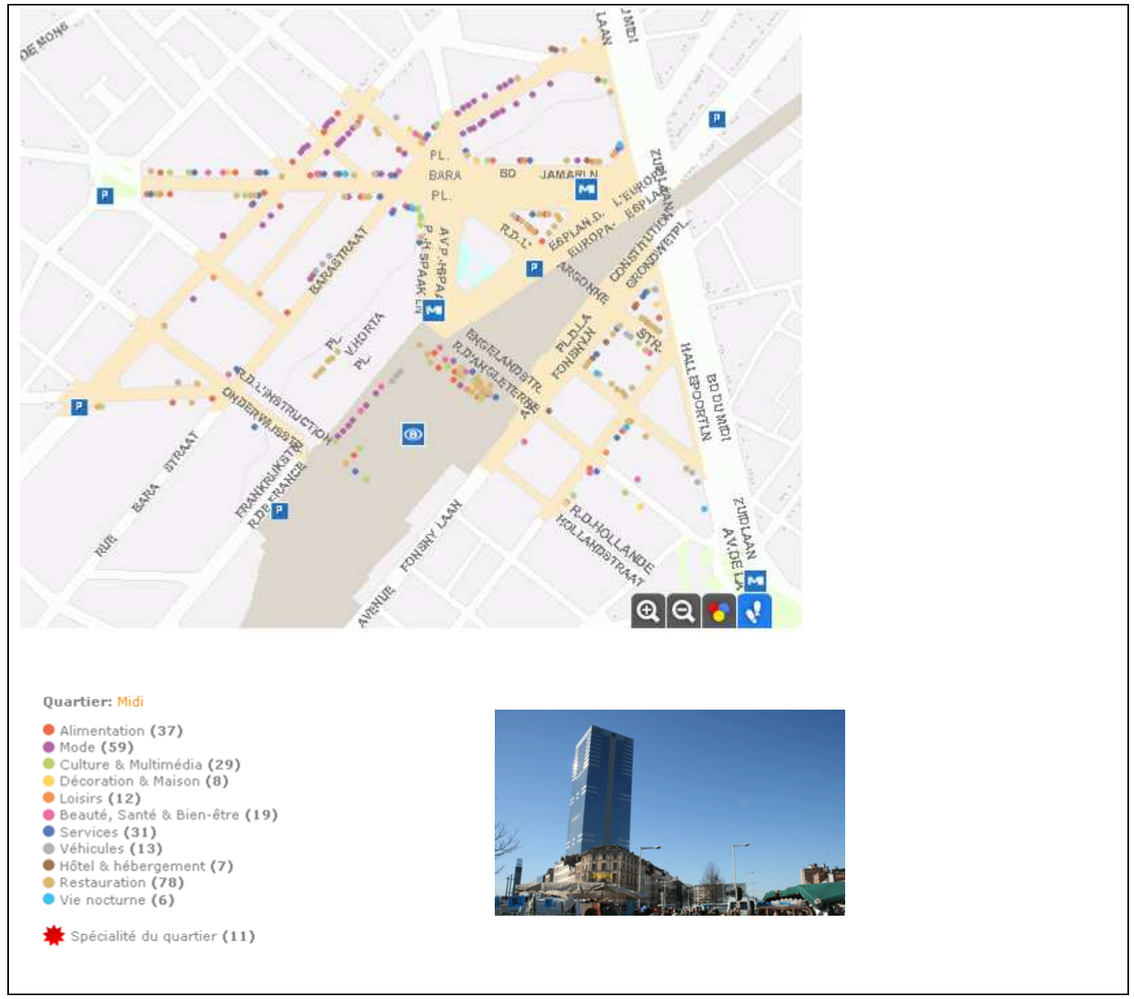

Zuidwijk, aan de poorten van Brussel

De **Zuidwijk** ligt dichtbij en in het onmiddellijke verlengde van het ATRIUM van Kuregem aan de grens met Brussel en St-Gillis. Deze wijk omvat de zone rond het Zuidstation en zijn winkelgalerij, de Barastraat en het Baraplein en wordt begrensd door de Zuidlaan.

Er zijn vooral buurtwinkels (levensmiddelen, mode, diensten en vrije tijd).

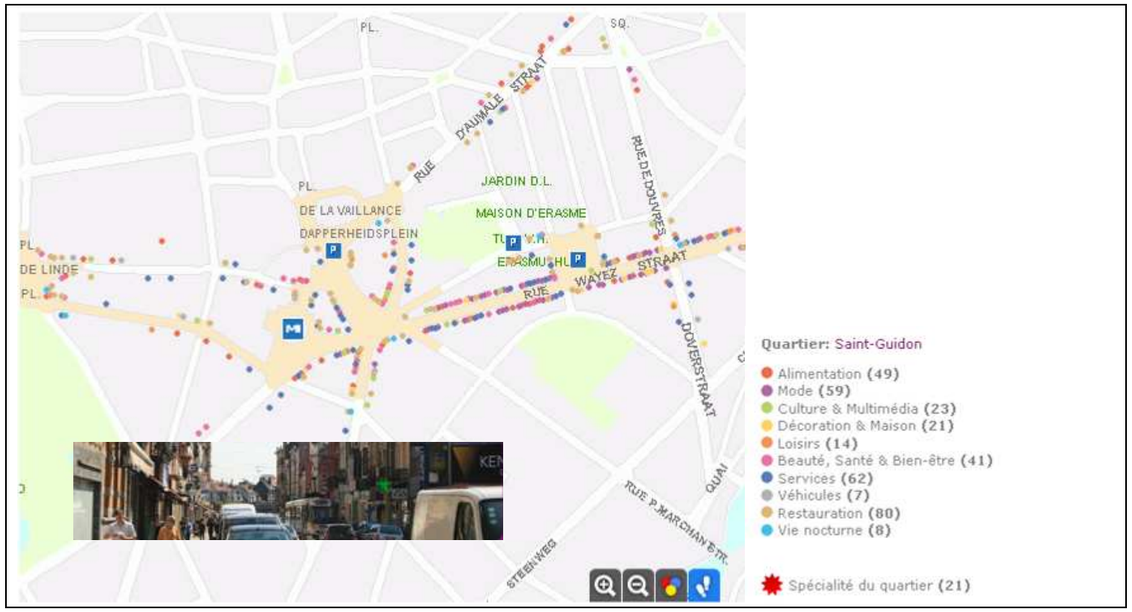

St Guido, een gecultiveerde stad

De **St-Guidowijk** ligt rond het Dapperheidsplein. Deze zone ligt voornamelijk in volgende straten:

- Dapperheidsplein.
- Wayezstraat.
- Aumalestraat.
- St-Guidostraat.
- Weerstandsplein.

Het aanbod aan handelszaken is divers met kwaliteitsvolle buurtwinkels. De diversiteit is wat gedaald tegenover vroeger. De verschillende sectoren: diensten, voeding, textiel, accessoires, cafés en restaurants komen het meest voor. De meest bezochte zaken zijn:

- GB Contact (levensmiddelen).
- City Delhaize (levensmiddelen).
- Wibra (Textiel).
- Aldi (levensmiddelen).
- Badr (levensmiddelen).

De acties van het wijkcontract (Atrium) om aan de verwachtingen van de inwoners tegemoet te komen zijn:

- Het sociale weefsel versterken en het leven in de wijk stimuleren.
- Het huidige horeca-aanbod moderniseren en actualiseren met modernere cafés/bars.
- Meer gespecialiseerde kleinhandel promoten, vooral ambachtelijk en streekgebonden.
- Vernieuwing en originaliteit in het fastfood-aanbod.
- De kwaliteit van de handelszaken verhogen en inpassen in het rijke architecturale patrimonium.
- Het architecturale patrimonium herwaarderen.

De vastgoedmarkt voor handelszaken

De GOMB gaat na hoeveel handelszaken er in een gemeente te koop of te huur staan. De site telt 54 handelszaken waarvan er 28 te koop waren op 22 februari 2010. De prijzen per m² zijn zeer variabel. Ze gaan van ongeveer 900€ tot meer dan 7000€. Het gemiddelde draait rond 2800€ /m².

De andere 26 panden zijn te huur. Die prijs varieert volgens ligging, leeftijd … De gemiddelde huurprijs bedraagt 13.5€/m² met een maandelijkse huur van 1700€ voor 150m². De hoogste prijzen vinden we rond het Zuidstation (Barastraat, Zelfbestuurstraat, …) omwille van de aantrekkingskracht die er van uit gaat. De laagste huurprijzen vinden we dan weer op de steenwegen of in de kleinere buurtcentra buiten het centrum.

Anderlecht blijft erg in trek voor nieuwe activiteiten. Daardoor kreeg de GOMB meer dan 900 aanvragen voor de gemeente (op een totaal van 922). De oppervlakte en de toegankelijkheid van de gemeente maken haar inderdaad erg aantrekkelijk.

DE KANTOREN

De evolutie van de kantooroppervlakten

In 2010 noteerde de GOMB meer dan 900 aanvragen van ondernemingen waarvan er 83 een aanvraag indienden om zich in Anderlecht te vestigen. Anderlecht is erg populair om een onderneming te vestigen door de betaalbare prijzen in vergelijking met bepaalde Brusselse wijken en ook omwille van het feit dat de gemeente gemakkelijk te bereiken is met de verschillende transportmodi. De aanvragen zijn als volgt over de sectoren verdeeld;

Activiteitensector	
Diensten	280,00
Diversen	192,00
Verwerkende	92,00
Voeding	55,00
Bouw	51,00
Audiovisueel	39,00
Informatica	33,00
Automobiel	30,00
Uitgeverij, drukkerij	29,00
Chemie, farma, medisch, biotech	23,00
Industriële uitrusting	22,00
Engineering	19,00
Textiel	17,00
Elektronica	3,00
Telecom	2,00

Aantal banen per onderneming	Aantal ondernemingen
0 – 5 banen	32
6 – 10 banen	19
11 – 20 banen	12
21 – 30 banen	5
31 – 50 banen	8
51 – 100 banen	1
101 en meer (200 banen)	2
Niet meegedeeld	4

Bron; GOMB (Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij Brussels Hoofdstedelijk Gewest.)

Voor deze 83 aanvragen samen is een oppervlakte van 95.900 m² en 115 575 m² gebouwen nodig (totaal voor de bedrijven die hun specifieke noden aan oppervlakte kenbaar hebben gemaakt).

Het aandeel kantoren in de gemeente is licht gestegen sinds het begin van de jaren 2000: van 2,6 naar 3,1% van de totale oppervlakte. Dit lijkt nu te stabiliseren op ongeveer 3%.

Jaar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
%	2,6	2,9	2,9	3,0	3,0	3,1	3,0	2,8	3,0	2,8	2,9	3,1

Bron; Observatorium der kantoren

Volgens het Observatorium der kantoren werden voor de sector voor de tweede kroon in het Zuidwesten (met vooral de gemeenten Anderlecht, Vorst en een deel van Ukkel) in 2008 de volgende statistieken opgesteld;

- 430.317 m² kantooroppervlakte is beschikbaar in reserve.
- 40.457 m³ kantooroppervlakte staat leeg, wat een leegstand van 9,4% betekent en een evolutie van -0,8% in vergelijking met 2007.

De kantoren van de gemeente worden dus meer en meer gebruikt en staan minder leeg. De kantoren van deze sector dragen maar voor 3,4% van de totale kantooroppervlakte in het BHG bij. De gemeenten van de eerste kroon en van het centrum van Brussel hebben veel meer kantooroppervlakte.

De verdeling over de gemeente

De kantooroppervlakte ligt erg geconcentreerd in de gemeente: bijna de gehele oppervlakte ligt in de wijk Kuregem ter hoogte van de Zuidwijk. Een kleiner deel ligt in de industriezone tussen het kanaal en de gemeente Vorst. Er is maar een erg klein aanbod aan kantooroppervlakte beschikbaar in de centrale wijk aan de Maurice Carêmelaan, de Sylvain Dupuislaan en de Birminghamstraat. In de wijk Neerpede, is er kantooroppervlakte langs de Bergensesteenweg en de Lennikse Baan (ter hoogte van Erasmus).

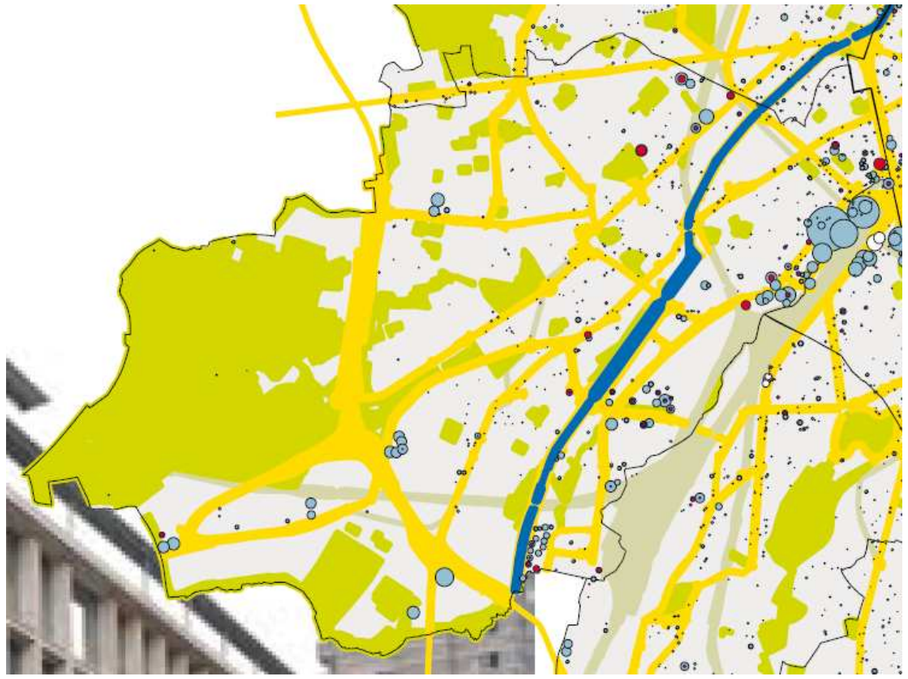

Bron; Observatorium der kantoren

DE PROFESSIONELE VORMING

NIVEAU VAN DE DIPLOMA'S

Verdeling van de WW per studieniveau en per jaargemiddelde 2008																	
		Lager onderwijs en lager middelbaar				Hoger middelbaar onderwijs				Hogere studies				Andere studies			
	WW	M	V	T	%	M	V	T	%	M	V	T	%	M	V	T	%
And.	10.155	2.022	1.953	3.975	39,1	984	1.263	2.247	22,1	309	298	607	6	1.910	1.415	3.325	32,7
BHG	**92.114**	**15.914**	**14.326**	**30.240**	**32,8**	**9.542**	**10.632**	**20.174**	**21,9**	**5.444**	**6.303**	**11.747**	**12,7**	**16.341**	**13.614**	**29.955**	**32,5**

Bron; www.actiris.be, karakteristieken van de werkloosheid per gemeente in 2008.

Wat het middelbaar onderwijs betreft volgen de Anderlechtse jongeren in verhouding meer de technische en vooral de beroepsrichtingen dan in de rest van het Gewest. Het aanbod in deze richtingen is indrukwekkend. Het aandeel jongeren in het ASO ligt dus onder het gewestelijk gemiddelde. Er is veel schoolachterstand bij de Anderlechtse schoolbevolking, het aandeel jongeren dat nooit heeft gedubbeld ligt sterk onder het Brusselse gemiddelde.

Op het einde van het verplichte onderwijs stromen er dus logischerwijze veel minder door naar het hoger onderwijs, vooral in de oostelijke wijken van de gemeente en in de wijken met veel sociale woningen waar de ouders vaak geen hoger of zelfs geen ASO-diploma hebben. In de oostelijke wijken kan dit opleidingsniveau problemen geven op de arbeidsmarkt. Deze moeilijkheden worden nog versterkt zodat men, met eenzelfde diploma, in verhouding meer werklozen ziet dan men zou verwachten in vergelijking met het gewestelijk gemiddelde. Dat doet vermoeden dat er problemen zijn met de beroepsoriëntering of met bepaalde vormen van discriminatie van deze bevolking. De situatie in het Westen van de gemeente is minder negatief, al zijn ook daar de opleidingsniveaus niet denderend. De middenklasse kent er wel minder problemen op de arbeidsmarkt.

Tabel B.1.4; Actieve Brusselse bevolking per activiteitensector en studieniveau - 2008								
	Laag opgeleid	Gemiddeld opgeleid	Hoog opgeleid	Totaal	Laag opgeleid(%)	Gemiddeld opgeleid(%)	Hoog opgeleid(%)	Totaal (%)
Industrie	9 050	8 015	16 127	33 192	27,3	24,1	48,6	100,0
Bouw	12 288	10 796	3 663	26 747	45,9	40,4	13,7	100,0
Groot- en kleinhandel	14 314	17 283	13 593	45 190	31,7	38,2	30,1	100,0
Hotels en restaurants	9 099	7 313	3 190	19 602	46,4	37,3	16,3	100,0
Transport, opslag en communicatie	7 750	11 076	8 461	27 287	28,4	40,6	31,0	100,0
Financiële instellingen	1 375	4 028	15 907	21 309	6,5	18,9	74,6	100,0
Diensten aan bedrijven	13 016	10 950	34 815	58 781	22,1	18,6	59,2	100,0
Openbare administratie	8 465	11 372	17 530	37 368	22,7	30,4	46,9	100,0
Onderwijs	3 626	3 916	21 268	28 810	12,6	13,6	73,8	100,0
Gezondheid en sociale actie	6 035	9 085	27 396	42 516	14,2	21,4	64,4	100,0
Collectieve diensten	5 068	6 343	13 550	24 962	20,3	25,4	54,3	100,0
Diversen	5 652	6 585	19 991	32 228	17,5	20,4	62,0	100,0
Totaal	95 738	106 761	195 491	397 990	24,1	26,8	49,1	100,0

Bron; FOD Economie - DGSIE (EFT), berekeningen Brussels Observatorium voor werk

2.2.4. Anderlecht; grootstedelijk en met uitstraling

AANTREKKELIJKHEID VAN DE BELANGRIJKSTE CENTRA

De gemeente Anderlecht heeft een aantal trekpleisters die ook buiten de gemeentegrenzen gekend zijn. Er zijn ook een aantal trekpleisters aan de rand van de gemeente die de aantrekkingskracht van de zone versterken.

De trekpleisters behoren tot de volgende categorieën:

- Openbare en private voorzieningen.
- Winkels.
- Winkelcentra.
- Transport.
- Het GEN (in aanbouw).
- De gewestelijke projecten of projecten van hogere overheden.

Openbare en private voorzieningen

Het **Constant Vandenstockstadion** is de belangrijkste private voorziening met uitstraling buiten de gemeente. Zijn belang voor de gemeentelijke en nationale sport mag niet worden onderschat. De aantrekkingskracht van de site is vooral op wedstrijddagen groot. Supporters uit heel België komen er naar de match kijken.

De Royal Sporting Club Anderlecht werd in 1908 gesticht door Charles Roos. Oorspronkelijk heette hij Sporting Club Anderlechtois en was hij gevestigd langs een smal pad naar Scheut. Er volgde een eerste verhuis naar de Verheydenstraat (nu de Demosthenesstraat) vooraleer zich definitief te vestigen in het Meerpark (nu Astridpark) in 1917.

De SCA werd, zoals de traditie het wil, 'Koninklijk' in 1933 en heette dus vanaf dan Royal Sporting Club Anderlecht (of RSCA). Sinds de stichting heeft RSCA stilaan een internationale reputatie verworven. Onder de vele titels die de club veroverde zijn er 30 landstitels (2013). Het is een van de leidende clubs in België.

Sinds enkele jaren zit RSCA wat krap in het stadion en zoekt men naar mogelijke oplossingen. De definitieve beslissing die aan de pers op 29 maart 2010 werd getoond bestaat erin het Constant Vandenstockstadion te vergroten. Dit project houdt vooral de oprichting van een derde ring boven de huidige tribunes in. Daardoor stijgt het aantal plaatsen van 26.000 (21.800 in Europacup) naar iets meer dan 30.000 plaatsen, of een stijging met 4.000 plaatsen. Met deze uitbreiding wil men competitief blijven en ook in de toekomst internationale wedstrijden en bekerwedstrijden kunnen ontvangen. Het project omvat ook de bouw van een nieuwe sportzaal op de site van de vroegere Simonetzaal die eveneens zal gerenoveerd worden. Er komen ook twee bijkomende parkings met 705 plaatsen in de nabijheid van het stadion.

Het **Erasmus/ULB-ziekenhuis** in de zone Neerpede is de belangrijkste trekpleister voor de gemeente ten westen van de Ring. Zowel de ziekenhuiscapaciteit als de rol van universitair kenniscentrum stralen tot ver buiten de gemeentegrenzen.

Het Erasmusziekenhuis, geopend in 1977, is het academische ziekenhuis van de Université Libre de Brussel (of ULB). Vandaag beschikt het over 858 bedden en heeft het drie belangrijke opdrachten van openbaar nut: patiëntenzorg, onderwijs en onderzoek.

Het Erasmusziekenhuis stelt ongeveer 2.900 personen tewerk, actief in meer dan 80 verschillende beroepen, waarvan ongeveer 700 artsen en 1.400 verpleeg- en zorgkundigen. Daarnaast zijn er ongeveer 2.500 (2.626 in 2008-09) studenten ingeschreven aan de verschillende jaargangen van de faculteit geneeskunde van de ULB. Studenten van andere faculteiten zoals de toegepaste wetenschappen, het instituut voor farmacie of de school voor openbare gezondheid maken ook gebruik van de lessen en labo's van het universitaire Erasmusziekenhuis.

Naast de nauwe banden met de faculteit geneeskunde en toegepaste wetenschappen, het instituut voor farmacie of de school voor openbare gezondheid, werkt het Erasmusziekenhuis ook mee aan de steun en ontwikkeling van het medisch wetenschappelijk onderzoek met de ziekenhuizen verbonden aan de ULB in Brussel, in Waals Brabant en in Henegouwen en met een groot aantal openbare en private partners in binnen- en buitenland.

Het Erasmusziekenhuis heeft patiënten uit binnen- en buitenland, zowel voor complexe pathologie als in de rol van buurtziekenhuis, zowel voor korte opnames als ambulante opnames, voor de inwoners van de Brusselse agglomeratie en de naburige provincies.

Elk jaar zijn er in het Erasmusziekenhuis ongeveer 26.000 opnames en 260.000 ambulante patiënten.

Het **Centrum voor Onderricht en Opzoekingen der Voedings- en chemische Industrie (COOVI)** ligt ten oosten van de Ring en heeft een aantrekkingskracht vergelijkbaar met het Erasmusziekenhuis, zowel als opleidingscentrum als voor de onderzoekscapaciteit.

De campus van het Centrum voor Onderricht en Opzoekingen der Voedings- en chemische Industrie (of COOVI) is de op één na belangrijkste van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Er zijn twee middelbare scholen gehuisvest (het Instituut Emile Gryson en het instituut Redouté-Peiffer), drie hogescholen (het Instituut Jules Ferry, het instituut Arthur Haulot en het instituut Meurice) en twee scholen voor sociale promotie (het instituut Roger Guilbert en het instituut Roger Lambion). Er is ook nog een bibliotheek en een sportcentrum met onder meer twee zwembaden.

Daarnaast heeft de campus van het COOVI sinds 1955 ook een onderzoekscentrum voor microbiologie. Het onderzoekscentrum voor microbiologie Jean-Marie Wiame (IRMW), gesticht in 1948, ontwikkelde zich in nauwe samenwerking met het labo voor microbiologie van de ULB.

Deze Campus ligt tussen de Ring en de wijk Het Rad. Het ligt aan metrolijn 2 en de buslijnen 75 en 98 die het met het Westland Shopping Center en de Heldensquare in Ukkel verbinden.

Het **Erasmushuis** oefent als openbare voorziening een aantrekkingskracht uit op het hele Gewest. Deze toeristische trekpleister omvat een museum, tuinen en een oud begijnhof en put zijn aantrekkingskracht uit het feit dat het een belangrijk stuk cultureel en historisch erfgoed van de gemeente is.

De winkelcentra

Er zijn in Anderlecht vier grote winkelcentra met gewestelijke uitstraling. Ze liggen dicht bij de verkeersassen die een maximaal aantal bezoekers tot daar brengen.

Het **Westland Shopping Center** is het derde winkelcentrum in België en herbergt op 80.000 m² meer dan 120 winkels en dienstverleners, verspreid over twee verdiepingen. Het ligt vlak aan de Ring en op de parking kunnen 2.000 auto's staan.

De bussen van de lijnen 46, 75 en 89 van de MIVB rijden tot daar. De eerste vanaf De Brouckère, de tweede vanaf COOVI en de derde vanaf Bockstaal. Verder zijn er de lijnen 116, 117, 118 en 140 van De Lijn, allemaal vanuit het stadscentrum.

IKEA Anderlecht ligt aan de afrit van de Ring aan de westkant in de wijk Vogelenzang. De winkel IKEA Anderlecht opende in 2005. Hij heeft een oppervlakte van 28.600 m² (de totale site 56.500 m²) en een parking met 1.352 plaatsen, waarvan 27 voor personen met beperkte mobiliteit. Het ligt langs de Ring, in een industriezone die zich uitstrekt langs de Bergensesteenweg, net naast andere grote namen als Coca Cola en Brico Plan-it op Anderlechts grondgebied en een Media Markt in Vlaams Brabant, net over de gewestgrens.

Decathlon Anderlecht, gespecialiseerd in sportuitrusting ligt eveneens aan de afrit aan de westkant in de wijk Vogelenzang. Door de nabijheid profiteert deze zaak van de aantrekkingskracht van IKEA en **CORA en omgekeerd**.

De **slachthuizen en de markt** in Kuregem dicht bij de Zuidwijk en zijn transportcentrum, zijn gespecialiseerd in voeding.

Het transport

De mobiliteitspolen zijn ook belangrijke trekpleisters omdat ze bezoekers aantrekken naar Anderlecht.

De grootste trekpleister is het **Zuidstation.** Het ligt niet in de gemeente Anderlecht maar net op de grens en oefent een aantrekkingskracht als nationaal en internationaal treinstation over de gewestgrenzen heen. Zo komen de HST en Eurostar-treinen vanuit Parijs, Londen en vele andere Europese (hoofd)steden aan. Het Zuidstation is het grootste Belgische treinstation. Met meer dan 250.000 passagiers per week is dit het tweede station, na Brussel-Centraal. Het aantal passagiers stijgt nog jaar na jaar.

Het Zuidstation telt 22 sporen. De eerste zes zijn voorbehouden voor internationale treinen: de sporen 1 en 2 voor de Eurostar, de sporen 3 tot 6 voor Thalys en HST. Het station herbergt ook een grote winkelgalerij met uiteenlopende winkels van superette tot snackbar, met cafés, boekhandels, bloemisten, parfumeries, enz. Er bestaan op dit moment verschillende projecten voor het station en zijn omgeving, sommige in uitvoering, andere nog ter studie.

De tweede grootste trekpleister voor het transport is het **Weststation.** Ook dit ligt niet op het grondgebied Anderlecht maar op de gemeentegrens en de gewestelijke aantrekkingskracht haalt reizigers vanuit de hele gemeente

Het GEN

Het Gewestelijk Expres Net wordt nu gebouwd. Het zou moeten leiden tot vier nieuwe bijkomende haltes op het grondgebied van de gemeente. Het eerste aan het COOVI om het deel ten westen van de Ring te bedienen (het enige waar nu al wordt gebouwd), een bij Erasmus, een in Kuregem en tenslotte een op het Klein Eiland. Dit laat een betere ontsluiting van het gemeentelijke grondgebied per spoor toe. De geplande ingebruikname werd uitgesteld tot 2025.

De projecten

Verschillende projecten worden om hun gewestelijke belang meegefinancierd door het Gewest of de Europese Unie. Ze maken vooral deel uit van het Europese fonds voor gewestelijke ontwikkeling (EFRO) en het programma van de Unie URBAN.

De projecten EFRO

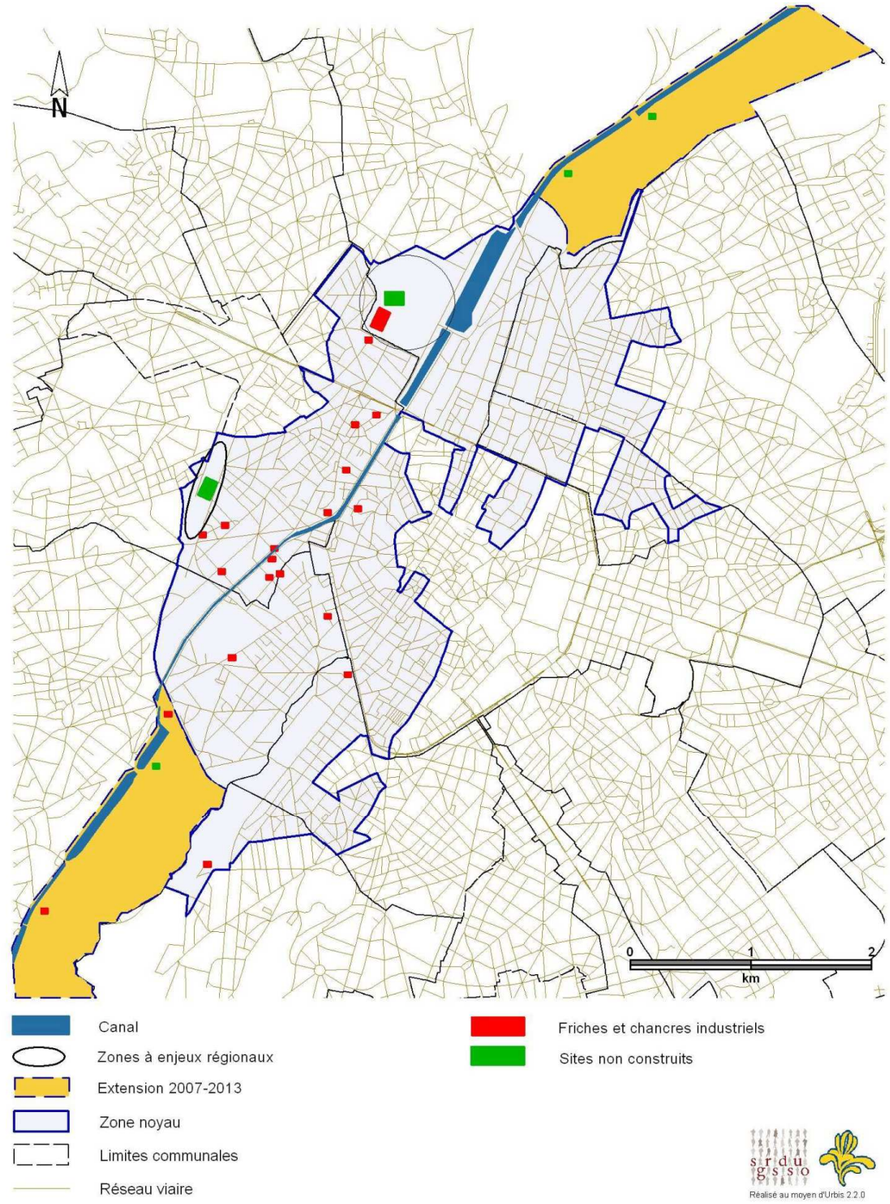

Planning du projet de Marketing urbain - FEDER

Phases et actions	Délais
Phase I: Etat des lieux et diagnostics • diagnostic territorial • étude identitaire/diagnostic d'identité	**mars 2009 – décembre 2010** - mars 2009 - juin 2010 - juin 2010 – décembre 2010
Phase II: Scénarios prospectifs et vision d'avenir • élaboration de scénarios prospectifs • choix d'une vision d'avenir	**janvier 2010 – juin 2011**
Phase III: Définition d'une stratégie de communication et d'amélioration • élaboration de la stratégie de communication pour la ZIP et ses quartiers • élaboration de la stratégie d'amélioration pour la ZIP	**juillet 2011 – novembre 2011**
Phase IV: Mise en place et suivi de la stratégie de communication et suivi de la stratégie d'amélioration	**décembre 2011- décembre 2013**

Bron; http://www.adt-ato.be/marketing-urbain/marketing-urbain

Het project van de stadsmarketing wil een antwoord bieden op de specifieke problemen van beeldvorming en aantrekkingskracht van de Prioritaire Interventie Zone (PIZ). De PIZ is een strategische zone voor de toekomstige ontwikkeling van het Gewest waarin het EFRO 2007/2013 vervat is.

Begeleid door het ADT steunt het project op een gewestelijk platform van openbare actoren actief in stadsvernieuwing en de ontwikkeling van het betrokken grondgebied.

Het project past in 3 parallelle soorten aanpak;

* een territoriale aanpak: bepalen van een visie voor de ontwikkeling van de zone;
* een aanpak in partnerschap: consultatie en mobilisatie van de partners van het project en de hoofdactoren van de zone gedurende het hele project;
* een communicatieve aanpak: actie op de beeldvorming, de identiteit en de promotie van de zone in functie van de gekozen doelen voor de territoriale ontwikkeling.

Het project, dat meer is dan imagovorming, laat de actoren samen nadenken om de identiteit van de PIZ in de diepte te bewerken. De verschillende onderstaande projecten maken deel uit van het project EFRO.

Het project **vernieuwing Haven Zuid – Kanaal** wil in de eerste plaats KMO's en werkgelegenheid in een gerenoveerd gebouw aan de Demetskaai. Het gebouw heeft een oppervlakte van 4.000 m² met 500 m² aanhorigheden. Er zouden 9 KMO's met 123 banen moeten komen. Het tweede luik van het project bestaat in het bouwen van een kennis- en innovatiecentrum om de Kanaalzone te dynamiseren. Deze activiteit beslaat 500 m² en moet jaarlijks tot 20.000 personen kunnen opvangen en 5 banen opleveren.

Met het project **KMO-ruimte** wordt een KMO-zone van 6.000m² ontwikkeld, gebouwd en beheerd. Er komen bedrijven die willen uitbreiden in de sectoren bouw en productie van goederen. Het gebouw ligt in de Paepsemstraat 121 te Anderlecht.

Het project **Espace Lumière** wil de administratieve gebouwen van de vroegere Veeartsenijschool van Kuregem renoveren volgens het 'lage energie' principe. De gerenoveerde ruimte overdekt 2.400m² en kan 6 of 7 bedrijven herbergen. Er kunnen ook twee conferentiezalen worden gehuurd. Het gebouw zou ook opengesteld worden voor het grote publiek en de omwonenden voor animatie.

Het project **«Brussel Ecopool»** wil een centrum voor sociale economie voor het beheer en hergebruik van afval opzetten. Er worden in dit centrum in totaal 4 afvalstromen beheerd (groot huisvuil, informatica, materialen en biobrandstof). Daardoor moet het uitgroeien tot een expert in de hergebruiktechnieken en recyclage om de hoeveelheid te verbranden afvalstoffen te verminderen.

Het project **Emovo** zet een multidisciplinair onderzoeks- en vormingscentrum op poten voor energie- en milieutechnologie. Het doel is een duurzame stadsontwikkeling. De belangrijkste onderwerpen die de *universitaire associatie Brussel* bestudeert, zijn hernieuwbare energie in de bouw, duurzame mobiliteit in de stad, de ontwikkeling van composietmaterialen en maatregelen tegen geluidsoverlast in de stad.

Het project **ABATAN** wil de site van de slachthuizen van Kuregem verbeteren en er economische activiteiten ontwikkelen. Daartoe voorziet men 4.290 m² industriële lokalen en een overdekte markt van 880 m². Het tweede luik van het project bestaat in de ontwikkeling en de ingebruikname van een volgsysteem om de bevolking in te lichten en te sensibiliseren voor afvalbeheer en het respecteren van de regels. De overdekte markt wordt ook gerenoveerd: er komen woningen boven het gelijkvloers dat door ABATAN wordt gebruikt. Recent werd een stadsboerderij op het dak aan het programma toegevoegd.

Het project **gemeentelijke kinderopvang « Liverpool » creëert** 30 opvangplaatsen voor kleine kinderen in de wijk Kuregem. Doelpubliek zijn de inwoners van de zone. Het project moet hen een betere toegang tot de arbeidsmarkt of een opleiding bieden. Het project zou 6 directe banen moeten opleveren.

Het project **« CTA: groene en hernieuwbare energie »** moet een expertisecentrum voor het gebruik, de installatie en het onderhoud van uitrusting voor groene en hernieuwbare energie worden. Per jaar zouden 1.080 opleidingsdagen worden gegeven. 25% van de plaatsen zou worden voorbehouden aan werknemers en werkzoekenden. Het project zou worden ondergebracht in het Onze Lieve Vrouwinstituut in Anderlecht.

Het project **« CTA; industriële en huishoudelijke elektriciteit »** biedt opleidingen voor de elektriciteitssector aan. Dit project staat in verband met het project **CTA: infografie en grafische industrie** dat opleidingen aanbiedt in de grafische sector. Per jaar zouden respectievelijk 1.840 en 1.245 opleidingsdagen worden gegeven. 25% van de plaatsen zou worden voorbehouden aan werknemers en werkzoekenden. Het project zou worden ondergebracht in het Instituut voor Kunst en Ambacht.

De URBAN projecten

De tweede uitgave (2000-2006) van het gewestelijke initiatief URBAN wil vernieuwende strategieën voor de rehabilitatie van steden en wijken in crisis. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest telt in totaal 11 URBAN II-projecten op een grondgebied dat delen van St-Gillis en Vorst omvat, in de zone van het Zuidstation. Het ligt daarmee in de lijn van de politiek van de wijkcontracten.

De URBAN II-projecten die in Anderlecht zijn gerealiseerd:

Platform / Rehabilitatie (vroeger «collectieve aankoopbeurs voor vastgoed») – Clémenceaulaan 4 / Baraplein 5-5a

Het voornoemde project beoogt een rehabilitatiebeurs voor verlaten industriële gebouwen om enerzijds stadskankers te verwijderen en anderzijds om de markt van vraag en aanbod voor gebouwen voor beroepsdoeleinden te reguleren.

Lokaal agentschap voor geïntegreerde en duurzame ontwikkeling (vroeger «Agentschap voor duurzame stadsontwikkeling ») - Clémenceaulaan 4 / Baraplein 5-5a

Het vernoemde project beoogt de creatie van een permanent dienstverlenend organisme (studies en raadgevend) in het domein van de ontwikkeling van stadsinrichting. Dit organisme zal de sociale cohesie versterken en de levensomstandigheden verbeteren, vooral op het gebied van informatie en habitat.

In het kader van deze opdracht heeft het organisme volgende opdrachten:

- stedelijke fenomenen observeren, het geheugen van de wijk zijn, en diagnoses formuleren;
- vooruitzien. Objectieven voorstellen in functie van de noden en de verschillende strekkingen, plannen, projecten programmeren en opzetten. Men wil ook mee het beleid opstellen voor ontwikkelingsprojecten voor stadsinrichting, zowel op gemeentelijke als op wijkschaal;
- informeren en de informatie verspreiden bij de besluitvormers en de openbare en private actoren, de verenigingen en de inwoners.

DE GEMEENTELIJKE DYNAMIEK INZAKE COMMUNICATIE EN STADSMARKETING

Toerisme en cultuur

Overnachtingen

In Anderlecht vinden we 7 hotels (met in totaal 469 kamers en 8 appartementen), 4 bed and breakfasts (met in totaal 8 kamers) en een residentie voor korte verblijven met 9 appartementen. Deze cijfers liggen ver onder de cijfers voor Brussel-Stad, waar zich de overgrote meerderheid van de hotels en bed and breakfasts van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bevinden. Het overnachtingsaanbod is een heikel punt voor het toerisme in Anderlecht en het moet sterk verbeteren om te kunnen concurreren met de andere gemeenten van het Gewest.

In de gewestelijke context telt Anderlecht slechts 1,9% van alle hotels van het BHG. Anderlecht is 12de op de 19 gemeenten van het BHG voor hotelaanbod, nek aan nek met Evere (cijfers van 2007).

Kaart met het toeristische overnachtingsaanbod in aantal voorzieningen per gemeente;

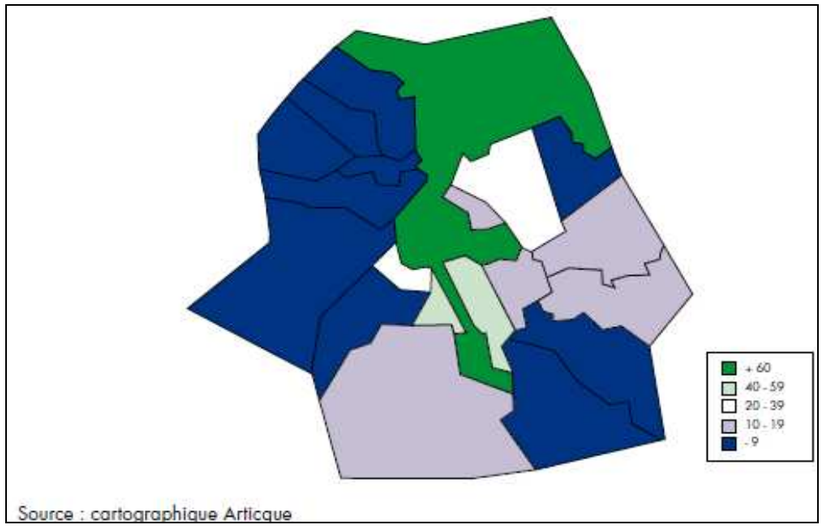

commune	Hotel	Hébergements Jeunes	Chambres d'Hôtes (Données 2005)	Total
Bruxelles	86	4	22	112
Saint-Josse-ten-Noode	11		2	13
Saint-Gilles	21		24	45
Ixelles	13		27	40
Evere	4		3	7
Schaerbeek	6		24	30
Anderlecht	5		2	7
Woluwe-Saint-Lambert	3		15	18
Etterbeek	4		12	16
Auderghem	0		9	9
Berchem-Ste-Agathe	0		3	3
Forest	1		2	3
Ganshoren	1		0	1
Jette	1		5	6
Koekelberg	0		3	3
Molenbeek-St-Jean	0	1	0	1
Uccle	2		22	24
Watermael-Boitsfort	2		6	8
Woluwe-St-Pierre	2		13	15
TOTAL	**162**	**5**	**194**	**361**

Jaarverslag 2007 van het observatorium voor Toerisme te Brussel

De musea

De gemeente Anderlecht heeft voldoende infrastructuur voor evenementen en cultuur. Ze heeft een gevarieerd aanbod aan musea, kunsthuizen en Culturele Centra, zowel voor de eigen inwoners als voor de inwoners van de naburige gemeenten en de toeristen.

Er zijn meerdere musea in Anderlecht;

- Het Brusselse Geuzemuseum, Brouwerij Cantillon, Gheudestraat 56;
- Het Museum voor Geneeskunde en het Museum voor menselijke anatomie en embryologie, Lennikse Baan 808, op de campus van het Erasmusziekenhuis;
- Het Erasmushuis, Kapittelstraat 31, nabij het Dapperheidsplein;
- Het Museum van het Oude Begijnhof, Kapelaanstraat 8, nabij het Dapperheidsplein;
- Het Museum Maurice Carême, Nellie Melbalaan 14, ten Oosten van het Astridpark;
- Het Nationale Weerstandsmuseum, Van Lintstraat 14;
- Het Chinese Museum van Scheut, Ninoofsesteenweg 548.

Volgens het jaarverslag 2007 van het Observatorium voor Toerisme van Brussel, trekt het Brusselse Geuzemuseum jaarlijks tussen 10.000 en 100.000 bezoekers aan. Voor het Erasmushuis zien we vergelijkbare aantallen. Het Museum Maurice Carême, het Museum voor Geneeskunde en het Chinese Museum van Scheut trekken minder dan 10.000 bezoekers aan.

Op deze kaart zien we het aanbod aan musea en attracties per gemeente;

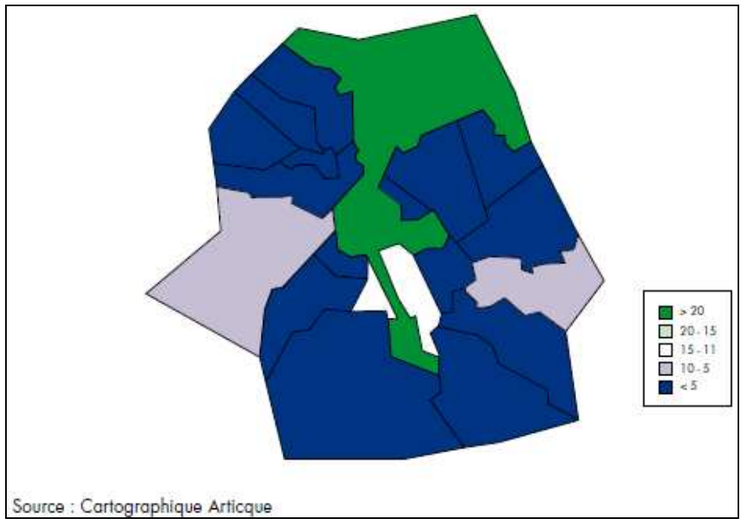

Jaarverslag 2007 van het Observatorium voor Toerisme te Brussel

Culturele centra en VZW's.

Het Kunsthuis in de Bronsstraat 14, dicht bij het sociale centrum van de Wayezstraat heeft de opdracht om kunst en jonge kunstenaars, liefhebbers of professionelen die nog niet bekend zijn, te promoten. Daarvoor organiseert deze gemeentelijke kunstgalerij gratis tentoonstellingen, open voor iedereen. Oorspronkelijk bedoeld om de Anderlechtse kunstenaars te steunen heeft het zijn ambities verruimd. Men ziet er steeds meer kunstenaars van buiten de gemeente en zelfs uit het buitenland. Zo werd de galerij steeds meer een echte promotor van artistieke projecten. De gemeente bezit daarenboven een artistiek patrimonium en de aankooppolitiek hiervoor heeft dit patrimonium verrijkt met diverse kunstenaars.

Het Franstalige Culturele Centrum "Escale du Nord" bevindt zich in een gebouw van de gemeente in de Kapelaanstraat 1. Het is erkend als cultureel centrum door de Franse Gemeenschap –Wallonië Brussel. Het organiseert, alleen of in partnerschap, verscheidene en gevarieerde evenementen, gespreid over een heel seizoen. "Escale du Nord" neemt ook deel aan bredere projecten die de gemeentegrenzen overschrijden, zoals het Feest van de Muziek en de Zinneke Parade.

Het Gemeenschapscentrum "De Rinck" (Nederlandstalig Cultureel Centrum "De Rinck") aan het Dapperheidsplein 7, is een plaatselijk informatie- en onthaalpunt waar de bezoeker informatie krijgt over cultuur, welzijn, onderwijs en stedenbouwkundige vraagstukken. "De Rinck" heeft ook een cultureel en educatief programma dat beantwoordt aan de lokale noden. Het doet ook aan sensibilisering, consultatie en culturele en opvoedkundige acties.

Het Centrum Zinnema in de Veeweidestraat 24-26 wil kunstenaars in Vlaanderen en Brussel steunen. Het biedt een professionele infrastructuur, een informatie- en documentatiecentrum en een uitleendienst voor materiaal en opleidingen.

Daarnaast biedt een groot aantal verenigingen geleide bezoeken aan. Dat gaat van natuurlijke sites als de Vogelzangbeek, tot het architecturaal patrimonium zoals in de wijk Wayez – Dapperheidsplein.

De culturele evenementen

Iedereen in Anderlecht kent wel de jaarlijkse reconstructie van de historische processie van St-Guido en onze Lieve Vrouw van Genade. Na een onderbreking van bijna 30 jaar werd de traditie in 1992 weer tot leven gewekt. Ze vertelt het leven van St-Guido en gaat uit in september op de zaterdag die voorafgaat aan de jaarmarkt in Anderlecht. De stoet bestaat uit 7 getrokken wagens en ongeveer 400 figuranten in de kledij van weleer. Voor groepen worden er in de weekends geleide bezoeken georganiseerd in het lokaal in de Processiestraat 38, waar de wagens en de reuzen gestald staan.

De jaarmarkt die voor het eerst in 1825 werd gehouden kwam er op vraag van de burgers van Anderlecht die niet meer naar de Brusselse Grote Markt wilden gaan om hun producten, vee en andere koopwaar te verkopen. Deze markt, een soort boerenmarkt, is sindsdien een traditie geworden. Hij wordt gehouden op de eerste dinsdag na de sterfdag van St-Guido en duurt de hele dag. Er worden wedstrijden gehouden voor vee en tuinbouwproducten en er is een kermis.

Op het Dapperheidsplein is er tijdens het weekend voor Kerst een kerstmarkt. Dan wordt het plein en de omgeving versierd met een lichtspektakel dat de St-Pieter- en Guidokerk verlicht. Er staat dan ook een kerstkribbe met levende personages, dieren en kerstbomen.

De horeca

Er zijn verschillende plaatsen met een concentratie van restaurateurs, cafés en snackbars in Anderlecht. De belangrijkste kern ligt rond het Dapperheidsplein. De wijk tussen het Zuidstation en de slachthuizen is een tweede belangrijke kern. Verder zien we nog veel restaurants rond het Constant Vanden Stockstadion en langs de Ninoofsesteenweg.

Niettegenstaande deze concentraties van HORECA moet men vaststellen dat het aanbod in Anderlecht eerder eentonig en oninteressant is.

Hoewel de slachthuizen doen vermoeden dat men er ook goed kan eten, zien we in de buurt weinig restaurants, cafés of brasseries. Een groter en meer gevarieerd gastronomisch aanbod qua prijs, kwaliteit en culturele oorsprong zou interessant en lonend zijn.

Promotie van het toerisme

Het Anderlechtse bureau voor toerisme (Kapelaanstraat) maakt gebruik van moderne communicatietechnologie door evenementen op een sociaal netwerk (Facebook) aan te kondigen. Feestelijkheden en evenementen worden ook meer traditioneel met affiches, folders en een vermelding op de site van de gemeente aangekondigd

DE SAMENWERKING MET DE OMLIGGENDE GEMEENTEN

Anderlecht is als gemeente geïntegreerd in het Gewest en werkt samen met de naburige gemeenten van het Gewest. De uitstraling van deze gemeenten heeft ook een impact op Anderlecht. Daarom gaan we hier verder op in.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De gemeente Anderlecht grenst aan 4 gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Door die nabijheid beïnvloeden zij de ontwikkeling van Anderlecht:

- Molenbeek.
- Brussel.
- St-Gillis.
- Vorst.

Hefboomzones

Het *Gewestelijke Ontwikkelingsplan* legt de grote prioriteiten vast voor de ontwikkeling van Brussel in functie van bepaalde uitdagingen voor het Gewest. De Brusselse regering legt wel haar intenties vast, maar het GewOP is geen afdwingbare tekst.

Het GewOP bepaalt 14 zones die een bijzondere aandacht vergen, ofwel omdat ze een *«ontwikkelingsachterstand»* vertonen, ofwel omdat ze een opportuniteit bieden om het Gewest te ontwikkelen. Dat zijn de **Hefboomzones**. Twee van deze zijn belangrijk voor Anderlecht: Erasmus (1) en Kanaal (4).

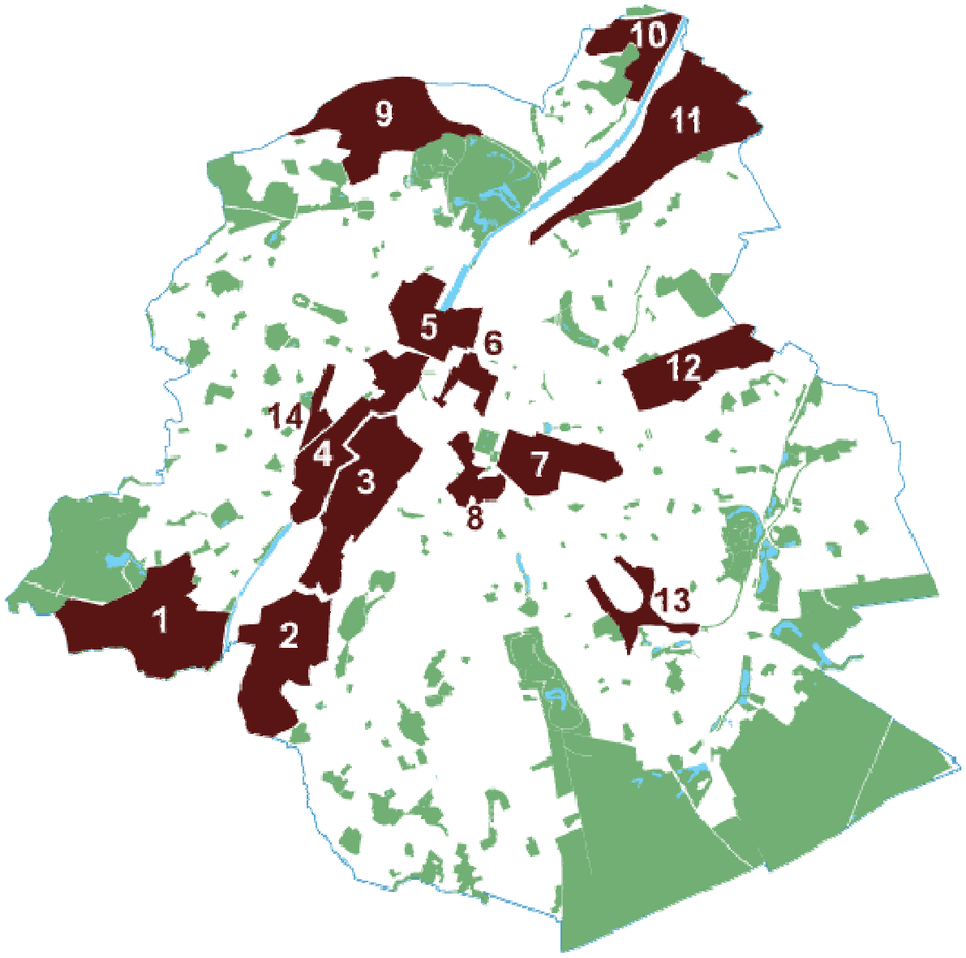

De hefboomzones: (1) Erasmus; (2) Vorst; (3) Zuid; (4) Kanaal; (5) Thurn en Taxis; (6) Kruidtuin; (7) Europa; (8) Gulden Vlies; (9) Heizel; (10) Militair Hospitaal; (11) Schaarbeek-vorming; (12) RTBF-VRT; (13) Delta; (14) Weststation.

Zone van gewestelijk belang

Het *Gewestelijke Bestemmingsplan* bepaalt nauwkeurig en dwingend de regels voor de bestemming van elk perceel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Het GBP bepaalt ook 14 zones met een groot stedenbouwkundig belang in termen van ontwikkeling en reconversie. Het gaat vooral om wijken rond de grote stations en vroegere militaire kazernes. Het zijn de **Zones van gewestelijk belang** (ZGB).

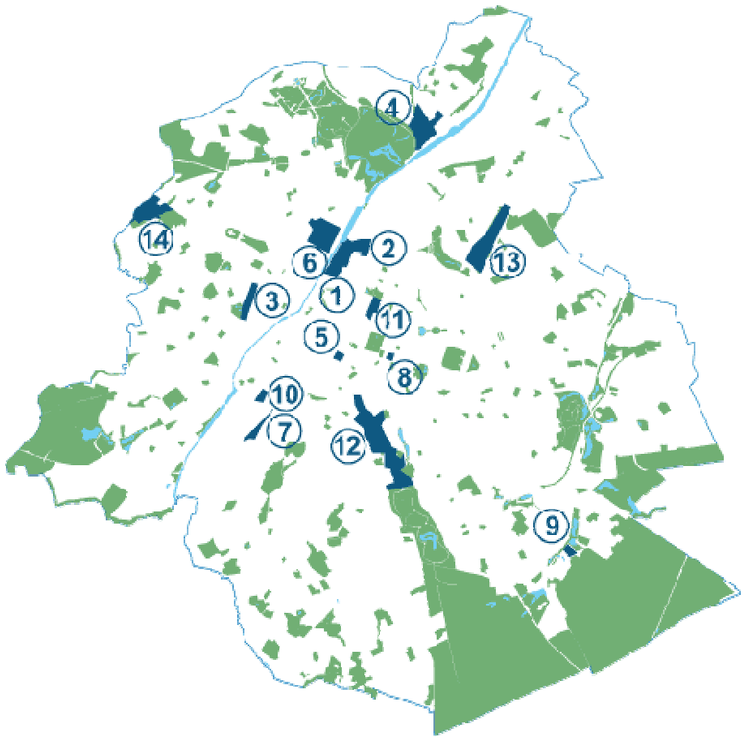

Zone van gewestelijk belang (ZGB): (1) Helihaven; (2) Gaucheret; (3) Weststation; (4) Van Praetbrug; (5) Prins Albert; (6) Thurn en Taxis; (7) Van Volxem; (8) Marsveld; (9) Charle-Albert; (10) Veeartsenijschool; (11) Administratieve site; (12) Louizalaan; (13) Josaphatstation; (14) Stadspoort.

Deze zones hebben door hun nabijheid een impact op de ontwikkeling en de uitstraling van Anderlecht, zelfs al liggen ze niet altijd volledig op het grondgebied van de gemeente.

Het Vlaamse Gewest

Anderlecht grenst aan drie Vlaamse gemeenten: Dilbeek, St-Pieters-Leeuw en Drogenbos.

Deze drie gemeenten liggen in de «ruimtelijke structuur voor het Vlaams Stedelijk[19] Gebied rond Brussel» (VSGB) waarvan het definitieve verslag op 20 februari 2009 door de Vlaamse Regering werd overwogen. Het VSGB werd behandeld in een verslag over de milieueffecten (april 2010) en werd omgezet in een Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (GRUP), goedgekeurd op 16 december 2011.[20].

Het VSGB dat werd bestudeerd in de nasleep van het «Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen» (RVS) voorziet drie te behandelen zones: «ruim Zaventem», «Zellik - Groot-Bijgaarden» en «Zuidelijke Kanaalzone». Anderlecht is betrokken bij de beide laatste. Het VSGB heeft geen juridische draagkracht maar heeft tot doel de openbare ruimte in de drie bedoelde omschrijvingen te verbeteren. Daarbij wordt de ontwikkeling van bestaande woon- kantoren- en bedrijvenzones bevorderd.

Het GRUP heeft echter wel juridische draagkracht en kan worden afgedwongen.[21]

---

[19] *Of «strategisch»?*

[20] *Zie http://www2.vlaanderen.be/ruimtelijk/planningsprocessen/plpr_sg/vsgb.html waar de verslagen en kaarten kunnen worden gedownload.*

[21] *http://www2.vlaanderen.be/ruimtelijk/grup/00100/00124_00001/data/212_00124_00001_d_0BVR.pdf*

of

http://www2.vlaanderen.be/ruimtelijk/grup/00100/00124_00001/data/versionfrancaise/212_00124_00001_d_0BVR.pdf

meer algemeen: http://www2.vlaanderen.be/ruimtelijk/grup/00100/00124_00001/index.html

2.2.5. Anderlecht: duurzaam en milieuvriendelijk

DE BIODIVERSITEIT, FAUNA EN FLORA

Algemene beschrijving

Zoals we in het eerste hoofdstuk al zagen (bebouwing en landschap), zijn Neerpede, het kanaal en de valleien de drie structurerende elementen in het Anderlechtse landschap. Een deel van de gemeente Anderlecht ten westen van de Ring wordt beschouwd als een van de landelijke zones binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De vallei van de Pede (Neerpede) en sommige delen van de Vogelzangbeek worden door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beschouwd als typische sites. Dat betekent dat ze in het kader van de biologische evaluatiekaart van België als zones van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met grote biologische waarde worden beschouwd. In Neerpede en in de vallei van de Vogelzangbeek gaat het vooral om kleine landschapselementen met een grote soorten rijkdom als vochtige weiden, poelen of rietland.

Dit deel van Anderlecht bezit een opmerkelijke fauna. De Mijlenmeers (deel van de vallei van de Vogelzangbeek) staat bekend als een van de weinige zones waar de steenuil broedt. Het stormbekken van Neerpede is belangrijk voor watervogels. De waarde van Neerpede voor de fauna ligt in zijn landelijke en vochtige aard: zo vindt men er verschillende soorten amfibieën.

Inventaris van het GemOPN

De inventaris van de belangrijkste natuurlijke rijkdommen van de gemeente opgesteld in het kader van het GemOPN laat toe de verschillende elementen van het netwerk te bepalen door ze in drie groepen in te delen:

- **De centrale zones.** Dat zijn de zones met grote biologische waarde waarbinnen actief en passief natuurbehoud voorrang heeft op andere functies.
- **De ontwikkelingszones.** Deze omgeving heeft minder belang voor het natuurbehoud, maar het beschermen van soorten en hun biotopen kan hand in hand gaan met een economische exploitatie of vrijetijdsbesteding, mits het in acht nemen van een aantal voorzorgsmaatregelen of aanpassingen.
- **De verbindingszones.** Deze laten de migratie en uitwisseling tussen de boven genoemde zones toe.

De gemeente telt een belangrijk aantal elementen die een rol kunnen spelen in de Groene en Blauwe vermazing: parken, pleinen, tuinen van scholen of musea, groene ruimtes langs de openbare weg of de spoorlijnen, rotondes en bloemperken, waterpartijen, braaklanden met onkruid, moestuinen, speel-sport- en vrijetijdspleinen, privétuinen, groene restruimtes, beplante wegen en paadjes.

Deze ruimtes zijn erg gevarieerd, zowel qua gebruik, wettelijke bestemming, beheer of de mogelijkheden die ze bieden voor ontwikkeling. Het GemOPN wil geen beschrijving van alle groene ruimtes geven, maar eerder bijzondere aandacht schenken aan bepaalde zones die met gepast beheer nog kunnen worden verbeterd.

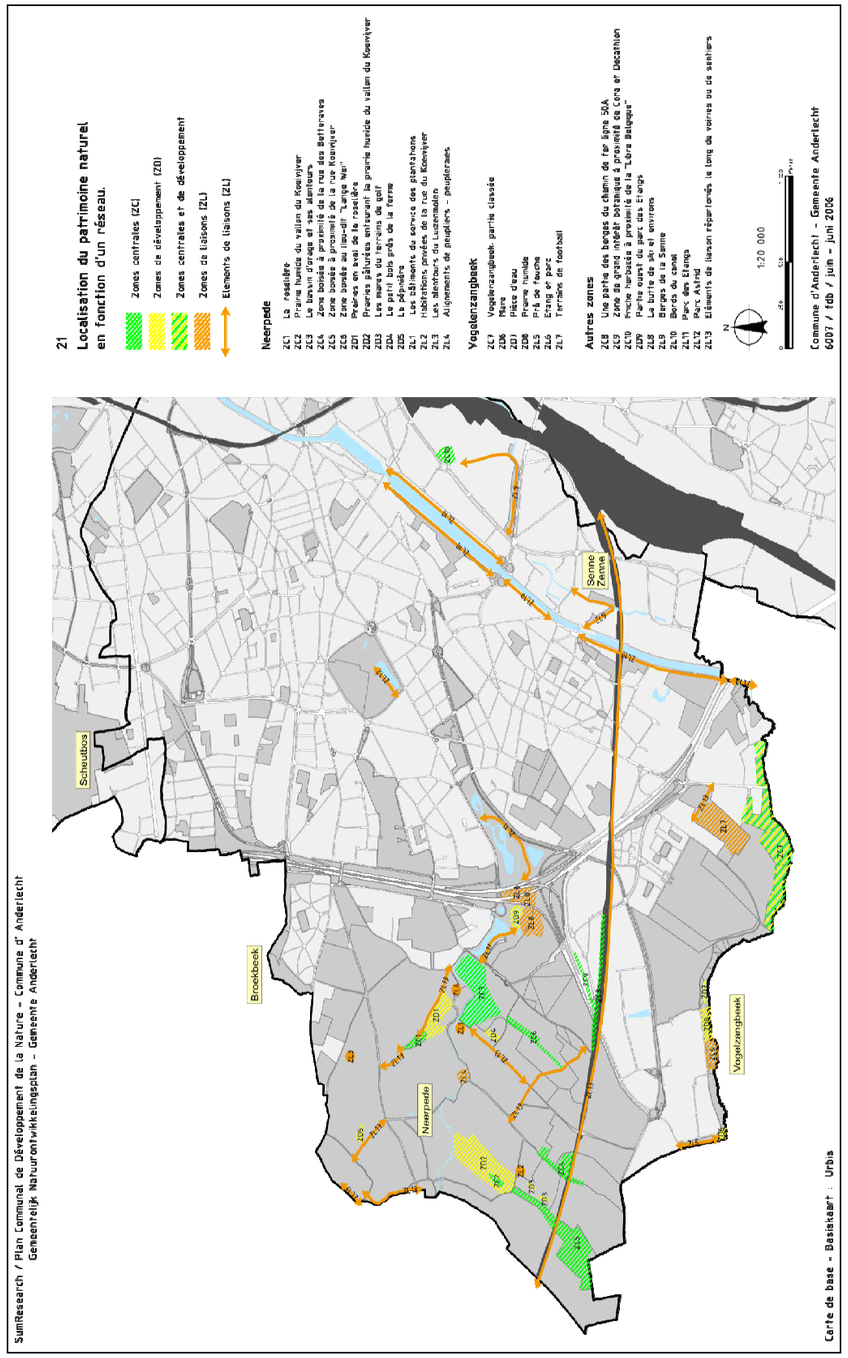

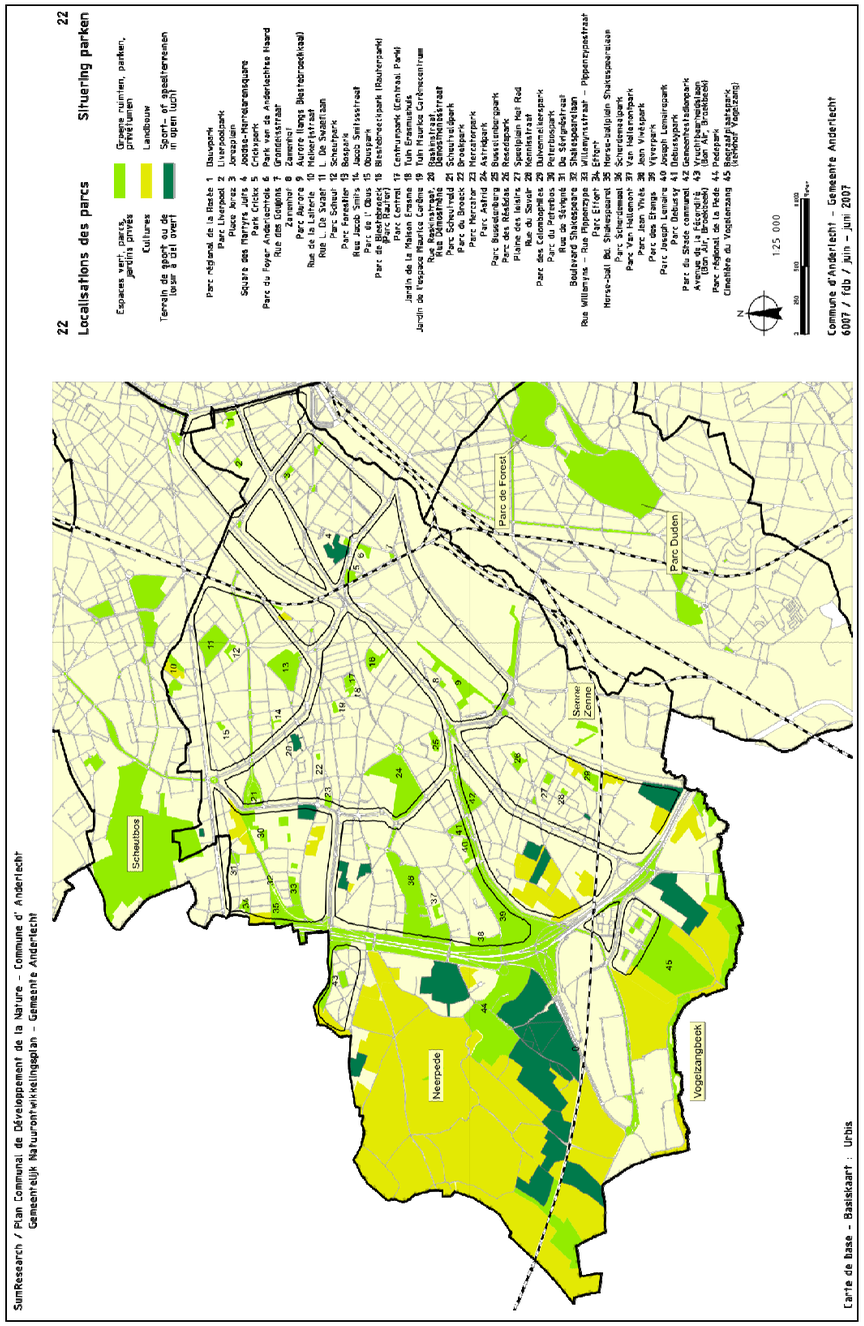

De site Neerpede

De centrale zones (grote biologische waarde) van Neerpede

- CZ1 De rietvelden.
- CZ2 Vochtige weide van de vallei van de Koeivijver.
- CZ3 Het stormbekken en omgeving.
- CZ4 Bos nabij de Bietenstraat 8.
- CZ5 Bos nabij de Koeivijverstraat.
- CZ6 Bos in het gehucht «Lange Wei».

Ontwikkelingszones van Neerpede

- Weide stroomafwaarts van de rietvelden.
- Begraasde weiden rond de vochtige weide van de vallei van de Koeivijver.
- Het kleine bos bij de boerderij (dienst groene ruimtes).
- De boomkwekerij (Verlossingsstraat).

De verbindingszones van Neerpede

- De gebouwen van de plantsoendienst.
- De privé-woningen van de Koeivijverstraat.
- De omgeving van de Luizenmolen.
- Rijen populieren en de populierenkwekerij.

Een rijke omgeving, een trekpleister voor vrijetijdsbesteding

In het uiterste Westen van Anderlecht, aan de buitenkant van de Ring, vormt Neerpede met de nabijgelegen groene zones de laatste landelijke ruimte in het Brusselse Gewest. Als historisch deel van het Pajottenland heeft Neerpede een groot aantal oude elementen als holle wegen, een door waterlopen en vochtige gebieden bepaald reliëf (open beken) en een levendige activiteit van boeren en tuinders. Dankzij deze omgeving zien we er bepaalde vogelsoorten uit open landschappen die elders in het gewest bijna niet meer voorkomen. De landelijke delen van de gemeente hebben dus een unieke fauna die daarenboven sterk verschilt van de fauna in het Zoniënwoud (waar echte bosbewoners huizen). Neerpede heeft ook een cultureel patrimonium dat de geschiedenis van Anderlecht en de groei van Brussel illustreert.

In deze landelijke omgeving wordt ook veel gewandeld. De gemeenteadministratie van Anderlecht heeft er verschillende buurtwegen en paadjes weer opengesteld en een speelplein ingericht. Deze werken moeten dit landelijke kader bewaren en integreren, met aandacht voor het comfort van fietsers en wandelaars. De uitgestrekte site van Neerpede omvat de rietvelden van Neerpede, de Luizenmolen en de vallei van de Koevijver die getuigen van het mooie landelijke Anderlecht.

De rietvelden (1,5 ha) langs de buurtweg die de Neerpedestraat met de Appelboomstraat verbindt, liggen in een moeraszone te midden van begraasde weiden. Ze zijn omringd door oude knotwilgen waarvan de dikste een omtrek van wel 4 meter heeft. Het gaat om een van de grootste rietvelden in het Brusselse Gewest.

De uitzonderlijk mooie vallei van de Koevijver bestaat uit uitgebreide hooiweiden, vochtige weiden en landbouwgrond (9 hectare). Ze strekt zich uit tussen de Koevijverstraat, de Bietenstraat, de Tarwestraat en de spoorlijn.

De Luizenmolen is tegenwoordig de enige werkende windmolen in het Brusselse Gewest. Deze toeristische trekpleister in de groene long van de gemeente is een must bij wandeltochten door het Pajottenland. Er ligt tevens een didactisch en pedagogisch centrum voor scholen.

Neerpede is ook perfect om te sporten. Naast wandelen en fietsen kan je er skiën en snowboarden, badmintonnen, dansen, fitnessen, golf spelen, paardrijden, voetballen, rugbyen, aan atletiek doen, hockeyen op gras, boogschieten, schieten en honden africhten op een behendigheidsparcours. De bouw van een polyvalente sporthal in de Olympische Dreef ligt ter studie. Het mini 'Mayfair' centrum bestaat uit een kribbe en speelpleinen die tijdens stages of punctueel als betalende opvang opengesteld worden.

Tot slot ligt er een aantal restaurants: het Chalet de la Pede, In den Appelboom en De Notelaar, maar geen cafés.

De zone van Neerpede bruist van het leven: verkavelingsproject, hefboomzone, werven op de site van het ziekenhuis en in de industriezone, enz. Doordat het meer en meer een enclave wordt, is de site van Neerpede essentieel voor de biodiversiteit en de levenskwaliteit van de Anderlechtenaren, de Brusselaars en de inwoners van de rand.

Plan ter bescherming van Neerpede en de nabijgelegen natuurlijke zones

Tegenwoordig coördineert de Cel voor Duurzame Ontwikkeling het project ter bescherming van Neerpede en de nabijgelegen natuurlijke zones. Ze implementeert een deel van de concrete acties ter bescherming van de site.

Naar een globaal project ter bescherming van Neerpede en de nabijgelegen natuurlijke zones

Neerpede is de laatste landelijke ruimte in het Brusselse Gewest. Neerpede en de nabijgelegen natuurlijke zones zoals Vogelzang zijn rijk in termen van biodiversiteit en landschap. Dit natuurlijke en landschappelijke patrimonium wordt steeds meer een enclave in de stad en staat onder sterke stedenbouwkundige druk.

Daarom wil de gemeente Anderlecht een actieplan ontwikkelen opdat de huidige en toekomstige generaties kunnen blijven genieten van deze opmerkelijke landelijke ruimte.

- De site een beschermd statuut geven.
- De landelijke ruimte en de natuurlijke zones ontsluiten.
- Genieten van de landelijke ruimte en de natuurlijke zones die voor onze deur liggen; een ruimte voor ontspanning, ontdekken van de natuur en bron van lokale producten uit land- en tuinbouw.
- De biodiversiteit ontwikkelen; de waterkwaliteit en de kwaliteit van de "Blauwe vermazing" verbeteren.
- De biodiversiteit ontwikkelen; de natuurlijke zones beheren en het "groene netwerk" versterken.

De rietvelden van Neerpede en de vallei van de Koevijver

Op 3 juli 1997 en op 18 februari 2000 heeft de regering van het Brusselse Gewest respectievelijk de rietvelden van Neerpede en de vallei van de Koevijver geklasseerd. Het gaat daarbij om de mooiste overblijfselen van de landelijke Anderlechtse landschappen.

De site van de rietvelden is een moerasgebied van 1,5 ha langs een buurtweg die de Neerpedestraat met de Appelboomstraat verbindt. De naam komt van de erg bijzondere rietvelden die er liggen. Het gaat om een van de grootste rietvelden in het Brusselse Gewest. Er groeit ook moeraszegge, dotterbloem en moerasspirea. Deze vochtige zone trekt veel vogels aan zoals de karekiet, de bosrietzanger, de zwartkop of de erg zeldzame steenuil.

Het westelijke deel van de site bestaat uit hooiweiden. Langs de buurtweg staan elzen, vlierstruiken en oude knotwilgen waarvan de dikste een omtrek van wel 4 meter heeft.

De landschappelijke en esthetische waarde van de rietvelden ligt in de omvang, die uniek is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, en aan de drie uitzonderlijke knotwilgen. De site is toegankelijk voor het publiek en biedt een uitzonderlijk landschap in het Brussels Gewest. Het zicht op de Pedevallei mag echt wel Breugels worden genoemd. De wetenschappelijke waarde ligt in de begroeiing van hoge biologische waarde. Tot slot hebben de rietvelden ook een historische waarde: het landschap getuigt van een relatief ver verleden en de rietvelden herinneren aan het belang van dit materiaal dat ooit zo belangrijk was om daken te bedekken.

De vallei van de Koevijver is een grote laagvlakte (24 ha) tussen de Tarwestraat en de spoorlijn Brussel-Gent. De site bestaat uit uitgestrekte hooiweiden, landbouwgrond (9 hectare) en vochtige weiden. Die laatste hebben een karakteristieke begroeiing van riet, moeraszegge, kleine watereppe, grote kattenstaart, koekoeksbloem, watermunt, dotterbloem, moerasspirea en valeriaan. Er staan heel wat fruitbomen, zomereiken en essen. Populieren en knotwilgen zomen de percelen langs de paden af en bepalen zo het landschap. Dat wordt ook gekenmerkt door de vele hagen van meidoorn, sleedoorn en hazelaar. De begroeiing van de spoorwegbermen biedt ook een zekere rijkdom aan fauna en flora en maakt daarenboven deel uit van het groene netwerk door de verbinding die ze bieden met de gebieden buiten het Gewest.

De site Vogelzang

De centrale zones (grote biologische waarde) van de Vogelzangbeek

- CZ7 Natuurlijke site bedoeld als natuurreservaat voor het Gewest

Ontwikkelingszones in de vallei van de Vogelzangbeek

- Vijver stroomopwaarts van het Erasmusziekenhuis.
- Vijver bij de Mijlenmeersstraat.
- Vochtige weide stroomopwaarts van de vijver bij de Mijlenmeersstraat.

De verbindingselementen van de vallei van de Vogelzangbeek

- Hooiweide ten Westen van het Erasmusziekenhuis.
- Vijver en park tegenover het Erasmusziekenhuis.

De oevers van het kanaal en van de Zenne

- De Zenne.
- Het kanaal.
- De spoorlijnen als verbindingselementen.
- CZ8; centrale zones in open milieu. Een deel van de bermen naar het Zuiden herbergen een open omgeving van grote biologische waarde voor het Gewest.

De parken, openbare tuinen en groene ruimte in de stad

- De parken.
- De sportterreinen: het golfterrein van de Neerpede, de skiheuvel, de omgeving van de voetbalvelden.
- De groene ruimtes rond de bedrijven.
- De wegen, perken en rotondes, stormbekkens.
- De volkstuintjes.
- De privétuinen en -domeinen.
- De braakliggende gronden.
- De parken zijn verdeeld in 5 categorieën in functie van oppervlakte en typologie op basis van verschillende criteria: oppervlakte, functie en uitrusting, invloedsfeer (zie GemOPN voor meer details).

catégorie de superficie	nombres de parcs repris dans le tableau 3
< 50 ares	14
50 ares – 1 ha	9
1 ha – 3 ha	9
3 ha – 10 ha	6
> 10 ha	4 (y compris le cimetière)

Situatie

De geklasseerde site van Vogelzang ligt tussen de Vogelzanglaan in het Noordwesten, verlengd door de Mijlenmeersstraat en de Vogelzangbeek in het Zuiden. Ze maakt deel uit van een vallei die op haar beurt in het bekken van de Zuunbeek ligt. De bron van de Vogelzangbeek ligt in Vlezenbeek (Vlaams Gewest) waar ze de Vleze heet. Aan de grens met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (achter het ULB-Erasmusziekenhuis) verandert ze van naam en vormt ze de grens tussen beide gewesten en vloeit ze in de buurt van het kanaal Brussel-Charleroi in de Zuunbeek. Het geklasseerde deel van de vallei ligt volledig op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, langs de linkeroever van de beek. Over een lengte van ongeveer drie kilometer varieert de breedte van 30 tot bijna 350 meter. Het is ongeveer 25 ha groot.

Klassering

In 1995 dienden twaalf verenigingen samen een klasseringsaanvraag in. In 1998 klasseerde de regering een deel van de vallei als natuurerfgoed wegens haar esthetisch en wetenschappelijk belang. Het besluit van 12 november 1998 benadrukt de diversiteit in het typische landschap van het Pajottenland met beboste zones, moerassen en vochtige weiden naast boomgaarden, akkers en weiden.

Nadat dit besluit werd vernietigd door de Raad van State werd een nieuwe klasseringsprocedure opgestart. Deze werd op 22 maart 2007 getekend door de regering. De site van Vogelzang is nu beschermd als erkend natuurreservaat. Hiervoor werd een beheersplan opgesteld. Het besluit tot de definitieve klassering werd genomen op 19 maart 2009. De nieuwe procedure behandelt een licht gewijzigde en duidelijk afgelijnde perimeter die de weide van het OCMW, tegenover het Kattenkasteel omvat.

Biologische waarde

De Biologische Evaluatiekaart (Brichau, I., Ameeuw, G., Gryseels, M., & Paalinckx, D., 2000 –bladen 31-39; Instituut voor Natuurbehoud en Brussels Instituut voor Milieubeheer) toont biotopen van grote en zeer grote biologische waarde. Sommige zijn ook samengesteld uit elementen van mindere biologische waarde. De begroeiing is uiterst divers, van open en relatief droge stroken tot moerassige formaties. De tekst geeft volgende uitleg;

Site 13; Vallei van de Vogelzangbeek (8.7.13)

De Vallei van de Vogelzangbeek is een zone met landelijke overblijfselen zoals de Pedebeek; een kleinschalig landschap met nog enkele bebouwde akkers op drassige grond, begraasde weiden en hooiweiden, van relatief droog tot relatief vochtig (reukgras, scherpe boterbloem, pinksterbloem, grote margriet, koekoeksbloem…), beboste en vochtige braaklanden langs de Vogelzangbeek met een kunstmatige vijver met moerasbegroeiing met essen en wilgen (gele iris, grote lisdodde, grote kattenstaart, moesdistel…). Men vindt er vele kleine landschapselementen: gemengde hagen, beboste bermen, grachten, sleedoorn, braamstruiken, meidoornhagen en boomgaarden met hoogstam. De zeer goed bewaarde rijen knotwilgen aan de «Mijlenmeers» die ontegensprekelijk tot de mooiste van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest horen. Daar leeft en broedt de steenuil. Het voortbestaan van deze soort hangt af van het bewaren van dit kleinschalige landschap. De Vogelzangbeek stroomt verder naar de Zenne, met overblijfselen van wilgenbosjes en rietland.

De gemeente Anderlecht heeft geen natuur- of bosreservaat. Een project voor een natuurreservaat Vogelzang staat op stapel.

De begroeiing

Verschillende inventarissen tonen de botanische rijkdom van de vochtige gebieden aan. Gewone waterweegbree, moerasspirea, gewone engelwortel, lidrus, gele iris, gevleugeld hertshooi, drie soorten russen, watermunt, moerasvergeetmijnietje, riet, veenwortel, waterpeper, valeriaan, blaartrekkende boterbloem, etc.

Verder zijn er andere biotopen ontstaan (braakland met struiken en bossen) met meer gewone soorten die soms wel zeldzaam zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waardoor ze van biologische waarde kunnen zijn: schietwilg, boswilg, geoorde wilg, witte abeel, zwarte els, es, hop, boterbloem, gewoon speenkruid, bosanemoon, gewone braam, blauwe braam, rode klaver, hazenpootje, gewone wortel, **fraai duizendguldenkruid**, bosandoorn, smalle weegbree, rode kornoelje, grote margriet, velddistel, knoopkruid, morgenster, paardenbloem, enz.

De vogels

Door de diversiteit aan biotopen en habitats zijn er veel soorten vogels. De inventaris die was gevoegd bij de klasseringsaanvraag en een andere inventaris opgesteld door het BIM, vermelden 85 soorten.

Tijdens de broedperiode (april, mei en juni) van 1995, 1996 en 1997 werden 62 soorten gezien of gehoord. Dat duidt erop dat deze soorten misschien in de vallei broeden, maar dat is niet zeker. Onder de soorten die er waarschijnlijk of zeker broeden zijn er een deel gewone soorten. Andere zijn zeldzamer en mogen daarom worden genoemd. Daaronder zijn een aantal roofvogels (sperwer en torenvalk), nachtelijke roofvogels (ransuil en steenuil) en een groot aantal in holen levende soorten (grote bonte specht, groene specht, zwaluw, mees, mus, parkiet, enz.) en andere soorten (grijze reiger, leeuwerik, zanglijster, kleine karekiet en zangvogels).

In de inventaris van de vogels die ook op deze plek broeden, staat een aantal soorten waarvan het erg onwaarschijnlijk is dat ze er effectief broeden. Het gaat waarschijnlijk om trekvogels. De waarnemingen buiten de broedperiode bewijzen de aanwezigheid van 23 andere soorten zoals slechtvalk, buizerd, kerkuil, meeuw, ijsvogel, vliegenvanger, enz. die doortrekken of ter plaatse overwinteren. Deze waarnemingen tonen het belang van de site als rustplaats voor trekvogels en als plaats voor het overwinteren aan. Deze soorten mogen dus bij de volledige lijst van vogels die men op de site kan aantreffen, worden gevoegd.

Verschillende soorten zwemvogels (wintertaling, krooneend, verschillende soorten kuifeend en mergus, brilduiker, enz..) pauzeren soms op het kanaal Brussel-Charleroi tijdens hun trek. Soms verzamelen ze zich op het verwarmde koelwater van de elektrische centrale bij Drogenbos.

Uitzonderlijke soorten

De steenuil is erg zeldzaam in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: enkel in het Oosten van Anderlecht. Dat komt door de verstedelijking van de laatste landelijke zones rond Brussel waardoor zijn natuurlijke habitat verdwijnt. De bescherming van de valleien van de Pedebeek en de Vogelzangbeek is dus de enige mogelijkheid om deze soort in Brussel te behouden. In de vallei van de Vogelzangbeek heeft de steenuil de laatste jaren op minstens 3 plaatsen gebroed. Verschillende broedsels waren succesvol.

De ijsvogel heeft het eveneens moeilijk in verstedelijkt gebied**.** Dankzij het natuurlijke beheer van de waterpartijen op de site wordt de ijsvogel de laatste jaren weer vaker waargenomen. Ook de waterkwaliteit verbetert en zorgt zo voor de terugkeer van de stekelbaars, potentiële prooi voor de

ijsvogel. De structuur en de oevers van de beek zijn zeker geschikt, maar op dit moment zorgen de slechte waterkwaliteit en een tekort aan prooien ervoor, dat de ijsvogel er nog niet broedt.

De zoogdieren

Het aantal soorten is relatief groot, dankzij de diversiteit van de biotopen. Doordat er geen ervaren zoogdierkundige in de commissie zat is er geen inventaris van de zoogdieren. De aanwezigheid van de volgende soorten staat wel vast: gewone dwergvleermuis, vos, rode eekhoorn, bunzing, muskusrat, konijn, mol, **egel** en andere kleine knaagdieren.

De amfibieën

De laatste decennia groeide de belangstelling voor amfibieën gestaag, zowel bij liefhebbers als bij wetenschappers. Het zijn immers zeer goede biologische indicatoren. De amfibieën zijn de gewervelden die het meest gevoelig zijn voor milieuvervuiling, zeker in water en vochtige biotopen. Zonder dat er systematisch onderzoek werd verricht, kunnen we stellen dat er een dynamische populatie van **alpenwatersalamanders** is. Ook de gewone pad, de bruine en groene kikker en de **kleine watersalamander** komen er voor.

De spinnen

R. Kekenbosch, wetenschappelijk medewerker aan het K.B.I.N. stelde een inventaris van de spinnen op. Hij vermeldt 117 soorten op de site, enkele daarvan zijn van bijzonder belang in het Gewest en zelfs in België. 13 soorten staan op de rode lijst voor Vlaanderen (J.-P. Maelfait et al. – 1998). In België leven ongeveer 700 spinnensoorten en 17% daarvan leven dus in de vallei van de Vogelzangbeek.

De insecten

In Europa leven ongeveer 100.000 soorten insecten. Ze vormen een zeer diverse groep qua vorm en afmeting. In de vallei van de Vogelzangbeek vormen ze dus zonder twijfel de grootste groep. Een complete inventaris van de soorten op de site Vogelzang is onmogelijk. Onder de aanwezige soorten vinden we vlinders (Lepidoptera), libellen (Odonata), krekels en sprinkhanen (Orthoptera) en kevers (Coleoptera). De Lepidoptera komen veel voor op de site met onder andere de grootste Belgische dagvlinder, de **koninginnenpage**, maar ook verschillende soorten witjes. In de familie van de Nymphalidea hebben we de dagpauwoog, de gehakkelde aurelia, de distelvlinder, de atalanta en de kleine vos.

Het bruin zandoogje en nog een andere, het **icarusblauwtje**, zijn al jaren verdwenen. De begroeide braaklanden in de vallei van de Vogelzangbeek vormen ook een ideaal biotoop voor een aantal Orthoptera. Zo vindt men er de grote groene sprinkhaan, de rietsabelsprinkhaan en de zeldzamere **sikkelsprinkhaan** die, net als de tijgerspin deze site heeft gekozen om het Brusselse Gewest te koloniseren. De verschillende vochtige gebieden en waterpartijen herbergen verschillende soorten libellen: de grote keizerlibel, de **bloedrode heidelibel** en de **blauwe glazenmaker**.

Het studiebureau SUM werkt op vraag van het BIM en de Vlaamse Landmaatschappij een masterplan uit voor Neerpede-St-Anna-Pede-Vlezenbeek. Na de inventarisfase en het ontwikkelen van een visie op dit gewest-overschrijdende gebied, stelt SUM nu actieplannen op.

De groene ruimtes

Openbaar

De gemeente telt een belangrijk aantal elementen die een rol kunnen spelen in de Groene en Blauwe vermazing: parken, pleinen, tuinen van scholen of musea, groene ruimtes langs de openbare weg of de spoorlijnen, rotondes en bloemperken, waterpartijen, braaklanden met onkruid, moestuinen, speel-sport- en vrijetijdspleinen, privétuinen, groene restruimtes, beplante wegen en paadjes.

Deze ruimtes zijn erg gevarieerd, zowel qua gebruik, wettelijke bestemming, beheer of de mogelijkheden die ze bieden voor ontwikkeling in het kader van het ontwikkelingsplan voor natuur en landschap.

Er bestaat een renovatie/creatieproject voor een park tussen het kanaal en de spoorlijn. In een eerste fase wordt het bestaande park gerenoveerd, nadien wordt de zone rond het kanaal heraangelegd en worden de moestuintjes heringedeeld. Dit park draait vooral rond water, om de hechte band met het kanaal te benadrukken.

Bron;www.bing.com

Het is de bedoeling in sommige parken ook kunstwerken op te stellen, namelijk in Scherdemaal en op het Meerplein. Een mooi initiatief om het netwerk en de parken op te fleuren.

De privétuinen

Meer dan een derde van de Brusselse groene ruimte bestaat uit privétuinen. Deze spelen een niet te verwaarlozen rol in het ecologische netwerk van het Gewest.

Om iedere Brusselaar te steunen in zijn project voor een natuurlijke tuin heeft het BIM, op initiatief van de Brusselse Minister voor Leefmilieu Evelyne Huytebroeck een aantal activiteiten zoals de beurs voor wilde planten van de VZW Natagora opgestart.

Toch zijn er nog grote verschillen tussen de wijken. Sommige hebben geen tuinen in het hart van de bouwblokken, noch groene openbare ruimte in de buurt. De luchtfoto's van de wijk Kuregem tonen dit duidelijk. De binnenplaatsen van de bouwblokken zijn volledig volgebouwd, vooral door de nijverheid. Hoewel ze door de verschillende wijkcontracten worden heraangelegd, kunnen de openbare ruimtes niet altijd groen worden aangelegd. Daarom moet de kwaliteit van het hart van de bouwblokken het gebrek aan open ruimte in de buurt compenseren. Deze private binnenpleinen kunnen een aangenaam 'openbaar landschap' bieden, vooral voor wie op een verdieping woont. Daarvoor moet een fijnmazige

analyse van het gebruik en de bezetting van deze binnenpleinen worden opgesteld om de mogelijkheden van herverdeling of opening te bepalen.

Bron; www.bing.com

Deel van de bevolking zonder toegang tot een privé-tuin en inplanting van de belangrijkste, publiek toegankelijke, groene ruimtes

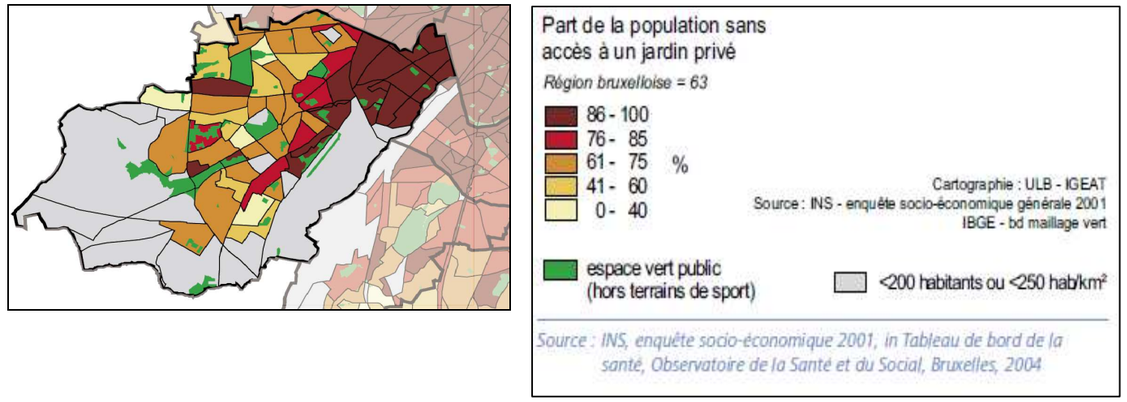

Als ze goed worden beheerd zijn deze ruimtes (en zeker de grote privé-domeinen) uitgelezen toevluchtsoorden voor wilde fauna en flora. Op die manier dragen ze bij tot het algemene welbehagen.

De ruimte rond de spoorlijnen

Deze 222 ha (of 3% van het oppervlak van de groene ruimte) zijn niet toegankelijk voor het publiek. Ze dringen ver door in het weefsel van de stad.

Vier stukken spoorberm met een totaal oppervlak van 11.000 m² maken deel uit van een stilzwijgende overeenkomst tussen het BIM en de NMBS. Twee stukken van de lijn Brussel-Gent en twee andere op de lijn Brussel-Leuven in Haren worden milieubewust beheerd. Dit laat toe dat deze Brusselse spoorbermen de rol van toevluchtsoord en corridor in het groene netwerk spelen. Dit is essentieel voor het bewaren van het stedelijke biologische patrimonium. De resultaten zijn tot dusver bemoedigend.

De braaklanden

Door het stopzetten van landbouw- of industriële activiteit of de afbraak van bebouwing worden deze stukken grond gekoloniseerd door spontane begroeiing. Ze vormen zo een toevluchtsoord voor inheemse fauna en flora. Ze beslaan 613 ha of 7% van het oppervlak aan groene ruimte van het Gewest. Sommige, zoals de braaklanden Thurn en Taxis of Josaphat of de braakliggende terreinen van de Kauwberg hebben een opmerkelijke biologische waarde. In bepaalde gevallen vervullen ze perfect de rol van informele recreatie of 'avontuurpark', wandelruimte of plaats waar men de natuur kan observeren.

De bestaande netwerken

De Groene vermazing

Het concept van het Groene netwerk werd in 1995 ingevoerd met het eerste Gewestelijk Ontwikkelingsplan (hierna GewOP). Dit concept wordt op het terrein gerealiseerd door een aantal verbindingssites die een landschappelijke, sociale en/of ecologische functie hebben. De integratie van dit concept in de aanleg van het grondgebied en het beheer van de stadsomgeving duidt op de noodzaak aan het ontwikkelen van groene ruimtes in de stad om de kwaliteit van de leefomgeving, de levenskwaliteit en de verfraaiing van de stedelijke ruimte te versterken. De Groene vermazing wordt in het eerste GewOP op twee vlakken ontwikkeld;

- Het «groene netwerk met sociale functie» heeft als hoofddoel de groene ruimtes in de stad publiek toegankelijk te maken.
- Het «groene netwerk met ecologische functie» kan worden gezien als een geheel van sites met een grote of potentiële natuurlijke waarde die ecologische zones met elkaar verbindt om een (semi-)natuurlijke fauna en flora te bewaren.

Het plan van het sociale groene netwerk werd gepubliceerd in het Staatsblad (BS van 29 september 1999) als bijvoegsel aan het eerste GewOP. Daardoor is dit plan juridisch afdwingbaar. Dit plan werd meermaals gebruikt voor projecten en aanpassingen. Het ecologische groene netwerk werd tot nu toe als ondergeschikt beschouwd. De publicatie in het GewOP II verleent het nochtans politieke draagkracht.

De doelstellingen

De doelstellingen van de Groene vermazing zijn:

- Een betere verdeling van de groene ruimtes over het grondgebied verzekeren, vooral in de wijken van de vijfhoek en de eerste kroon met tekorten, rekening houdend met de noden van de bewoners en de stadsecologie.
- De zachte mobiliteit aanmoedigen door voetgangers en autoverkeer van elkaar te scheiden.
- Het biologische patrimonium bewaren en de biodiversiteit bevorderen.

Om deze doelstellingen te bereiken moet:

- De kwaliteit van de groene ruimtes worden hersteld en moeten deze onderling worden verbonden.
- De verplaatsingen en het beschermen van de verschillende wilde plant- en diersoorten in de stad mogelijk worden gemaakt en zoveel als mogelijk de wilde diersoorten in de stad worden bewaard door bijvoorbeeld spoorwegbermen en oevers van waterlopen te beschermen.

Deze doelstellingen moeten rekening houden met de verschillende functies van groene ruimtes binnen de stad en deze functies zo goed mogelijk met elkaar verzoenen;

- Een recreatieve functie voor ontspanning, wandelen en verplaatsingen (te voet of met de fiets), spelen en natuurontdekking.

- Een ecologische functie, voor het behoud en de mobiliteit van de wilde fauna en flora.
- Een landschappelijke functie, dankzij de architecturale en esthetische eigenschappen van de sites zoals de semi-natuurlijke staat.

De kaart met de Groene vermazing

Van de rand tot in het stadscentrum kunnen een aantal concentrische zones worden getekend waar de inrichting de een of andere functie van de Groene vermazing moet bevorderen.

Tussen het centrum en de rand liggen verschillende types groene ruimte die onderling zijn verbonden. Dit zijn de overgangspunten van de Groene vermazing.

In de rand, de groene stad van de tweede kroon, is het de bedoeling om de residentiële eigenschappen en de landschappelijke kwaliteit van de Groene vermazing nog sterker te bewaren.

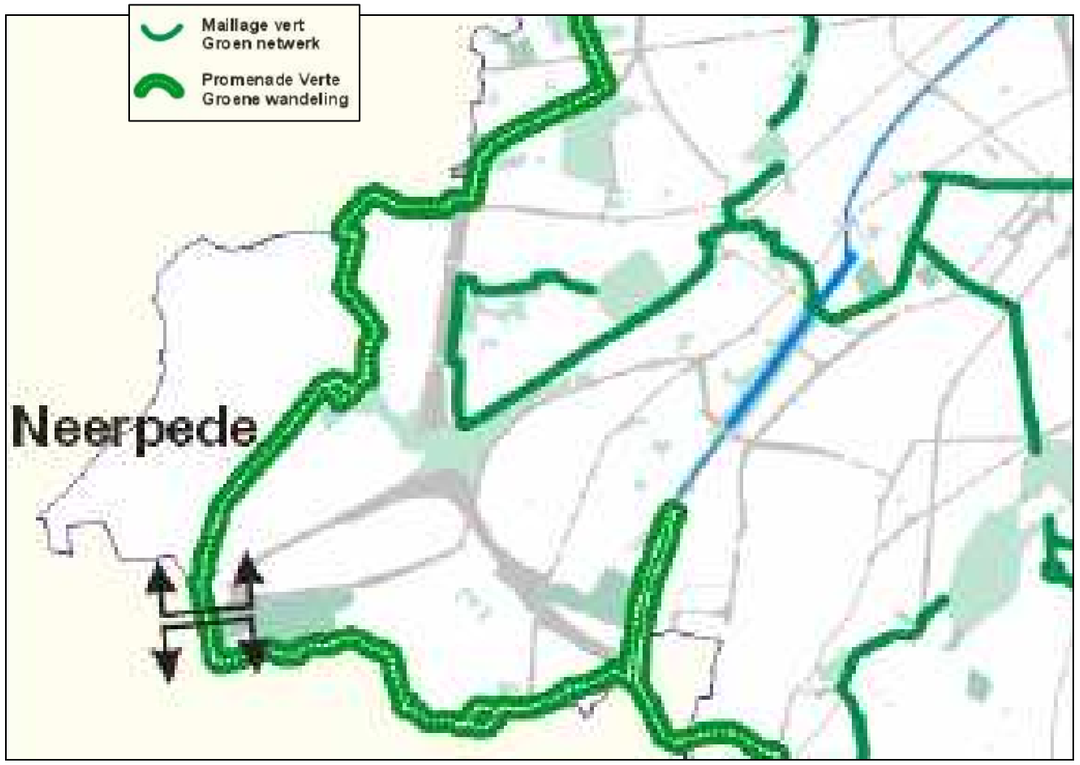

Detail van de kaart van de Groene vermazing; Anderlecht.

Kaart van de Groene vermazing in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Wat Anderlecht betreft zien we dat de groene zone die het Brusselse Gewest omsluit, de Vogelzangbeek volgt en Neerpede van Noord naar Zuid doorkruist. De Groene vermazing slingert zich door het Noordoosten van de gemeente, van Kuregem over het Dapperheidsplein en het vijverpark tot aan het Astridpark.

De Blauwe vermazing

De Blauwe vermazing staat beschreven in het deel «de waterlopen»

De onderbrekingen en ecologische leemtes

Volgende zones in de gemeente vertonen onderbrekingen en ecologische leemtes:

- De Ring die de gemeente in twee splitst (Oost en West) en de zone van Neerpede/Vogelzang afzondert. Deze afzondering draagt bij tot de grote biodiversiteit die we ten westen van de Ring vinden.
- De industriezone langs het kanaal kent bijna geen biodiversiteit, onder meer door het gebrek aan groene ruimte.
- De wijk Kuregem heeft weinig groene ruimte en kent dus ook weinig biodiversiteit. Het is eigenlijk ecologisch niemandsland.

DE ONDERGROND EN GRONDWATER

Vervuilde sites

De inventaris van vervuilde sites die het BIM in 2002 opstelde geeft een overzicht van de (potentieel) vervuilde sites. Hij brengt die sites in kaart waar een diepgaandere studie van de kwaliteit van de ondergrond en het grondwater aangewezen lijkt. Hij biedt echter geen enkele garantie over de reële vervuiling van de grond.

De inventaris geeft, enkel voor de onderzochte sites, doorslaggevende informatie over de schaal, de plaats en de concentratie van grondvervuiling in het Brusselse Gewest. Het oorspronkelijke doel was de administratie te helpen om de milieuvergunningsdossiers beter te beheren en de betrokkenen (aannemers, kopers en investeerders) beter te informeren over de aanwezigheid van potentiële of bewezen vervuiling op een terrein vooraleer een project op te starten.

De inventaris telt momenteel ongeveer 6.500 sites, elk ooit gebruikt voor een risicovolle activiteit. De informatie komt van verschillende betrouwbare bronnen. 5.634 sites zijn al in kaart gebracht (zie hierna).

Het decreet van 13 mei 2004 betreffende het beheer van vervuilde gronden geeft aan de inventaris een sleutelrol als informatiebron voor eigenaars en houders van een milieuvergunning. Dit instrument geeft aan de administratie ook de mogelijkheid te bepalen of een bodemonderzoek nodig is.

Kaart met de (potentieel) vervuilde sites

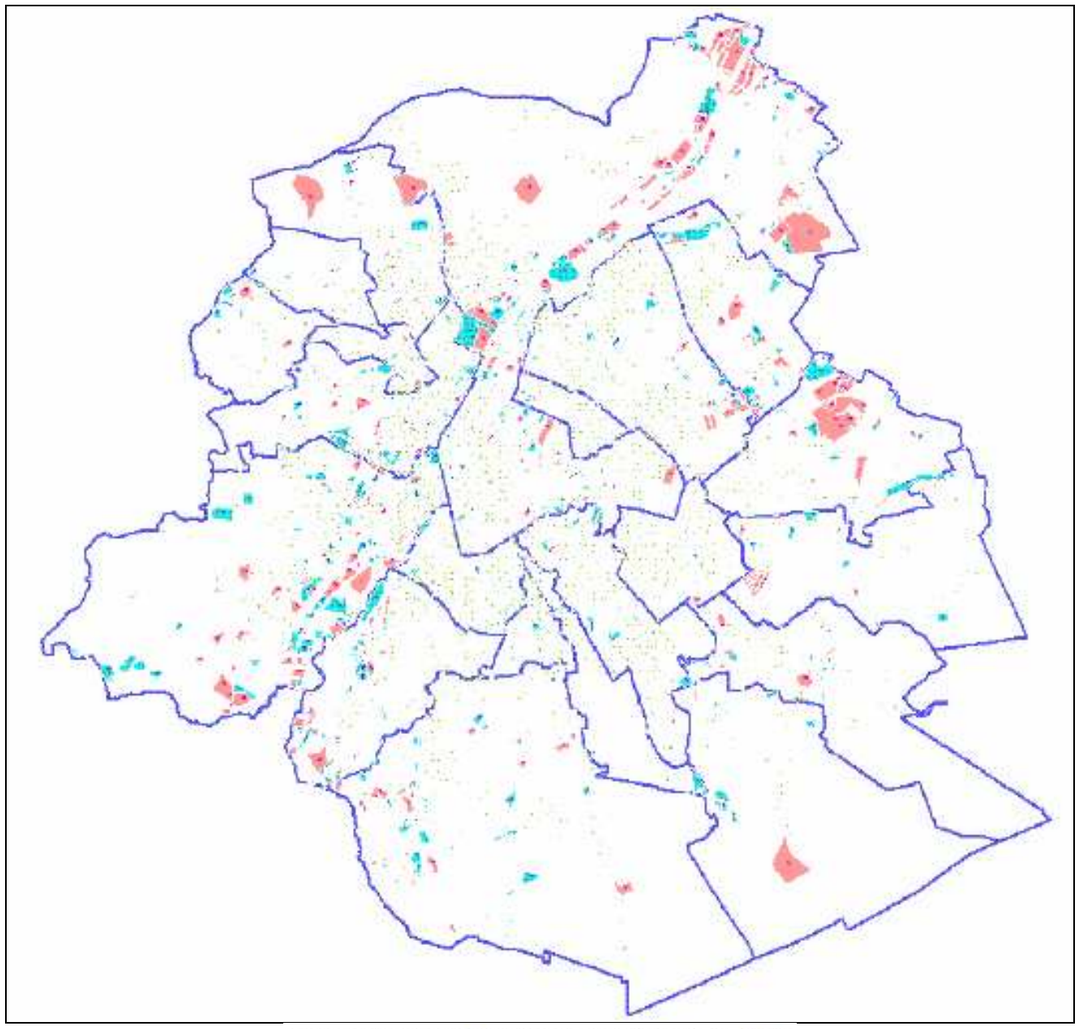

Source : département « Gestion des pollutions (sol)», 2007

De (potentieel) vervuilde sites liggen ongelijk verdeeld over de 19 gemeenten als gevolg van de huidige en vroegere industriële activiteiten. De hoeveelheid potentieel vervuilde gronden staat in verhouding tot de oppervlakte van de gemeenten, meer bepaald de oppervlakte van de industriezones.

Figure 1. Nombre de sites potentiellement pollués par communes

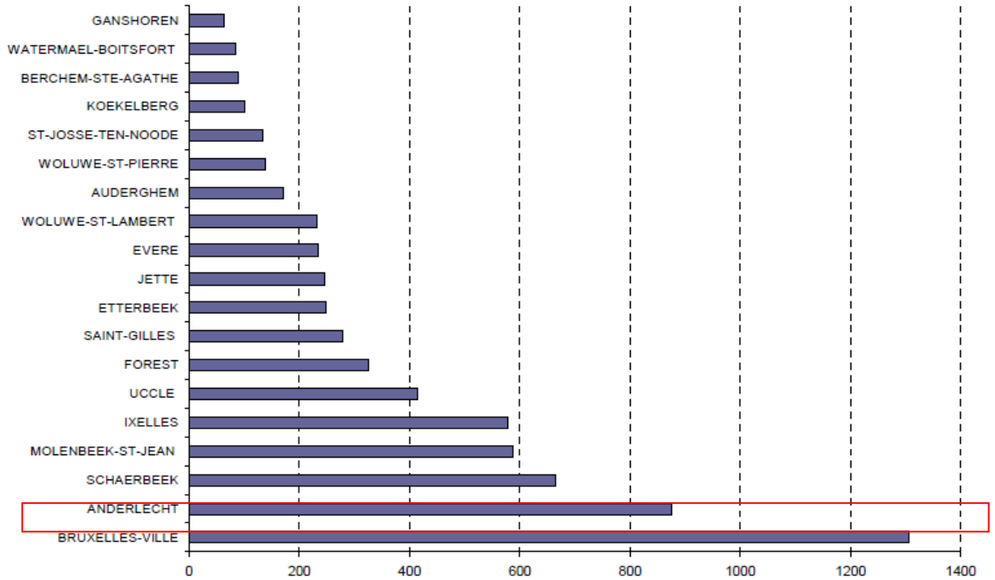

Figure 2. Superficie de sites potentiellement pollués par communes (en hectares)

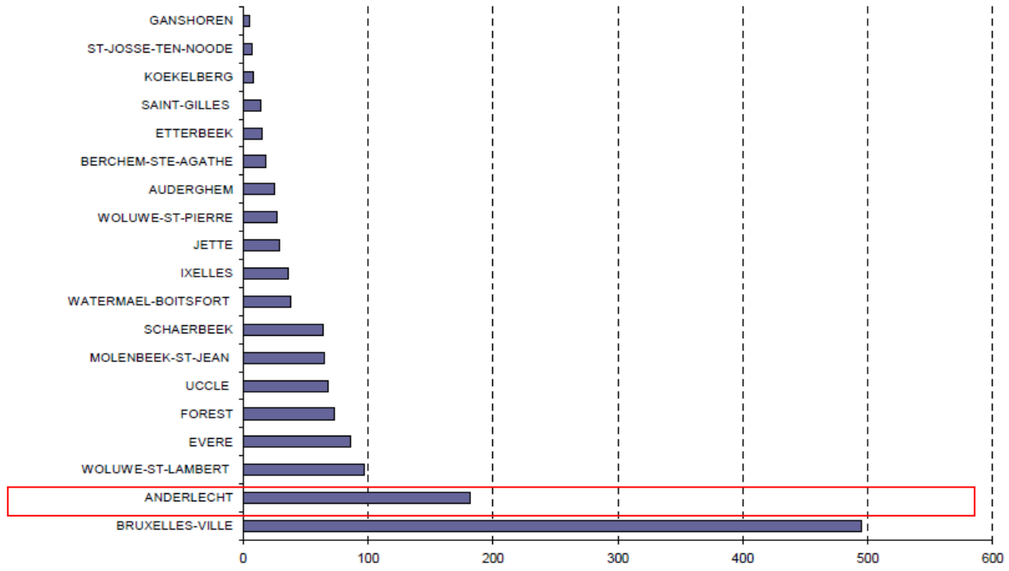

Source : département « Gestion des pollutions (sol) », 2007

Figure 3. % de la superficie communale potentiellement polluée

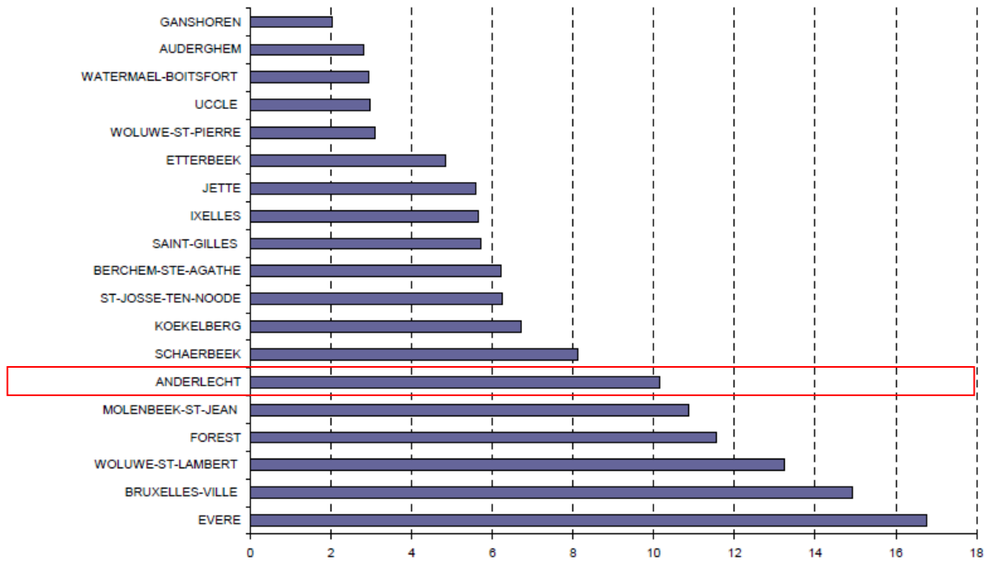

Op de 35 beschouwde sectoren in 1.022 dossiers vallen 9 sectoren op: openbare tankstations, garages voor onderhoud en reparatie van auto's, private tankstations, stookolietanks (vooral in woningen en kantoorgebouwen), drukkerijen, de chemische industrie, transportbedrijven, metaalverwerkende bedrijven en textielreiniging.

Anderlecht is een sterk verstedelijkte zone waar de bodemverontreiniging vooral afkomstig is van bedrijven, lekkende stookolietanks of het gebruik van pesticiden in de groene ruimtes en het landelijke deel van de gemeente. De belangrijkste vervuilende stoffen zijn koolwaterstoffen (80% van de vervuilde sites), zware metalen (13,6% van de vervuilde sites) en chloorverbindingen (op 4,2% van de vervuilde sites).

Figure 7. Répartition des dossiers « Pollutions de sols » selon les secteurs d'activités concernés (2004-2006)

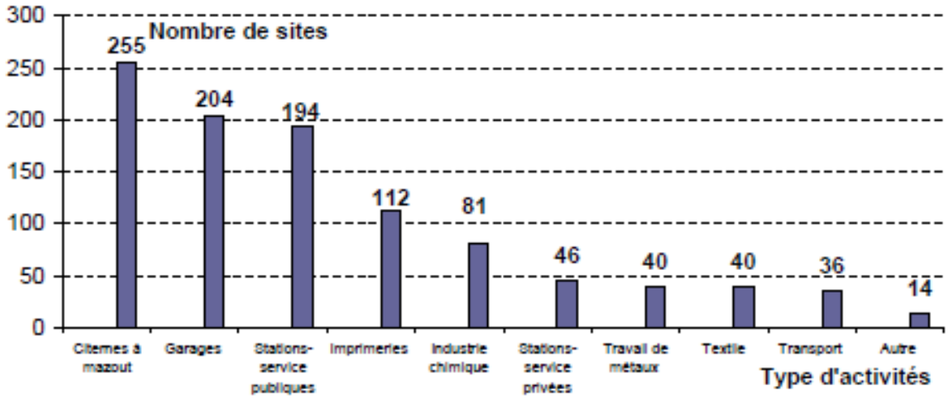

Source : département « Gestion des pollutions (sol) », 2007

Figure 8. Occurence des divers polluants rencontrés au niveau des sols des sites pollués (2004-2006)

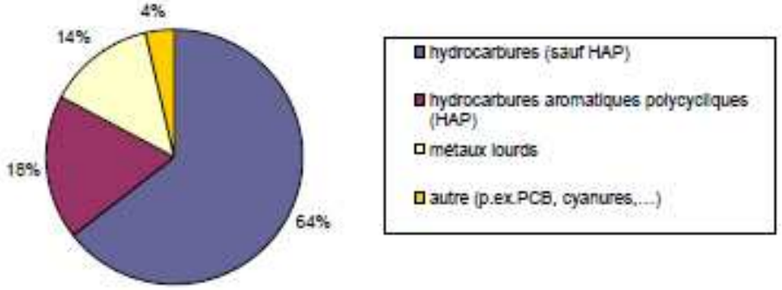

Source : département « Gestion des pollutions (sol) », 2007

Anderlecht is een van de meest vervuilde gemeenten van het Brusselse Gewest. Ze staat op de tweede plaats qua aantal sites (bijna 900) en qua oppervlakte (bijna 200 ha). Plaatst men deze cijfers in hun context, dat wil zeggen in verhouding tot de totale oppervlakte van de gemeente, dan zien we dat Anderlecht pas op de zesde plaats komt, met iets meer dan 10% van haar oppervlakte potentieel vervuild.

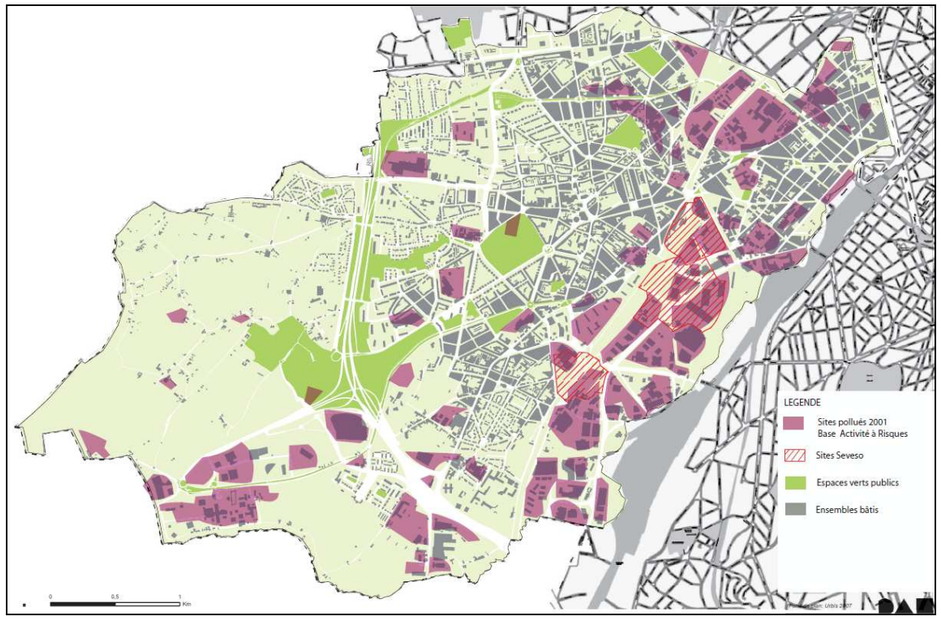

De vervuilde sites liggen vooral in de industriezone aan het kanaal en in de andere polen van de gemeente (Erasmus, COOVI, slachthuizen). In deze zones vindt men de meest vervuilende activiteit.

Sites met afwijkende bodemkwaliteit

De zones met vervuilde sites hebben een slechtere bodemkwaliteit dan de rest van de gemeente. De vervuiling verschilt volgens de plaats. In de landelijke gebieden zoals Neerpede zien we vooral pesticiden, in de industriezone langs het kanaal vindt men meer koolwaterstoffen, benzeen en zware metalen als gevolg van de industriële activiteit.

Grondwater

Het grondwater van het Brusselse Gewest bevindt zich vooral in vier boven elkaar liggende grondwaterlagen. De diepste laag is die van de primaire Krijtsokkel, daarboven ligt de Landeniaanse laag. Verder zien we de laag van het Ieperiaan en tot slot de Brusseliaanse laag die het dichtst bij de oppervlakte ligt.

Over de plaatselijke vervuiling van het grondwater weten we niet veel. Men gaat er van uit dat de vervuiling van het grondwater in het Brusselse Gewest vooral van plaatselijk vervuiling komt (industriële activiteit, lozen van vervuilende stoffen…). De diffuse belasting van het grondwater komt vooral door lekkage van de riolering of de transfer van vervuilende stoffen vanuit de groene ruimtes en de landbouw.

DE WATERLOPEN

Het hydrografische netwerk en de Blauwe vermazing

Het hydrografische netwerk

Veel grote steden halen hun aantrekkingskracht uit de majestueuze stroom of grote rivier die er door loopt. Ook de ontwikkeling van de geschiedenis van het Brussels Gewest is onlosmakelijk verbonden met die van de rivieren en drassige weilanden.

Anderlecht ligt aan de linkerzijde van de waterscheiding van de Zenne, naar waar het water van het Pajottenland stroomt. Het gemeentelijke grondgebied wordt ook doorkruist door twee grote zijbeken, nl. de Vogelzangbeek en de Neerpedebeek. Een deel van Broekbeek ligt op de grens met Dilbeek, in de buurt van de wijk Goede Lucht. De rest van het oppervlaktewater betreft het Kanaal Charleroi-Willebroek en de vijvers, meren, moerassen en vochtige gebieden.

De Zenne

Het hydrografische bekken van de Zenne heeft een oppervlakte van 1.160 vierkante km en strekt zich uit over het grondgebied van de drie gewesten: 580 vierkante km in het Waals Gewest, 160 vierkante km in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 420 vierkante km in het Vlaams Gewest.

Als enige natuurlijke rivier heeft de Zenne haar bron in de omgeving van Zinnik en stroomt noordwaarts door Steenkerke (monding van de Brainette), om via Tubeke (monding van de Sennette) en Halle in Anderlecht het Brussels Hoofdstedelijk gewest te bereiken. De Zenne, die bijna volledig overwelfd is in haar tocht door Brussel (behalve in twee secties in het zuidwesten van Anderlecht en in het uiterste noordoosten van Brussel), stroomt in zuidwest - noordoostelijke richting door een brede vallei, parallel met het kanaal. De helling is 0,3 m/km, een totaal hoogteverschil van 6m tussen het binnen- en buitenstromen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (voor een parcours van 13.800 meter). Ze verlaat het Gewest aan de rand van Brussel en kruist vervolgens Vilvoorde en Zemst om in de Dijle uit te monden ter hoogte van Zennegat (Mechelen).

De belangrijkste zijrivieren van de Zenne zijn:

- op de rechteroever: de Woluwe, de Hollebeek-Leibeek, de Zwartebeek (gevormd door de Geleytsbeek en de Ukkelbeek), de Linkebeek en sommige overwelfde rivieren (de Maalbeek).
- op de linkeroever: de Molenbeek, de Maalbeek, de Neerpedebeek en Zuunbeek (met de Vogelzangbeek als zijrivier).

De Zenne is stroomopwaarts afgesloten van vele van haar zijrivieren (vooral om het kanaal van water te voorzien) en heeft dus een extreem laag debiet bij het binnenkomen van Brussel. In tijden van overstroming of zware regenval kan het maximale debiet wel veel hoger zijn. Om het risico aan overstromingen te voorkomen, werden vele stormbekkens en overlopen aangelegd om het teveel aan water van de Zenne naar het kanaal te loodsen.

De vzw Coördinatie Zenne werk sinds 1997, in samenwerking met Grenzeloze Schelde, voor het creëren van een impuls om het herstel van de waterkwaliteit en de natuur te versnellen. Ze wil ook een geïntegreerd en duurzaam beheer bevorderen in het bekken van de Zenne. Daarvoor werkt de vzw met meer dan 30 milieugroepen en individuen binnen de 3 regio's.

De Pede (of Neerpedebeek; linkeroever)

De Pede ontspringt in het Vlaamse Gewest, in Sint-Martens-Lennik (plaats genaamd Tomberg). Ze kruist de weiden van het Pajottenland en bereikt het Brussels Gewest ter hoogte van Anderlecht. Dan kruist ze het Pedepark en haar vijvers, vanwaar het water naar de collector stroomt om de Zenne te bereiken.

De kwaliteit van de Neerpedebeek is slecht. De Neerpedebeek blijkt voortdurend blootgesteld aan lozingen die met organische stoffen geladen zijn (stroomopwaarts ligt landbouwgrond), zoals blijkt uit de regelmatig gemeten hoge BZV[22]. Relatief hoge boorconcentraties wijzen ook op belangrijke lozingen van huishoudelijk afval.

De veel voorkomende hoge concentraties ammoniak zijn heel waarschijnlijk toe te schrijven aan terugkerende lozingen van organische materialen (waaronder stikstof) wat de regelmatig gemeten hoge BZV verklaart. De nitrietconcentraties overschrijden vaak de richtwaarde en ook de relatieve norm voor fosfor is in 2005 sterk overschreden. In 2005 werd de norm van het KB van 04/11/87 betreffende fosfor sterk overschreden en de chlorofylconcentraties hebben ook twee keer de door het Vlaamse Gewest vastgestelde norm overschreden.

Residueel chloor vertoont echter slechts een aantal overschrijdingen van 2001 tot 2003, geen enkele in 2004. Enkele perioden van vervuiling met koolwaterstoffen werden in 2003 en 2004 opgemeten, maar keren niet terug in 2005. De andere parameters die overeenkomen met potentieel schadelijke stoffen blijken altijd conform.

Tableau 7. Eaux piscicoles - Respect des normes impératives et des valeurs guides (Pède, 2001-2005)

Neerpedebeek	Respect des normes impératives					Respect des normes indicatives				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
T°	12/12	11/11	11/11	10/10	12/12					
pH	12/12	11/11	11/11	10/10	12/12					
O_2 dissous	6/12	5/11	4/11	3/10	5/12					
Saturation en O_2 (%)	6/12	5/11	3/11	3/10	3/12					
DBO_5	2/12	7/11	0/11	2/10	2/12					
Nitrites						0/12	0/11	0/11	2/10	3/12
Hydrocarbures	12/12	11/11	8/11	9/10	6/6					
NH_3	6/12	4/11	1/11	2/10	-	2/12	1/11	0/11	1/10	-
NH_4^+	1/12	1/11	0/11	2/10	0/12	0/12	0/11	0/11	2/10	0/12
Chlore résiduel	10/11	6/7	10/11	10/10	-					
Matière en suspension						4/12	1/11	5/11	9/10	5/12
Zinc	12/12	11/11	11/11	10/10	12/12					
Cuivre	12/12	11/11	11/11	10/10	12/12					

Source : IGEAT (ULB) -IBGE sur base de données IBGE

De Broekbeek (linkeroever)

De Broekbeek ontspringt in Dilbeek en komt dan het gewest binnen in Anderlecht. Ter hoogte van de kruising met de Ring, in het gehucht de Broek, verdeelt de Broekbeek zich tussen de collector van de Broekbeek (stroomt naar het Oosten onder de Sylvain Dupuislaan - de collector van afvalwater) en de onlangs aangelegde waterloop (stroomt zuidwaarts langs de Ring) die in de Neerpedebeek uitmondt, ter hoogte van het Pede park.

Het kanaal

Ondanks gebieden met verlaten aspecten vanuit een milieuoogpunt, kan het kanaal op sommige plaatsen belangrijk zijn. In het stedelijk gebied zijn de oevers van het kanaal volledig gebetonneerd. In

22 Biologisch zuurstofverbruik, zie http://nl.wikipedia.org/wiki/Biologisch_zuurstofverbruik

tweede instantie hebben ze echter een vrij grote ecologische waarde: de grazige oevers zijn rijk aan soorten, vooral in Anderlecht. In deze industriële omgeving spelen deze oevers zowel de rol van toevluchtsoord als van toegangsroute voor de fauna en flora. Bovendien heeft het zuidelijk deel van het kanaal een zekere landschappelijke waarde dankzij de rijen populieren.

De vijvers

De vijvers zijn allemaal kunstmatig en werden aangepast of gemaakt voor sociaaleconomische doeleinden (visvijvers, watertanks voor watermolens, de inrichting van parken).

Diverse vijvers worden gevoed door bronnen of stromen die afvloeiingswater en bronwater samenbrengen. Andere worden gevoed door een afleiding van een waterloop of ontginning van grondwater.

De vijvers zijn stagnerende ecosystemen waarvan de werking het functioneren van de rivier lokaal min of meer kan wijzigen door de vorming van zones met hoge sedimentatie en het reguleren van de stroming van het water. Zij vormen ook een bijzonder toevluchtsoord waar het leven van waterfauna (o.a. vogels en vleermuizen) en flora bewaard kan worden. Ze hebben ook een landschappelijke en sociale functie door wandelmogelijkheden en specifieke recreatiemogelijkheden (vissen, varen, modelbootjes). Naast de vijvers zijn de Brusselse valleien bezaaid met vochtige gebieden die een specifieke semi-natuurlijke flora en fauna herbergen.

De vochtige gebieden

In het verleden vormden de valleien van de Zenne en haar zijrivieren een geheel van dichte maar discontinue vochtige (of vaak overstroomde) gebieden. Sinds de late 18de eeuw heeft het waterstelsel echter belangrijke wijzigingen ondergaan: de vijvers werden voor meer dan 75% van hun oppervlakte drooggelegd en de waterlopen werden over een paar honderd kilometer overwelfd. Het is dus niet alleen vanuit een historisch en cultureel oogpunt dat dit landschap belangrijk is, maar ook vanuit een ecologisch oogpunt.

Inderdaad, vochtige gebieden zijn in meer dan één opzicht interessant omdat ze vaak een rijke biodiversiteit hebben, zowel wat de schuilplaatsen als wat de soorten betreft. Bovendien zijn ze, wanneer ze voldoende onderhouden worden, potentiële waterbekkens voor absorptie tijdens overstromingen.

De kwaliteit van het oppervlaktewater

De biologische en fysisch-chemische kwaliteit van de Zenne is over het algemeen zeer slecht. Haar toestand is inderdaad bijna helemaal anaeroob (zuurstofarm) maar rijk aan zware metalen. Dit geldt uiteraard ook voor haar verschillende zijrivieren. Bijvoorbeeld de Neerpedebeek, waar het BIM analyses uitvoert op het niveau van de Brusselse viswateren, is voortdurend blootgesteld aan lozingen die met organische stoffen geladen zijn, zoals blijkt uit het regelmatig gemeten hoge BZV (biologisch zuurstofverbruik). Dit wordt verklaard door zijn loop verder stroomopwaarts doorheen landbouwgrond (ULB-IGEAT, 2006).

Het water van het kanaal is van gemiddelde kwaliteit. Het slib van het kanaal heeft een hoge vervuilingsgraad en de fysisch-chemische kwaliteit van het water is bij de ingang van het gewest erg slecht.
Een grondige analyse van de kwaliteit van het sediment in de bedding van de waterlopen toont ook een slechte algemene waterkwaliteit aan (VUB & ERM, 1995-6). De gemeente kijkt met ongeduld uit naar concrete resultaten van de projecten voor afvalwaterzuivering, die door het Vlaamse Gewest (Aquafin) en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (AAD) voorzien zijn, onder andere voor de Vogelzangbeek en de Neerpedebeek. Een project werd begonnen door de ADF om de capaciteit van het stormbekken van de grote vijver van Neerpede te vergroten, maar de werken zijn tot dusver nog niet gestart.

De voornaamste bronnen van vervuiling van het Brusselse oppervlaktewater zijn:

- de lozingen van huishoudelijk afvalwater en van bedrijven, dat gedeeltelijk behandeld is door de zuiveringsinstallatie Zuid, in werking sinds 2000 en gelegen aan de rand van de gemeenten Anderlecht en Vorst, en de zuiveringsinstallatie Noord, in werking sinds 2008 en gelegen aan de rand van het Kanaal van Willebroek
- de "invoer" van verontreinigende stoffen uit het Vlaamse Gewest die door het watersysteem en de collectoren van afvalwater in dienst van de rand vloeien;
- diffuse bronnen, zoals atmosferisch bezinksel, uitloging van verontreinigde bodems, transport, uitloging van bouwmaterialen.

Tableau 1. Evaluation synthétique des différentes pressions exercées sur les eaux de surface bruxelloises

	Pression ponctuelle population	Pression ponctuelle industrie	Pression « importée »	Pression diffuse	Pression morphologique	Pression hydrologique	Bilan Pressions
Senne	Très importante	Importante	Importante	Importante	Très importante	Importante	Très importante
Woluwe	Moins importante	Non pertinente	Non pertinente	Moins importante	Importante	Moins importante	Moins importante
Canal	Importante	Moins importante	Moins importante	Importante	Non pertinente	Non pertinente	Importante

Source : rapportage effectué par le département « Instruments Economiques et gestion de l'eau » de l'IBGE dans le cadre de l'application de l'article 5 de la DCE , octobre 2006 (période couverte 2000-2002)

De Blauwe vermazing

De Zenne, open riool geworden door de eeuwen heen, werd gekanaliseerd en overwelfd in 1867 om epidemieën en overstromingen te voorkomen tijdens wateroverlast. Aan het eind van de negentiende eeuw verdwijnt de Zenne onder de Anspachlaan en de Lemonnierlaan. In de jaren zestig werd ze zelfs omgeleid om de bouw van de metro mogelijk te maken. Maar de Zenne is niet de enige aanwezige waterloop in Brussel. Haar zijrivieren vormden een reeks van natte en overstroomde gebieden, waar onder anderen de gele iris bloeide, nu het symbool van de hoofdstad.

Gelanceerd in 1999, heeft dit project de ecologische aanpak van het waterbeheer tot doel, en daarbij een geïntegreerde benadering van het herstel van de Brusselse rivieren. Om dit te bereiken heeft het meerdere doelen, zowel wat het milieu betreft als sociale en economische doelen:

- oude waterwegen terug in openlucht brengen voor recreatie, wandelingen, enz.;
- de kwaliteit van het oppervlaktewater waarborgen;
- de waterlopen verbinden en strijden tegen overstromingen. Verschillende rivieren, zoals de Geleytsbeek of de Molenbeek, zijn op vele plaatsen onderbroken. Het project richt zich dus op het verbinden van deze de secties om de continuïteit van deze stromen te waarborgen en hen in staat te stellen in de Zenne te stromen. Dit zal helpen om de druk op een aantal overbelaste collectoren te verlichten. We zullen zo zorgen voor een beperking van de hoeveelheid water die door de waterzuiveringsinstallaties behandeld moet worden en de overstromingen inperken;
- valoriseren van de sociale, recreatieve en landschappelijke functies van de rivieren, vijvers en moerassen, en het ontwikkelen van de ecologische rijkdom van deze omgevingen.

De Blauwe vermazing heeft ook als doel het schoon water, komende van vijvers, bronnen of doorsijpelend vocht, te scheiden van rioleringswater. We hebben er baat bij om het heldere water in feite terug naar de rivieren te sturen, in plaats van naar de zuiveringsinstallaties samen met afvalwater. Economisch blijkt deze benadering eveneens zinvol: het is inderdaad minder efficiënt en minder

rendabel om dezelfde hoeveelheid afval te zuiveren wanneer deze verdund in een grote hoeveelheid water voorkomt.

De Blauwe vermazing is een pioniersproject op het gebied van "terug naar de natuur". Dit begrip omvat alle maatregelen die genomen worden om de ecologische kwaliteit van de waterstromen en het stilstaande water te verbeteren wanneer deze met de tijd slechter of verstoord werd. Het doel van de Blauwe vermazing is om in de waterstromen en het stilstaande water opnieuw een goede waterkwaliteit en een natuurlijk debiet, verloop en oevers te geven, maar ook om te helpen biotopen terug te brengen die een gevarieerde flora en fauna herbergen. De Blauwe vermazing speelt ook een belangrijke rol in de preventie en het beheer van overstromingen. Verschillende werken die kaderen binnen het programma van de Blauwe vermazing werden al uitgevoerd of zijn nog gepland. In het dal van de Neerpedebeek betreft het de landschappelijke en de ecologische opwaardering van een kleine zijrivier die in de grote vijver van de Pede stroomt.

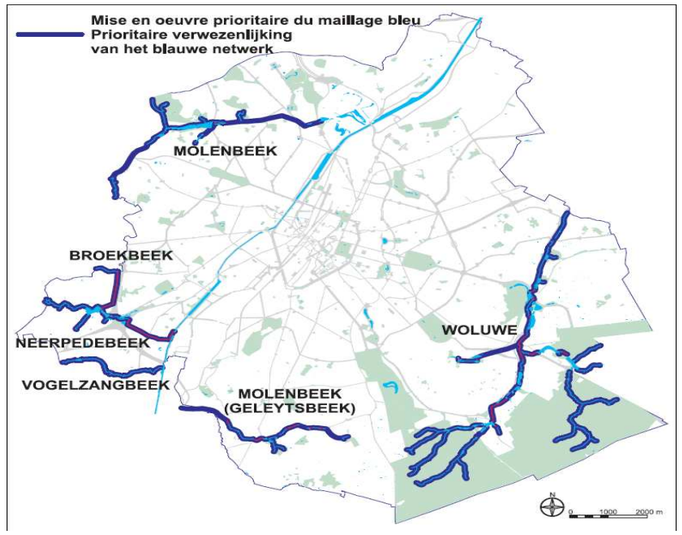

Kaart van de Blauwe vermazing van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

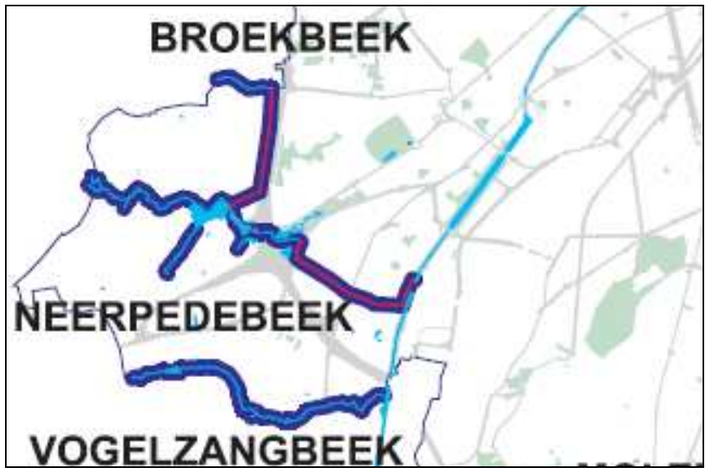

Detail van de kaart van de Blauwe vermazing: Anderlecht.

Het afvalwater

Het Anderlechts afvalwater van industriële oorsprong komt hoofdzakelijk van de industriezone gelegen langs het kanaal, terwijl het huishoudelijke afvalwater vooral afkomstig is uit de dichtbevolkte wijken van Kuregem en het centrum van de gemeente.

In de Brusselse Regio werden grote rivierdelen overwelfd en veranderd in leidingen voor afvalwater. De rest van het afvalwater wordt door het afwateringsnetwerk afgevoerd. Het afvalwater dat uit Anderlecht afkomstig is wordt behandeld door de Zuidelijke waterzuiveringsinstallatie, gelegen op de grens tussen Anderlecht en Vorst. Dit zuiveringsstation behandelt eveneens het afvalwater van drie andere Brusselse gemeenten (Ukkel, Vorst en St-Gillis), evenals van drie gemeenten van de Vlaamse rand (Ruisbroek, Drogenbos en Linkebeek). Het Zuidelijke station behandelt ongeveer 20% van het afvalwater dat in de Brusselse Regio geproduceerd wordt. Dit station werd in dienst gezet in augustus 2000 en de exploitatie werd aan Vivaqua door aanbesteding voor een duur van 15 jaar toegestaan. Haar theoretisch nominale capaciteit bedraagt 360.000 inwonerequivalenten.

Het regenwater

Het stroomgebied langs de Zenne

Het sub-stroomgebied van de Zenne is een deel van het stroomgebied van de Dijle, die zelf deel uitmaakt van het stroomgebied van de Schelde. Het substroomgebied van de Zenne stroomt van zuid naar noord, van Wallonië naar Brussel en dan naar Vlaanderen, waar de Zenne en de Dijle samenvloeien. Het natuurlijke netwerk werd heropgericht door het graven van het Kanaal Brussel-Charleroi, aangezien vele zijrivieren er sindsdien in uitmonden.

Grondwater

Verschillende grondwaterlagen, gevoed door regenwater, bevinden zich in de Brusselse grond. Dit grondwater is grensoverschrijdend met het Brussels Gewest. Zij overlappen elkaar en worden gescheiden door min of meer doorlaatbare geologische formaties.

De voornaamste zijn (van het diepst naar het minst diep):

- De grondwaterlaag van de Primaire sokkel (leisteen) en de Krijtsokkel (krijt);
- De grondwaterlaag van de Landeniaanse zandgrond;
- De grondwaterlaag van de Ieperiaan;
- De grondwaterlaag van de Brusseliaanse zandgrond.

Er is ook een ondiepe grondwaterlaag die zich bij de recente alluviale afzettingen van de Zenne (klei, slib en zand) bevindt, evenals in de oude alluviale afzettingen (zand en grind).

Een deel van het leidingwater wordt in de grondwaterlaag van de Brusselse zanden opgevangen. Vivaqua neemt jaarlijks tussen 2,2 en 2,6 miljoen kubieke meter op, die overeenstemmen met ongeveer 4% van het jaarlijkse totale watervolume dat in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt uitgedeeld, voornamelijk afkomstig uit Wallonië.

Er wordt regelmatig freatisch grondwater opgepompt door de MIVB om het water op peil te houden en overstromingen te voorkomen in de ondergrondse metro-infrastructuur. Oppompen kan ook gedaan worden met als enig doel het saneren van het grondwater.

De variatie van het grondwater werden door Leefmilieu Brussel bestudeerd en de volgende conclusies werden getrokken.

Grondwaterlaag van de Primaire sokkel en het Krijt

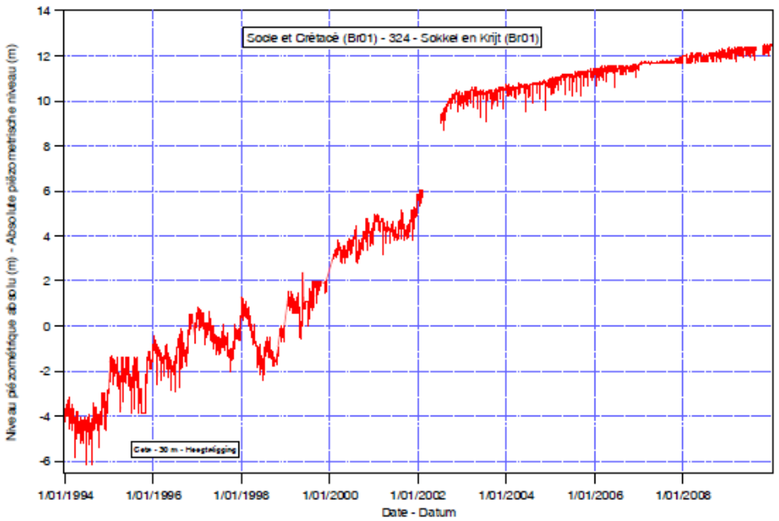

We merken op dat de piëzometrische niveaus van de Primaire sokkel en het Krijt voortdurend stijgen sinds 1994. Het absolute piëzometrisch niveau in 2010 was goed voor zowat 12 meter, hetzij een stijging van 16 meter in 16 jaar.

Grondwaterlaag van de Landeniaanse zandgrond

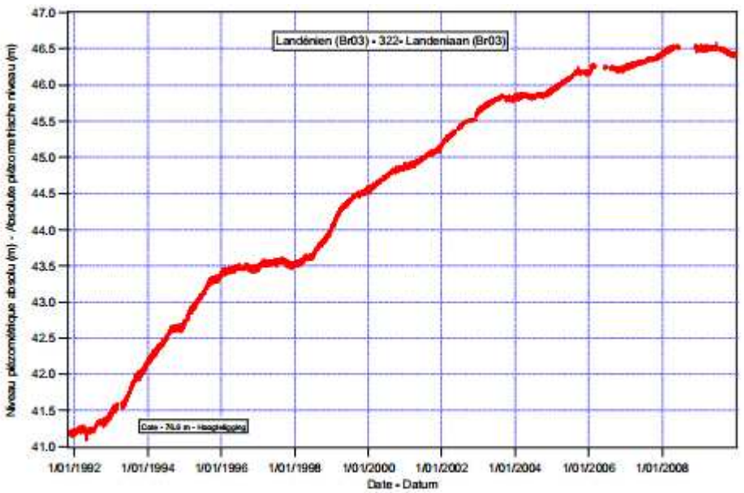

De piëzometrische niveaus gemeten in de waterlaag van het Landeniaan, stijgen voortdurend sinds 1993. De opwaartse trend wordt gedempt door stabiele fasen van het waterpeil als gevolg van grote seizoensgebonden neerslagtekorten die zich met een zekere vertraging voordoen. Het absolute grondwaterpeil steeg van 41 meter in 1992 tot 46,5 meter in 2010, hetzij een stijging van 5,5 meter in 18 jaar.

Grondwaterlaag van het Ieperiaan

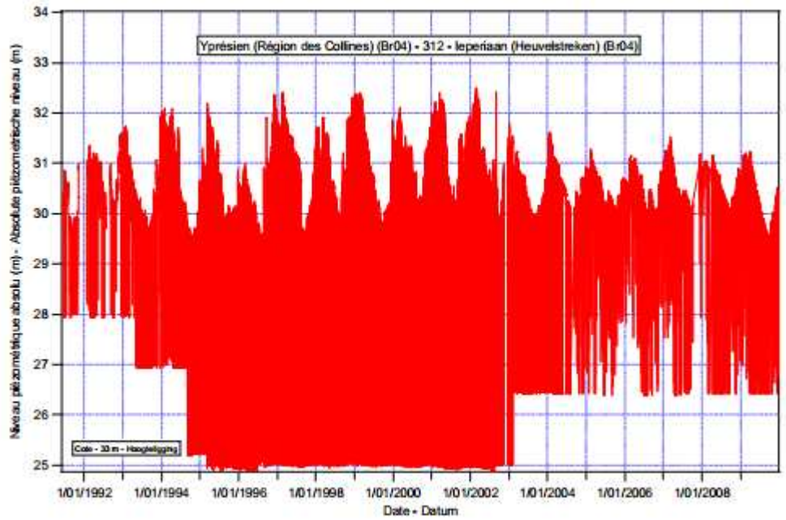

Het piëzometrische niveau van de vrije grondwaterlaag van het Ieperiaan vertoont seizoensgebonden variaties. De trend naar hogere waargenomen maximumniveaus van 1992 tot 2002 wordt gevolgd door stabilisatie. De waterniveaus situeren zich op een waarde dicht bij het gemiddelde niveau geobserveerd sinds 1994. De absolute grondwaterstand is gestabiliseerd op ongeveer 30 meter.

Grondwaterlaag van de Brusseliaanse zandgronden

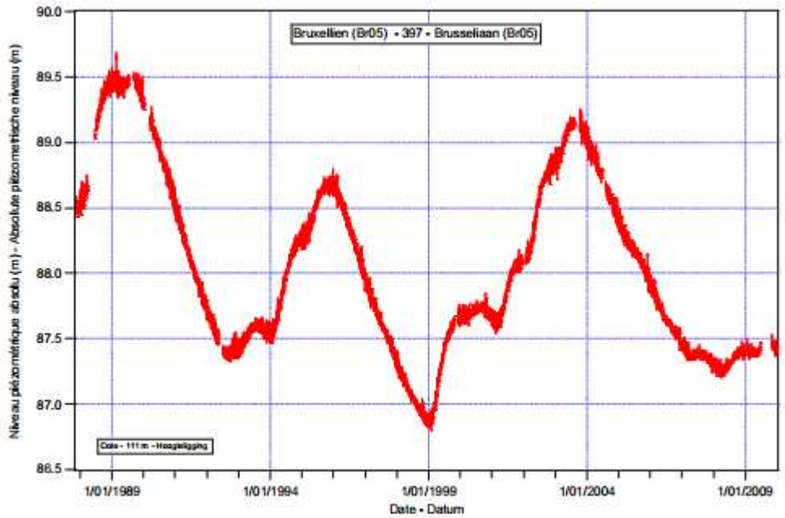

Het piëzometrische niveau van de vrije waterlaag van het Brusseliaan heeft variabele meerjarige trends, als gevolg van de aanvullingen van het voorgaande jaar. Na een stijging van 1999 tot 2004 is er een effectief neerslagtekort in de jaren 2003 en 2005 dat de grondwaterstand doet dalen tot maart 2008, maar het blijft boven de minima van 1993 tot 1999. Sinds maart 2008 is de piëzometrische trend terug gestegen door de efficiënte neerslag van 2006 en 2007. De grondwaterstand in 2009 toont een stabilisatiefase. De efficiënte neerslag vertoonde in 2008 een klein tekort. De absolute grondwaterstand in 2009 had een waarde van 87,5 meter.

Deze cijfers van de veranderende piëzometrische standen in de verschillende grondwaterlagen tonen duidelijk dat er geen problemen zijn met de aanvulling van het grondwater. Dit komt omdat de regenval niet gedaald is en min of meer stabiel bleef. We moeten echter waakzaam blijven ten aanzien van de watervoorziening van het grondwater, want een ongecontroleerde toename van bebouwing van de gemeentelijke grond kan de toevoer van het grondwater sterk doen verminderen.

Het gedeelte van ondoordringbare oppervlakken in 2006

Waterdichting (ingreep om het binnendringen van water te voorkomen) van de stedelijke en voorstedelijke gebieden in Brussel groeit gestaag sinds de jaren 1950. In Anderlecht was 49% van de oppervlakte waterdicht in 2006, terwijl dit slechts 19% was in 1955.

	Proportion de surfaces imperméables (en %)				
	1955	1970	1985	1993	2006
Anderlecht	19	29	38	42	49
Auderghem	11	20	22	24	29
Berchem Ste Agathe	19	30	39	40	48
Bruxelles	31	37	44	47	52
Etterbeek	60	65	65	70	76
Evere	16	33	41	41	48
Forest	32	41	49	51	63
Ganshoren	20	35	42	40	48
Ixelles	49	57	59	64	72
Jette	26	33	40	39	47
Koekelberg	48	59	61	62	69
Molenbeek	39	46	52	57	63
Saint Gilles	66	66	66	75	85
Saint Josse	68	67	65	71	80
Schaerbeek	49	56	59	63	68
Uccle	19	26	27	23	32
Watermael-Boitsfort	9	12	13	11	16
Woluwe-St-Lambert	20	34	42	41	50
Woluwe-St-Pierre	19	30	32	28	38

Bron: Het Regenplan 2008-2011, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 2008, p.13

Vanwege dit verschijnsel is het aandeel van de neerslag die naar het rioolnet sijpelt steeds groter. Bij hevige regenval worden deze geconcentreerd in de valleien van het Brussels grondgebied, wat leidt tot overstromingen zoals die in juli en september 2005 en juli 2006, toen het rioolnet en de stormbekkens verzadigd werden.

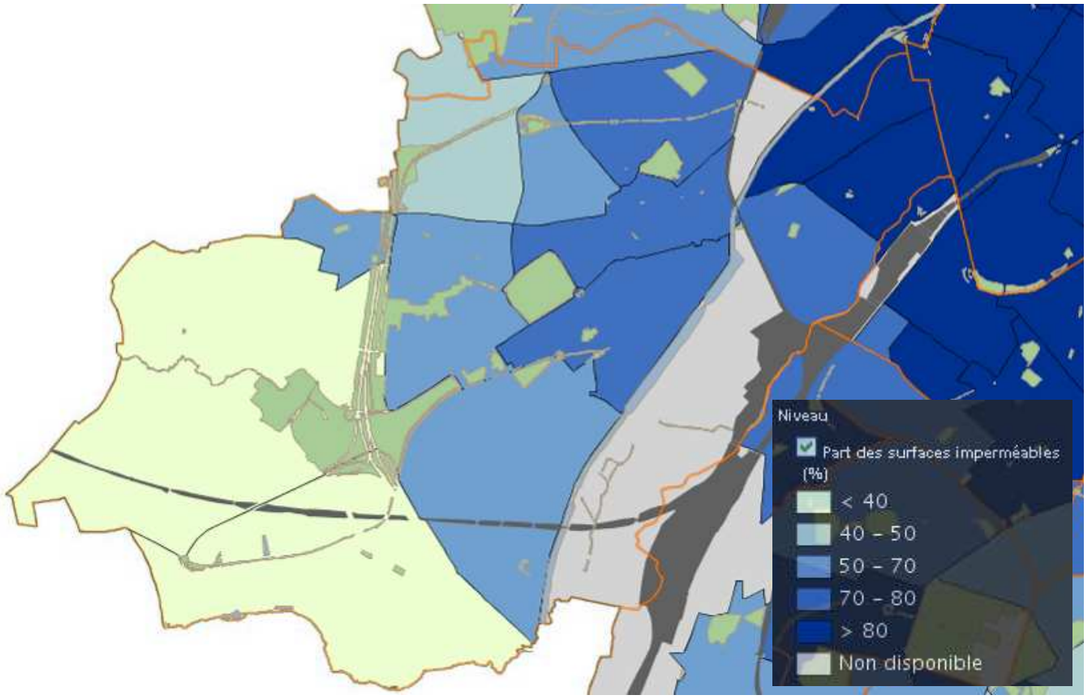

Bron: www.wijkmonitor.irisnet.be, berekening op basis van de verhouding tussen ondoordringbare totale oppervlakte en totale oppervlakte, inschatting van de ondoordringbare oppervlakte aan de hand van een hoge resolutieafbeelding van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

WIJK MONITORING	Gedeelte van ondoordringbare oppervlakte (%)
NEERPEDE	16,16
VOGELENZANG – ERASMUS	27,88
MOORTEBEEK – PETERBOS	48,78
GOEDE LUCHT	52,34
MACHTENS	53,86
SCHERDEMAAL	54,57
BUFFON	57,2
BIZET - RAD – COOVI	59,47
VEEWEIDE – DAGERAAD	70
SCHEUT	72,78
KUREGEM VEEARTSENIJ	77,55
ANDERLECHT WAYEZ-CENTRUM	79,93
KUREGEM DAUW	84,6
KUREGEM BARA	92,29
INDUSTRIE BIRMINGHAM / INDUSTRIE ZUID / ASTRIDPARK / VIJVERPARK / BOSPARK	-

We kunnen zien dat de bodemafdekking 85% bedraagt aan de oostelijke rand van de gemeente, 52,2% in het centrumgedeelte en 32% in het Westen.

Regenplan

Tussen 1993 en 2005 werden niet minder dan 16 overstromingen, waaronder 12 zomerse (juni tot september), erkend door het Rampenfonds.

Overstromingen erkend door het Rampenfonds:

Année	Code calamité	Description	Dates début	Dates fin
1993	1993A	Inondations	20/12/1993	31/12/1993
			1/01/1994	11/01/1994
1998	1998A	Pluies	13/09/1998	15/09/1998
1999	1999A	Tornade et pluies abondantes	14/08/1999	14/08/1999
	1999C	Pluies abondantes	24/12/1999	27/12/1999
2000	2000A	Inondations et débordements d'égouts publics	2/07/2000	8/07/2000
	2000B	Inondations et débordements d'égouts publics	24/07/2000	31/07/2000
2001	2001A	Pluies abondantes	22/07/2001	23/07/2001
2002	2002A	Pluies	26/08/2002	28/08/2002
	2002B	Pluies abondantes	25/01/2002	31/01/2002
			1/02/2002	28/02/2002
	2002C	Pluies abondantes	30/07/2002	31/07/2002
	2002D	Pluies abondantes	3/08/2002	8/08/2002
	2002F	Pluies abondantes	23/08/2002	24/08/2002
	2002G	Inondations	29/12/2002	31/12/2002
			1/01/2003	4/01/2003
2005	2005B	Pluies abondantes	29/06/2005	29/06/2005
	2005C	Pluies abondantes et grêle	29/07/2005	30/07/2005
	2005E	Pluies abondantes	10/09/2005	11/09/2005

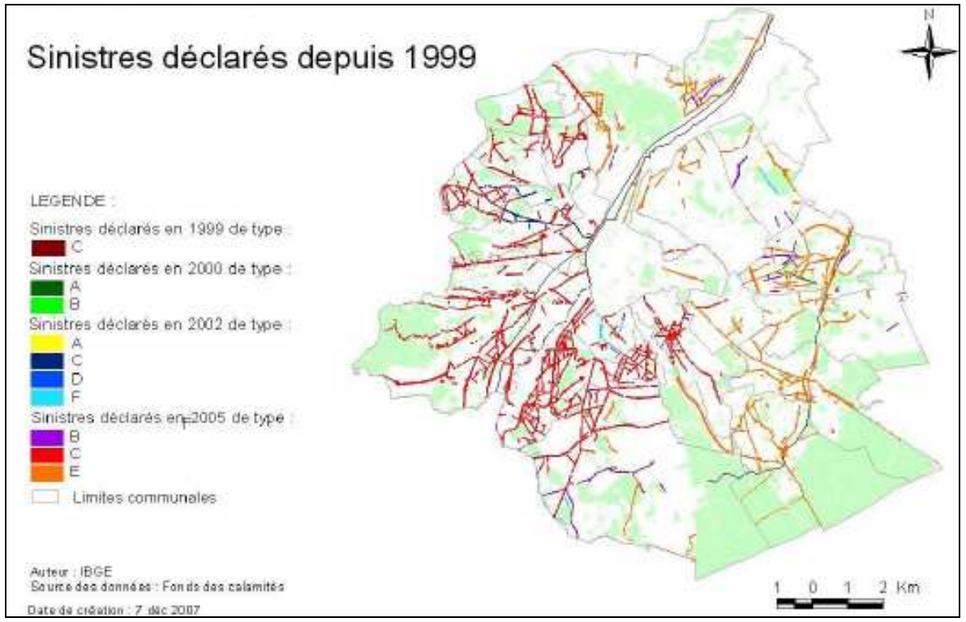

Bron: Regenplan2008-2011, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, p.6

Inventarisatie door de BIWD van de regelmatig overstroomde gebieden:

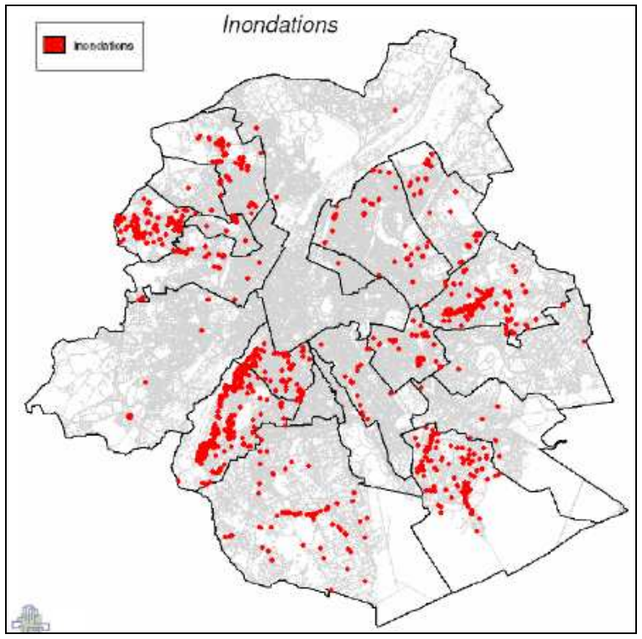

Bron: Regenplan 2008-2011, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, p.7

Men moet wel opletten bij het interpreteren van deze beide kaarten. Alle rampen worden er immers niet door verklaard. Ook hebben sommige inwoners die al slachtoffer werden van een overstroming maatregelen genomen waardoor ze verdere problemen voorkomen.

De belangrijkste oorzaken van overstromingen door neerslag zijn:

- de betwistbare stijging van de hoeveelheid zomerstormen en de meer uitgesproken stijging van de hoeveelheid winterstormen. Dit fenomeen wijst op klimaatwijzigingen in de laatste eeuw, vooral in het begin en aan het einde van de 20ste eeuw
- de voortschrijdende ondoorlaatbaarheid van de bodem, vooral de laatste 50 jaar.
- de onaangepaste en verouderde plaatselijke rioleringen die worden geconfronteerd met deze neerslaghoeveelheden waarvan de gevolgen nog worden versterkt door de voortschrijdende verstedelijking;
- het verdwijnen van de natuurlijke overloopgebieden, gekoppeld aan het overwelven van het oppervlaktewater.

De Brusselse overstromingen zijn dus vooral overstromingen als gevolg van zware regenval en niet van overvolle rivieren of opwelling van het grondwater. Sterke waterdichtheid genereert een grote hoeveelheid afvoerwater tijdens zware regens die het rioleringsnet en de afvoerwegen verzadigen.

De gemeente Anderlecht is gevoelig voor dit soort overstromingen die voornamelijk te vinden zijn in het dal (plaats van concentratie van het afvoerwater). De Zennevallei is door deze overstromingen zwaar getroffen, net als in mindere mate de vallei van de Pede. Deze is nochtans begunstigd door een waterdoorlaatbaarheid van een grotere zone, wat de hoeveelheid afvoerwater beperkt.

Om de veiligheid van het netwerk te garanderen, werden stormbekken naar het Kanaal Charleroi-Willebroek gebouwd, waaronder het overstort van de Aa voor de gemeente Anderlecht. Dit overstort maakt het mogelijk om een stroom van 24 kubieke meter per seconde af te voeren en verbindt het Kanaal met de Zenne ter hoogte van de sluis van Anderlecht. De grote vijver van Neerpede werd niet alleen voor zijn aantrekkelijkheid gebouwd, maar ook om als stormbekken te dienen tijdens zware periodes van regenval. De maximale capaciteit is 50.000 vierkante meter.

Om de overstromingen tegen te gaan, heeft het Gewest een Regenplan goedgekeurd met als doelstellingen:

- de impact te verminderen en de groei te stoppen van de bodemverharding;
- het grijze netwerk, dat wil zeggen het rioolnetwerk van het gewest, te heroverwegen, onder meer door collectoren en stormbekkens;
- de Blauwe vermazing benadrukken, namelijk door het herstellen van het netwerk van oppervlaktewater en de natuurlijke overloopgebieden;
- de bebouwing in risicogebieden voorkomen.

Aan deze vier doelstellingen kan men de strijd tegen klimaatveranderingen toevoegen.

Het gebruik van regenwater

Het gebruik van regenwater als alternatief voor leidingwater wordt uitgelegd in het volgende punt.

Leidingwater

Het leidingwater is van zeer goede kwaliteit en voldoet aan alle normen van de Europese Richtlijn 98/83/EG, die vereist dat de verdeler garandeert dat het water tot aan de kraan voldoet aan de normen voor drinkwater.

Het leidingwater is onderworpen aan strenge controles. Het is vergelijkbaar met gebotteld water, maar het is 200 keer goedkoper en het produceert geen afval.

Het waterverbruik in het Brussels Gewest is relatief stabiel sinds 2001 en bedraagt ongeveer 60-61 miljoen kubieke meter per jaar. De aanvoer komt voornamelijk uit andere regio's van het land aangezien in 2005 slechts 2,3 miljoen kubieke meter rechtstreeks uit het gewest Brussel kwam. Het meeste water wordt verbruikt door particulieren, de tweede consument is de tertiaire sector en, in mindere mate, de secundaire sector (zie grafiek).

Figure 8. Part (m^3 d'eau) de la consommation en eau des ménages, des industries et du secteur tertiaire (2004)

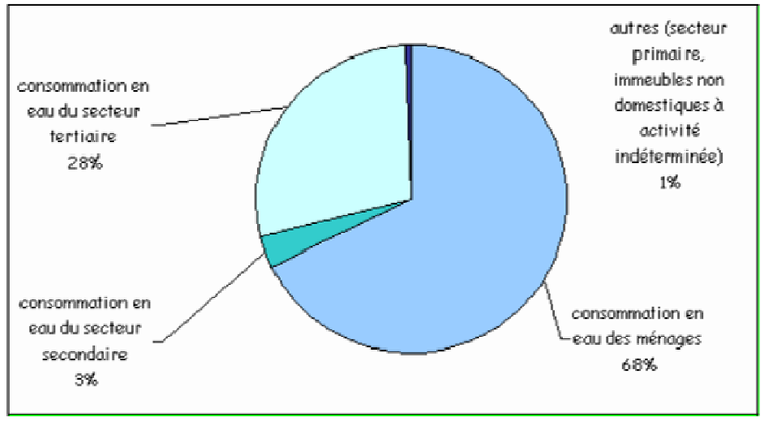

Source : IBGE sur base de données Vivaqua (ex. CIBE) 2005

In 2004 waren de meest waterverbruikende economische activiteiten de horeca (5%), de gezondheidszorg en de maatschappelijke dienstverleningen (4,4%), het openbaar bestuur (3,3%), het onderwijs (2 6%), de recreatieve, culturele en sportactiviteiten (2,3%) en de detailhandel (2,2%).

Wat de consumptie van de huishoudens betreft was er een lichte daling tussen 1996 en 1998, gevolgd door een lichte stijging tot 2001. Vanaf 2001 daalt het waterverbruik van de particulieren sterk van jaar tot jaar. Deze neerwaartse trend is niet alleen zichtbaar in Brussel, maar ook in het hele land.

Figure 10. Evolution de la consommation en eau de distribution par jour et par habitant

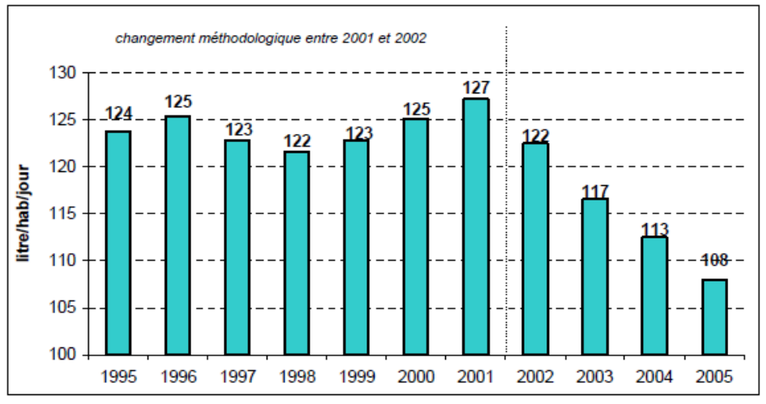

Sources : IBGE sur base de données Vivaqua (ex. CIBE) et IBSA, années diverses

Om het verbruik van de huishoudens te verminderen en het rationeel gebruik van leidingwater door de bevolking te bevorderen, zijn een aantal maatregelen getroffen:

- Een financiële prikkel in de vorm van belastingen voor bedrijven en progressieve tarieven voor huishoudens.

- Een informatiecampagne voor de aanzet tot een rationeel gebruik van de waterreserves, gericht op het brede publiek en de scholen.
- Een regionale premie voor de vervanging, vernieuwing of de plaatsing van een regenwaterput.
- De verplichting om een regenwaterput te installeren in de nieuwbouwprojecten.

10,2% van de Brusselse huishoudens bezat in 2001 een regenwaterput. Dit is nog steeds lager dan de nationale waarde die 35,8% bedraagt.

We zien de afgelopen jaren dat het niet-gefactureerde waterverbruik (brandweer, wegenonderhoud...) de neiging heeft te stabiliseren.

In de gemeente Anderlecht bedraagt de lengte van de hoofdleidingen 205,653 km en de totale hoeveelheid gefactureerd verbruikt water is 4.592.428 kubieke meter. Dit zet Anderlecht op de 3de plaats voor het waterverbruik, na de gemeenten Brussel en Schaarbeek, wat overeenkomt met het feit dat Anderlecht de derde meest bevolkte gemeente is, na deze twee zelfde gemeenten.

MOBILITEIT

Wettelijke documenten

Een aantal gemeentelijke en regionale plannen zijn opgesteld om de mobiliteit op het gemeentelijk grondgebied te verbeteren. De belangrijkste principes en doelstellingen van deze plannen worden hieronder beschreven.

Het **Gewestelijk Ontwikkelingsplan (GewOP, 2002)** blijft 8 doelen nastreven op het gebied van mobiliteit:

- Publieke toegankelijkheid van de tewerkstellingscentra.
- Ontmoedigen van woon-werkverkeer met de auto.
- Parkingbeheer voor bedrijven en bewoners.
- Specialisatie van wegen (afhankelijk van verkeer of verblijf).
- Voorrang voor niet-gemotoriseerd verkeer.
- 10% van de verplaatsingen met de fiets.
- De mobiliteit van personen met een handicap garanderen.
- De snelheid beperken tot 30 km/u in de woonwijken en tot 50 km/u voor de wegen tussen de woonwijken.

Het GewOP voorziet de specialisatie van de wegen. Dit aspect is ontwikkeld in het IRIS-plan en werd door het GBP (Gewestelijk Bestemmingsplan) ingesteld. De specialisatie van de wegen definieert hoe de ruimte van de straten verdeeld wordt tussen de verschillende verplaatsingswijzen en is direct gerelateerd aan het karakter van wijken.

Het **IRIS Plan 2 (2010)** is het mobiliteitsplan op regionaal niveau. Het volgt een aantal richtlijnen:

- Balans tussen mobiliteit, de handelsvoorwaarden en de gezelligheid van de openbare ruimtes.
- Het overwegen van een reisbeleid voor een duurzame toekomst (mobiliteit voor iedereen en harmonie tussen alle vervoerswijzen, kwaliteit van het milieu, allen toegang tot de functies van de stad garanderen, het beheren van de reisvragen).

De acties van het plan spelen zich op regionaal niveau af, maar ze hebben een impact op de gemeente Anderlecht. Voorbeelden hiervan zijn de onderstaande maatregelen:

- De oprichting van een Gewestelijk Express Netwerk (GEN), met inbegrip van de opening van nieuwe stations, van een bus/tramlijn.
- De specialisatie van de wegen (voorzien in het GewOP) en in het bijzonder de inrichting van zones 30 in bepaalde gebieden.
- Het opstellen van Gewestelijke Fietsroutes (GFR's) om het fietsgebruik te stimuleren.
- De impact van het verkeer op de structurerende ruimtes (bv.: Bergensesteenweg) verminderen.
- Opzetten van een coördinerende instantie tussen de Brusselse gemeenten om een parkeerbeleid te voeren.

Het **gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (2013)** beschouwt de mobiliteit als een hefboom voor de stedelijke herstructurering, en het vervolledigt bovendien IRIS 2 met andere gewestplannen: Goederen, Parking en Voetgangers. Om dat te bereiken werden twee strategieën weerhouden:

- Hiërarchie aanbrengen in de knooppunten van het openbaar vervoer;
- De intermodaliteit van het vervoer tussen de genoemde knooppunten verzekeren.

Drie instrumenten werden ontwikkeld:

- de verplaatsingen per fiets of te voet, van belang in het intermodale verkeer;
- naar een rationeel individueel autogebruik, met een geschikt parkeerbeleid;
- de logistiek en de stedelijke distributie rationaliseren.

Het **Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP, 2001)** reglementeert bepaalde aspecten die de mobiliteit in de gemeente Anderlecht beïnvloeden, waaronder:

- de specialisatie van het primair en lokaal wegennet;
- de fietsinrichtingen;
- het openbaar vervoer;
- de structurerende ruimten.

Het GBP voorziet dat alle werken aan het wegennet de volgende aspecten in beschouwing moeten nemen: de snelheid van het openbaar vervoer, de esthetiek, parkeergelegenheid, fietsers, snelheidsreglementeringen, oversteekplaatsen voor voetgangers en de ontrading van zwaar vervoer. Op elke heraangelegde weg moeten voorzieningen worden aangelegd voor fietsers op niet-lokale wegen (behalve als de omstandigheden het niet toelaten) evenals een baanvak of een afgeschermde strook voor een tram of voor meer dan 10 bussen per uur op het drukste uur. De gedeeltelijke wijziging die in 2013 tot stand kwam, het **Demografische GBP**, voegt geen bijkomende aanwijzingen toe.

Het **Gemeentelijk Mobiliteitsplan (GMP), uitgewerkt in 2005 door de gemeente Anderlecht**. Dit plan laat toe om verschillende aspecten van het mobiliteitsbeleid op een andere manier te benaderen. Tot de prioriteiten van het GMP behoren onder meer:

- Realisatie van de voorzieningen uit het verkeersplan (eenrichtingsstraat, Ring, …).
- Bescherming van de ruimte voor voetgangers en verbeteren van de toegankelijkheid voor personen met een verminderde mobiliteit.
- Vergemakkelijken van de doorgang van het openbaar vervoer.
- Voorzien van voetgangerszones toegankelijk voor bus of tram.

- Voorzien en bewegwijzeren van fietspaden.
- In voege brengen van een parkeersysteem met bewonerskaarten.
- Streng optreden tegen wild- en dubbel parkeren.
- Bewegwijzering van wandelpaden.
- Beveiliging van de omgeving van scholen en kinderkribben.
- Sluiting van bepaalde straten voor het verkeer gedurende de schoolvakanties.

Verkeerskarakteristieken

Anderlecht is een gemeente die slechts weinig gemotoriseerd is vergeleken met de gewestelijke statistieken. De motoriseringgraad bedraagt 35,2 voertuigen per 100 inwoners op gemeentelijk niveau en 51 voertuigen per 100 inwoners op het niveau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De capaciteit van het wegennet en de verzadigingsgraad ervan variëren sterk over het gemeentelijke grondgebied met zones met een hoge verzadigingsgraad (Goede Lucht met 82,22% en Vogelenzang met 75,01%) en zones met een zwakke verzadigingsgraad van het wegennet (Anderlecht-Centrum met 31,09%). Kuregem bezit een verzadigingsgraad van ongeveer 55%. Dat verschil op gemeentelijk niveau kan worden verklaard door de dichtheid van het wegennet en de gebruiksintensiteit ervan in de beschouwde zones. De zones met een sterke verzadigingsgraad beschikken in feite over een minder uitgebreide wegeninfrastructuur die heel druk wordt gebruikt (in het bijzonder de Ring), wat de verzadigingsgraad sterk doet toenemen. Daarentegen beschikt het centrum van Anderlecht over een dichter wegennet dat niet wordt doorkruist door intensief verkeer maar eerder door lokaal verkeer waardoor de verzadigingsgraad lager is.

De verzadigingsgraad van het wegennet beïnvloedt in grote mate de toe-eigening van de openbare ruimte door de gebruikers en draagt actief bij tot het kwaliteitsoordeel erover. Verschillende factoren worden door de voertuigdruk beïnvloed: de luchtkwaliteit, de stress, de geluidsoverlast, de toegankelijkheid van de wijk (zowel voor personen als voor goederen) en de toe-eigening van de wijk door haar bewoners zijn hier enkele voorbeelden van.

WIJKEN	% verzadiging wegennet
GOEDE LUCHT	82,22
VOGELENZANG – ERASMUS	75,01
NEERPEDE	71,55
BIZET - RAD – COOVI	66,07
MOORTEBEEK – PETERBOS	59,74
KUREGEM BARA	58,8
KUREGEM DAUW	56,57
VEEWEYDE – DAGERAAD	56,13
KUREGEM VEEARTSENIJ	53,81
MACHTENS	46,33
SCHEUT	37,25
SCHERDEMAAL	36,93
ANDERLECHT CENTRUM – WAYEZ	31,09
BUFFON	23,53
INDUSTRIE BIRMINGHAM / IND ZUID / ASTRIDPARK / VIJVERSPARK / BOSPARK	-

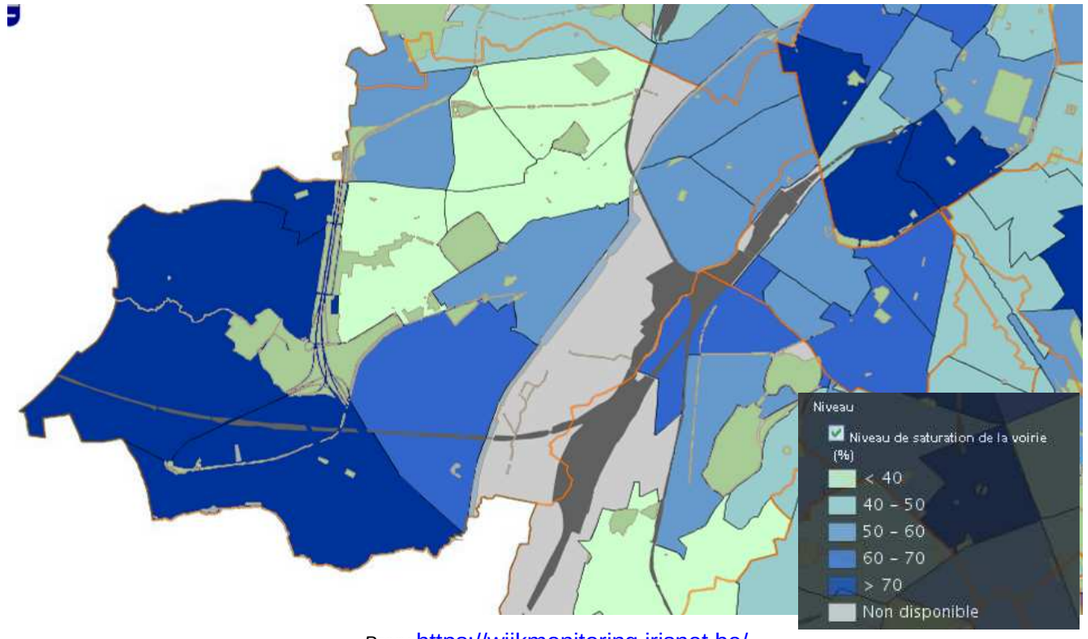

Bron: https://wijkmonitoring.irisnet.be/

Het verkeer in Anderlecht wordt bepaald door de grote attractiepolen die een sterke aantrekkingskracht hebben en een verkeersstroom creëren:

- De kantoorgebouwen langs de Lennikse Baan, de Bergensesteenweg, de Barastraat, de Sylvain Dupuislaan en de M. Carêmelaan. Dit type verkeer bestaat uit pendelaars die sterk vertegenwoordigd zijn tijdens de kantooruren en vooral de spitsuren.
- De ziekenhuizen die personeel en bezoekers aantrekken. Hoofdzakelijk dagverkeer.
- Uitgestrekte winkelcomplexen (Westland Shopping Center, Cora, IKEA). Verkeer geconcentreerd tijdens de openingsuren van de winkels.
- Het voetbalstadium van RSC Anderlecht. Verkeer bij wedstrijden.
- Het HST-station van Brussel-Zuid.
- De COOVI en de VUB die dag- en avondverkeer veroorzaken.

Het verkeer in Anderlecht wordt niet alleen teweeggebracht door de grote attractiepolen. Men schat dat 70% ervan bestaat uit doorgaand verkeer in de ochtendspits. Dat verkeer doorkruist de gemeente zonder er halt te houden en maakt dus de meerderheid uit van het autoverkeer. Dat verkeer gaat richting kleine ring, vanaf de Zuidwijk, Molenbeek, Sint-Gillis en Vorst. De grootste verkeersoverlast bestaat tijdens de ochtendspits op de volgende assen:

- S. Dupuislaan.
- Industrielaan.
- Bergensesteenweg.

Het openbaar wegennet in de gemeente is verdeeld in vier onderscheiden categorieën, in volgorde van het belang van de verkeersfunctie ten opzichte van de verblijfsfunctie:

- Grootstedelijke wegen.

- Hoofdwegen.
- Wijkverbindingswegen.
- Lokale wegen.

WIJKEN	% zone 30
NEERPEDE	49,5
BIZET - RAD - COOVI	32,19
MACHTENS	24,96
SCHEUT	15,15
VEEWEIDE -DAGERAAD	14,74
ANDERLECHT CENTRUM - WAYEZ	13,97
MOORTEBEEK - PETERBOS	3,6
BUFFON	3,03
GOEDE LUCHT	2
KUREGEM VEEARTSENIJ	0,85
KUREGEM BARA	0,5
VOGELENZANG – ERASMUS / SCHERDEMAAL /	0
INDUSTRIE BIRMINGHAM / INDUSTRIE ZUID / ASTRIDPARK / VIJVERSPARK / BOSPARK	-

Bron: https://wijkmonitoring.irisnet.be/

De kwaliteit van de openbare ruimte is het resultaat van een goede verdeling van het ruimtegebruik. Met het oog op het verstillen van de openbare ruimte kunnen gemeenten zones bepalen waarin het autoverkeer beperkt is tot 30 km/u. Evenzo hangt de mate waarin de wijkbewoners zich thuis voelen af van in het bijzonder de ruimte die is voorzien voor fietsers, voetgangers en spelende kinderen. Dit zal, onder meer, in belangrijke mate en beter worden waargenomen door de bewoners, wanneer de snelheid van auto's wordt beperkt.

Aldus tonen de resultaten van de studie van de wijkmonitoring logischerwijze aan dat hoe dichter wijken bewoond zijn, hoe kleiner het aandeel is aan zones 30 en gelijkwaardige zones. Twee sectoren onderscheiden zich duidelijk, namelijk Bizet / Rad / COOVI met een waarde groter dan 30% en Neerpede dat logischerwijze een waarde vertoont van bijna 50% aan trage zones. Daartegenover merken we 3 mediane wijken die een breuk markeren midden in het verstedelijkte grondgebied. Dit zijn de wijken Veeweide Dageraad / Anderlecht Centrum Wayez / Scheut die ongeveer gelijke waarden hebben (ongeveer 15% trage zones) terwijl de omliggende wijken (oostelijk en westelijk) waarden vertonen van minder dan 3%! Deze analyse leert ons iets over de opeenvolgende golven van verstedelijking en de kwaliteit toegekend aan openbare ruimte. Het is interessant om te zien hoezeer de sfeer verschilt in de ene wijk tegenover de andere en dit bevestigt het heterogene karakter van de gemeente. Het is verrassend dat wijken met een sterk gemengd functioneel karakter niet meer ruimte bieden die zachte verplaatsingswijzen begunstigt. En toch is in sommige gevallen de snelheidsverlaging een feit dat tot stand gekomen is door het stedelijke karakter, door het grote aantal voorrangen aan rechts bijvoorbeeld of door de sterke aanwezigheid van voetgangers in sommige wijken. De berekende cijfers moeten daarom op een genuanceerde manier gelezen worden.

De eenrichtingsstraten zijn talrijker ter hoogte van de Centrumwijk en dat omwille van de smalle straten die het kruisen en parkeren van voertuigen verhinderen. Het invoeren van eenrichtingsverkeer maakt het verkeer vloeiender, ondanks het toevoegen van steeds meer parkeerplaatsen. Dat moest eventuele conflictsituaties verminderen die konden opduiken in de smalle straten die veel worden gebruikt en dicht bewoond zijn.

Aanbod aan openbaar vervoer en taxi's

De volgende metrolijnen lopen door Anderlecht:

- Lijn 2 die Elisabeth en Simonis verbindt (stations Clémenceau en Delacroix)
- Lijn 6 die Elisabeth en koning Boudewijn verbindt (stations Clémenceau en Delacroix)
- Lijn 5 die Erasmus en Hermann-Debroux verbindt (stations Erasmus, Eddy Merckx, COOVI, Het Rad, Bizet, Veeweide, St-Guido, Aumale, Jacques Brel).

Er zijn geen NMBS-stations op het gemeentelijke grondgebied. Nochtans moet worden opgemerkt dat het internationale en nationale station van Brussel-Zuid sterk aanwezig is in de Kuregemwijk op de grens van de gemeente en dus een invloed op haar uitoefent. Daarbij zijn, in het kader van het toekomstige GEN, nog 4 stations voorzien waarvan enkel dat van CERIA/COOVI al in opbouw is.

Het bustransportnet is erg dicht binnen de gemeente en wordt beheerd door de maatschappijen MIVB en De Lijn. De meeste bushaltes bevinden zich in de Kuregem- en de Centrumwijk zoals op de kaart hierna wordt weergegeven.

De kaart van het openbaar vervoer (MIVB, november 2013)

Tot slot wordt Anderlecht doorkruist door twee tramlijnen. De eerste verbindt de halte Marius Renard met Montgomery, terwijl de tweede de halte Marius Renard verbindt met het Noordstation.

De gemeente is, in zijn geheel, goed bediend door het openbaar vervoer. Het sluiten van metrolijn 2 verbetert de situatie nog. De bussen laten aansluiting met de metro toe en meerdere lijnen helpen het centrum te bereiken zonder te moeten veranderen van transportmiddel. De trajecten naar Vorst en Ukkel verlopen echter heel moeizaam, want enkel de lijnen 49 en 98 overschrijden de spoorlijn ten zuiden van het Zuidstation. De industriezone langs de Industrielaan en de Humaniteitslaan is slecht bediend aangezien lijn 78 slechts een beperkte dienst verleent. De MIVB zorgt voor vervoer van de werknemers van het Business Park aan de rand van de Industrielaan.

Men schat dat bijna heel het grondgebied van de gemeente bediend is door de 6 ritten per uur in elke richting gedurende de spitsuren als men een bedieningszone in een straal van 300 m in beschouwing neemt rond elke halte. Als men de straal vergroot tot 400 m, is heel de gemeente ontsloten door het openbaar vervoer. 's Avonds vermindert de bediening van de Parkwijk sterk. En tijdens het weekend wordt het zuidelijk deel van de gemeente minder frequent bediend dan het Noorden. Tot slot duurt de reistijd van één kant van de gemeente naar de andere zoals het traject van het Erasmusziekenhuis naar het Zuidstation, ongeveer 20 tot 30 minuten afhankelijk van de dag, het uur en het gekozen vervoermiddel. Bepaalde zones die minder goed bediend zijn hebben een langere reistijd, maar toch is die zelden langer dan 30 minuten tussen de gemeente en het Zuidstation, vertrekpunt naar de rest van het gewest of het land.

Een taxiaanbod bestaat eveneens en men kan een taxi nemen vanaf volgende taxistations:

- Dapperheidsplein.
- Erasmusziekenhuis.
- Zuidstation.

Naast de traditionele taxi's is ook COLLECTO, een collectieve taxidienst, 7 dagen op 7 beschikbaar tussen 23 uur en 6 uur 's morgens op heel het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De dienst kent vandaag meer dan 200 instappunten in het BHG aan van de MIVB-haltes, waarvan zich een twintigtal in Anderlecht[23] bevinden.

Vraag en aanbod van parkeermogelijkheid

Het parkeerbeleid in de gemeente wordt gestuurd vanuit de bezorgdheid voor parkeergelegenheid voor de inwoners, voor de bereikbaarheid van handelszaken en ondernemingen en voor het verminderen van het lange termijn parkeren in het centrum. Teneinde een antwoord te vinden op deze bezorgdheden heeft de gemeente een **Gemeentelijk Parkeerplan**[24] opgesteld.

Dit plan beoogt:

- De toegankelijkheid van handelszaken, ondernemingen en diensten te verbeteren.
- Zo veel mogelijk vrije plaatsen te vinden in de buurt van handelszaken, ondernemingen en diensten.
- Een betere toegankelijkheid te voorzien voor klanten en bezoekers.

Om dat te bereiken moet de rotatie van voertuigen worden bevorderd door het parkeren voor lange duur te beperken in commerciële en gemengde wijken.

23 Zie http://www.Brusselmobilite.irisnet.be/articles/taxi/comment-ca-marche

24 Zie http://www.anderlecht-parking.be/fr of http://www.anderlecht-parking.be/nl

- Voorrang geven aan parkeergelegenheid voor bewoners van de residentiële wijken:

  Door een groter aantal parkeerplaatsen voor kortstondig parkeren in te richten, wil het plan de pendelaars ontraden om te parkeren voor langere duur. Dat vergemakkelijkt het parkeren voor de inwoners.

- De openbare ruimte valoriseren:

  Openbare ruimte moet aangenaam zijn en toegankelijk voor iedereen. Iedereen moet zich gemakkelijk kunnen verplaatsen en men moet opnieuw een comfortabele plaats geven aan voetgangers, fietsers en gebruikers van het openbaar vervoer. De rotatie van de geparkeerde voertuigen verhogen, laat toe om een ongewijzigde parkeercapaciteit te bieden en tegelijkertijd het aantal parkeerplaatsen te reduceren.

  De aldus gerecupereerde ruimte kan worden gebruikt om het comfort en de veiligheid van andere gebruikers, evenals het ontmoetingskarakter van de openbare ruimtes te verbeteren (aanleg van caféterrassen, zitbanken, beplantingen…).

- Het rationeel gebruik van voertuigen aanmoedigen:

  Hoewel de auto voor sommigen onder ons onmisbaar is, is hij ook de bron van talrijke ongemakken. Door het aanbod van parkeergelegenheid op het grondgebied van de gemeente te rationaliseren, beoogt het Gemeentelijk Parkeerplan ook om het gebruik van alternatieve verplaatsingswijzen aan te moedigen wanneer de auto niet onmisbaar is.

- Stap voor stap worden alternatieven voorzien:
  - ontwikkeling van openbaar vervoer;
  - verbetering van fietspaden en voetpaden;
  - voorzien van systemen van autodelen en fietsen voor vrij gebruik.

Met dat doel werd het gemeentelijke grondgebied verdeeld in 3 zones (rood, groen, blauw) overeenkomend met verschillende parkeerregels. De inwoners kunnen bewonerskaarten gebruiken die hun toelaten om vrij te parkeren binnen hun sector. Het gemeentelijke grondgebied is opgedeeld in acht sectoren.

De hoger genoemde website laat iedereen toe om de praktische parkeermodaliteiten op te zoeken in functie van zijn verblijfsplaats.

Specifieke mogelijkheden die het volgende gebied bestrijken, zijn voorzien in de Astridzone bij voetbalwedstrijden:

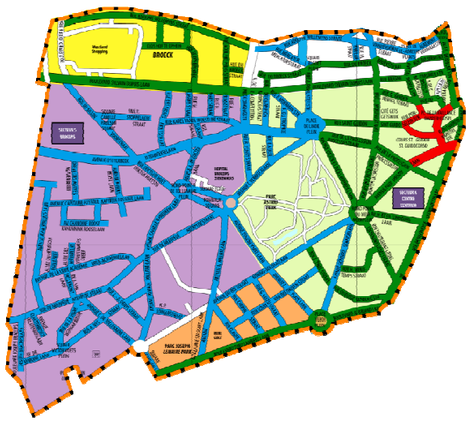

Bijkomende parkeermogelijkheden zijn bovendien voorzien in het kader van de modernisering van het stadion (stedenbouwkundige vergunning is in onderzoek): nieuwe parking in uitvoering, heraanleg van de openbare ruimte, gebruiken van de Westlandparking (al operationeel).

Er zijn 4 publieke parkings van meer dan 50 plaatsen op het gemeentelijke grondgebied evenals de parking aan het station Brussel-Zuid in de onmiddellijke nabijheid:

- Parking Erasmus – 675 plaatsen.
- Parking COOVI – 199 plaatsen (vergrotingsproject).
- Parking Bizet – 60 plaatsen.
- Parking Rauter – 130 plaatsen.
- Parking Brussel-Zuid – 2000 plaatsen.

Een ondergrondse parking is voorzien onder het Dapperheidsplein.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft bovendien de intentie om de capaciteit van de *ontradingsparkings COOVI en Erasmus* te verhogen om zo de voertuigen van de pendelaars te kunnen opvangen en hen toe te laten om de metro te nemen.

Voor het parkeren van zwaar vervoer zijn zones afgebakend ter hoogte van de Industrielaan en drie andere straten: de Zoutstraat, de Grondelsstraat en de Henri Simonetlaan.

Het parkeren van zwaar vervoer vertegenwoordigt een bijkomend probleem in de volgende zones:

- De Willemynsstraat achter de parking van het Westland Shopping Center.
- Nabij de Aakaai op de Biestebroekbrug.
- De A. Briandlaan.
- De wijk Het Rad.
- De Goede Luchtwijk.

Het Gewest heeft, ter ondersteuning van de oprichting van het Brussels Hoofdstedelijk Parkeeragentschap op 11 januari 2011, een **Gewestelijk Parkeerbeleidsplan**[25] uitgewerkt. Dit Plan zal in werking treden op 1 januari 2014. Bovendien moeten de gemeenten voor de herfst 2014 een Gemeentelijk Actieplan aannemen met maatregelen die op hun grondgebied van toepassing zullen zijn. Voor Anderlecht betekent dat een aanpassing van het huidige gemeentelijk Parkeerplan.

Aanbod voor fietsers en wandelaars

Fietspaden zijn niet sterk vertegenwoordigd, ze zijn niet altijd in goede staat en ze zijn op moeilijke plaatsen dikwijls onderbroken. Niettemin zijn de grote polen die verplaatsingen teweegbrengen al correct verbonden of is de verbinding ervan in ontwikkeling. Het black point van de dekking met fietspaden is de Centrum- en Kuregemwijk. De wegen die voorzien zijn van fietspaden zijn:

- De Industrielaan.
- De Bracopslaan.

25 Downloadbaar op http://www.Brusselmobilite.irisnet.be/articles/la-mobilite-de-demain/plan-stationnement of http://www.mobielbrussel.irisnet.be/articles/de-mobiliteit-van-morgen/parkeerbeleid

- De Lennikse Baan.
- De Sylvain Dupuislaan.
- De Leemanslaan.
- De Paepsemlaan.
- De Ninoofsesteenweg.

Fietsenparkings bevinden zich in de omgeving van de metrostations en het Dapperheidsplein evenals op diverse andere locaties op het gemeentelijke grondgebied.

Naast de fietspaden langs de wegen, wordt de gemeente ook doorkruist door Gewestelijke Fietsroutes (GFR):

- De GFR 5 en 7 gesitueerd tussen de Ring en de Louizapoort zijn in uitvoering.
- De GFR 6 bestaat uit twee westelijke takken die samenkomen op het Lindeplein en loopt verder via de Wayezstraat, het Vanderveldeplein en de Carpentierstraat. Vervolgens splitst de GFR zich in een tak richting Anderlechtse Poort langs de Herzieningslaan en de Brogniezstraat, terwijl de andere tak richting St-Gillis gaat langs de Veeartsenstraat.

- De Grote Ring is een route die de volgende straten omvat: de Weeshuisstraat, de Delcourtstraat, het Dapperheidsplein, de Jacobsstraat, het Meerplein, de rotonde van Veeweide en de Paepsemlaan.
- De Groene Wandeling is een route die loopt van de Goede Luchtwijk langs het Scheutbos tot Molenbeek.
- De centrale berm van de as Paulsen-Herbette-Graindor is voorzien van een gemengd pad voor fietsers en voetgangers

Met de aanleg van de 7 gemeentelijke fietsroutes (GemFR), wordt stapsgewijs het fietsnetwerk gerealiseerd zoals is voorzien in het GMP.

Fietsnetwerk op lange termijn

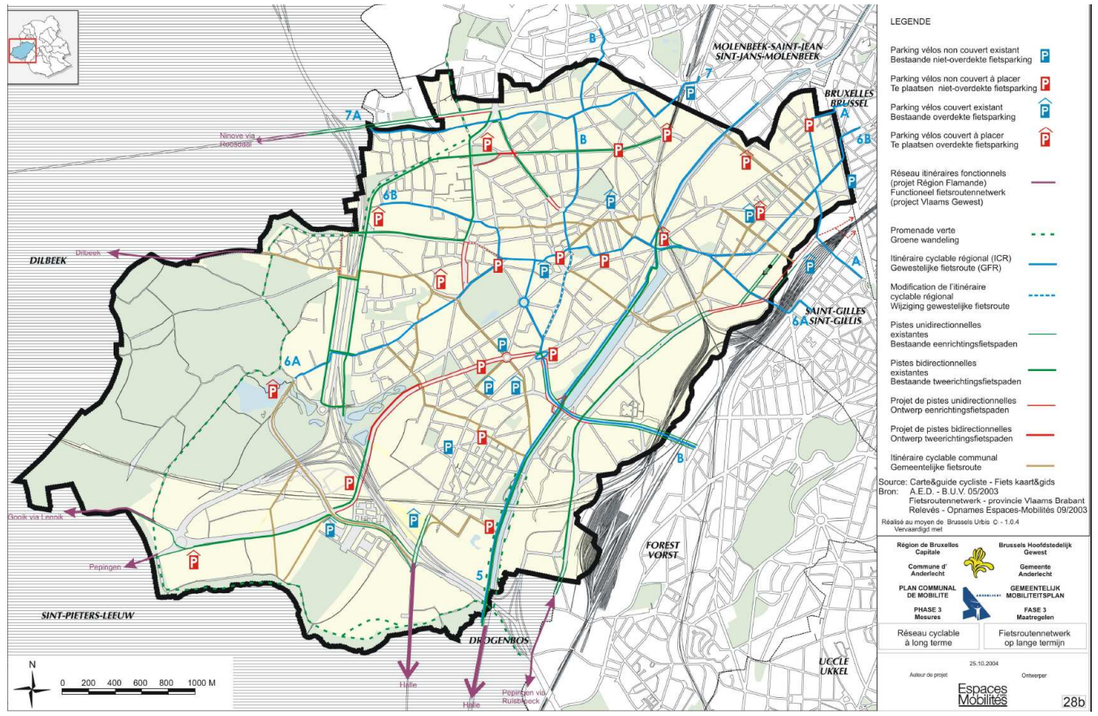

Bron: PCM, Cartographie Espaces Mobilités SPRL

Dan is er nog een voetgangersnetwerk. Dat netwerk heeft enkele zwarte punten:

- Afwezigheid van voetpaden.
- Voetpaden minder dan 1,5 m breed.
- Moeilijke oversteekplaatsen.

De personen met een verminderde mobiliteit botsen op verplaatsingsproblemen in de gemeente. Talrijke zones beschikken niet over de noodzakelijke voorzieningen of vertonen wegkarakteristieken die de verplaatsing van personen met een verminderde mobiliteit verhinderen, waaronder:

- niet-verlaagde boordstenen,
- voetgangersdoorgangen geblokkeerd door voertuigen,
- lange oversteekplaatsen.

De grootste zwarte punten in de gemeente situeren zich in de omgeving van de Facere-wijk waar de personen met een verminderde mobiliteit die er wonen zich zelfs niet eenvoudig kunnen verplaatsen in de omgeving en het Dapperheidsplein waar personen in een rolstoel enorme moeilijkheden ondervinden.

Bovendien zijn de parkeerplaatsen voorbehouden voor personen met een verminderde mobiliteit te zeer gelokaliseerd en worden ze meestal slechts op uitdrukkelijk verzoek van de betrokken bewoners ingericht. Tot slot wordt de toegang tot openbare manifestaties van de gemeente niet georganiseerd vanuit de bezorgdheid de toegang voor personen met een verminderde mobiliteit te bevorderen, bij gebrek aan voorzieningen.

Om de toegankelijkheidsproblemen voor personen met een verminderde mobiliteit te verhelpen worden drie soorten acties ondernomen:

1. De begaanbaarheid verbeteren van wegen die vaak worden gebruikt door personen met een verminderde mobiliteit.
2. De aandacht voor personen met een verminderde mobiliteit integreren in elk nieuw project.
3. Een gedragslijn opstellen tussen de gemeentelijke diensten en de politie om te controleren of de toegankelijkheidsmaatregelen worden gerespecteerd en om geen maatregelen te nemen die een handicap vormen voor personen met een verminderde mobiliteit.

De verkeersveiligheid is ook een belangrijk element van de mobiliteit in Anderlecht. De gemeente kent gemiddeld 300 ongevallen met lichamelijk letsel per jaar. Dit cijfer vertegenwoordigt ongeveer 10% van de ongevallen vastgesteld in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (cijfers van het jaar 2000).

Men merkt op dat het regionale wegennet de grootste risico's inhoudt voor de gebruikers vermits op dat type wegen het grootste aantal ongevallen met doden of gewonden voorkomt. De Ring is op het vlak van veiligheid één van de zwarte punten in de gemeente.

Wat de verkeersveiligheid betreft op de gemeentelijke assen, bevinden de voetgangers zich in een onveilige situatie op de volgende assen:

- De Ninoofsesteenweg.
- De Bergensesteenweg.
- De Itterbeekse Laan.
- De Sylvain Dupuislaan.
- De Marius Renardlaan (voor de bushalte 'Vives').

Een lijst van problematische kruispunten werd opgesteld in het GMP van 2005.

De snelheid is vooral een probleem voor de verkeersveiligheid op de Ring, de Industrielaan en de Henri Simonetlaan.

De verkeersveiligheid lijkt te verbeteren in de gemeente vermits men een daling vaststelt van het aantal ongevallen, dat toe te schrijven is aan meerdere factoren (snelheidsbeperkingen, sensibiliseren van de weggebruikers, voertuigontwerpen, herinrichting van wegen, hogere verkeersdichtheid, snelheidscontroles, …).

Keuze van vervoersmiddelen

Volgens het Kenniscentrum van de mobiliteit is de evolutie van de verplaatsingsmiddelen niet alleen een weerspiegeling van een modale, vrijwillige verschuiving of, met andere woorden, van een positieve keuze voor meer milieuvriendelijke verplaatsingsmiddelen. Zij hangt ook af van enerzijds de sociaaleconomische en demografische beperkingen, en anderzijds van de evolutie van de verkeers- en parkeersituatie.

Laat ons beide aspecten achtereenvolgens onderzoeken. Wat het eerste betreft, benadrukt men het intensifiëren van de sociaalruimtelijke differentiatie met betrekking tot de uitrusting van gezinnen met verplaatsingsmiddelen, vooral het autobezit. Hoe meer voertuigen er in het gezin beschikbaar zijn per volwassene van 18 jaar en ouder, hoe groter het aandeel van de verplaatsingen met deze vervoerwijze is (het gebruik van het openbaar vervoer daalde – met de helft voor de verplaatsingen naar/vanuit het Gewest en met een derde ongeveer voor de verplaatsingen binnen het Gewest – als men over een bedrijfswagen beschikte – en steeg – met ongeveer 50% – als men een tariefverlaging kreeg). Deze sociaalruimtelijke differentiatie weerspiegelt de sociaaleconomische evolutie van het Gewest. Zoals Kesteloot en Loopmans er onlangs aan herinnerden (2009: 3): "De afgelopen 50 jaar heeft de stedelijke groei vooral plaatsgevonden in de suburbane gordel. Deze groei is sociaal selectief geweest. De nieuwe huizen die werden opgetrokken in de rand (grotendeels buiten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) waren voor de midden- en hogere klasse, die zo de binnenstad konden verlaten waar de lagere inkomensgroepen achterbleven. Ook de verschillende immigratiegolven volgden in grote lijnen dit patroon: rijke migranten vestigden zich in de rand, vooral in het oosten, terwijl de armere migranten terechtkwamen in de westelijke arbeiderswijken, de 'arme sikkel' van Brussel.

De ruimtelijke spreiding van het totaal belastbaar inkomen per gemeente in het stadsgewest toont het resultaat van dit proces: gedurende de laatste 30 jaren is door het selectief karakter van de suburbanisatie [...] het globale inkomen van de totale bevolking in de centrale gemeenten van het Hoofdstedelijk Gewest nagenoeg niet toegenomen, terwijl de gemeenten in de rand van het stadsgewest, vooral in het zuidoosten die rijkdom zelfs konden verdriedubbelen [...]. Recent verstoort gentrificatie dit klassieke patroon" (Kesteloot en Loopmans, 2009: 3).

De verarming van de Brusselse bevolking verklaart dus zeker voor een groot deel het succes van het openbaar vervoer en van het stappen in Brussel. Omgekeerd komt de verhoging van het sociaaleconomische niveau van de rand tot uiting in het belangrijke aandeel van de auto als belangrijkste vervoerwijze dat we er nog vaststellen in het totaal van de verplaatsingen. In hoofdstuk 4 hadden we trouwens aangetoond dat hoe hoger het opleidingsniveau is (dat zelf verband houdt met het sociaaleconomische niveau), hoe meer men zich met de auto verplaatst. Daarbij komt nog de sociaaldemografische evolutie. Zoals verduidelijkt in Katern nr. 1 van het Kenniscentrum van de mobiliteit[26], kent het BHG sinds een vijftiental jaar een ongeziene bevolkingsgroei, waardoor Brussel zijn bevolkingspiek van eind jaren 1960 overschrijdt. Alleen al tussen 1 januari 2000 en 1 januari 2010 zijn er 130.220 inwoners bijgekomen. Maar deze bevolkingsgroei gaat gepaard met een duidelijke verjonging in vergelijking met de rest van het land, vooral in vergelijking met Vlaams- en Waals-Brabant. Zo gingen de jongste leeftijdscategorieën er het meest op vooruit: de categorie van de 20− tot 39-jarigen staat in absolute cijfers op de eerste plaats, gevolgd door die van de 0- tot 19-jarigen. Dat verklaart ook de daling van het autogebruik in Brussel, die opvallender is dan in de rand. Uit de BELDAM-enquête[27] bleek immers dat in de leeftijdscategorie van de 45- tot 64-jarigen verhoudingsgewijs de meeste autogebruikers terug te vinden zijn, en in de jongste leeftijdscategorieën (vooral de 18- tot 24-jarigen) verhoudingsgewijs – en veruit – de meeste gebruikers van het openbaar vervoer en bij de minderjarigen (en de 65-plussers) de meeste wandelaars terug te vinden zijn.

Het tweede aspect dat de evolutie van de modale aandelen kan verklaren, is de evolutie van de parkeer- en verkeersomstandigheden. Wat de verkeersomstandigheden betreft, werd de vermindering van de verplaatsingen met de auto bevestigd door een studie van Mobiel Brussel over de reistijden in Brussel. Die zijn op werkdagen buiten de schoolvakanties gemiddeld met 6% gestegen tussen 2004 en 2009. Deze vermindering kan voor een deel door de modale verschuiving naar andere vervoermiddelen dan de auto worden verklaard. Maar de parkeeromstandigheden – en de hele wetenschappelijke literatuur bewijst dit – zijn ook een doorslaggevende factor voor het gebruik van dit vervoermiddel. Zo verdubbelt het autogebruik in het kader van de verplaatsingen met betrekking tot Brussel bijna – van

---

26 *Katern nr.1 van het Kenniscentrum van de mobiliteit: zie* http://www.Brusselmobilite.irisnet.be/articles/la-mobilite-de-demain/observatoire-mobilite *of* http://www.mobielbrussel.irisnet.be/articles/de-mobiliteit-van-morgen/kenniscentrum-mobilitei

27 *BELDAM BELgian Daily Mobility, zie* www.beldam.be

31,6% naar 58,5% – voor de verplaatsingen naar/vanuit het BHG als men over een parkeerplaats beschikt op de werkplaats of aan de school, en neemt het zelfs met meer dan het dubbele toe voor de verplaatsingen binnen het BHG, namelijk van 14,5% naar 37,7%. Bij wijze van besluit kunnen we bevestigen dat de verjonging en verarming van de Brusselse bevolking (en het tekort aan werkgelegenheid als het logische gevolg ervan) aanleiding geven tot verschillende verplaatsingsgewoonten, vooral op het gebied van redenen (onder andere meer verplaatsingen naar en van school) of ruimtelijke (meer lokale verplaatsingen – 50% van de verplaatsingen binnen het BHG betreft hoogstens 3 km) of tijdelijke spreiding (men vertrekt vroeger in de morgen), die gevolgen hebben voor het globale volume en de vorm van de verplaatsingen.

DE LUCHT

Luchtkwaliteitskenmerken van de gemeente

De luchtkwaliteit is afhankelijk van de weersomstandigheden en van het tijdstip van de meting. De seizoenen, het uur van de dag en de luchtstromingen beïnvloeden de concentraties van de belangrijkste vervuilende stoffen die in de lucht voorkomen.

Leefmilieu Brussel (BIM) is de bevoegde overheid die over een meetnet beschikt om de concentratie te meten van polluenten zoals:

- Stikstofoxiden.
- Ozon.
- Zwevende deeltjes.

Deze drie polluenten worden bijzonder goed geobserveerd door het BIM. Inderdaad, hoewel de niveaus van verontreinigende stoffen, zoals SO_2 of zware metalen sterk zijn afgenomen over de jaren heen, vormen deze drie polluenten nog steeds een probleem voor de luchtkwaliteit in Brussel.

Het BIM berekent eveneens een globale index om de mate van luchtverontreiniging in Brussel te meten. Deze index varieert sterk in de loop van het jaar, maar men kan er uit afleiden dat de globale luchtkwaliteit in Brussel wordt beschouwd als goed.

Het meetnet van het BIM heeft meetstations in verschillende delen van het Gewest. De twee dichtstbijzijnde stations bij Anderlecht zijn respectievelijk gevestigd in Molenbeek en in Vorst. Het meetstation in Molenbeek is representatief voor een stedelijk centrum met economische activiteit, terwijl het station in Vorst representatief is voor stedelijk woongebied. Deze twee zonetypes komen overeen met het deel van de gemeente Anderlecht vertegenwoordigd door de Centrumwijk, de Wijk Kuregem en de Kanaalwijk. De wijk Neerpede is gelegen in een zeer groene omgeving.

Het jaargemiddelde van de NO_2-concentratie bedraagt 29 en 46µg/m³ voor respectievelijk de meetstations in Vorst en in Molenbeek. Bovendien stelt men gedurende 16 en 58% van de tijd een overschrijding vast van de Europese norm van 40 µg/m³. Het grote verschil in waarden tussen deze meetstations toont goed de negatieve invloed aan van een stadskern met economische activiteiten op de productie van stikstofdioxide. Een situatie die men aantreft in de Kanaalwijk in Anderlecht.

Ozon wordt alleen gemeten in het station van Molenbeek. Het gaat over een gemiddelde jaarconcentratie van 31 µg/m³ en een gemiddelde zomerconcentratie van 40 µg/m³. Dit verschil tussen het jaar- en het zomergemiddelde illustreert goed de hogere ozonproductie bij warmer weer. Het gemiddeld aantal dagen waarop de Europees opgelegde grenswaarde (120 µg/m³) werd overschreden stabiliseerde tussen 2002 en 2007 op 11 dagen. Dat is ver onder de Europese aanbeveling om de 25 dagen niet te overschrijden.

De hoeveelheid fijn stof in de lucht met een diameter kleiner dan 2,5 µm wordt weergegeven door de $PM_{2,5}$-waarde. Deze waarde bedraagt 24,6 µg/m³ en wordt gemeten op het station Molenbeek, maar niet op dat van Vorst. De hoeveelheid fijn stof in de lucht met een diameter kleiner dan 10 µm wordt gemeten door de PM_{10}-waarde. Deze waarde had een jaargemiddelde van 34 µg/m³ in 2007, wat lager is dan de door Europa bepaalde grenswaarde van 40 µg/m³ die niet mag worden overschreden.

Deze verschillende waarden illustreren goed dat de luchtkwaliteit in het Brusselse Gewest, en meer bepaald in de gemeente Anderlecht, goed is, vergeleken met de normen opgelegd door de Europese Unie.

De wijk Kuregem is het deel van Anderlecht dat de minst goede luchtkwaliteit bezit met een luchtkwaliteit die als onaangenaam wordt ervaren voor meer dan 50% van de bewoners. Neerpede daarentegen wordt beschouwd als de gemeentelijke zone van Anderlecht met de meest aangename luchtkwaliteit, met soms meer dan 20% van de bewoners die de situatie als zeer aangenaam beoordelen.

Belangrijkste emissiebronnen van vervuilende stoffen

De twee hoofdbronnen van luchtvervuilende stoffen zijn het wegverkeer en het huishoudelijke energieverbruik.

Het wegverkeer is verantwoordelijk voor de emissie van zwevende deeltjes, van koolstofmonoxide en van stikstofoxiden. Deze emissie is bovendien zeer problematisch omdat ze zich voordoet in de onmiddellijke nabijheid van inwoners. De gemeente Anderlecht is erg betrokken omdat ze doorkruist wordt door de Ring rond Brussel waarlangs dagelijks een zeer groot aantal voertuigen passeert. Bovendien beschikken de Centrumwijk en de wijk Kuregem over een dicht wegennet dat intensief wordt gebruikt door zowel de lokale bevolking als door doorgaand verkeer wat het vrijkomen van zwevende deeltjes en koolstofmonoxide begunstigt.

Het huishoudelijke energieverbruik op zijn beurt is verantwoordelijk voor de emissie van broeikasgassen, koolstofmonoxide en van stikstofoxiden. In de gemeente Anderlecht vindt men deze situatie vooral terug in de Centrumwijk en de wijk Kuregem die beiden dichtbevolkt zijn.

De rol van groene longen in de luchtkwaliteit

De gemeente Anderlecht wordt gekenmerkt door twee onderscheiden delen, gescheiden door de Ring rond Brussel die haar doorkruist van Zuid naar Noord. De zone ten oosten van de Ring is voornamelijk residentieel en stedelijk terwijl de zone ten westen van de Ring veel groener is en dun bevolkt. Daardoor verhoogt het westen van de gemeente, vertegenwoordigd door de vallei van de Pede, sterk de globale luchtkwaliteit omdat er minder bronnen van vervuiling zijn. Toch zijn er in de Centrumwijk, gelegen ten oosten van de Ring in een dichtbevolkt gebied, parken en groene ruimtes, waaronder:

1. Het Bospark.
2. Het Peterbospark.
3. Het J. Vivespark.
4. Het J. Lemaîtrepark.
5. Het Astridpark.
6. Het Scherdemaalpark.
7. Het Vijverpark.

De laatste drie strekken zich uit over een grote oppervlakte waardoor ze belangrijke groene longen vormen voor Anderlecht en het Gewest.

Meet- en waarschuwingssystemen (fijn stof en ozon)

De luchtkwaliteit is het voorwerp van permanente aandacht van het Milieu onderzoekslaboratorium van Leefmilieu Brussel (BIM) en volgens de aard van de bestudeerde vervuilende stof bestaan er twee verschillende meetsystemen:

8. Meetsysteem in real time (ozon, stikstofoxiden, …).
9. Meetsysteem via verschillende analyses (zware metalen, …).

Deze maatregelen laten toe om een alarm- en waarschuwingssysteem te implementeren voor het grote publiek. De globale luchtkwaliteitsindicator berekend voor het hele Brussels Hoofdstedelijk Gewest, raadpleegbaar op de Pollumeter is een luchtbeoordelingsindex die het resultaat van het totaal van de uitgevoerde maatregelen weergeeft. Deze index is beschikbaar in real time en laat toe om ozonvervuilingspieken te bestrijden die vooral tijdens de zomer optreden. De waarschuwingsprocedure voor het publiek veronderstelt waarschuwingsdrempels (risico in geval van blootstelling van gevoelige personen) en alarmdrempels (risico voor de hele bevolking). Wanneer deze drempels worden overschreden worden via de media berichten verspreid om de inwoners te voorzien van raadgevingen zodat de gevolgen van de vervuiling op de menselijke gezondheid kunnen worden beperkt.

De waarschuwings- en de alarmdrempels voor ozon bedragen respectievelijk 180 en 240 µg/m³/u. De meeste pieken zijn te vinden in de zomer wanneer de omstandigheden ideaal zijn voor de accumulatie van ozon (veel zon en zwakke luchtcirculatie)

KLIMAATFACTOREN - ENERGIE

Belangrijkste verbruikers van niet-hernieuwbare energie

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verbruikt veel minder energie dan de rest van België. Dit kan worden verklaard door de beperkte aanwezigheid van zware industrie en het lagere verbruik van een stedelijk huishouden in vergelijking met een huishouden op het platteland. De belangrijkste verbruikssectoren zijn de huisvesting, de tertiaire sector en het vervoer met respectievelijk 40%, 31% en 24% van het totale energieverbruik van Brussel. De bijdrage van de banken en de administraties als grootste afnemers van de dienstensector, is hoger dan die van de handelsactiviteiten en de gezondheidszorg in het bijzonder. Ten slotte vertegenwoordigt de industrie slechts 4% van het verbruik, met de activiteiten van de metaalindustrie, de voedingsindustrie en de drukkerijen als belangrijkste verbruikers binnen de industriële sector.

De verbruikte energie is bijna uitsluitend niet-hernieuwbare energie vermits de hernieuwbare (met uitzondering van biomassa) slechts 0,2% van het energieverbruik van Brussel vertegenwoordigt. Aardgas wordt voor 39% gebruikt, terwijl het brandstofverbruik voor voertuigen en elektriciteit goed is voor telkens 22%. Ten slotte bedragen aardolieproducten 16% van het energieverbruik van Brussel.

Over de periode 1990-2004 is het verbruik van aardgas, elektriciteit en aardolieproducten gestegen met respectievelijk 28%, 40% en 6%. De energievorm die een sterke daling heeft ondergaan is houtskool (-74%).

Voor de gemeente Anderlecht kunnen we verwachten dat een aanzienlijk deel van het energieverbruik voor rekening is van huisvesting en transport. In feite wordt de gemeente doorkruist door de Ring en omvat ze een belangrijk transitwegennet, evenals een uitgebreid woningenbestand, vooral in de Centrumwijk en de wijk Kuregem. In de kanaalzone is het verbruik overwegend industrieel vermits de meeste industrieën in de gemeente Anderlecht zich in deze zone bevinden.

Maatregelen om het verbruik van fossiele brandstoffen te verminderen

Het beleid van het Gewest bestaat erin het energieverbruik te verminderen en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen te bevorderen. Men richt zich hoofdzakelijk op de woningen omdat zij een groot deel van het verbruik vertegenwoordigen. Om dit doel te bereiken, stimuleert het Gewest het gebruik van doeltreffende renovatie- en bouwtechnieken van gebouwen. De liberalisering van de energiemarkt en zijn vrije toegang is ook een spoor dat werd uitgewerkt door het Gewest in overeenstemming met de Europese richtlijnen.

Het plan «Lucht-Klimaat» en het regionale klimaatplan in voorbereiding, beogen reductiedoelstellingen voor de uitstoot van broeikasgassen en verontreinigende stoffen. Het nieuwe klimaatplan legt als doelstelling voor 2020 een emissiereductie op die gaat tot 20%. Een ordonnantie van 2008 legt nieuwe strenge maatregelen op om de energie-efficiëntie te verbeteren, in het bijzonder op het vlak van isolatie van gebouwen. Premies worden ook toegekend aan ondernemingen die inspanningen leveren op het vlak van energie-efficiëntie. Talrijke gemeenten genieten eveneens van lokale actieplannen voor energiebeheer (P.L.A.G.E.). De gemeente Anderlecht heeft vooral een lokale P.L.A.G.E. geïmplementeerd. Details worden hieronder weergegeven.

Acties	**Resultaten**
Opvolging van het verbruik	• Jaarlijkse opvolging van het kadaster voor heel de gemeente • Maandelijkse opvolging van specifieke sites • Dit liet toe om tegenstrijdigheden op te merken in het netwerk en om de prioriteiten te bepalen. Men heeft een vermindering van 4% vastgesteld in het verbruik voor de gemeente en van 9% op de prioritaire gebouwen.
Beheer van de installaties	➢ Inspectie van de staat van installaties ➢ Beheer van de geconstateerde afwijkingen ➢ Verbeteren van het onderhoud van de gebouwen
Investeringen	➢ Een reeks renovatiewerken in de hele gemeente (gedetailleerde lijst van de investeringen is beschikbaar in de P.L.A.G.E.-overeenkomst tussen het Gewest en de gemeente Anderlecht.
Sensibilisering	➢ Sensibiliseringsactie voor rationeel energiegebruik in scholen en bij het gemeentepersoneel
Varia	➢ Een dynamisch eco-ondernemingslabel ➢ De dienst Stadsvernieuwing past de normen voor lage energiewoningen en passiefwoningen toe voor nieuwe gebouwen ➢ Energy Award voor de gemeente en haar energiebeheer ➢ Informatieavonden voor de bevolking en andere communicatiekanalen ➢ De Motion Union Locale voor het klimaat (gemeentelijk aanbod van groene stroom, strenge normen voor de energieprestaties, …) ➢ Deelname aan het Earth Hour ➢ Oprichting van een werkgroep « Klimaat » ➢ Brainstorming in het kader van het GemOP Anderlecht en verslag van milieu-incidenten

Over het algemeen gaat het om een betere doorstroming tussen gemeentelijke diensten, wat een beter energiebeheer toelaat. Men stelt ook een grotere gevoeligheid van de actoren op het terrein vast.

AFVALSTOFFEN

Productie en aard van de afvalstoffen

De totale hoeveelheid geproduceerde afvalstoffen in 2005 wordt geschat op 2.082.000 ton. De afvalstoffen zijn verdeeld over de volgende types:

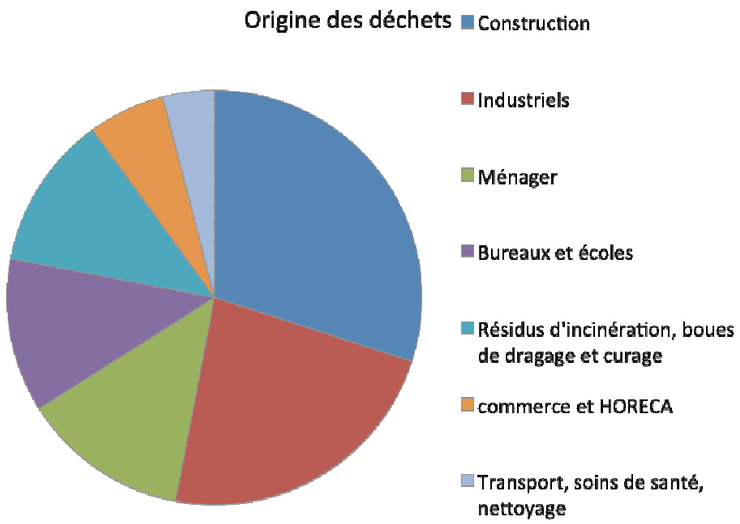

Ongeveer 47.000 ton afvalstoffen worden beheerd door het Gewest en het agentschap Net Brussel. Zij zorgen voor de ophaling van stedelijk afval. Een belangrijk deel van het stedelijk afval (25%) wordt selectief ingezameld om achteraf te kunnen worden gerecycleerd. Dit vertegenwoordigt jaarlijks een massa van 84 kg droge recycleerbare afvalstoffen per inwoner (16 kg glasafval, 13 kg verpakkingsafval en 55 kg papierafval).

Specifieke ophalingen hebben ook toegelaten om organisch afval op te halen, en tevens grofvuil en gevaarlijk afval.

Verwerking

De Brusselse afvalstoffen ondergaan een verschillende verwerking afhankelijk van hun aard. Wat het organisch afval betreft, wordt bijna 10.000 ton gecomposteerd door de Brusselse gezinnen. Het merendeel van het bouwafval (80%) wordt gerecycleerd buiten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Ongeveer 390.000 ton Brusselse afvalstoffen worden gestort buiten het Gewest, maar dit cijfer is sterk gedaald in de afgelopen jaren. De verbrandingsoven (gelegen ten noorden van Brussel) verwerkt op zijn beurt ongeveer 500.000 ton afval per jaar. Daarnaast moeten 11 soorten producten worden opgewaardeerd / gerecycled of hergebruikt door bedrijven. Tot slot ondergaat 90.000 ton gevaarlijk afval verzameld bij bedrijven een specifieke behandeling, uitgevoerd door gespecialiseerde onderaannemers.

Het agentschap Net Brussel is bevoegd voor het ophalen van een deel van het huishoudelijk afval, de selectieve inzamelingen en het groenafval. De Gemeente Anderlecht organiseert de ophaling van het grofvuil. Wat de netheid van de openbare wegen betreft, wordt dit op regionaal niveau uitgevoerd door het agentschap Net Brussel terwijl op gemeentelijk niveau de verantwoordelijkheid voor het onderhoud bij de gemeente ligt.

Op regionaal niveau zijn een aantal richtlijnen en acties geïmplementeerd om het afvalprobleem op te lossen:

- De preventie
- Het hergebruik en de recyclage
- Afvalstoffen als energiebron

Acties	Maatregelen
Preventie	➢ Voedselverspilling beperken ➢ Oververpakking vermijden ➢ Anti-reclamesticker
Hergebruik / recyclage	➢ Ondersteuning van de actoren van hergebruik ➢ Compostering aanmoedigen ➢ Ophaling van tuinafval ➢ Acties in scholen ➢ Controle en toezicht op de productie van gevaarlijke afvalstoffen

DE MENS: GEZONDHEID EN GELUIDSOMGEVING

Gezondheid en vervuiling (lucht, water)

De levensverwachting in Anderlecht is lager dan die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Ze is ook hoger voor vrouwen dan voor mannen, maar met een sterkere stijging voor de mannelijke levensverwachting.

De belangrijkste doodsoorzaken in de gemeente zijn hart- en vaatziekten, kanker en ademhalingsziekten met een beduidend hoger aantal sterfgevallen door cardiovasculaire aandoeningen en aandoeningen van de luchtwegen (meer dan 10%) dan op regionaal niveau.

Het geboortecijfer op zijn beurt is iets groter in de gemeente Anderlecht dan op regionaal niveau (17% tegen 16%). Dit geboortecijfer neemt sinds enkele jaren voortdurend toe, een situatie die men niet terugvindt in bepaalde andere Brusselse gemeenten.

De gemeente Anderlecht heeft drie ziekenhuizen op haar grondgebied: het Erasmusziekenhuis, de kliniek Sint-Anna/Sint-Remi en de Iris-Zuid ziekenhuizen (site Joseph Bracops). Het eerste bevindt zich in de wijk Neerpede langs de westkant van de Ring rond Brussel, terwijl de andere twee zich bevinden in de wijken Kuregem en de Centrum. Bovendien beschikt de gemeente over andere gezondheidsstructuren, waaronder:

- Twee centra voor gezinsplanning (wijk Kuregem en Centrum).
- Een lokale afdeling van het Rode Kruis.
- Een huis voor gezondheid en ouderschap (wijk Centrum).
- Een medisch huis (wijk Kuregem).

Het aantal huisartsen dat werkt op het grondgebied van de gemeente bedraagt ongeveer 70 artsen.

Anderlecht bevindt zich in stedelijk en voorstedelijk gebied, waardoor de mogelijkheid van lucht- en watervervuiling een niet-verwaarloosbaar risico is dat in overweging moet worden genomen wanneer men de gezondheid van de bevolking bestudeert. Het BIM voert doorlopend lucht- en watermetingen uit, wat het mogelijk maakt de volgende vaststellingen te doen in verband met de huidige staat van vervuiling.

Hoewel de algemene luchtkwaliteit in Brussel geen echt probleem is, kan ze in bepaalde periodes van het jaar van slechte kwaliteit zijn en lokaal een verontreiniging vormen die schadelijk is voor de volksgezondheid. De ozonpieken doen zich voor in de zomer en daarom moet er in die periode veel aandacht aan worden geschonken zodat een verslechtering van de bestaande situatie wordt vermeden. De vervuiling door stikstofdioxide moet strak worden gecontroleerd in stedelijke gebieden met economische activiteit, de meest gevoelige gebieden. Tot slot is er ook meer fijn stofvervuiling in industriezones en zones met sterke economische activiteit en minder in woongebieden.

De kwaliteit van het Brusselse drinkwater uit het Callois-reservoir is zeer goed en voldoet aan de normen van de Europese Unie. De andere reservoirs die Brussel van water voorzien, leveren water van een iets lagere kwaliteit, maar nog steeds in overeenstemming met de normen van de Europese Unie. Er is dus geen vervuiling van het drinkwater. Een risico zou zich enkel kunnen voordoen in geval van een ingrijpende verandering van de huidige situatie die het water in de reservoirs zou vervuilen.

Geluidsomgeving

Anderlecht is een overwegend stedelijke gemeente en geluidshinder vergt dus speciale aandacht want het is één van de belangrijkste oorzaken van hinder voor de inwoners van de gemeente. Lawaai heeft een negatief effect op de algemene gezondheid van de mens maar vooral op het gehoor.

De kaarten hieronder tonen de geografische spreiding van de geluidsniveaus op het grondgebied van de gemeente Anderlecht. Zoals eerder vermeld zijn de zwarte plekken verbonden met het spoor en het wegennet gemakkelijk te herkennen. Geluidsoverlast is erg aanwezig in de gemeente vermits een belangrijk deel van de gemeentelijke oppervlakte als lawaaierig of zeer lawaaierig wordt beschouwd. De vallei van Neerpede wordt beschouwd als een rustige omgeving, evenals sommige delen van de Centrumwijk die zich op een grotere afstand bevinden van de belangrijkste wegen en spoorwegen die de gemeente doorkruisen.

Lawaai aangetroffen in stedelijke gebieden behoort hoofdzakelijk tot twee types. De geluidshinder verbonden met het functioneren van het stedelijke weefsel (wegverkeer, spoorwegverkeer, ...) en de lokale geluidsoverlast (burenruzie, nachtlawaai...).

Op het gebied van wegenlawaai, bestaan een aantal zwarte vlekken op gemeentelijk niveau:

10. De Ring.
11. De Lennikse Baan.
12. De Industrielaan.
13. De Paepsemlaan en de Frans Van Kalkenlaan.
14. De voortzetting van de Nellie Melbalaan, de M. Groeninckxlaan.
15. De Bergensesteenweg.
16. De Prins Van Luiklaan.

Van deze zwarte punten is de meest problematische de Ring rond Brussel, waar een geluidsniveau wordt geregistreerd hoger dan 73 dB overdag, dat 's nachts nog steeds luid klinkt vermits het dan aanzwelt tot meer dan 68 dB. De snelheid en de intensiteit van het verkeer op deze wegsector verklaart de sterke geluidsoverlast die er wordt geregistreerd. De andere zwarte punten hebben een gemiddeld geluidsniveau van ongeveer 65 dB overdag en minder dan 65 dB 's nachts.

Wat betreft het spoorweglawaai, observeert men twee zwarte punten:

17. De lijn Gent-Brussel
18. De omgeving van het Zuidstation waar een aantal regionale en internationale spoorlijnen samenkomen in een belangrijk spoorknooppunt.

Nabij de spoorlijnen overstijgt het geluidsniveau de 73 dB wat de drempelwaarde is voor dringende interventie. Men kan opmerken dat de geluidsoverlast van spoorwegen minder diffuus is en meer ingehouden dan geluidsoverlast van wegen. De aanleg van de spoorwegranden en de geluidsmuren dragen aanzienlijk bij tot deze geluidsbeperking.

Kadaster van meervoudige blootstelling aan lawaai van weg-, spoorweg-, lucht-, tram- en bovengrondse metrotransport in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BIM, 2006) - nachtindicator 23u / 7u

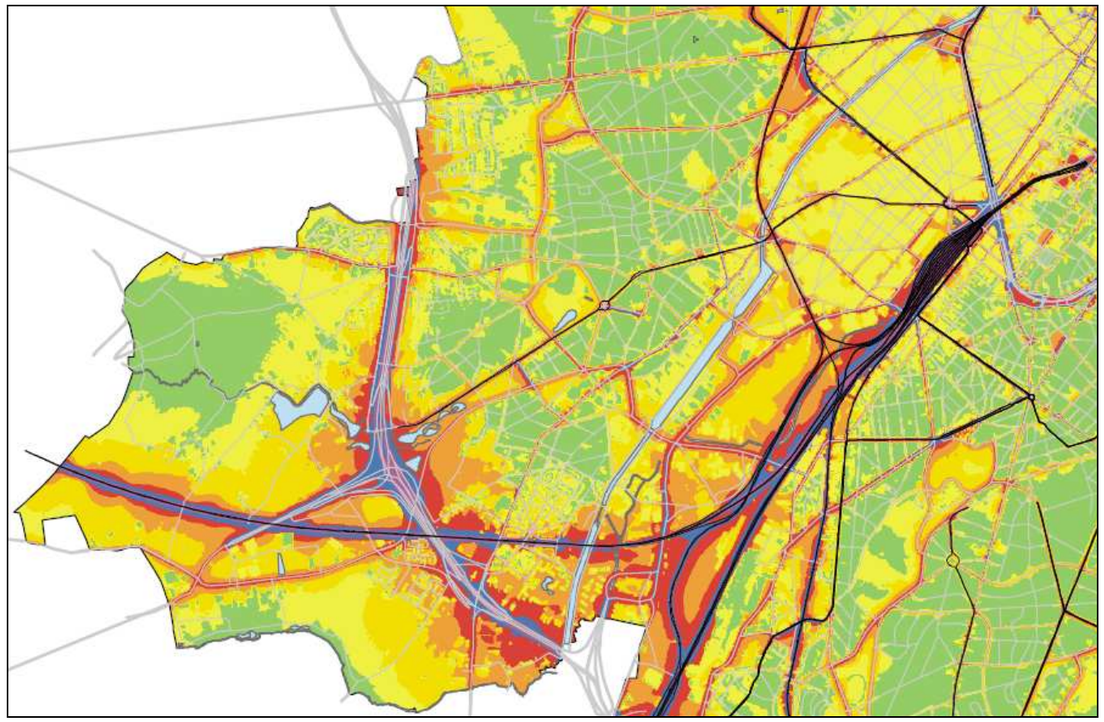

Bron: http://documentation.Brusselenvironnement.be/documents/Carte_bruit_IBGE_Multi2006_Ln_corr_nlfr.PDF

Kadaster van meervoudige blootstelling aan lawaai van weg-, spoorweg-, lucht-, tram- en bovengrondse metrotransport in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BIM, 2006) - Globale indicator

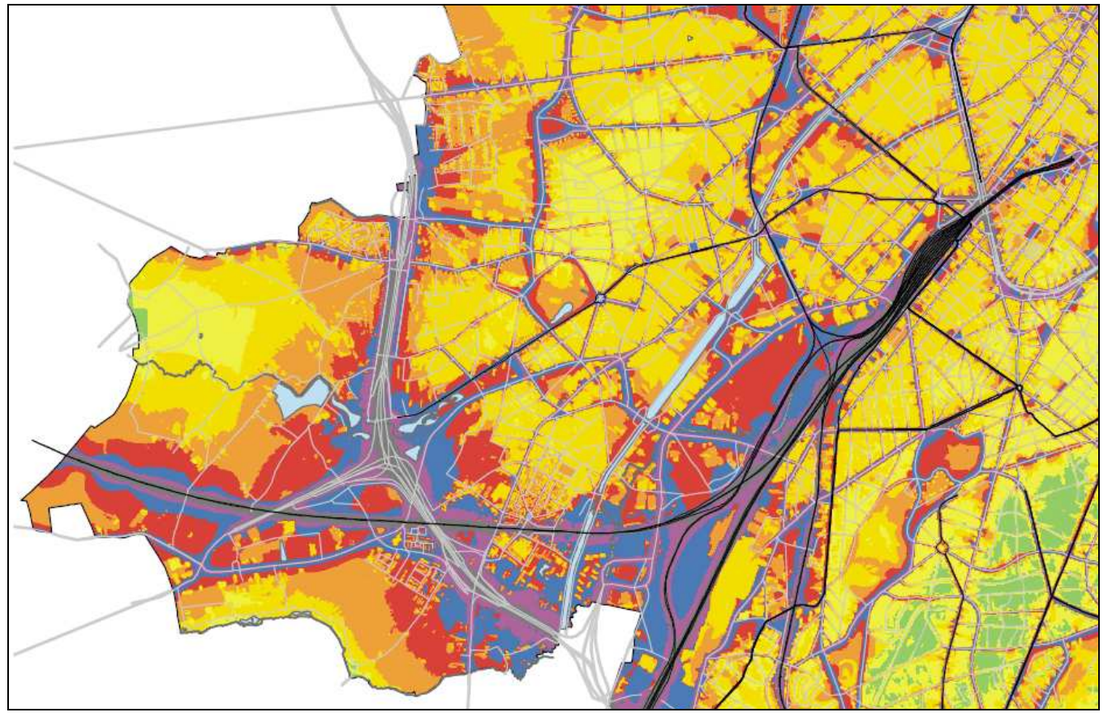

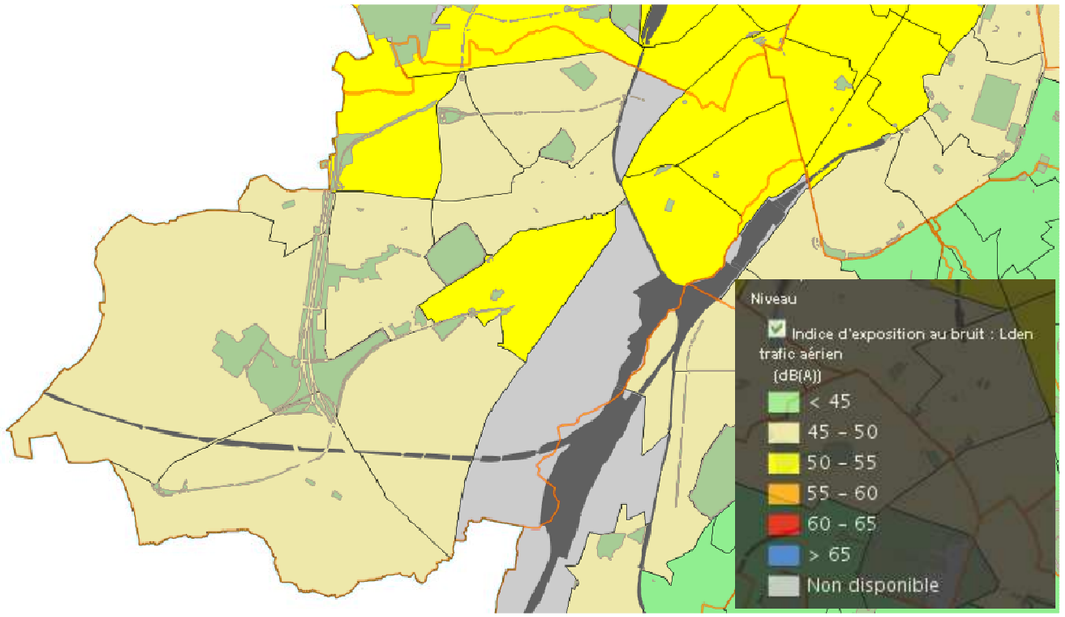

Het vlieglawaai is karakteristiek voor Brussel. In feite genereert de nabijheid van de internationale luchthaven van Zaventem geluidshinder voor het stadscentrum als gevolg van vliegroutes die over sommige Brusselse gemeenten lopen.

Anderlecht is nog steeds relatief gespaard gebleven. Dit is waarschijnlijk te wijten aan haar ligging ten opzichte van de nationale luchthaven die zich in feite bevindt aan de andere kant van het Brusselse Gewest.

AGENDA 21

Als laureaat van de projectoproep van Agenda Iris 2010, is Anderlecht in het najaar van 2010 begonnen met de ontwikkeling van een Agenda 21. Deze aanpak versterkt de concrete toepassing van de principes van duurzame ontwikkeling in de gemeente die al waren voorzien in het algemeen beleidsprogramma 2006-2012. Bovenop de acties en de projecten door de gemeentelijke diensten, betrekt het actieprogramma van Agenda 21 ook de burgers en andere lokale actoren zoals verenigingen, bedrijven en handelaren van Anderlecht.

Vier stappen die nodig waren voor het opstellen van Agenda 21:

- Inventarisatie en benadrukken van innovatieve acties al ondernomen door de gemeente om als voorbeeld te dienen en tegelijkertijd de interne motivatie te verbeteren.
- Diagnose van de voornaamste kenmerken en beperkingen van het gemeentelijke grondgebied en haar bewoners en gebruikers door middel van een analyse van de sterkte punten, de zwakke punten, de kansen en de bedreigingen (SWOT).
- Het stellen van duidelijke en op korte termijn haalbare doelen vertaald in een operationeel actieplan waarin de diverse lokale actoren zijn betrokken.
- Gecoördineerde uitvoering van het actieplan met een dynamische monitoring en evaluatie.

Op 20 september 2012 heeft de gemeenteraad de 63 acties van het plan Agenda 21 goedgekeurd om zo het duurzame karakter van de gemeente op lange termijn te waarborgen.[28]

Vandaag lopen al vele acties voor een meer duurzame gemeentelijke ontwikkeling en beheer zoals:

- energiebesparingen in nieuwe en bestaande gebouwen;
- integratie van biologisch geteeld voedsel zoals fruit en seizoengroenten in de 1.200 schoolmaaltijden die dagelijks worden bereid;
- ecologisch beheer van de groene ruimtes;
- gebruik van regenwater voor de reiniging van wegen en gemeentelijke voertuigen;
- bescherming en verbetering van de historische, natuurlijke en landschappelijke waarde van het semi-landelijke gebied Neerpede;
- stimulering van het milieubewustzijn in scholen;
- verantwoord aankoopbeleid voor papier, inktpatronen en onderhoudsproducten;
- Noord-Zuid-samenwerking met de Senegalese gemeente van Sam Notaire;
- het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer stimuleren via het gemeentelijke bedrijfsmobiliteitsplan.

Anderlecht is dus goed op weg, maar heeft nog een lange weg te gaan op het pad van duurzame ontwikkeling.

28 Zie www.participatie-anderlecht.be of http://www.anderlecht.be/leefmilieu/agenda21